

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 07224

GAUTSHOS

Javier de Viana

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

750

גאומטריע

געוויילטע דערציילונגען

און בילדער

פון

כאווער דע זיאנא

איבערזעצט און ארויסגעגעבן

פון

י. אקסענצאוו

איבעררוקן פארבאטן

GAUCHOS — Cuentos escogidos de Javier de Viana.

Traducidos al idish y editado por J. Axentzoff.

Buenos Aires, 1925

Talleres Gráficos de Krasilovsky y Pertzovsky — V. Gomez 2700

№ 319

גאומטריע

חנה'ן.
י.א.

א י נ ה א ל ט :

7			פונם איבערזעצער
9		(1)	פרימיטיווא
17		(2)	די חורבה פון דער קרא
41		(3)	קאפריזן פון רום
61		(4)	טערו - טערא
73		(5)	דער צוימער
81		(6)	די פאבעצע
89		(7)	ס'איז אלץ איינס
95		(8)	גיב מיר צייט, פרודער!
99		(9)	אז אויסערגעוויינלעכער קריגס - געריכט
103		(10)	דעם טיגערס מאכטער
107		(11)	דער קאמיסאר פון טוקטוקא
113		(12)	די ערד איז קליין
117		(13)	פאסטינא'ס מערדער
121		(14)	געהאלטן ווארט
125		(15)	די סוכאטניצע
131		(16)	אז אלפארנאט
135		(17)	א שמועס
139		(18)	כדי צו דערווייזן
143		(19)	ס'איז מיר אוועק די האנט!
149		(20)	אין טשאקא
155		(21)	דער אפזאג
161		(22)	שוויינעדיי
165		(23)	צוליבן קינד
171		(24)	דער וואלף!.. דער וואלף!..
177		(25)	מאלאקיאס דער נאר
183			פאדייטונג פון די פרעמדע ווערטער

פונם איבערזעצער

די רייכע אוצרות פון דער שפאנישער און שפאניש-אמעריקא-נישער ליטעראטור זיינען ביז איצט — צוליב היסטארישע און אנדערע סיבות — געבליבן פארשלאסן פאר דעם אידישן לעזער (אף וויפיל מיר איז באקאנט, פארמאגן מיר אין אידיש נאָר אין „דאָן קיכאַט“). נאָר, אַט האָבן מיר שוין באַדייטנדיקע אידישע קבוצים אין די שפּאַניש-ריידנדיקע לענדער, און עס איז געקומען די צייט צו עפענען אַ וועג פאַרן טויש פון די קולטור, וואָס קומען שוין אין נאָענטער באַרירונג.

מאָכנדיק דעם אָנהויב מיט די שאַפונגען פון איינעם פון די פּאָפּולערסטע זיד-אמעריקאַנער שריפטשטעלער, האָב איך אינזינען געהאַט, נישט נאָר זייער ליטעראַרישן ווערט אליוו, נאָר אויך, די כאַראַקטעריסטישע טיפּן און אַמביענט, וואָס זיי שילדערן אַזוי מייסטערהאַפּט און אין וועלכן עס לעבן טויזנטער אידישע משפּחות — אַן אַמביענט, גלייכצייטיק, דורכאויס אַ נייער פאַרן אידישן לעזער און אַ זייער אינטערעסאַנטער מיט זיין ספּעציפּישן קאַלאַריט.

פרימיטיזם

פרימיטיווא האט זיך אליין נישט אנגעהויבן צו דערקענען. ס'איז נאך קיין ספק נישט, אז מען האט אים איבערגעאנדערשט דעם כאראקטער, אים ווייכער געמאכט, מיט חלב איינגעריבן און אים איינגעפרעסט.

וואוהין איז אוועק דער ברען פונ'ם גאוטש און זיין אומגעצאמטעח מיט, וואס האבן נאך פלאץ געהאט אין דער גערוימיקער איינזאמקייט פונ'ם סטעפ?

וואו איז די ווילדע ליבע זיינע צו דער הערלעכקייט פון די לאַנדשאפט, צו דעם גלי פון די באגינענס, צו דער כמורנעקייט פון די בערג, צו דעם סוד פון די וועלדער, צו דעם וואוט פון די שטראמען?..

פרימיטיווא האט זיך פארבלאנדזשעט אין זיין אייגענער נשמה.
— מ'עט מוזן אויסזוכן דעם וועג, — האט ער זיך געטראכט. — גע' פינען דעם טויער, אדער איבערשניידן דעם „אַלֶאמבראַדא'".

אויסזוכן דעם וועג?.. יא: נאך די זאך איז, וואס די נאכט איז נאר נישט געווען אזוי פינסטער, נאך וואס ער האט נישט געוואוסט, אף וואס פאר א וועלט ער איז. נישט איבערן פעלד האט זיך דער הושד צו שפרייט, נאך ביי אים אין די געדאנקען.

מיטאמאל האט ער זיך אַ כאַפּ געטאן:

דאָס איז דערפאר, ווייל איד גיי צופוס. לאַמיד נאך קריגן א פערד צום רייטן און אנהויבן צו פילן דעם דופט פון די גראזן, וועל איד שוין ווערן לעבעדיקער.

ער האט קיין פערד נישט געהאט: ער האט אויך קיין זאמל נישט גע-

האַט; אפילו נישט קיין פאַנטשע, נישט קיין לאסע, נישט קיין מעסער, נישט קיין גארטל.

א פערד איז לייכט געווען צו באקומען, עס וואלט זיך נוער געפינען, וואס זאל אים אויסלייען א „מאַנעאדאַר“, און אויסערן שטעטל זענען ארומגעגאַנגען די אויסגעמאגערטע „מאַטונגאַס“ פון די וועשינס. מיט איינעם פון די „מאַטונגאַס“ און מיט א „מאַנעאדאַר“ וואלט ער שוין גאַנץ לייכט געפאַקט א גוטן רייט־פערד אין א דערבייאיקער „עסטאַנסיע“. דאס איז קיין פארברעד נישט.

דאס געזעץ זאגט, אז יא: נאר די געזעצן מאַכן די דאקטוירים, וואס ווייסן נישט וואס עס הייסט רייטן אף א פערד און פארשטייען נישט, אַז א גאַטש אַז א פערד איז פונקט אזוי ווי א פויגל אַז פליגלען.

נאָר א זאַטל!.. א זאַטל, דאס וועט קיינער נישט געבן. בעטן אַנטלייען, זייענדיק זיכער, אז ער וועט אים נישט אפגעבן צוריק, דאס וואלט הייסן א פשוטע גנבה: און פרימיטיווא, וואס איז אפגעזעסן אכט יאר פאר דער מאַרדן א מענטשן, האט אפגעציטערט פאר שאַנדע ביי דעם געדאַנק, אז מען זאל אים האַלטן פארשפארט א פאר חרשים ווי א גנב.

ער האט אבער געמוזט אַננעמען א פאַשלוס, ווען דער טייך צוגיסט זיך נעמען אפילו די מוילן־אורפן שטעלן פיס, ווייט פונם פעלד ארויס.

אויף דעם שטייגער האט פרימיטיווא רעזאנירט, ווען ער האט געענט דיקט זיין וועטשערע אין א שמוציקן גאַסט־הויז, אין עק שטאַמ. עס איז אים אבער גארנישט איינגעפאלן וואס צו טאן. און דאס איז פארשטענדלעך: דאס קליין צימערל, א פעסל, — כמעט אַז א שוין פון ליכט, — א הייל פון טיגערס: — עס האט אויסגעפעלט רוים און לופט.

ער האט באַצאלט וואס ער איז שולדיק געווען און איז ארויס אף דער גאַס. ער האט זיך געלאָזט גיין סתם אזוי, אַז א ריכטונג, איז ארויס פון שטעטל און איז שוין געווען אין פעלד, וואס האט זיך דארט באַלד אַנגעהויבן. ער איז געגאַנגען פאַמעלעך: ער האט געהאַט גענוג צייט: קיין נער איילט זיך נישט, ווען ער דאַרף איז ערגיץ נישט אַנקומען.

לאַנג איז ער געגאַנגען און געגאַנגען, כמעט אַ דריי לעגוועס, און האט שוין חשק געהאַט אומצוקערן זיך צוריק, נאָר דא האט ער דערזען, אין

דעם האַלב טונקלען ליכט פון דער נאַכט, אן אַנגעזאַטלט פּערד, אינגאַנצן אַפּ עטלעכע מיטער ווייט פון אים.

אויס נייגעריקייט איז ער צוגעגאַנגען, דאַס פּערד האָט אופּגעהויבן דעם קאַפּ און האָט גאַרנישט געפרואוּט צו אַנטלויפּן.

פּרימיטיוואַ האָט אים אַנגענומען פאַרן פּאוואַד און האָט אים פּאַ-טראַכט.

גאַר אַ וואוילער „ראַסיזשאַ“, פּעט און גלאַנציק: שטייט אַפּ מאַים געוויס... דער פּאוואַד, ס'ציימלע, די קעפלעך, די סינטשע, די שפּאַרן, אַלץ פון זיכער, דער גאַנצער קאַמפלעקט איז אַרדנונג.

פּרימיטיוואַ האָט אַ טאַפּ געטאַן הינטערן זאַטל, האָט אופּגעהויבן די פּעלכלעך, האָט געפונען די פּענטע, האָט זי אַפּגעבונדן און געפּענטעט דעם „ראַסיזשאַ“, זיך ניט געבנדיק קיין רעכענונג פון דעם וואַס ער טוט. דער גאַטש-אינסטינקט: אן אַנגעזאַטלט פּערד, און דערצו נאָך רייך געזאַטלט, האָט קיין רעכט נישט צו אַנטלויפּן.

ס'איז אויך נישט לאַגיש, אז אַ גוט פּערדל, רייך געזאַטלט, זאל אַרומ-שפּאַצירן אליין נאָך נייען דעם זייגער פּיינאַכט, הינטערן שטאַט.

פּרימיטיוואַ האָט זיך גענומען זוכן דעם פּאַלעפּאַס פונם פּערד, און עס האָט פּיל נישט געדויערט, ווי ער האָט אים געפונען און דערקענט. ער איז געווען דאָרט דערפּי, אויסגעצויגן אַפּ דער ערד, מיטן פנים אַרופּצו, אן באַוועגונג.

אַ מאַרד?.. אַרונטערגעפאלן פון פּערד?..

ניין, פּשוט, אַ „פּעלוראַ“, דאַן סאַנדאַליאַ לינאַרעס, אַ גוטבאזיצער — און אַלמז, אַ גרויסער גביר, אַ גרויסער פּרויעניעגער, אַ גרויסער שפּילער און אַ גרויסער ליבּהאַבער פונם פּיטערן טראַפּן.

זעענדיק מיט וועמען ער האָט דאָ צו טאן, האָט פּרימיטיוואַ, נאַכדעם ווי ער האָט אַ קליינע וויילע נאַכגעדיינקט, זיך אַנטשלאָסן: ער וועט נעמען דעם אַנגעזאַטלטן פּערד און וועט אַוועק. שפּעטער, ווען זיין מזל וועט זיך פאַרבעסערן — און דאַס מוז דאָך געשען, וועט ער אים דעם זאַטל אַפּגעבן צוריק. דעם פּערד — נישט, יעדנפאַלס, וואָלט ער אליין אים נאָך אַ פעסערן

געשיינקט. ער האט זיך אופגעזעצט אפן פערד און איז אוועק פול מיט פרייד און האפנונג.

עס האט זיך אים געדאכט, אז ער איז אופסניי געבוירן. פארטאג שוין, זיצנדיק שטאלץ אף זיין „פינגא“, האט ער זיך לוסטיק געטראגן אין א שנעלן טראט, פילנדיק ווי דאס פריש ווינטעלע קיצלט אים דאס פנים, און א צופרידענער האט ער זיין פליק געווארפן אף אלע זייטן, באטראכט טנדיק די פעלזן און בערגלעך, וואס האבן זיך קוים אנגעזען אינם טומאן. ער האט כסדר אלץ געהאט פאראויס דעם ברייטן האריזאנט, די לאנדשאפט האט כסדר ארויסגערופן זכרונות פון אמאל, אלטע ליבע זכרונות וועגן זאכן, וואס וועלן זיך שוין נישט צוריקקערן.

וואסער מאכל קען זיין בעסער פון א „טשוראסקא“, אויסגעמישט מיט אש? וואסער געטראנק קען זיך עס גלייכן צו דער בא'טעמ'טער ביטערער טאטע, אליין סערווירט, פארטאג ביים פייער אין קיך און פארנאכט אונ'טערן פליגל פון דער ראנטשע?..

— קומענדיק אהיים, וועל איך ווידער זיין דאס, וואס איך בין געוועזן און וואס איך דארף זיין — האט דער גאוטש געפליסטערט.

נאר די לופט פון פעלד, דער דופט פון די גראזן, די איינזאמקייט, די שטילקייט, די שלאפנדיקע ראנטשעס, אין א פאר פון וועלכע מען האט אים מכבד געווען מיט א „ביטערע“ און מיט א „אסאדא“, דער ווייכער גראזטעפיד, וואס האט אים די קומענדיקע נאכט געדינט אלס געלעגער, וואו ער איז איינגעשלאפן קוקנדיק אף די שטערן און פארוויגט פונם לייכטן נעמורמל פונם וואסער — די אלע זאכן האבן אים ניט געקענט צוריקגעבן זיין „איד“.

ער איז נאך אלץ געווען פארלוירן. איז תפיסה, ווען מען האט אים לייענען געלערנט. צו וואס נוצט דאס לייענען?.. קען מען דורך דעם בעסער רייטן אף א ווילדן פערד?.. בעסער „פארלאטירן“ אן אקס?.. בעסער מיטן מעסער פעכטן?..

עטלעכע טעג נאכאנאנד האט פרימיטיווא געוואנדערט איבער פעלדער, בערג און טאלן, דורכגעשניטן טייכן און זומפן, אלץ זוכנדיק זיין פארלויר-

רענעם „איד“ און פילנדיק זיך ווי אין א פרעמדן לאַנד, און האט מער נישט געפונען דעם געשמאַק פון אַמאַל אין זיין היימישער ערד.

אין א פארנאַכט איז ער אַנגעקומען צו אן איינפארהויז און האָט גע- בעטן נאַכטלעגער. דער הויזווירט האָט אים אופגענומען מיט פארדאַכט, נאָר נאַכדעם ווי ער האָט באַטראַכט דעם פרעכטיקן אַרויספאַר פון דעם יונג, האָט ער אים געעפנט די טיר פון געשעפט.

ביי דער וועטשערע, האָט ער אים דערקלערט די סיבה פון זיין אומצור- טרויען: אין דער געגנט האָט זיך אַרומגעדרייט „זיבנלעבנס“, — דער שוואַרצער „זיבנלעבנס“ — דער באַרימטער באַנדיט, מיט זיין גאַנצער הברה, און די איינזואוינער האָבן געלעבט אין איינע שרעק.

— און די פּאַליציי? — האָט פּרימיטיוואַ געפרעגט.

— די פּאַליציי האָט מורא פאַר אים!.. איר הערט: היינט אינדערפרי

איז דאָ געווען דער קאַמיסאַר מיט פיר „מיליקאַס“... דערצויל איך אים, אז „זיבנלעבנס“ געפינט זיך איינער אליין ביי דער אלמנה פערעז אין ראַנ- טשע, א האַלבע לענגווע פון דאַנען צו צפון, אינם ווינקל פונם א פ ע ר י א... — איז וואס האָט ער געטון, דער קאַמיסאַר? — האָט דער גאַסט א פרעג געטאָן שטאַרק נייגעריק.

— וואס זאָל ער טאָן!.. ער האָט אַריינגעקערט זיין גלאז „כינעבראַ“,

האָט געהייסן אַנזאַטלען דעם פערד און איז אוועק גלייך... צו דרום צו. זיי ציטערן דאָך פאַר „זיבנלעבנס“, אז עס וואַרפט זיי א קרחת!..

פּרימיטיוואַ האָט זיך פאַרטראַכט אַז א וויילע, נאַכדעם האָט ער אַ

פּרעג געטאָן:

— וואָלט איר באַמת זיך געפרייט ווען אימיצער הרנ'עט אוועק דעם

„זיבנלעבנס“?..

— צי מיר וואָלטן זיך געפרייט!.. ער איז דאָך א פעסט פאַר דער

געגנט!..

דאָס נאַטשלי האָט אופּמערקזאַם אַנגעקוקט דעם באַלעבאַס פון שטוב,

און האָט זיך אַנגערופּן:

— איך נעם זיך אונטער אים צו דער'הרנ'ענען. אויב ער וועט מיר

נישט טויטן, וועל איך שוין אים מאַכן דעם טויט... נאָר איך האָב קיין געווער

נישט... פארלירן ביים שפילן... קענט איר מיר ניט אויסלייען א רעוואלווער מיט א מעסער?..

דער הויזווירט האט אים אנגעקוקט פארוואונדערט און מיט א געוויסן חשד. פרימיטיוואָ האָט פארשטאנען די זאך און האָט דערקלערט:
— הערט נאָר. עס וואונדערט אייד מיין אַנבאַט און איר האָט מורא פאר עפעס א שפיצל. האָט קיין מורא נישט... גיט מיר דאָס געווער און אַ פראַסטן זאַטל: איד לאַז אייד איבער מיין גאַנצן ארויספאַרקאַמפלעט פאר אַ משכּוּן... זייט איר איינשטימיק, איז גענוג אייד צו טאַשעווען און לאַמיר אונטערשניידן...
דער הויזווירט האָט ניט געוואוסט וואס צו ענטפערן; אבער ער איז אויך געווען אַ גאַוטש; ער האָט נישט געוואוסט, נאָר ער האָט געהאַט אַ פארגעפיל, ער האָט זיך אַנגעשטויסן.

— איין רגע, — האָט ער אַ זאַג געטאָן: און אין אַ וויילע ארום איז ער צוריקגעקומען מיט אַ רעוואלווער און מיט אַ פאַפּאָן.
— נאָט אייד, דאָס איז מיין געווער. דער פאַקאָן איז פון גוט געהאַר טעוועטן שטאַל און איז אַנגעשארפט ביז ארום... דער רעוואלווער פארלירט נישט קיין שאַס און איז מער אייפערק ווי אַ רייכע אַלמנה...
און האָט צוגעגעבן מיט שטאַלץ:

— איד וואָלט אים אליין אויך געקענט דער'הרג'ענען; נאָר איד בין אַ רייכער מאַן, און ווען איד דער'הרג'ע אים... איר פארשטייט?..
— איד פארשטיי — האָט פרימיטיוואָ געענטפערט, צונעמענדיק דאָס געווער.

נאָט אייד דאָס אויך, — האָט דער הויזווירט געזאָגט און האָט אים דערלאָנגט אַ שליסל.
— אַף?

— פארענדיק אראַפּצו מיטן ברעג, נאָר דער אַלמנה'ס ראַנטשע, איז פאראן אַ טויער פון מיינס אַ „פאַטרערלע“, וואו איד האָב אַ געקליבענעם טאַבון פערד... איד רעקאָמענדיר אייד איינעם אַ „פיקאַסאַ“ מיט אַ ווייסן שטערנדל אפן שטערן... ביז איצט האָט נאָך קיינער אים נישט געקענט איינמיידן...
14

די צוויי פארשוניגען האבן זיך געדריקט די הענט. פרימיטיוואַ האָט צו־
ריק אַנגעזאָלט זיין פּערד און איז אוועק אין דער ריכטונג, וואו עס האָט
געוואוינט די אלמנה פּערעז, אויסצוּזוכן דעם באַנדיט „זיפּנלעבנס“.

ער איז געווען אַנטשלאָסן אים צו טויטן אָדער אַליין געטויט ווערן.
קיין אַנדער מיטל איז נישט געווען. אפן וועג שוין, האָט ער אויסגערוּפּן
אפן קול:

— איד בין פארבלענדט. איד מוז אימיצן דער'הרג'ענען, כדי צו
באפרייען זיך פון דער פארבלענדעניש... טאקע גלייכער, וואס אַ באַנדיט...
נאָכדעם... זאָל שוין גאָט און דעם שיינקערס „פיקאסאַ“ מיין גורל באַ-
שטימען!..

די חורבה פון דער קרא

I

ביים זויס פונם ברייטן און גראדן שליאד, אף א מאסיוון געשמעל פון קאלך, און שטיין, ווייזט'אן א פירקאנטיקער, פון גראניט געהאקטער טאוול, די גרעניץ צווישן אורוגוואי און בראזיל. צען מעטער ווייטער צו צפון-צו, אויף א קליינעם פלאכט אפזאץ, וואס טיילט זיך אויס פונם בארג ווי א מין באקאן, בליקנדיק צום טאל אראפ, וואו עס ריזלט זיך א ווא-סערל, איז איינגעפעסטיקט אן אלטע געביידע, מיט א נידעריקן אפראד, מיט דיקע מויער-ווענט און פעסט-געקאוועמע קליינע פענצטער. דאס איז א רי א ג ר א נ ד ע ר „ווענדא“.

די קראם גופא באשטייט פון א קליינעם פינצטערן הדר, וואו די פאר-שידנארטיקסטע מינים סהרות הויזן צוזאמען אויף די פארשימלטע פא-ליצעס, געבנדיק א געמיינעם באגריף וועגן אפארנעם פונם געשעפט. נאר ווייטער, אין די דערבייאיקע צימערן און גאלפאנען, די בערג פון געטריי-קענטע פליישן און פעל, די גרויסע געפלאכטענע ראפטן, וואס בויגן זיך אונטער דער משא פון טויוענטער קעזן פון אלערליי פארמען און גרויס, און דער איבערפלוס פון זארגפעלטיק געפאקעוועטע טיוקן, דערציילן פון אן איינגעפונדעוועט געשעפט-הויז, וואס איז פול מיט שפע, ווי א מוראשניק. די פינף וועגענער, וואס ברענען זיך אף דער זון ביים פאדערהויף, העלפן מיט צו באפעסטיקן די דאזיקע השערה.

איך בין ערשט דעם פארנאכט געהאט אנגעקומען, און האב דארט געמוזט פארוויילן עטלעכע טעג צוליב א מסחר פון פי. און האב געהאט איינגעשלונגען פארן טאג א טויז בראזילער „לעגוועס“, וואס ציען זיך ווי

א הונט אנטקעגן זון, און איד בין מיר געווען פון טראטירן איבער וועגן, וואס ביי די כסדרדיקע זומפיקע בלאטעס זייערע האט מען געמוזט די שטיוול אראפציען, און זיי דורכבראדיען. די אויסגעמאטערטקייט און דער שלאף האבן מיר פון די כחות דערשעפט; און מאכנדיק בקיצור מיט דער „פעזשווארא“ און אפגעזאמענעם ריזן פון דער וועטשערע, האב איד מיט פארגעניגן זיך אריינגעכאפט אין דעם צימערל, וואו מ'האט פאר מיר צוגע- גרייט א געלעגער, האבנדיק א קאטרע פון פעלעכלעד פאר א בעט, פאר א צודעק מיין פאנטשע, איבערן קאפ פולע גראטקעס מיט קעזן און פאר באגלייטער — מיין און שטשורעס, וואס האבן ווי ס'זעט אויס, זיך געפלא- דיעט דארט מחנות'וויין. געוואוינט צו אזעלכע גאסטפריינטלעכקייטן, האב איד מיט פילאזאפישער רואיקייט זיך אויסגעצויגן אויף דער קאטרע, וואס האט גערעשטשעט אונטער דער משא פון דער אנגעזאמלטער מיד- קייט אין צען שעה ריזע איבער די בראזילער וועגן.

איד בין געשלאפן, כ'ווייס נישט וויפיל צייט איד בין געשלאפן, נאר איד בין געשלאפן. אז איד האב זיך אויפגעכאפט, מער צוליב די לעסטיקע געסט, וואס האבן מיר געביסן דאס לייב, איידער פון גענוג שלאפן, איז איז צימער געווען פינצטער. טאפנדיק, האב איד געטראפן צו דער טיר און האב זי געוואלט עפענען, נאר זי איז געווען פארשלאסן פון דרויסן. איד האב אנה געצונדן א שוועפעלע, א קוק געטון אפן זייגער און האב געזען, ס'איז ערשט עטוואס נאך איינס. דאן האב איד געפרואווט איינשלאפן איבעראניס, נאר א מאדנער גערויש, וואס איד האב שוין געהאט פריער געהערט דורכן שלאף, האט מיר וואכענדיק געהאלטן. ס'האבן דערגרייכט צו מיר שטימען פון מענטשן, וואס האבן געשמועסט אין דער שטיבל, און גלייכצייטיק האב איד געהערט דומפיקע קלעפ פון דער זייט פונם פאדערהייף. פאראינטערעסירט מיט דעם דאזיקן אומגעוויינלעכן ארומשמיען, בין איד א היבשע וויילע וואכענדיק געבליבן, בין דער שלאף האט מיר ווידער באזיגט.

די נאכט איז פארביי און די זונען־שטראלן האבן זיך שטראמענווייז אריינגעריסן דורך די גרויסע שפארינעס פון טיר, ווען איד האב מיר ווידער אופגעכאפט. איד האב מיר אנגעטון, האב א פראוון געטון די קליאמקע, און ווענדיק אז די טיר איז איצט שוין געווען אפן, בין איד ארויס אין הייף

און בין אוועק אין אלמאסען, וואו איד האב געטראפן דעם הויזווירט מיט נאך אייניקע פארשוניגען. בשעת מיר האבן מאטע געטרונקען, האב איד געפרואווט דערגיין די סיבה פונם ביינאכטיקן הארמידער. נאר ביי די ערשטע ווערטער האט מיר דער באלעבאס אפגעשטעלט, א זאג טוענדיק אין אזא טאן, וואס דערלאזט נישט קיין שום דערווידערונג:

— פאר נייען אזויגער האבן אלע אין הויז געשלאפן; דער הער האט אוואדע גע'חלומ'ט מיט שדים.

איד האב גארנישט געענטפערט, און אין א וויילע ארום האבן מיר אנטגעזאמלט די פערד, צו מאכן א שפאציר איבערן קאמפ, וואס דער באלעבאס האט געהאט אף אורוגואיער טעריטאריע, מיר זיינען אריבער די ליניע און בעת מיר האבן געריטן איבערן ברייטן גרעניץ־שלייד, האב איד אלץ נאכגעקוקט מיין באגלייטער, וואס האט מיר אנגעהויבן אויסזען ווי עפעס א געהיימניספולער פארשוין. זיין נאמען איז געווען מאַנעקאַס פֿי־לֿיפֿעֿפֿי־גֿעֿרֿעֿדֿאַ־און ער איז געווען א מאן פון לערד א יאָר פופציק, אַ דיקער, אַ פעסגנעבויטער, אַ בייכיקער און מיט אַ קיילעכדיקן גוטמוטיקן פנים. ער האט אפט געשמייכלט אונטער די בלאנדע זאָנעס זיינע, און זיינע בלויע אויגן האבן געהאט אַ מילדן און רואיקן בליק. אין בלויע העמד־ארבל, שטייף געשטרעקט דער קערפער אף דעם „טאַרדיזשן“ רייט־פערד, האט ער אלערליי מעשה'ס מיר דערציילט, און איד האב געשוויגן און פון אים קיין אויג נישט אַראַפגענומען. אַן אַפֿענהאַרציקער, אַ מונטע־רער, אַ פאַרידעוודיקער, האט זיין פלוידעריי לכוף צושטערט מיין פריערדיקע השערה, אז ער האט געמוזט זיין אַ כיטרער און געהיימניספולער פארשוין. ער איז אפילו געווען אַ ליבהאבער פון ליטעראַטור; האט מיר ציטירט אין זיין קאפּריזונגער שפראך פערזען פון אַ בֿרֿאַ־און פון גאַנסאַלע־זֿיאַז. אַ באַווייזן פון זיין פּאַעמישער נויגונג זענען געווען די נעמען וואס ער האט געגעבן זיינע מעכטער: די עלטסטע האט געהייסן מימאַזאַ, די צווייטע לֿאָסֿעֿלֿאַ, די אינגסטע אַרֿאַסֿעֿנאַ, — וואס באַדייט אין נױאַראַני לֿיפֿן פֿון הַאַניק, — און זיין איינציקער זון — פֿעֿרי (װילדער טראַסע), ווי דער אינדיער פון דער באַרימטער נאַװעלע פון כאַסע דע אַלעקאַר.

אראפנידערנדיק פון א לייכטן פעלזיקן שפוע, זענען מיר אנגעקומען
אין א טאלכל, וואו עס האט זיך געפאשעט א קליינע טשערעדע; און ארויפ-
קלעטערנדיק ווידער אפן בארג, האב איך דערזען בארגאראפצו א גרויסע
חרוב'ע געביידע, ארויסהויבנדיק זיך מיט גדלות איבער די וויסטע
פעלזנבערג.

— די חורבה פון דער קרא — האט מיר מאַנעקא אנגעוויזן.

דאס איז געווען א פעסטע פירעקיקע געביידע, ארומגענומען מיט א
געיכטן ווילדן צאם פון סינאסינאס, טאלאס און קוויטענבויער. די ווענט
האבן ערטערווייז געוויזן די בלאס-רויטע ציגל און ערטערווייז די טונקל-
גרינע פלעקן פונם מאָר, וואס האט זיך איינגעגעסן אינם טינק; די פענצטער
זענען געווען פארביטן מיט שטיקער פארזשאווערטן בלעך, און די איינ-
ציקע פראנטאווונע טיר, פארשטעלט מיט אייזערנע פלאטן, צוגעשלאגן מיט
גראַבע טשוועקעס צו די קושאקן. אינדערהויך האבן געגרינגט די מויער-
קרויטן, באדעקנדיק אינגאנצן דאס האלב חרוב'ע טורעמל, וואס האט גע-
שיצט דעם מזרח-ווינקל פונם דאָר. צופוסנס ביים טורם, וואו עס האבן
נאָך געזען זיך די שוידנישעס, שטרעקט זיך מאיעסמעטיש אַ הונדערט-
יעריקער „וויראַראַ“, אַ גראַע, אַ צושויערטער, נאָר שלאַנק און שטאַלץ
מיט זיין נאנצער העסלעכקייט, האט ער ווי פארגעשטעלט מיט זיך דעם
רויאיקן אונטערנאנג פון א הערשנדיקער ראסע. די גראז און דערנער האבן
אנגעשפארט ביז צו די ווענט, א סימן, אז קיינער האט נישט פאזוכט די
סודות/פולע חורבה, וואס האט זיך געשווארצט אינם דייכן פרימארנ-
שימער, אַ שוויינגנדיקע און שרעקנדיקע, אויף דעם הייטערן שטח פון דעם
פאַרלאזטן ישוב. און כדי נאך מער צו באטאָנען איר פארשאַלטענעם
אויסזען, איז אַ געמיינע קראַ געשטאַנען אפן שפיץ פונם טורם, מיט טרויער-
ריק אראפגעלאזטע פליגל, פאַרשטאַרט די ווייסלעכע פיסלעך און אראפ-
געזונקען דער פליכעוואטער קאַפּ. פונדערווייטנס, האט מען צוליב איר פאַר-
גליווערטקייט זי געקענט אננעמען פאַר אַ שטיק אַראַנאמענט פונם הויז.
אזוי ווי איך בין שטיין געבליבן, ארויסווייזנדיק מיין וואונש צו באַ-
טראכטן די חורבה פונדערנאָענט, האט מיך מיין באגלייטער שטריינג אויס-
גע'מוסר'ט: פאַרט ווייטער, פאַרט: ס'קומט קיין גוטס נישט ארויס, אז

מ'קריכט צו דער חורבה.

איך האב אים געפאלגט נישט גערן, און ווען מיר זיינען שוין געווען אויף א היבשן מהלך, האט מאנעקא פילפע זיך אנגערופן נאך אלץ מיט דעם זעלביקן שטרענגן טאן:

— די חורבה פון דער קרא: e una casa enfeitada. (דאס איז

א פאר'כשופ'ט הויז).

— וואס איז עס? — האב איך געפרעגט.

— א פאר'כשופ'ט הויז. דאס איז א גאנצע היסטאריע — און אזוי ווי אלע בראזילער, אפילו די וואס קענען, פונקט ווי מיין באגלייטער, גומ ריידן שפאניש, מוזן אנקומען צו זייער אייגענער שפראך פאר העכסט גראדיקע אויסדרוקן — האט ער באלד צוגעגעבן:

— Una historia terrivel, asustadora!

און האט אויסגעצויגן די לעצטע צוויי זילבן מיט א סטראשנעם דעמ' פיקן קול.

תיכף נאכדעם — און עס איז אפילו נישט גוטיק געווען פון מיין זייט, אז איך זאל אים בעטן, — האט ער זיך גענומען דערציילן מיר די שרעקלעכע אווענטורע, וואס ער האט געהערט, האט ער מיר געזאגט, פון לאס קאסאס קאסע'ס מויל אליון — דער איינציקער וואס איז ארויס מיטן לעבן פון דער קאמאסטראפע. די געשיכטע איז געווען מערווייניקער אט אזוי:

II.

מיט דרייסיק יאר צוריק איז בארימט געווען אין די גרעניץ-ישובים דער רויבער מיט דער לאנגער גאלדענער פאמלע און בלויע אויגן, פאנטא-לעאז עסקאבאר. א קאנטראבאנדיסט געווען און א שפילער, און דורך אים זיינען א סך טרערן פארגאסן געווארן אין די ארימע „ראנטשעס" פון די בערג און א סך צלמ'ס זיינען אויסגעוואקסן אף די רייכע לאנקעס פון די טאלן.

ער איז געווען אי הויכמוטיק, אי פרעד; וואס מער „פאטרא" איינער איז געווען, אלץ שטארקער איז ער אים געווען געפעלן, און צו פרויען האט

ער זיך באציגן מיט פארעכטלעכן רחמנות, אזוי ווי א גאוטש צו א „זשעגוע“. דאס פארברעכן איז געווען זיין איינציקער פריינט וואס האט אים שטענדיק באגלייט אן פארווארפן, האבנדיק צוגעפאסט זיין אופפיר- רונג צו דעם דאזיקן באליבסטן כלל זיינעם: „אויב דאס מעסער האט א שארף, איז עס צום שניידן“. און ווי נאך פלעגט ער זאגן: די וועלט איז א גרויסע סטאדע פו, וואו עס איז פאראן מאגערס און פעטס, הארטעס און צארטעס; און וויי דעם שלעכטן רייטער, וואס קלייבט אפ א מידע, פאריאגטע רינד און עסט פארשוימטע נבלה-פלייש... די בהמות — פלעגט ער צוגעבן מיט א שמייכלעך — זענען באשאפן געווארן פון גאט, און די „מארקעס“ האבן אויסגעטראכט די מענטשן: מיינ „פאקאז“ איז מיינ מארקע און מיינ אייגנטום-שיין.

מ'פלעגט שטארק מורא האבן פאר דעם פאנטלעאן עסקאבאר, נאר מ'האט אים אויך געשעצט, ווארום, סוף כל סוף, אויב ער האט אימיצן דערהארנעט, האט ער נישט דערהארנעט מיט קיין ניפט, ווי די שלענג און די מאגנאטן, נישט מיט קיין כיטרע שפיצלעך, ווי דער פוקס און די פרוי. ער איז געווען א „מאטשא“, פאנטאלעאן עסקאבאר.

אין א שענעם טאג איז ער פארשוואונדן געווארן. דער ישוב האט אבער מיט זיין פארשווינדן גארנישט געוואונען: אז דער אדלער פליט אוועק, קומען די „קארנאטשאס“ און די שייפעלעך ווערן פארצוקט אלץ איינס.

ס'איז אוועק א צייט. אין א טאג פאלט אראפ אפן ישוב אן אלטער מאן, מיט א בייזן פנים, וואס האט זיך אימפאנירט מיטן הארטן בליק פון זיין איינציגן אויג. ער האט אפגעקויפט דעם גוט „זשאנווארי“, האט אויפ- געשטעלט אויפן שפיץ בארג די פעסטונג, וואס האט אים געזאלט דינען פאר א נעסט. ער האט זיך געלאזט רופן מיטן נאמען פערדראדעניס, און כאטש פילע האבן אויסגעפונען אין די שטריכן פון זיין געזיכט אן ענלעכקייט צו די שטריכן פון דעם פארימטן באנדיט מיט דער גאלדענער פאטלע און בלויע אויגן, האט קיינער פונדעסטוועגן נישט געוואגט אין זיין אנוועזנהייט דאס צו בריינגען אה די ליפן. מיט דעם פארלויף פון יארן האט דער אנדיינק פונם גאוטש, מיט דעם ווייכן געזיכט ווי א קאמאלאטן- בלאט און הארטער נשמה ווי א שליפשיין, געלעבט אין דער פאנטאזיע פון די איינוואוינער און גענליט אין שווערע קאשמארן.

וואס עס האט זיך געטון אינווייניק אין הויז, איז געווען א סוד. די פעסטונג איז געווען געשלאסן ווי א וועספּר־צעל און דער נייגער פון די אַרומיקע האט זיך פאַרהאַלטן ביי די שטעכיקע צאמען. דעם באַלעבאַס האט מען געהאַלטן פאַר א מין חיה, וואס מ'דאַרף מיט איר זיין פאַרויכטיק און זיך האַלטן פונדערווייטנס, און די פיר „פּעאַנעס“ פונם גוט — מענטשן אומבאַקאַנטע, פון דער ווייט געקומענע — האבן געהאַט גאַרנישט קיין פריינטלעכן אויסזען און האבן זיך געהאַלטן ווילד ווי די „אַנוואַרצסן“ און זענען געווען האַרט ווי דער קאַרק פון א בּוהאַי.

ס'האַט קיינמאַל קיינער נישט געוואוסט ווי אזוי מען לעבט דאָרט אין דער עסטאַניע, „זשאַנוואַרי“, ס'האַט קיינמאַל קיינער נישט געוואוסט וואו פּערראַ דענים האט פאַרקויפּט, נישט וואו ער האט געקויפּט. ער האט נישט געבעטן, נישט געגעבן קיין „ראַדעאַ“ און זיין סקאַט איז פאַשטאַנען פון אַ נעמיש פון פּרעמדע, פאַר אַלעמען אומבאַקאַנטע, „מאַרקעס“. די דאָ זיקע אָפּגעזונדערטקייט האט, געוויינלעך, אַרויסגערוּפּן די אומגעלומפּער סטע לעגענדן, די לעכערלעכסטע השערות, וועגן וואס מען האט זיך געשוש־קעט ביים טונקלען שוין אין ראַד אַרום פּייער.

דאס לעבן אינם הויז איז זיך אבער געגאַנגען רואיק, אַז אַ סימן פון עטוואַס אויסערגעוויינלעכעס.

אַלע נאַכט, נאָך דער אַרבעט, פלעגן די באַוואוינער פונם הויז זיך פאַרזאַמלען אין דער גרויסער קיד, טרינקענדיק אַ ביטערע מאַטע, אין דער צייט וואס עס האט זיך געברוינט דער „אַסאַדאַ“.

פינף זענען זיי געווען. דער באַלעבאַס, אַ קליין מיידעלע און דריי פּעאַנעס — פאַרשויןען מיט נעגעל. — און מאַט ו ק א, אַ נעגער. מאַטוקאַ איז שוין געווען אַ זקן, נאָר גרויס און קרעפטיק און האט געהאַט אַ פירכי טערלעכן אויסזען צווישן זיינע פירכטערלעכע חברים פון דער באַהעלטעניש. אַלע האבן זיי ווייניק גערעדט, און ער נאָך ווייניקער, און ער האט גע־רעדט האט מען נישט געקענט זאָגן אַז ער רעדט, נאָר ער בריַלט. זיצנדיק אויף אַ סעיבאַקלאַץ ביים פּייער, מיט די פיס פאַרלייגט „אין אַ פיר“, אויסגעפויגן דעם רוקן, פאַרגליווערט אין אַ פּאַזע פון אַ רוענדיקער חיה, האט ער אַרויסגערוּפּן צו זיך אַ געפיל פון ערפּורכט. ביים פּלאַס פון אויוון

האבן נאך רויטער אויסגעזען זיינע מיט בלוט־פארלאפענע אויגעלעד און נאך פורכטזאמער זיין קליינער קאלטענעוואטער קאפ מיטן שמאלן שטערן, און נאך סטראשנער זיינע סטראשנע קינפאקן פון א גרויסער בלוט־רשטיקער חיה. א פינסטערער פארשוין איז ער געווען, מאטוקא. די איבעריקע זענען געווען, ס'איז קיין ספק נישט, שלעכטע מענטשן; נאך מאטוקא איז אויך געווען אן אומעטיקער, און ווען א שלעכטער מענטש איז אומעטיק אויך, איז ער צוויי מאל שלעכט.

בשעת די דריי פעאנעס האבן געשמעסט פון אמאליקע אווענטורעס, איז מאטוקא געזעסן ווי פארנראבן אין זיד, ארויסרופנדיק זכרונות פון זיין ווייטער יוגנט, דארט אין די צושיבערטע וועלדער פון „סאנטא מאריא דא ראקא דא מאנטע“, וואו די זון זשמורעט די אויגן אראפ־קוקנדיק אויף דעם גרינעם סאמעט פון די טאלן, און וואו די שטורמ־ווינטן ווערן פארהאלטן פון סקוואדראנען פון מאליען־בוימער, טאלאס, קאראניליען און נוואזשוביראס. ווען דער באלעבאס איז דארט מיט זיי, זעט מאטוקא אויס רואיק, ווי באפרייט פון א גרויסער פאראנטווארטלעכ־קיט, און פארגעסט זיך אפילו אין זיינע רירנדיקע יוגנט־זכרונות, פון יענער צייט ווען ער האט געפאנגען קוראפאטקעס מיט א פאסטקע און מיטן „פאקאן“ אין האנט זיך געראנגלט מיט די פומעס אינם שאטן פון געדיכטן וואלד, אדער האט פלינק אויסגעמיטן די „זשאקארעסן“ צווישן די קאמאלאטן פון די באוואקסענע ברעגן פונם פירא. דענסטמאל האט כמעט א גוטער שמייכל קוים מערקבאר אויפגעצייטערט זיינע טונקל־בלויע ליפן. נאך איז דער איינאוויגיגער אוועק אין זיינע אינווייניקסטע חדרים, פלעגט מאטוקא ווידער אופברויזן פון רציהת, און לסוף פלעגט ער זיך אויך אופהויבן און אים נאכגיין.

דארט פלעגן זיך באגעגענען און צוזאמענשטויסן, זיך נישט פאר־וואונדנדיק, ווייל ביידע זיינען געווען פון גוט געהארטעוועטן שטאל, דער פליק פונם פאטראנס בלויזן אויג און דער פליק פון די שווארצע אויגן פונם אמאליקן קנעכט. די דאזיקע פליקן האבן זיך באגעגנט הונדערטער מאל און האבן שטענדיק גערעדט פון איין און דער זעלביקער זאך. מאטוקא האט זיך דארט געפארעט, איבערגעשמעלט א שטיק מעבל, זיך גע'עסק'ט

ארום א טיר, נאר שטענדיק געהאלטן איין אויג אפן באַלעבאָס און דעם
אנדערן אויג אויף כאַסינטאַ'ן.

III

און איצט איז צייט צו באַקאָנען זיך מיט דעם פינפטן איינוואוינער
פון הויז: מיט כאַסינטאַ'ן. דאָס איז געווען אַ קליין מיידל. צוועלף יאר אַלט
העכסטנס, נאָר שוין, — אַ, ווי שוין! — ווי די שענסטע וואַלד־בלום. עט
וואס נידעריק, עטוואָס דיקלעך, נאָר אַ בלאַנדינקע, אַז עכטע בלאַנדינקע
און ווייס ווי סמעטענע. און די אויגן — בלוי, און די ליפן — ווי אַ נעסטע־
לע, און אַ נעזל־פּון אַ מולאַטן, און... אַ שוין מיידעלע, אַ שיינס, אַ שיינס!...
מאַטקאָ פּלעגט זיך וויפּיל מאַל פּארטראַכטן, און בעתן טראַכטן
פלעגט ער זיך זאָגן: לאַמיר נאָר זען, צו וואָס? און טאַקע: צו וואָס?..
דאָס פּאַרמיידן? ווי אזוי קען ער דאָס פּאַרמיידן און, אַנב, וואָס אַרט עס אים,
מאַטקאָ'ן, אַז אַן אנדערער וועט געניסן פּון אַ פּרי, וואָס איז סיי ווי ניט
פאַר זיין גומען, וואָס אים האַט זיך אפּילו נישט געגלֹסעט?.. דאָס טראַכ־
טענדיק האַט מאַטקאָ אויסגעפּונען, אַז ער איז אַ שוטה, און עס האַט אים
אַנגעכאַפּט אַ כּעס.

— !.. Si eu qudese j — פּלעגט ער מורמלען.

נאָר ער האָט נישט געקענט. אויף זיין גראַבער הויט פּון אַ היפּאָפּאַ־
טאַס האָט ער נאָך געהאַט די שראַמען פּון דער בייטש פּון זיין אַמאַליקן
באַזיצער, וואָס האַט אַרופּגעצוואַונגען אויף אים זיין פּאַרשוואַונדענעם
וויילן. קיין גוטער איז ער נישט געווען, אַ, ניין! ער איז קיין גוטער נישט
געווען. נישט אפּילו ווען עס האָבן אים געכאַפּט בויקערעמפּן נאָך אַ צו־
פּעטן אַסאַראַ, געגעסן אַז „פּאַריניאַ“, האָט אים ניט געמוטשעט דער אַנ־
דיינק פּון זיינע אומציייליקע מאַרדן. ער איז נישט געווען קיין גוטער, נאָר...
אַ מאַדנע חיה, דער מענטש!.. די מענטשן וואָס זיי האָבן דערמאַר־
דעט און באַרויבט, אַט דער מאַטקאָ, איז חבּרותא מיט דעם עסקאַר־
באַר — ניין, עסקאַבאַר איז געווען אַמאַל — מיט דעם דעניס און זיין רוי־
בער־באַנדע! איינמאַל, איז אַבּראַהאַנדאַ, איז צווישן די הרוגים גע־
פּאַלן אַ פּרוי אויף דער צייט; „לאַנסאַסעמאַ“ האַט איר געעפּנט דעם בויד־

און האט ארויסגענומען א לעבעדיקן דעם „באקאראי“ און האט אים א
ווארף געטון צו מאטוקא'ן, זיך אנרופנדיק:

— נא דיר א שטיק דרויב, שווארצער.

און מאטוקא האט אים אין דער לופטן אופגעכאפט אפן „באקאן“,
אפענטפערנדיק:

— Clavá y venga a prata! (*

און תיכף אוועקגעשליידערט דאס אומנוצלעכע שטיק פארבלוטיקט
פלייש:

— בורפקע און פאטראוועס טויג צו נארנישט — האט ער דערביי א
זאג געטון.

און האט אפגעווישט דעם פאקאן אן די שטיוול.
ניין ער איז קיין גוטער נישט געווען. ער אליין האט נישט געוואוסט
פארוואס ער האט זיך שיר נישט געשלאגן מיט זיינע קאמאראדן, אז זיי
זאלן נישט דערהארנענען דער קליינער כאסינטא בעתן איבערפאל אויף
דער עסטאנסיע „דאס קאראגואטאס“; נישט פארוואס ער האט זי מיטגע-
נומען מיט זיך, איינגעוויקלט אין זיין פאנטשע, צו פארהיטן זי פון דער
נאכטיקער קעלט; ניט פארוואס ער האט זי געהאלטן אונטער זיין ארעם,
בעת ער איז געשוואומען, שניידנדיק דעם אימפעטיקן שטראם פונם איי-
טום איינגא אונטער א האגל פון קוילן פון די ברעניקע פאליציסטן.

ער האט זי געהאדעוועט, ער האט מיט איר צו טון געהאט אין זיינע
יאגענישן, און ער האט זי ליב געהאט, נישט גראדע ווי אן אייגן קינד —
מאטוקא'ס א קינד! מאטוקא! מאטוקא מיט א קינד! — נאר ווי זיינע א
זאך, ווי זיינע אייזערנע שפארן, למשל, וואס עס איז געווען מיאוס צו קוקן
אויף זיי און וואס האבן אים די פיס צוקאליעטשעט, נאר זיי זיינען געווען
זיינע און ער האט זיי דערפאר ליב געהאט.

דער הויפטמאן האט זיך אין אנהויב געהאט אנגעברוגט.

— אין רויבעריי מיט א שקאפקעלע? — האט ער געפרעגט. — ס'איז פונקט

(* פונקט געטראפן און ארויס מיט געלט!

דאס אייגענע, ווי מען זאל זיך אוועקלייגן שלאפן ביי דער נארע פון א „לעטשוסע“.

מאטוקא האט זיך אבער פאר'עקשנ'ט, און כאסינטא איז געוואקסן ביי זיי, עסנדיק פעטע „אסאדאס“ אלע טאג און יעדען טאג פון אן אנדער סטאדע.

נאך לאנגע ארומבלאנקענישן ביי כסדר'דיקע געפארן, האט דער הויפטמאן אין א שיינעם טאג צונויפגענומען זיינע לייט און האט זיי געזאגט:

— איך האב מיין אייגענעם קאמפ אין „זשאנווארי“: מיר הויבן שוין אן צו ווערן אלט און מען מוז זוכן אן אַנשפאר. ווער עס וויל גיין מיט מיר זאל גיין, און די איבעריקע מעגן אוועק וואוהין זיי ווילן. דער הימל איז גרויס און האט נישט קיין „אלאמבראדאס“.

אויף א ווילע האבן זיך אלע פארטראכט. דריי, וואס זענען נאך געווען יונג, האבן זיך אפגעזאגט, זיך אופגעזעצט אויף די פערד און אוועקגעריסן מיטן געדאנק, אז אין די ריא גראנדער בערג און טאלן האבן זיי נאך א פרייט פעלד צו בארימט מאכן זייערע נעמען. אנדערע דריי האבן געענטפערט דורך דעם מויל פון „לאַנסאסעקא“, וואס איז געווען דער בואטסקער צווישן זיי:

— קיין „באנדא אריענטאל“?

— יא

— און די „פאלעסיא“?

— וואס וועט די פאליציי זאגן א מענטשן, וואס באזיצט פיר שטיקער

עסטאנסיעס און זעקס טויזענט פו.

— דאס איז ריכטיק.

די דריי פארשוניגע האבן מסכים געווען, און עס האט זיך אנגערופן

מאטוקא.

— און איד? — האט ער געפרעגט.

— פון דיר רייד איך נישט, ווארום אז מען דערמאנט א „לאסע“

מוז זי געוויס האבן א שלייה, און דו ביסט פאר מיר ווי דער שלייה

פון א „לאסע“.

— און די קליינע?

— נעם זי אויך מיט. מיין שטוב איז גרויס ווי א נעסט פון א „טשי-מאנא“, און וואו ס'איז דא פלאץ פארן קאפעלוש איז אויך דא פלאץ פאר די לייז.
און אלע זיינען אוועק זיך באזעצן אינם הויז, וואס איז אופגעשטעלט געווארן אפן העכסטן בערגל פון דער ווילדער געגנט.

IV

דריי יאר האבן זיי אפגעלעבט רואיק און צופרידן. באלעכאס און פעאנעס האבן זיך איינפארשטאנען אפן בעסטן אופן, און עס איז געווען א גוט לעבן, אין רו און שפע, נאך דער אמאליקער ארומבלאנקעניש, ביי שטענדיקע געפארן. דער קאמיסאר, אז ער פלעגט אהין קומען, האט ער זיך געפילט אביסל געפאלן, ווייל נאך אלע זאכן האט ער דאך געדאט דעם באוואוסטזיין פון זיין נידעריקן שטאנד, נאך אזוי ווי ער איז דאך פארט געווען צווישן קאלעגן, איז ער שוין געווען צופרידן.
דאס דאזיקע ג'עדן-לעבן איז אונטערגעבראכן געווארן צוליב א געשעעניש, וואס מ'האט זי פאראויסגעזען נאך מיט א צייט צוריק און וואס האט חוץ מאטוקא, קיינעם נישט געקימערט.

דער שעה פון דער באנדע, וואס נישט קוקנדיק אויף זיין עלטער, איז ער אלץ פארבליבן א פרויעניעגער, האט געהאט באשלאסן „אויסצו-האדעווען“ כאסינטא, דאס דאזיקע ווארט האט א שוידערלעכע באדייטונג צווישן די האלב ווילדע לייט פונם קאמפ. „אויסהאדעווען א מיידל“, מיינט צו לאזן זי וואקסן אונטער א שטרענגער שמירה און זארגפעלטיקער אויפפאסונג, כדי „זי אָנצובייסן ווען זי וועט ווערן צייטיק, פונקט אויף דער האר, נישט צו גרין און נישט איבערגעצייטיקט“. דאס איז א בייזע המצאה פון דער פארדארבענקייט, וואס קען נאר מעגלעך זיין אין דער שווארצער פינצטערניש פון א באנדיטן-נשמה.

מאטוקא האט געוואוסט וועגן די אפזיכטן פון זיין שעה, אזוי ווי אלע אינם גרויסן הויז פון זשאנווארי האבן געוואוסט פון זיי, דער זאגענאנטער קרבן אריינגערעכנט. ער האט עס געוואוסט און האט נישט געהאט קיין

ספקות, נישט ער האט געהאלטען פאר מעגלעך צו טאן עטוואס אוועלכעם, וואס זאל אימטשאנד זיין אפצואווענדן די אנטשיידונג פונם שיקזאל און נישט דערלאזן צו דער דאזיקער נידערטרעכטיקייט. פילמאל, פארכאפט פון אַנגסטן, וואָס האָבן אים געערגערט, ווייל ער האָט זיי געהאַלטן פאַר נאַ- ריש, צוליב זייער אויבנאופיקער אומנוצלעכקייט, פלעגט ער זיך פרעגן: „אַז דער מאַמענט וועט קומען, וועל איך מיר אַנטקעגנשטעלן?“ און דער ענטפער, וואָס ער האָט זיך אַליין געגעבן, אויס געוואוינהייט צו אונטער- זוארפן זיך דעמיעניקן, וואָס האָט אים איבערגעשטיגן אין מוט, אין דורכ- געטריבענקייט, אין אכזריות און אין מאַכט, איז געווען אַ נעגאַטיווער. נײַן; ער וועט זיך נישט אַנטקעגנשטעלן; ער האָט נישט געקענט זיך אַנטקעגנשטעלן; דאָס פאַרבּרעכן האָט געמוזט געשען. דערווייל האָט ער געלעבט אין שטענדיקע אַנגסטן און געווארט אויף דעם שרעקלעכן סוף. און דער סוף האָט באַדאַרפט קומען אין אַ העלן פּרילינג־טאַג, אין וועלכן די קנאַספּן פון די בוימער און די קרוינען פון די בלומען האָבן ווי צוגאַסן אין דער וואַרימער לופט רייצנדיקע פאַרפומען פון פּרויענלייבער. ווען די זון האָט גליענדיק הינטער די בלויע קאַמען פון די בערג, לאַנגזאַם גענומען פאַרמינדערן דאָס ליכט אויף דעם שטייפן שירמטוד און אויף די שרייענדיקע גרינע בערג־שפּועלס, האָט פּעדראַ דעניס „אָוועקגע- לייגט“ ביי די מויער־ווענט פונם פּאַדערהויז, די פעטסטע יונגע רינד פון זיין סטאַדע.

דאָס איז געווען אַה אַז „אַסאַדאַ קאַן קועראַ“, און די שאַרפע און פלינקע מעסערס האָבן אין איין רגע אויסגעשניטן דעם הינטער־האַלץ, די ריפּן און די ברוסט. פּריער נאָך, — און ווען די בהמה האָט זיך נאָך גע- צאַפּלט אין גסיסה־כאַרכלען — האָט „לאַנסאַסעקאַ“ אַרויסגעשניטן די צונג, אַה וואָס ער האָט געהאַט אַ חזקה לויט דער גאַוטשער טראַדיציע, ווייל ער האָט דערשטאַכן די בהמה.

- און די אינגעווייד, פאַטראַזן? — האָט איינער געפרעגט.
- נעמט ווער עס וויל.
- פאַר מיר די „טשינטשוליענעם“.
- און די גראַבע קישקע פאַר מיר.

— און איד נעם די ניר.

נאָר איין מאַטוקאָ האָט גארנישט געפֿעטן, געבנדיק אַ געלעגנהייט
דעם באַלעבאָס אים פֿארצעוואַרפֿן:

— און דו קלייבסט גארניט אויס, שוואַרצער?

— דעם וויישעט — האָט דער נעגער געענטפֿערט.

„לאַנסאַסקאַ“ האָט אַ זאָג געטאָן מיט חוּק:

— דער וויישעט איז האַרט, מ'מוז פֿאַר אים האָבן גוטע ציינער און

דיינע יאסליעס זיינען נאָקעטער פֿון אַן אויסגעטראַטענעם וועג!

— ס'איז נישט אַף צו עסן — האָט דער שוואַרצער געענטפֿערט —

ס'איז אַף אַ הענטל צו מיון מעסער.

אינווייניק אָפֿן מיטן הויף האָבן געברענגט די קאָראַניליענקלעצער, פֿאַר
גרייטנדיק דעם זשאַר, און געוואַרפֿן אינדערהויך מיט רויטע פֿלאַמען, וואָס
האָבן ווי גערייצט זיך מיט די שאַרלאַך־רויטע פֿלאַמען פֿון דער זון, וואָס
האָט זיך גענומען באַהאַלטן הינטער די גראַע קאַמען פֿון די בערג.

דער פֿאַטראַן איז געווען לוסטיק און טענצלדיק, ווי אַ באַראַן אין אַ

זוניקן פֿרימאַרגן, מאַנסיט ווי אַ ווייבערישער פֿערד און גרויסמוטיק ווי אַ
פֿריץ פֿונם אַלטן גוטבאַזיצער־שטאַם. מ'האַט אים אַ פֿרעג געטאָן:

— און דאָס ווייכפֿלייש, פֿאַטראַן?

— דאָס ווייכפֿלייש פֿאַר די הינט — האָט ער געענטפֿערט — וואָר

רום היינט איז אַ יום־טובֿ און איד וויל, אַז די הינט, אַפֿילו, זאָלן בייכער
באַקומען!..

דריי באַזונדערע פייערן האָבן פֿריילעך געקנאַקט, בילדנדיק שיכטן
פֿון גליענדיקע קוילן, וואָס אַף זייער היץ האָבן זיך געפֿרוינט די אַסאַדאַם,
און דערווייל איז געגאַנגען אין ראַך די פיטערע מאַטע ווי אַ מין אַפֿעטיט־
געטראַנק, און פֿון צייט צו צייט האָט מען גענומען צופֿיסלעך „קאַניע“,
כדי אופֿצוהאַלטן די פֿריילעכקייט, וואָס דער פֿאַטראַן האָט דעקרעטירט
אין יענער נאַכט, ווען ער האָט געזאָלט פֿראַווען זיין נידערטרעכטיקע
חתונה.

דער מאַלצייט איז געפראוועט געווארן אין אַ גרויסן חדר פונם פאָד-דערשטן פאָוועליאָן — אַן עס-צימער פון אַ רייכן גאָטש: אַ ווייסער סאַס-נאָווער טיש, צוויי לאַנגע און פראסטע ביינק און אַ קליינער שראַנק, אויך אַ סאַסנאָווער, אין אַ ווינקל.

אַפן טיש, געדעקט מיט אַ לייווענמענעם טישטוד מיט געלע, גרינע און רויטע געמעלן, האָט געבלאַנקט דער סערוויז: אַ באַרג מיט בלעכענע טעלער, צינענע לעפל און גאַפלען; קיין מעסערס איז נישט געווען, ווייל יעדער פון די בעלי-שמחה האָט געטראָגן זיין מעסער אין גארטל. אַפן מיטן טיש, אַ וואַזע פול מיט רויע „פאַריניאַ“; ביי דער זייט אין אַ בלע-כענעם לייכטער, אַ חלב'ענע ליכט, אַ מאַגערע, אַ טונקעלע, וואָס האָט צוזאַמען מיט איר קאַרנער שיין צושפּרייט איבערן שטוב אַ שטאַרקן פאַר-פעסטעטן גערוד.

די לייט זענען שוין געווען אויסגעזעצט ארום טיש; מאַטקאָ, וואָס האָט געהאַלטן נעבן זיך אַפן פּאַל די „דאַמאַכוואַנע“ פון אכצן ליטער, פול מיט העל-רויטן וויין ביזן העלזל, האָט אנגעגאַסן אַ גרויסן בלעכענעם קרוג און, אַפּטרינקענדיק אַן צערעמאַניעס, האָט ער אים איבערגעגעבן דעם שכן זיינעם; דאָס איז געווען דער צווייטער אפּעטיט-געטראַנק.

אין דעם מאַמענט איז אַרײַנגעקומען כאַסינטאַ, האַלטנדיק מיט בירע הענט אַ שיסל, פול מיט געבראַטענע עופות מיט רײז.

די גאָטשאַס האָבן צוערשט געוואַרפן אַ בליק אויף דער פאַריקער פאַטראַווע און נאכדעם, פול מיט נייגיר און שפּאַט, אף דעם מיידל.

איינגעשנורעוועט דאָס לייב אין אַ העל קאַלירטן ציצענעם קליידל, וואָס איז שטייף געווען פון צופיל קראַכמעל; אויף די קליינע פיסלעך אַנ-נעצויגן אַ פאַר פאַרוסינענע „אַלפאַרגאַטן“, אירע שיינע בלאַנדע האַר גראַב אנגעזאַפט מיט אויל, האָט זי זיך אויך געזעצט צום טיש און אַנגע-הויבן אויסצומיילן דאָס עסן, ערנסט, שוויגנדיק, מיט דער גאַנצער גלייכ-גילטיקייט פון אַ שקלאָפּן. אין אירע העל-פלויע אויגן איז נישט געווען קיין שאַטן פון מוראַ, בושה אדער נייגיר, זי האָט נישט פאַרשטאַנען, אדער האָט זיך געמאַכט ווי זי פאַרשטייט נישט, די גראַבע אַנצוהערענישן פון די

גאָטשאַס, וואס זענען געווארן אלץ אויפגערוימטער פונם עסן און טרינקען.
אלע זענען געווארן לוסטיק און בארידעוודיק; אפילו מאַטקאָ, דער
פינסטערער און בייזער מאַטקאָ, איז ווי געווארן אן אנדער מענטש, א
צופרידענער מיט דער ארבייט פון א סארווער: קוים האט זיך נאָר אויסגע-
ליידיקט דער קרוג, האט ער אים באלד א כאפ געטון, האט אים אנגעפילט
און דערלאנגט דעם שכן, און איז צוגעשטאַנען און געצוואונגען אַלעמען
צו טרינקען. אייניקע האבן אפילו געפרואווט ווי געהעריק איז דערווידערן.
— פּאַוואַלי, ווארום ס'איז דא גריבער, מאַטקאָ! — האט איינער א
זאג געטאן. און לאַנסאַסקאָ האט צוגעגעבן:

— טרייב נישט אזוי... מאַגערע אַקסן ארום אַ באַרג!

אף וואס דער נעגער האט געענטפערט מיט אַ געמאַכטן שמיכל:

— „פּוטשאַ!“ איר זענט עפעס אַזוינע שוואַכניקע, ווי עפעס אַ
שטאַטיש וואויליונגערישער פּראַנטל.

און כדי צו דערווייזן, אז זיי זענען נישט קיין שוואַכניקע, האבן אלע
און יעדער באזונדער „צוגערדעמלט“ ביים ווייז-קרוג, וואס מאַטקאָ האט
אים געמוזט אנפילן אפסניי, כדי צו פאַרענדיקן די ראָד.

ווען מ'איז פארטיק געווארן מיט די עופות איז דער עולם שוין געווען
העכסט לוסטיק, און קיינער האט מער אין זינען נישט געהאט כאַסינטאָל
וואס האט, פון איר זייט, דאס מויל נישט געעפנט צו זאגן א ווארט. אז
זי האט זיך אופגעהויבן צוזאַמענצונעמען דאָס געשיר, האט מאַטקאָ זיך
אנגעבאַטן גיין צושניידן די „אַסאַראַס“ און ער איז אַרויס אומבאַמערק-
טערהייך פאר די מיט'עסער, וואס האבן שוין האלב'שיכורע געלאכט און
געשריגן, דערמאַנענדיק און האמפערנדיק זיך איבער דעם חלק רום וואס
יעדען איינעם האט געקומט פון די אמאליקע פלוטיקע אווענטורעס.

אין א וויילע ארום, אין א היבשער וויילע, איז מאַטקאָ צוריקגע-
קומען מיט נאָר א גרעסערער שיסל ווי די פריערדיקע. די באַנדיטן האבן
געווארפן זולל'וסוכא'דיקע בליקן אויף די פארברוינטע שטיקער פלייש און
האבן נישט געקענט באמערקן דעם מאַדנעם אויסדריק פון היה'שער פרייד,
וואס איז געלעגן אויף דעם נעגערס פנים, נישט זיי האבן זיך חשבון געגעבן

וועגן דער דראַנג, וואס איז געווען באהאלטן אין דער דאזיקער פראזע,
וואס ער האט געלאזט פאלן מיט א שמיכל:

— *) A noite esta preñada como pra parir rayos! —

אלע זיינען שוין געווען בנילופינ'דיק און ביים עסן דעם „אסארא“
האבן זיי זיך אינגאנצן אנגע'שכור'ט. מאטוקא האט געהאלטן אין איין
אנגיסן וויין, מיט א זעלטענער רירעוודיקייט, וואס אין אן אנדער צייט
וואלט עס געוואונדערט זיינע קאמעראדן, וואס האבן אים געקענט און גע-
וואוסט, אז ער איז פויל ווי אן אלטער הונט און האט שטענדיק אין זינען
נאר זיך אַליין.

דער פאלעפאס מיט כאסינטא'ן זיינען אוועק; לאנסאסקא האט זיך
גענומען צו דער גיטארע און האט מיט זיין הייזערדיקן קול אנגעהויבן צו
זינגען אורגוואיער „דעסימאס“ און בראזילער „מאדיניאס“.

— גיב מיר וויין, שווארצער!

— מיט פארגעניגן! — ענטפערט מאטוקא און גיסט אן דעם קרוג;

און אז דער זינגער האט אים א זאג געטאן:

— כאסינטא וועט דיר באצאלן די טובה; — האט ער אפגעענטפערט,

אויסזינגענדיק כמעט מיט א וויינענדיקן קול:

— A os homes aceito a paga, a las moxas não quero
nada! **)

און א כאפ טוענדיק די גיטארע, האט ער דערציטערט די לופט מיט
אן אומגעוויינלעכער כוואַליע טענער. די סטרוניעס האבן ווי געקרעכט און
געדראעט אין מיני האַרמאנישע קלאַנגען, וואס אַט זענען זיי ענלעך געווען
צו דעם פייה פונם שטורם אין די געדיכט-באצוויינגטע פעלזן-שפאלטן, און
אַט, צו דעם דעמפיקן און ווייטן ברום פון דער פומא, צווישן די ווילדע גראזן
פונם זומפ. די שווארצע, גראבע און אַדערדיקע פינגער האבן ארומגעטאנצט
מיט אויגן-שווינדלענדיקער שנעלקייט, ארויסבריינגענדיק משונה'דיקע

(*) די נאַכט שוואַנגערט ווי אַף צו געפירן דונערפליצן!

(**) פון מענער נעם איד געצאלט, פון מיידלעך וויל איד גארנישט!

טאקטן, שארף ווי דער אוינגנצאן פון א שלאנג, אדער הייזעריק ווי דער קול פון א דונער אין וואלד; ביטער ווי די אלענבלעטער, סטראשנע ווי די פלאמענדיקע מדבר־באגיינעס, מונטער ווי די פאטראס אויף די פרייע בערג, מיטאמאל, צו דער גרעסטער דערשטוינונג פון די צושויער, האט מאטוקא גענומען זינגען:

Oh vinho é sangue de Christo *)

E'alma de Satanás:

E'sangne quando ell é pouco,

E'alma quando é demais!

אייער פון די באנדיטן, וואס דער קאפ האט זיך שוין אים געוויגט איבערן טיש און וואס האט געהאלטן אין איין פינטלען מיט די בלוט־פארלאפענע אויגן, האט זיך צושריגן, קוים קערנדיק מיט דער צונג:

— דעעער־לאנג... וויין!

— וויין! — האט זיך נאך אייער אפגערופן.

— וויין! — האט לאַנסאַסעקא איד אונטערנעהאלטן.

— נישטא מער קיין וויין — האט דער נעגער געמאלדן — איצט

האב איד „קאשאסא“.

און האט דערלאנגט דאס פלעשל „קאניע“, וואס זיינע גוטע פרידער האבן אויסגעכאפט מיט פרייד, און יעדער פון זיי האט צו פירפינג זיך געטאן נאכאנאנד. דער נייער ליקער האט דערפירט זייער שיכרות ביזן העכסטן גראד און עס איז געווארן אזא געפילדער, א געזאנג און א סדר, געלעכטערס אין דער וועלט אריין און קללות און פארוואס, אן מאטוקא האט ווידער א זאג געטאן מיט דער געלביקער פייערלעכקייט וואס פריער:

— ¡A noite está preñada como pra parir rayos!

— ס'אליגן! — האט אייער געענטפערט. און דאן האט דער נעגער

*) א, וויין איז בלוט פון קריסטוס.

און נשמה פונם שטן:

איז בלוט (פון קריסטוס) — ווען ווייניק

איז נשמה (פונם שטן) — ווען א סך!

וואס האט צומאל גערעדט פארטונגעזיש, צומאל פארטונגעזיש מיט שפאניש
געמישט און צומאל אף שפאניש, צוקאליעטשענדיק תמיד ביידע שפראכן,
א זאג געטאן מיט א פראסטיקן קול:

— A os mininos é a os velhos, tein que se acreditar
sempre, porque os mininos ainda nao saben mentir, é os
velhos ja nao saben. *)

לאנסאסעקא, וואס איז געווען ווייניקער שכור ווי אלע איבעריקע, און
וואס האט שוין פון לאנג נאכגעשפירט מיט חשד מאטוקא'ס מאדנע האל-
טונג, איז מבובל געבליבן, דערהערנדיק זיין לעצטע משל'ארטיקע פראזע.
קינמאל האט מאטוקא פון זיין מויל נישט ארויסגעבראכט אזויפיל ווער
טער נאכאנאנד, און די דאזיקע אומגעלעגנהייטלעכע באריידזאמקייט,
צוזאמען מיט זיינע פריערדיקע באאפאכטונגען האבן אים געגעבן צו
טראכטן. לאנסאסעקא, דער גרעסטער רוצח, איז איינציטיק אויך געווען
דער גרעסטער פדחן פון דער באנדע, און דאריבער, דער פארויכטיקסטער
און ניכטערסטער, נישט וויסנדיק פארוואס, האט ער פלוצלונג מורא גע-
קראגן; ער האט אינסטינקטיוו דערפילט א געפאר, און ווי ער איז שוין גע-
וואוינט געווען אין אזעלכע פאלן, האט ער געזוכט פון זיין כיטרער
פחדנות דאס, וואס זיין מוט האט אים נישט געקענט געבן. דער שרעק
האט אים כמעט ווי אויסגעניכטערט, נאר געפינענדיק פאר נויטיק נישט
ארויסצעווייזן זיין ניכטערקייט, האט ער, אין געגנטייל, זיך געפלייסט
צו מנום זיין זיין בארוישונג.

א טיפע שטילקייט האט נאכגעפאלגט נאך דער סומאטאכע פון צוריק
מיט א רגע. צוויי פון די פעאנשעס זענען שוין געשמאק געשלאפן, די הענט
אנגעשפארט אויף דעם פארפעצטן טיש, און אויף די הענט דעם קאפ,
א פארשטארטן פונם אלקאהאל. לאנסאסעקא האט געטאן דאס אייגענע און
האט געמאכט דעם אנשטעל, אז ער שלאפט.

*) קליינע קינדער און אלטע לייט, האט א כלל, דארף מען גלויבן,
ווייל די קליינע קענען נאך נישט לייגען און די אלטע קענען שוין נישט.

VI.

ס'זיינען פארביי עטלעכע מינוטן. ווען מאטוקא האט זיך איבערצייגט, אז אלע זיינען ווי געבונדן פון דער שיכרות, איז ער פארזיכטיק ארויס-געגאנגען, קומענדיק פאלד צוריק מיט צוויי פלעכן קעראסי, וואס ער האט גענומען צוגיסן איבער דער פאלאגע. די געענדיקט, איז ער צוריק ארויס און ווידער אריינגעפראכט נאך צוויי פלעכן.

לאנסאסקא האט בגנבה נאכגעקוקט דעם נעגער מיט איין אויג. קיינמאל ביז דאן האט אים נישט אויסגעוויזן אזוי טיילוואניש דאס גע-שטאלט פונם אלטן פאנדיט. זיינע פלוטיקע אויגעלעך האבן געהאט אן אימה'דיקן אויסדרוק; זיינע גראבע פארפלוימע ליפן האבן זיך צוואמענ-געפרעסט איין א גרוילנדיקן שמייכל, און עס האבן געציטערט די פליישיקע נאזלעכער פון זיין צושפרייטער נאז, ווי זיי זאלן זיך קוויקן מיט דעם ריח פון א געשמאקן „אסאדא“.

נישט פאנוגענדיק זיך מיט דעם, וואס ער האט באגאסן מיט נאפט דעם פאל, די טירן און דאס מעבל, האט מאטוקא אופגעהויבן א בלעך און האט באשפריצט מיט דער פאסקורנער פליסיקייט די בגדים פון די שלאפנדיקע פאנדיטן. ווען לאנסאסקא האט דערפילט אף זיך די שליממזל'דיקע פליסיקייט, האט ער נישט ווילנדיק אופגעציטערט, און עס האט אים אנגעכאפט א השק צו שרייען און ארופווארפן זיך אפן נעגער. נאך דאס איז געווען נישט מער ווי איין בליץ פון קוראזש, וואס איז פארשוואונדן תיכף ווי ער האט דערבליקט דעם צארניקן און דראענ-דיקן פנים פונם אלטן קנעכט.

די צוויי חלב'נע ליכט, וואס האבן שוין געהאלטן ביי אויסברענען האבן געשפרייט א פלייכע שיין איבערן צימער, וואו עס האט זיך נישט מער געהערט ווי דאס שנארכן פון די שלאפנדיקע אויסווארפן. מיט גרויס פארזיכט איז מאטוקא צוגעגאנגען צום ארומגעשמירטן פענסטער, און האט אים געעפנט, ער האט געווארפן א פארשנדיקן פליק אף דרויסן, האט א וויילע נאכגעדיינקט און איז ווידעראמאל איילנדיק ארויסגעגאנגען פון שטוב. זיין ארבייט איז נאך נישט געווען פולשטענדיק; עטוואס האט נאך

געפעלט, אום צו פארענדיקן אינגאנצן אויף א ווירדיקן אופן דעם חתונה מאַציט פונם באַלעבאָס.

אין אַ ווילע אַרום איז ער צוריקגעקומען מיט אַ ברעמיע טרוקענע האַלץ, וואָס ער האָט אוועקגעלייגט ביי דער שוין פאַרשלאָסענער טיר, וואָס פירט צו די חדרים פונם באַלעבאָס. דער איינפאַל האָט אים באַגייסטערט, און מיט אַ פּינסטערן שמייכל איז ער געגאַנגען אַריינטראַגן נאָך האַלץ, און האָט זיך גענומען אַנוואַרפן אַ קופּע אַרום טיש. ער האָט געמאַכט עטלעכע גאַנגען, און די באַנדיטן זענען שוין כמעט פאַרשטעלט געווען מיט די טרוקענע צווייגן, וואָס האָבן געבילדעט אַ גרויסן סטויג אינמיטן צימער.

פאַרטיק געוואָרן מיט דעם, האָט מאַטוקאַ זיך ווידער פאַרטראַכט אויף אַ רגע, זיך ווידער צושמייכלט טייוולאַניש, און האָט פאַרלאָזט דאָס הויז. דאָן איז לאַנסאַסקאַ, אַ פאַרציטערטער, קלאַפּנדיק אַ צאָן און אַ צאָן און בלייד ווי אַ מת, פאַרזיכטיק אַרויסגעקראַכן פון צווישן די צווייגן און האָט זיך שנעל אַרויסגעשלייכט און איז אוועק זיך אויסבאַהאַלטן צווישן די אַקאַציעס, סינאַסינאַס און קוויטענבויםער, וואָס האָבן אַרומגענומען דעם הייף. פון דארט האָט ער געזען ווי דער נעגער האָט אַריינגעטראַגן נאָך צוויי בלעכן קעראַסין. שאַרנדיק זיך ביי די ווענט פון הויז, האָט ער נאָך געזען דורכן פענסטער ווי מאַטוקאַ האָט אויסגעליידיקט די בלעכן אַף די הוּר. בעם האַלץ און נאַכדעם האָט ער גענומען דאָס לעצטע שטיקל ליכט און האָט געמאַכט אַ פייער.

דאָס אַפּגעטאָן, האָט זיך מאַטוקאַ אַרויסגערוקט הינטערוויילעכטס, האָט פאַרמאַכט די טיר, האָט זי פעסט פאַרשפּאַרט פון דרויסן, אַרומבויך דענדיק זי מיט לאַסעס, רימענס און דראַטן. דאָס איז אים נאָך ווייניק געווען, און ער האָט צוגעשלעפט אַ וועגעלע, וואָס איז געווען אין הייף; האָט אַף דעם אַרויפגעקאַטשעט אַ פאַס מיט וואַסער; נאַכדעם אַ פּלוג, נאַכדעם דעם לאַפעטעס, סאַפעס, ציגל, אַלץ וואָס ער האָט געפונען צו דער האַנט, כדי אינגאַנצן צו פאַרהאַמעווען די טיר.

לאַנסאַסקאַ, וואָס האָט זיך ווידער באַהאַלטן צווישן די צווייגן פונם פּלייט, האָט מיט שטומען פּחד צוגעזען די דאָזיקע צוגרייטונג, און עס האָט אים געוואונדערט וואָס עס גייט אוועק אזוי פיל צייט און פון אינווייניק

הערט מען נישט קיין פּיפּס. אין דער האַלב פינצטערער כּמורנער נאכט האט זיך געווייט דאס גרויסע הויז, א פעסטע, א רואיקע, א שווייגנדיקע. מאטוקא האט דערווייל ארומגעשמייעט פון איין אַרט צום אַנדערן, און האט צוזאמענגעווארפן אַלערליי זאכן ביי דער איינציקער טיר, וואס מען האט זי שוין כמעט נישט אַרביטגעזען פון הינטער דער באַריקאַדע. ס'האַט אים אַלץ נישט געקלעקט, אום צו זיין זיכער, אז זיינע קרפנות וועלן זיך נישט קענען ראטעווען. זוכנדיק איבערן הויף און אין גאַלפּאַז, האט ער דאָ אין א ווינקל באַמערקט אַ סך קנוילן דראַט. ער האט ארויס־געלאזט אַ ווילדן ברום פון פרייד, און האט מיט אימפעט זיי גענומען קאטשען איינעם נאָכן אַנדערן און האט זיי צוזאמענגעלייגט הארט ביי דער גיר. עס איז אים נאָך אַלץ ווייניק געווען; אפן הייף איז געווען אַ באַרג מיט האַלץ: מען האט ערשט נישט לאַנג וואַלד געהאַקט. האט ער זיך אַהין אַ לאַז געטאַן, און מיט וואונדערלעכער קראפט האט ער גענומען הויבן און איבערטראַגן די גראַבע קאַרינילעך און גוואַיאַבאַקלעצער, נאכדעם האט ער נאָך אַרופגעווארפן עטלעכע הויפּנס טרוקענע צווייגן, באַגאַסן מיט קע־ראַסין, און האט דאָס אַלץ אונטערגעצונדן. דורך דאַנעט וועלן זיי שוין נישט אַרויס!..

מיטאַמאַל, אינמיטן דער פייערלעכער שטילקייט פון דער נאכט, האבן זיך דערהערט אייניקע אנגסטלעכע קולות, וואס זיינען פון אינווייניק פונם הויז ארויס, און אין א וויילע ארום, אַ לאַנגער, שניידנדיקער, אימה'דיקער ברום, אין וועלכן לאַנסאַסעקאַ האט דערקענט דעם קול פונם באַלעבאַס. אינאַנצן משונע פאר שרעק, איז ער אריבערגעשפרונגען איבערן פלייט און זיך געלאזט לויפן צום נאַענטן באַרג, אה וועלכן ער האט אַרויפגעקלעמערט פלינק ווי אַ ציג. אז ער איז שוין געווען נאָך אין דער הויך, האט ער זיך אַראַפגעלאָזט אויף אַ בערגל שטיינער און האט אומגע־ווענדט זיין פארווירטן בליק צום הויז פון דער עסטאַנסיע. דאַן איז אַ דערשטויענדיק בילד דערשינען פאר זיינע אויגן, און ער האט גענומען צווייפלעך, אויב ער זעט עס אפן וואָר, אַדער דאָס ווערט ער פאַרפאַלגט פון אַ שרעקלעכן קאַשמאַר, אַרויסגערויפן דורך דעם אַלְקאַ־האַל, וואָס ער האט געהאַט אַריינגעגאַסן אין זיך ביים מאַלצייט.

די עסטאנטיע איז געווען איין גרויסער פלאקער. וויילענווייז האבן
 ביזע פלאמענדיקע צונגען זיך געריסן פונם מיטהויז ארויס און האבן זיך
 געשלינגלט צווישן געדיכטן רוי-וואלקן, וואס האט זיך געהויבן מיט אימ-
 פעט, און געטריבן פון ווינט, האט ער זיך צושאטן אין דער ריכטונג צו
 בראזיל, כדי צו צוטראגן איבער די רומפולע בערג דעם טראגישן סוף פון די
 וואס זענען געווען זיינע טראגישע הארן. דאס איז געווען א ריזיקער קאלכ-
 אויוו, פון וועלכן עס האט געשפריצט און געשפרודלט מיט פייער, און
 לאנסאסקע האט זיך פארגעשמעלט זיינע קאמערעדן, ווי זיי זיינען אין
 זייער טעמפער אפגעלאזנקייט פון שיכרות פארקאפט געווארן פון א גרוי-
 לנדיקן טויט. און ער האט זיך באזונדערס פארגעשמעלט דעם באלעבאס
 זיינעם, דעם גרויזאמען „רוביא“, דעם שרעקלעכן איינאויגיקן טיוול, ווי
 ער ברומט ווי אן אומעכטיקע חיה, ווי ער צאפלט זיך אינם גלוטיקן פייער,
 משוגע פון גרימיקן צארן און וואוט. ער האט זיך אים פארגעשמעלט צו-
 ערשט, ווי ער שלאפט זיך געשמאק נאך דער באפרידיקונג פון זיין נידער-
 טרעכטיקער תאוה; נאכדעם האט ער זיך אים פארגעשמעלט, ווי ער האט
 זיך דערזען א געפאנגענער אין זיין אייגענער נארע, קאפענדיק די ערד ווי
 א צורייצטער אקס, איבערשטייגנדיק דאס קראכן פונם פייער מיט זיינע
 מוראדיקע קללות, מיט זיינע פלנבן פון א באזיגטן ריז.

און די פלאמען האבן זיך דערווייל געצויגן און געהויבן און געדייט
 זיך אין א וויכער אנטקעגן דעם אלטן און שמוציקן „וויארא“, וואס זיינע
 פארטריקנטע און לאמע צווייגן האבן שוין געהאט אויסגעהאלטן די אנפאלן
 פון הונדערטער שטורעם.

און וואס עס האט לסוף לאנסאסקע'ן צעשרויפט אינגאנצן, איז געווען
 דאס לעצטע בילד, וואס ער האט פאמערקט ביים שיון פון די פלאמען:
 איינגעהילט אין זיי, שווארץ ווי סאזשע, פינסטער ווי א טיוול איז מאטוקא
 געשטאנען אפן דאד-שטיבל, וואס האט זיך דערהויבן איבער דעם מזרח-
 דיקן ווינקל פון דער וועראנדע. דער באנדיט האט נאך דערציילט, אז פונם
 שפיץ בארג, און א דאנק דער שטארקער באלויכטונג, האט ער געקענט זען
 דעם נעגער, ווי ער איז געשטאנען א פארשטארטער, און אף זיינע שווארץ-
 בלויע ליפן האט זיך געשפילט א טיוולאגישער טריאומף-שמיכל. מער האט

ער נישט געקענט זען, ווארום שיר משוגע ווערנדיק, האט ער זיך געלאזט
לויפן איבערן וועג קיין בראזיל: ער איז אריבער די גרעניץ און האט זיך
פארקליבן צווישן די בערג, ניט אומווענדנדיק דעם בליק אף צוריק, ניט
אפשטעלנדיק זיך אויף איין רגע, פונקט ווי עס וואלטן אים נאכגעיאגט
די צונגען פונם פייער און דער פיזער קול פונם פאלעבאס, וואס האט זיך
גרימיק געצאפלט אין זיין תפיסה פון פלאמען.

דאס אלעס דערציילט די לעגענדע: און צו דעם נאך, אז דער געמיינער
ראב, וואס גענעצט אן אופהער אף דעם חרוב'ן דאכשטיבל, איז טאקע
מאטוקא אליין, וואס וועט פארבלייבן אף אייביקע אייביקייטן אליין דער
ערות פון זיין שרעסלעכער נקמה.

די קאפריין פון רום

אין פראווינץ ענטרעריאס, אף א פאר קווארטאלן פונם שיינעם טייד
יכאקארעטא, איז די שוין לאנג פארנאנגענע צייטן פון אט דעה
געשיכטע מיינער, א קליין שמעטעלע געווען, וואס האט זיך אין פאסאן
געשמעלט גאר מעשה גרויס-שטאט, כאטש עס איז דעם געווען גאנץ גערוי-
מיק אינם דארפס-העמד.

אן ארים, מיאום שמעטעלע איז דאס געווען. ווי א מין פעלז, אן אנגע-
וואקסענער אפן רוקן פון בארג, האט עס אויסגעווען, פון דור-דורות נישט
פארענדערט, גלייך ווי א מפיל, איז ספירט אופגעהאלטן. מיאום געווען,
גאר שטאלץ ביי זיך מיט די לאנדשאפטן, וואס האבן ארום און ארום מיט
פראכט זיך געשפרייט: אן ארויפבארג, ווי א פרויען-געשמאלטונג, צארט און
שלאנק אזוי געבויגן; א טאל — תמיד לאכנדיק מיט דעם סמארעדן-גרינס
פון זיין געדיכטן גראז-פוד; און גאכרעם, א טייד, וואס האט א פרייד אנגע-
הויכט מיט דעם שימער פון זיינע פלאטערנדיקע ראד-פלאנצן, וואס האט
חלומות פון א טראפישער סיעסטא געוועבט מיט די צארטע לאקן פון זיינע
ווערבעס און מיט די ווילדע פאטלעס פון די ניאנדובאיען-בוימער; וואס
האט דעם מידן געדאנק א קינדישע פרישקייט געגעבן מיט דעם עטרורישן
שפיגל פון זיינע לאנגעס, וואס קושנדיק די קאמאלאטן און בייסנדיק די
זאמער-ברעגן, אנטפלעקן זיי זילבער פולירטן מיט די שופן פון די פלאטקע-
לאד, און בלאנקנדיקן אייזן מיט די קינבאקן פונם זשאקארע.

די ווינטן פלעגן אין שמעטל אנקומען מידע פון גאלאפירן איבער די
קאנטיקע בערג, מיט לעגיאנען צופאלענע אין דעם נאכאנאנדיקן געראנגל
מיט די שכנישע וועלדער, און אראפלאזנדיק זיך אף די מאראנצן און

אפריקאסן סערער פון די דארמישע הייפן, האבן זיי אנשטאט בייסן, גאר געקושט, און אנשטאט פרומען, גאר געלאכט. אונטער א הערלעכן בלויען הימל, אה רעגן נישט קיין קארגער, און מיט דער הילף פון א זון א זייער פרייגעביקער, האט די ערד, אן באארבעטונג כמעט, פון אלדאס גוטס ארויסגעגעבן — פונם איינפאכסטן גארטנווארג, ביז דער בלום דער שענסטער.

איז אַט, אין אזעלכע באדינגונגען, וואלט מען, דוכט זיך, דארט געדארפט האבן א לעבן א זיס און א רואיקס, גאר מקנא צו זיין. און פונדעסטוועגן...

א סאך זאכן האבן אינם שטעטל געפעלט, כמעט אלע נוצלעכע זאכן: גאר נישט דאס קאפעהויז, דער אפטייקער, דער „פראקוראדאר“, דער „קוראנדרא“ און די „עפענטלעכע מיינונג“. אַט די לעצטע איז פארטראטן געווען דורך צוויי צדדים — די „גרינע“ פארטיי און די „געלע“ פארטיי, וואס האבן איינע די אנדערע געהאסט מיט דעם גאנצן פייער, וואס די ברענענדיקע מאסאפאטאמיעזון האט אין זייערע הערצער צוגלייט. אורטיילנדיק נאך דער צאל אנהיינגער בלויען האבן ביידע פארטייען גלייכע כחות פארמאגט: די „גרינע“ האבן אבער איבער די „געלע“ אן אומבאשטרייטבארן קוואליטאטיוון פארצוג געהאט, מיט דעם פאקט, וואס אין זייערע רייען האט אקטואירט דער קאפיטאן סאלאראי, וואס מ'האט אים געהאלטן פארן העסלעכסטן און מוטיקסטן צווישן אלע העסלעכע און מוטיקע אינדיער פון גאר דער פראווינץ.

ס'האבן אייניקע זיך אפילו דערלויבט צו צווייפלען אינם קאפיטאנט קוראזש, און האבן געפרואווט צו דערגיין מיט וועלכע העלדנטאטן ער האט זיך דאס ערגעץ אויסגעצייכנט: גאר די „גרינע“ האבן לייכט צושלאגן די דאזיקע בייזוויליקע ספקות, אנווייזנדיק אה דעם, וואס זייער „קאאר-דיזשא“ איז זייער א העסלעכער געווען און זייער א ברוטאלער, צוויי אומד שטאנדן, וואס דערביי מוז מען שוין אויך זיין א מענטש מיט קוראזש. חוץ דעם, האט די רעגירונג אים פאר קאפיטאן געמאכט, מיט א פארמאגנעם דיפלאם, וואס סאלאראי פלעגט אים מיט פארנעניגן יעדן איינעם ווייזן, און אויב ער האט אים דערביי נישט פארגעלייענט, איז דאס געווען אויסשליס

לעד מחמת דעם נאָר, וואס ער האט לייענען נישט געקענט. זיין גרויסקייט איז אלזאָ קלאָר געווען און אומפאַשטרייטבאר, ווי מיר האָבן שוין אין אָנהויב געזאָגט.

דאָס האט שטאַרק באַאומרואיקט די „גרינע“, וואס, ווערנדיק אוועק־געשטעלט אין אזא אויסדריקלעך הינטערשטמעליקער פּאָזיציע, האָבן זיי זיך קיין עצה נישט געקענט געבן ווי אזוי צו מאַכן טריאומפירן זייערע אידע־אַלן ביים נאָענטן וואַל־שטרייט. ס'איז אפילו נישט געווען וואס צו חלומען פון קיין זיג, ניט אַנטקעגנשטעלנדיק א געהעריקן געגנוויכט צו דעם גוואל־טיקן כח, וואס עס האָט פארגעשטעלט מיט זיך דער קאפיטאַן סאַלאַר. אזוי האָבן די זאך פארשטאַנען די אַנפירער פון דער פּאַרטיי, וואס פלעגן זיך צונויפקומען יעדן אוונט און די כחות פארצערן — פארצערנדיק פאַריינס אויך א שלל מיט זשערבע ביי א מאַטע — איבער דער דאָזיקער, ווי עס האָט געשיינט, אומלייזבארער פּראַבלעמע.

אינמאָל, האָט איינער א מיטגליד נישט גאר דרייסט געהאַט א זאָג געטון:

— און אז מ'זאָל דעם קאפיטאַן דערהאַרגענען?..

אַלע האָבן פרעגנדיקע אויגן אַנגעשטעלט אָפּ דעם אפטייקער און דעם קוראַנדעראַ, די טון פון דער פּאַרטיי; נאָר דער אפטייקער האָט פאדייטונגס־פול אַ הויב געטון מיטן אַקסל: אז טאַלאַרי ווערט גאָר קיינמאָל נישט קראַנק!.. טאַקע דערפאַר האָבן זיי אים געהאַטט אזוי, ער און זיין קאַלעגע, דער „קוראַנדעראַ“.

אַפגעווארפן דעם פאַרשלאָג, נעמט דאָס זוארט עומעניאָ טראַסיאָ, אַ וואוילקענענדיקער יונגעראַן וואס האט רעדאַקטירט דאָס „געלע“ פּלאַט, ווארום, ס'איז איבעריק צו זאָגן, אז אינם שטעטל זענען ארויסגעגעבן גע־ווארן צוויי פלעטער: איינס פון דער רעגירונגס פּאַרטיי און דאָס אַנדערע פון דער אפּאָזיציע, ביידע ענלעך צווישן זיך, אויף אזוי פיל, אז דער איינ־ציקער אונטערשיד צווישן זיי איז געווען דאָס, וואס איינע האָט אַלס באַלוינונג פאַר אירע זידלערייען באַקומען אַפּ „פּוטשעראַ“ און די צווייטע האָט שמיץ באַקומען: גראַדע אַ פּילבאַרער אונטערשיד, אויב אזעלכער איז פאַראַן.

עומעניא טראסיא, אלזא, האט דאָס ווארט געבעטן, האָט באפעסטיקט:
די ברילן אפן רוקן פונם קליינעם נעול, האָט אַ פיר געטון מיט דער
האַנט איבער זיין קיילעכדיקן, טונקעלן און גלאַטן פנים, און האָט געזאָגט:
— נאָר נישט קיין גוואַלדטאַטן, סעניארעס!.. לאָמיר איבערלאָזן אַט
די פאַרדאַמטע מיטלען פאַר דער בלוטדורשטיקער רויבער-מחנה, וואָס האָט
די מאַכט פאַרכאַפט, צום שמאַד און ווייטיק פון אונזער גלאַררייכן פאַלק.
און צו'ר שאַנדע פון דער ציוויליזירטער וועלט!.. לאָמיר פאַרלאָזן דעם גרוי-
זאַמען „סובלאַטאַ קאַאָסאַ מאַליטור עפעקטום“, פון דער אַלטער באַרבאַ-
ריע; און די העכסטע אינספּיראַציעס פון די אומבאַפּלעקטע בירגער נאַכפּאַל-
גענדיק, לאָמיר דעם נצחון אונזערן דערגרייכן דורך רעכט, אויף דעם באַרן
פון אמת און אין שוים פון גערעכטיקייט!..

און דער רעדנער האָט, ציטערנדיק פון התלהבות, אין פאַל אַ קלאַפּ גע-
טון מיט זיין גראַבן „טאַלאַ“—שטאַק — פונקט אזא שטאַק, אויב נישט קיין
בעסערער נאָד, ווי דער, וואָס עס האָט גענוצט דער פּראָקוראַדאָר פּער ע
דער קאַנקורענט זיינער אין דער פּאַליטיק און אין דער פּרעסע. ער האָט
נאָד ווייטער ריידן געזאָלט, נאָר דאַן סעסאַרעאַ, אַן אַלטער און רייכער
„פּאַיסאַנאַ“, וואָס האָט מיט זיך פאַרגעשטעלט דעם פינאַנציעלן עלעמענט
פון דער פּאַרטיי, האָט אים אָפּגעשטעלט מיט די ווערטער:

— דאָס אלעס איז גאַנץ וואויל און פיין; נאָר מיר קומט עס אויס
פונקט אזוי ווי מאַכן פייער און צוגרייטן דעם בראַטשפּיז, נישט האַבנדיק
אפּילו אַ נישטיק שטיקל דרויב אַנצוטשעפען!.. מ'האַלט אין איין ריידן,
מ'פאַרלירט צייט אומזיסט, מ'בריינגט געלד אויס און גערולד, און די גענ-
ער דערווייל לאַכן פון אונז און בלייבן איינגעקלאַמערט אויף די רעגירונגס-
אַמטן פונקט אזוי ווי פּיאָוקעס!..

— איך האָב אַן איינפאַל! — האָט פּלוצלונג אויסגערופּן דער אפּ-
טייקער.

— לאָמיר זען! — האַבן עטלעכע מיט אַמאַל אויסגעשריען.
— אַט, די זאַד איז גאַנץ פּשוט; „סימיליאַ סימיליוס קוראַנטור“...
— רייד ווי אַ מענטש, — האָט דאַן סעסאַרעאַ באַפוילן.
— דאָס איז לאַטייניש...

— דאס אייגענע, ווי עס זאל זיין פאראנוואויש! האבן מיר דען ניט
קיין לשון, קיין אייגענעם, אף איינצופארשטיין זיך, אז די „גריננעריאס“,
וואס קיינער פארשטייט זיי נישט?..

— כ'ווייל מיט דעם זאגן, אז אויב אונזערע געגנער באהערשן אונז,
איז עס נאך דערפאר, וואס מיט זיי איז ס'אין די, וואס ער איז, אדער
וואס מ'האלט אים פאר א העלד.

— דאס האבן מיר שוין געוואוסט.

— א ביסעלע געדולד, די פראגע, אלזא, פאשטייט נאך אין דעם, אז
מיר זאלן אויך קריגן א העלד, וואס זאל קאנען אומשעדלעך מאכן דעם
קעגנערס מאראלישע מאכט.

— דאס האבן מיר שוין אויך געוואוסט.

— יא, נאך וואס קיינער האט נישט געוואוסט, איז געווען, וואו צו
געפינען דעם דאזיקן מאן, דעם אזוי געזוכטן, וואס דארף ראטעווען אונזער
זאך.

— און איר האט אים געפונען? — האבן עטלעכע אפמאאל געפרעגט,
מיט נייגיר און שפאט צוזאמען.

— איר גלויב, אז יא, — האט געענטפערט עניווא'דיק דער אפטייקער
דא מיר ע. ז.

— רופט'זשע אים אז מיטן נאמען!

— דאן ווירכיניא.

ס'האט אן אלגעמיינער און דונערנדיקער געלעכטער אפגעקלונגען.

— דאן ווירכיניא, דער וואס ער-פירער!?

— ער אליין טאקע.

און ראמירעז האט אן קווינקלעניש און זיך נישט מאכנדיק קיין
וועזן פונם אלגעמיינעם חוץ, דערקלערט דעם פלאן זיינעם מיט אלע פרטים:
און ער האט געמוזט אים אזוי גוט דערקלערן, אז צום סוף פון דער בארא-
טונג, איז שוין דער גאנצער אוידיטאריום געווען איבערצייגט און פא-
צויבערט.

II.

אפן אנדערן טאג, גאנץ פרי, האט דער אפטייקער מיטן זשורנאליסט, פאר אט דער שליחות באפולמעכטיקטע, זיך אוועקגעלאזט, שטיל און פאר- זיכטיק ווי פארשווערער, צו דער וואוינונג פונם העלד — אן ארימע ראַנמשע אויסערן שטעמעל, נאָענט ביים טייד.

די שלוחים, וואס זיינען גרויסע פעפער געווען, ווי עס פאסט זיך פאר געבילדעטע לייט, האבן די גרויס פון דער אווענטורע נאך שטארקער גע- פילט, צוליב דעם אויסערגעוויינלעכן פאל, וואס זיי זיינען אזוי פרי שוין אהן געווען. דער פאקט אליין פון אופשמיין פרי איז שוין א גאנצע אווענד טורע פאר אסאך מענטשן, וואס קענען נישט גלייבגילטיק פארטראגן די פרישע לופט, די שטילקייט, די אומבאוועגלעכקייט פון אלע זאכן, און דעם דאזיקן אנויכט ווי פון א נישט פארענדיקט בילד, וואס עס שטעלן פאר מיט זיך די לאַנדשאפט פונם באגנען. נאָר ווען זיי זיינען צוגעקומען צום גטוב און א פרעג געטון אהן דאן ווירכינא'ן מיט אזא פייערלעכקייט, אז דאס מיידל, וואס האט זיי באגעגנט האָט אויסגעשטארצעט א פאר גרויסע דערשראקענע אויגן, זיינען זיי שטאַרק אראפגעפאלן ביי זיך, באקומענדיק אַט א דעם איינפאכן ענטפער:

— ער איז שוין ווי לאנג צום טייד אוועק!...

די שלוחים האבן זיך מיט די בליקן איבערגעווארפן, און ראמירען, אלס פאטער פון דעם איינפאל און גרייט פון אלעס אנטציקט צו ווערן, האָט באלד אויסגערופן שטארק באגייסטערט:

— וואס פאר אַ מענטש דאס איז?

— אַ מאַן פון פֿלױט אַרױס מענער, — האָט טראַסיאַ צוגעגעבן מיט זיין געוויינלעכער התלהבות, און, שווייגנדיק, האבן זיי זיך ביידע געלאזט גיין אין דער ריכטונק צום טייד, דעם דערלייזער אופצוויכן. קומנדיק צום ברעג פון דער לאַגונע, האבן זיי אים געפאקט. אפן זאמ' דיקן פלאץ, האָרט ביים וואסער זיינען געשטאנען די צוויי וועגענער מיט די וואסער-מעסער. אין דער אייגענער רגע, האט א געזונטער פחור, זיך געטון א זעץ ארום אהן די קאזלעס פון איינעם פון זיי, און גענומען שמייסן די דריי איינגעשפאנטע מולעס וואס האבן קוים געריט, קארטשנדיק זיך

און קייכנדיק, און זינקנדיק מיט די פארשפיצטע פיס אינם זאמד אריין.
די פאליטיקער אונזערע זיינען גלייך צום אלטן צוגעגאנגען און אים
באגריסט מיט א העפלעכן:

— „בוענאָס דיאַס, דאָן ווירכיניאַ“.

— „גוענאָס“ — האָט יענער אָפּגעענטפּערט, עטוואָס איבעראַשט פון
דער אומגעוויינלעכער העפלעכקייט פון די געסט, און האָט זיי געוויזן די
פלייצע.

— דאָן ווירכיניאַ! — איז טראַסיאַ צוגעשטאנען, —

מיר האבן מיט אייך צו ריידן פון זייער אז ערנסטן ענין.

— אז ערנסטן ענין? — האָט דער אלטער, א דערשראקענער, איבער-

געפרעגט, רעכענענדיק, אז דער וויכטיקער ענין איז אוואדע עפעס א
„מולטע“, וואס מ'ויל אף אים ארופלייגן פאר עובר זיין אף וואסערער
ניט איז פון די אומציייליקע מוניציפאלע פארארדנונגען, וואס נאר דער אינ-
טענדענט און דער קאמיסאר האבן געוואוסט פון זיי.

— זייער אן ערנסטער: עטוואס אוינס, וואס האט א אינטערעס פאר

אייך און פארן פאטערלאנד.

דאס דערהערנדיק, האָט דער וואַסער־פירער אַ פאַר גרויסע אויגן אויס-
געשטעלט; אז דער גורל פונם פאטערלאנד און זיין אייגענער גורל זאלן
קענען האבן צווישן זיך עפעס אַ שייכות, איז ביי אים אויסגעקומען די
גרעסטע שטות/עריי, און דאס האט אים נייגערק געמאכט. אזוי ווי די זון
האט שוין אנגעהויבן צו שרפ'ען, האט ער זיי פארבעטן אונטערן שאַטן פון
די ווערבס, וואָס זיינען ביים טייד געוואקסן. דארטן שוין, האט, נאָך אַ
מאיעסטעטישער פויזע, דער אפטיקער זיך אנגערופן:

— איר ווייסט, דאָן ווירכיניאַ, אז זיי טיראניזירן אונז אף דעם ניר-

דערטרעכטיקסטן אופן — די „גרינע“...

— כ'ווייס נישט, „נאָ סעניאָר“!... איד פארשטיי נישט קיין פא-

ליטיקע.

— זיי טיראניזירן אונז, יא; זיי זיינען אונזער שאַנדע, אונזער שמאד

זיינען זיי, און ס'איז שוין דער מאמענט געקומען, אז דאָס פאלק...

— אויב וועגן וואטירן, איז — איד וואטיר נישט... זעט איר, דאָן:

איד פארקויף וואסער אייד, און דעם קאמיסאר און דאן פאקונרא'ן און דעם
קאפיטאן און אלעמען, און איד האב נישט פארוואס עסקים צו פארפירן
מיט קיינעם נישט.

— נישט אין דעם גייט עס... דערוויל.

— א! אויב אזוי...

— עס גייט פלוז אין דעם, אז ענדלעך זאל ווערן געטון גערעכטיקייט.

עס זאלן אנערקענט ווערן יעדנס פארדינסטן און... איר זיינט געווען אין
פאראגואיער מלחמה?

— געווען — האט דער אלטער געענטפערט אן פאניסטערונג.

— מיר האבן דאס געוואוסט. איר האט פארן פאטערלאנד אייער

פלוט פארגאסן, איר זייט א גלאררייכער העלד געווען, וואס האט פארדינט
געאכט און געשטיצט צו ווערן. און וואס האבן זיי פאר אייד געטון? —
גארנישט!... א מאן וואס וואלט באדארפט פון א מעמד געניסן, אז עס זאל
זיין וואס מקנא צו זיין, וואס וואלט באדארפט פאלוינט ווערן מיט כבוד,
איז געצוואונגען אף די עלטערע יארן צו פארנעמען זיך מיט א גראבער,
גארנישט בכבוד'יקער ארבעט, כדי צו פארדינען דאס שטיקל ברויט פארן
הויזגעזינד... דאס איז שענדלעך!...

— און דאס מיינט? — האט דאן ווירכיניא ארויסגעפרומט.

— דאס מיינט, אז איר, אז אלטע גלאררייכע רעליקויע, דארפט איר,

מוזט איר, זיין גערט, געאכטעט און געשטיצט פונם דאנקבארן פאטער-
לאנד... צוליב דעם זיינען מיר דאס טאקע געקומען, מיטן באגער צו מאכן
א סוף צו אט דעם פארדריסלעכן און פיינלעכן אומרעכט...

טראסיא, וואס האט זיך שוין גענומען לאנגווייליקן פון אזויפיל שווייגן,

איז אריינגעפאלן אין די רייד:

— ווי א נייער צינצינאט... .

— דו שווייג! — האט ראמירען זיך א בייזער געטון. — מיר האבן

זיך פארנומען, ווי איר האב שוין געזאגט, אייד צו ברענגען אף דעם פלאץ,
וואס אייד קומט פאר אייער טונגד און אייערע פארדינסטן, פאר די אומד-
צייליקע לייסטונגען אייערע דער מלוכה, צוליב דעם אלגעמיינעם רוים, וואס
איז אייד איז פארקערפערט, צוליב דעם וואס דער פרעסטיזש פון אייערע

העלדנטאטן קען אופטון, — אוועקשטעלנדיק אַ צאָם פאר דער כוואליע פון חוצפה/דיקער פארדארבנקייט, וואס דראַעט אלעס צו פארפלייצן.
ד א ז ו ו י ר כ י נ י א, וואס האט נישט פארשטאנען קיין אות פון דער גאנצער דרשה דעם אפטייקערס, האָט א זאג געטון, מיט דער דעה אפצושניידן דעם שמועס:
— זאל שוין זיין... עס ווערט שפעט, און איך דארף נאָך דאס וואסער צופירן.
— איין רגע, „אַמיגאַ“, איין רגע! — האָט ראמירען אויסגערופן, און עס איז אים געלונגען דעם וואסער־פירער צו פארהאַלטן.

III.

דאָ איז נויטיק צו דערציילן ווער דאָס איז געווען אַט דער ווירכיניאַ סעפּולוועדאַ.

ער איז אוואַדע געווען כמעט אין איין עלטער מיט דעם שטעטל, אין צוועלפן עס איז אפילו קיין הונט נישט געווען, וואס זאָל אים נישט קאנען. זיין לעבנסגעשיכטע איז געווען א גאַנץ איינפאַכע. זיין קינדהייט איז דארט פארביי, העלפנדיק דעם טאַטן זיינעם, וואס האט זיך באשעפטיקט מיט דער מלאכה פון א וואסערפירער. עס איז אונטערגעקומען די מלחמה פון פארא גואי, און ווירכיניאַ איז געווען געצוואונגען צו גיין, אָן אַ ברעקל חשק, ווארום נישט דער פאטריאטיזם האט אים שטארק געקיצלט, נישט ער האט עפעס א נטיה פון אַ קריגס־העלד געהאַט. ער איז געגאנגען, פונקט ווי אַ סאך אַנדערע, געצוואונגענערהייט, פלוצנדיק די מלחמה, וואס האָט אים פון זיין רואיקער היים אפגעריסן, כדי אים צו פאריאכטן אונטער אַ שטרענד גער דיסציפלין און אונטער פלאגן און געפארן פון אַ לאַנגן קאַמפּ.

ביי איינעם פון די ערשטע צוזאַמענשטויסן איז ער פארוואונדעט געד ווארן אין פנים. אַ פאַרגאואיער הויל האָט אים צעקאַליעטשעט די נאָז, ארויסשמיסנדיק אים פונם שלאַכט־פראַנט. די ארמיי האָט פארטגעזעצט איר פלוטיגן אוואנס, נאָר אונזער „ענטרעיאַנאַ“ האָט, נאָך עטלעכע חדשים אפזיין אין לאַזאַרעט, אַ דערלויבעניש באקומען אומצוקערן זיך אהיים, ווערנדיק דערקלערט פאר אומנוצלעך אין דינסט.

ווירכיניא איז כמעט ווי צופרידן געווען מיט דער וואונד, וואס האט אים צוריקגעקערט צו דער געמיטלעכקייט און פרייהייט אין זיין האלב-ווילדן אייגן ווינקעלע, און עס האט אים ווייניק וואס געקומערט דער מיאוסער שראם אפן פנים אף זיינעם, וואס איז אן דעם אויך נישט איבעריק הנ'עוודיק געווען.

א זייער מיסטרוילעכער צו מענטשן, איז ער צומאל הינגעריסן געווארן פון דער אימפאטענטער ליידנשאפט פון די שעמעוודיקע, נאך קיינמאל איז עס נישט אוועק ווייטער פון א רגע'דיקן ווייטיק, וואס איז תיבה געשטילט געווארן מיט דעם זאלב פון זיין פאנצער-תישהער פילאזאָפיע, וואס האט אלעס מקבל באהבה געווען. ער האט צומאל וואסערע ס'איז פרוי באגערט, פון זיי אלעמען וואלט ער אמאל חשק געהאט אויס-צוקלייבן זיין באשערטע באגלייטערן און זי ביי זיין זייט איינשפאנען אינם לעבנסיאד. נאך א נישט באמערקטער, א נישט געזוכטער, און מורא האבנדיק פאר אן אפזאג, האט ער זיי געלאזט פארבייגיין אן דער מינד-סטער תנועה, נישט וואגנדיק צו פעטן זייער ליבע; לסוף האט ער איינע גענומען, די ערשטע, וואס האט אים ארויסגעוויזן א ביסל סימפאטיע. דער שרוד איז פאר אים אפשר נישט געווען צו דער מאס, ס'האט אים אפשר אביסל געקריינקט, נאך ער האט אלעס אנגענומען אן פראטעסטן, אזוי ווי ער האט אן שום פראטעסטן געהאט אנגענומען, מיט יארן צוריק, דעם אָניפארם, וואס מען האט אים געגעבן, און וואס האט אים אויך ניט גע-פאסט אזוי גוט, און דעם ביקס, וואס האט אים נאך ערגער געפאסט. זי איז נישט געווען קיין שיינע, נישט קיין יונגע, נישט גאר קיין ליבנסווירדי-קע, די פרוי זיינע. נאך, זיינען דען די ארימע לייט נישט געוואוינט תמיד און אין אלעם זיד צופרידנצושטעלן מיט ארטיקלען פון ערגערן סארט?.. דער ארימאז מוז, מער ווי א העלדישע נשמה, א העלדישן מאגן האבן.

ו ו י ר כ י נ י א' ו האט יעדע נייע ענדערונג געשראקן. ער האט ניט פארשטאנען די נויטווענדיקייט פון בייטן פירעכצן און מנהגים. דאס גוטע און דאס שלעכטע, דאס דערלויבטע און דאס פארווערטע, דאס אנגענעמע און דאס אומאנגענעמע, דאס נוצלעכע און דאס אומנוצלעכע, זענען פארגע-

שטעלט געווען גייסטיק אין מאדעלן ווי פון שטיין אויסגעהאקטע, פעסטע און אומפארענדערלעכע: די פויגל וואוינען שטענדיק אין די זעלביקע געגנטן, קליידן זיך אייביק אין די אייגענע פערדערן, נעסטן שטענדיק אף די זעלביקע בוימער. אויב זיי טוען דאס אזוי, אלץ אינם אייגענעם טאקט, פון דורדורות אָן, זייט דער אַנטשטייאונג פון זאכן און וועגנס, איז דאס דען קיין באווייז נישט, אז זיי טוען גוט? צו וואס אלזא זאל מען בייטן?.. נאָט האָט באַשאַפֿן אַ ברוינעם דעם, „סאַביאַ“ און אַ רויטן דעם, „טשורינ־טשע“ און אויב ער האָט זיי אזוי באַשאַפֿן, איז עס דערפאַר, וואָס אזוי האָבן זיי באַדאַרפֿט זיין, און עס האָט דעריבער נישט קיין זין צו נעמען בייטן די הלבשה, די מנהגים, אָדער די היים.

ער, ווירכיניאַ, האָט זיין הלבשה קינמאל נישט געביטן. זיין טאַטע איז זיין גאַנצן לעבן געגאַנגען אין אַ לייונטענעם העמד, אַ וואַלענעם „טשיריפּאַ“, געפּרענומע אונטערהויזן און מיט באַרוועסע לאַפּעס. אזוי האָט ער זיין וועלטל אָפּגעלעבט אַף דער ערד; און אז ער איז רוען אוועק אין דער ערד, אין אַ סאַסנאוון קאַסטן באַהאַלטן, איז ער אויך אוועק אַט אזוי, מיט דעם לייונטענעם העמד, דעם וואַלענעם „טשיריפּאַ“, די געפֿרענזטע גאַטיעס און מיט באַרוועסע פּיס. זיין טאַטע איז אלע יארן געווען אַ וואַסערפּירער, און האָט תּמיד געלעבט אין דער זעלביקער ראַנטשע. ער, ווירכיניאַ, האָט אין אלעם ווייטער געצויגן די טראַדיציע פון זיין טאַטן. ס'איז אים געווען גוט אַט אזוי, ער איז גליקלעך געווען. ער האָט געהאַט דריי וועגענער, צוועלף מילעס און אַ גוטע געמיינדע. קינמאל האָט אין זיין ראַנטשע נישט אויסגעפעלט אַף „פּוטשעראַ“. זיין ווייב און זיינע צוויי טעכטער האָבן געלעבט זייער צופּרידן. עס האָט זיי גארנישט געפעלט. זיי האָבן זיך גליקלעך געפּילט, באַטראַכטנדיק און אַננעמענדיק די קליינע אומפאַרמיידלעכע אומאַנגענעמלעכקייטן אין לעבן, אזוי ווי די שטורעמס, די געוויטערן, די טרוקענישן, דעם האַגל, אָדער די פּרעסט: דאָס איבער נאַטירלעכע, דאָס אַרויפּגעצוואונגענע פון אויבן, מיט אומדערקלערבאַרע צוועקן.

אַט אזוי איז ער געווען, דער דאָזיקער מאַן, וואָס די דעלעגאַטן פון דער „געלער פּאַרטיי“ האָבן אים געוואַלט אַריינקריגן אַף זייער צד, איינ-

ריידנדיק אים צו פארבייטן זיין רואיק לעבן פון א „וויסקאטשע“ אף דעם ווירבלדיקן לעבן פון די פאליטישע באוועגונגען.

ס'איז דעריבער גאנץ לייכט צו פארשטיין, אז די שלוחים האבן מיט זייערע האניקזיסע רייד גארנישט געפועלט. זיי האבן אים נישט געזאגט וואס זיי ווילן פון אים, אז ער זאל טון; נאר דאן ווירכיניא איז פון אג' הויב אן געווען פעסט אנטשלאסן נישט צו טון גארנישט, וואס זאל זיך אונטערשיידן פון דעם, וואס ער האט געטון ביז דענסמאל. זיי האבן אים דערקלערט זייער אפזיכט צו פארמיידן אומרעכטן און פארבעסערן זיין לאגע און די לאגע פונם פאטערלאנד. נאר דאן ווירכיניא האט איינגעפונען, אז זיין לאגע איז גארנישט געווען שלעכט, אזוי ווי זי איז; און בנוגע דער לאגע פונם פאטערלאנד, איז די זאך אים נישט באקאנט און ער האט נישט פאר- וואס צו מישן זיך אין אזעלכע זאכן, וואס נישט ער פארשטייט זיי, נישט זיי גייען אים אן; אינם שמעטל — דאס אינציקע אין דער וועלט וואס איז אים באקאנט — איז אלעס צוגעגאנגען ווי תמיד, און דערפאר טאקע איז דאס גוט געווען: עטלעכע געציילטע האבן „מאנדירט“ און אלע איבעריקע האבן געפאלגט וואס מען הייסט זיי, אזוי ווי עס בארארף צו זיין, ווי ס'האט ס'גאנצע לעבן פאסירט. וואס וואלט די איינוואוינערשאפט געוואונען ווען אנדערע זאלן שוין הערשן, אַנשטאָט די, וואס האבן געהערשט?

טראַסיאַ האַט געפרוּאוּט אַרויס מיט אַ „קאַסטעלאַרישער“ דרשה; נאָר דער אַפטיקער, אַ מער פּראַקטישער פּון אים, האָט אים אַפּגעהאַקט דעם ווערטער־שטראַם און האָט זיך אַנגערופּן צום אַלטן וואַסערפירער, ווי אַף צו נעמען אַפּשייך פּון אים:

— זייט וויסן, דאָן ווירכיניאַ, אז מיר זענען נישט געקומען עטוואַס בעטן ביי אײך, נאָר אײך מוּדיע צו זײן, אז מיר זענען גרייט צום קאַמף, כּדי גוט צו מאַכן דעם קאַלעקטיוון אומרעכט, וואס איז קעגן אײך באַגאַנן גען געוואָרן, קעגן אײך, דעם לעבעדיקן עדות פון אונזער רומפולער פאר- גאַנגענהייט.

— זעט נאָר, דאָן אַפטיקער, אײך...

— אַ, גארנישט, גארנישט!.. איר האָט גארנישט וואס צו זאָגן אונטן. אונזער ריינער מענשלעכער און פאַטריאַטישער געוויסן האָט שוין אונטן

אנגעצייכנט דעם ריכטיקן וועג; אף אים וועלן מיר גיין אן וואקלענישן
און אן מורא. די גערעכטיקייט פון דער געשיכטע פארזאמט זיך צומאל,
נאר לסוף קומט זי פארט!.. צום גיכן ווידערזען, דאן ווירכיניא!
— „אדיאָסיטאָ, סעניאָר“.

— העלד אין קריג און העלד אין פרידן, איד באגריס דיר! — האָט
אויסגערופן דער צייטונגס־שרייבער.

— ריכטיק! — האָט ראַמירען באַשטעטיקט—און האָפּנדיק די הסכמה
פון זיין קאלעגע, האָט טראַסיאָ אַפּגעלאָזן די לייצעס פון זיין פּלוידער
פּערד, און האָט פּאַרטעזעצט:

— מיר וועלן אונזער העכסט נאָפּעלע אופּנאָפּע אין לעבן פּאַרווירטן
לעבן, מעג זיך אפילו דער הימל אף דער ערד לייגן, מעג אפילו... —
— באַסטאָ! האָט ראַמירען באַפּוילן, און די פּראַזע אין פּאַרגליווערט
געבליבן אף דעם רעדנערס לעפּצן. און אזוי ווי דער האָט אים אנגעקוקט.
בייז און פּאַרוואַונדערט, האָט ער אים צוגעוואונקען מיט אן אויג, האָט
אים אונטערן אַרעם געכאַפּט, און נאָך אַ צערעמאַניאלן אפּשייד, האָבן
זיי זיך גענומען אין וועג אריין, איבערלאָזנדיק דעם אַלטן אליוו, א פּאַר־
טראַכטן, דארטן, אונטער דער ווערבע דער צוצווייגטער.

IV

מיט צוויי טעג שפּעטער האָט דער ארגאָן פון דער „געלער“ פּאַרטיי,
„דאָס געשריי פּונם פּאַטריאָט“, געבראַכט אַ לייט־אַרטיקל אף דריי
שפּאַלטן, קאָמענטירנדיק דאָ אין קורצנגעפּאַסטע, ווי אין שטיין אויסגע־
האַקטע פּראַזע, און דאָ אין איראַנישע שאַרפּע זאַצן, דאָס פּאַרברעכערישע
פּאַרגעסנקייט און פּאַרוואַרלאָזטקייט, אין וועלכע מען האָט פּאַרלאָזט דאָן
ווירכיניאָ סעפּולוועדאָ, דעם העלד, דעם פּאַטריאָט, וואָס האָט זיך איצט
אַנטפּלעקט אזוי גרויס אין זיין שטילער באַשיידנקייט, פּונקט ווי ער איז דאָס
אַמאַל, אף דעם בלוטיקן שלאַכט־פּעלד געווען.

דער ארטיקל האָט געמאַכט אַ רושם. דער וואַסערפירער האָט אנגעהויבן
ווערן צוערשט אן אפּיעקט פון נייגעריקייט, פון מיטגעפּיל נאַכדעם, פון
באוואַונדערונג שפּעטער. די העכסטע פּני פּונם שטעטל האָבן אים אנגע־

הויבן צו גריסן, ארונטערציענדיק דעם הוט מיט יראת הכבוד, די פרויען האבן צו אים געשמייכלט; א גרויסע טייל פון דער באפעלקערונג האט בייס לעכווייז באקומען א מין פארגעטערונגס-געפיל פארן פאטריארך.

ט ר א ס י א, פון זיין זייט, האט פון די שפאלטן פון „דאס געשריי פונם פאטריאט“ פארטגעזעצט זיין גלענצנדיקן קאמף לטובת דער פאר-גיטיקונג פונם באגאנגענעם אומרעכט. אין א טאג, איז דערשינען אויף דער ערשטער זייט פונם בלאט דאן ווירכיניא'ס בילד, א גרויס בילד פון דאן ווירכיניא', א גרויס בילד מיט דער דאזיקער אויפשריפט: „צום כבוד פונם העלד“.

פון דעמאלט אן, איז ער שוין מער נישט געווען „דער אלטער וויר-כיניא“, „ווירכיניא סעפולוועדא“ און אפילו נישט „דאן ווירכיניא“: מען האט אים פשוט גערופן „דער העלד“, און טאגטעגלעך האט מען אים אבי געטון גרויס כבוד, וואס האט זיך אויך אויסגעשפרייט אויף זיין באשייד-דענער פאמיליע — זיין ווייב און זיינע צוויי טעכטער, וועלכע האבן קיינ-מאל נישט „פארקערט“. עם זיינען געווען קאנפערענצן, פאלקס-מאניפעס-טאציעס און אפילו א מוזיקאליש-ליטערארישער אַוונט, געווידמעט דעם כבוד פונם ארטיקן „פראסער“.

און דאן ווירכיניא?

דער ארימער אלטיטשקער האט גענוג געקעמפט, נישט קענענדיק בשום אופן איבערצייגן זיך, אז ער איז באמת א העלד; נאר ער האט נישט גע-קענט ביישטיין קעגן דער אנטשלאסנקייט פון א גאנצן שטעטל. חוץ דעם, האט זיין ווייב און די טעכטער זיינע, געשמייכלט פון דער אופמערקזאמ-קייט וואס מ'האט זיי ארויסגעוויזן, כסדר איינגע'טענה'ט מיט אים און האבן אזוי לאנג דעם קאפ פארדולט דעם אלטן וואסערפירער, ביז ער האט אופגעגעבן זיין העלדישן ווידערשטאנד און האט איינגעווייליקט צו פאר-בייטן זיין הלבשה, וואס ער האט זיין גאנץ לעבן געטראגן, אף א שטא-טישן אַנצוג; הויז, א זשילעט און א שווארצן ראק, א ווייס העמד און א קאלנער מיט א קראוואט... און האט אויך אנגעטון שיד.

אזוי ווי דעם גאנצן טאג און א טייל פון דער נאכט איז ער געווען געצוואונגען צוצובריינגען אין פארזאמלונגען, שפאצירן, אונטערהאלטן, אין

קאמיטעט און אין קאפער-הויז, האט ער געמוזט צונעמען א פעאן אף צו העלפן סאנטיאגא'ן פאנאנדערפירן דאס וואסער. סאנטיאגא, א בחור'ל וואס האט זיך ביי אים אויסגעהאדעוועט, עפעס מער ווי א פעאן, עפעס ווינציקער ווי א מיטגליד פון דער פאמיליע, איז געווען דער איינציקער וואס האט פראטעסטירט געגן די ארופגעצוואונגענע ענדערונגען דורך די לעצטע געשעענישן אין שטוב פון זיין פאטראן. אים האט דאס אלעס גארנישט געשמעקט, פאראויסזעענדיק לייזן און טרערן נאך דעם איבערפלוס פון מאמענטאלער פרייד. נאטירלעך, ער האט אלץ געזען און געשוויגן. ער האט געזען ענדערן זיך די פאשיידענע געוואוינהייטן פון שטוב. דאס געלט איז אוועק אף „טראכעס" פאר די מיידלעך, אף פויז... אפילו א הוט האט מען שוין געטראגן!.. ער האט געשוויגן, און דאן ווירכיניג, כדי ארויסצומאכן זיך פונם שטומען פארוואורף, וואס ער האט ארויסגעלייענט פון די אויגן פון זיין האדעוואניק — אים געבנדיק גערעכט — האט מיט אים געשפילט א ברוגן און האט אויסגעמיטן מיט אים זיך צו טרעפן.

די געשעענישן האבן דערווייל שנעל אנגעיאגט. די שפעט געקומענע גאווה האט ביז צום פלאצן אָנגעפילט דעם אַלמן לאַנדסמאן, וואס האט זיך דערזען אלס מיטלפונקט פון די רעדלאך אין קאפער-הויז, וואס האט שפאך צירט געארמט איבער די גאסן פון שטעטל מיט די פארנעמסטע לייט; וואס איז געזעצט געווארן אויבנאן אף באַנקעטן און פארזאמלונגען און וואס האט אלע דאנערשטאג געהערט פאַרלייענען די דיפיראַמבען, מיט וועלכע עס האט אים מכבד געווען „דאס געשריי פונם פאטריאט". און ער האט שיר נישט פון גאווה געפלאצט, זעענדיק ווי די חשוב'סטע פאמיליעס פונם שטעטל ווייסן גארנישט וואס צו טון איבער זיין „אַלמער" און די מעכט-מער זיינע, און ווי צו הנפ'ענען זיי.

אַט דער נייער ארט לעבן האט געפאדערט גרויסע הוצאות. אז עס האט זיך אויסגעלאזט דאס ביסל מזומן, האט דער העלד זיך געזען געצוואונגען צו פאר'משכנ'ען צוערשט זיין ראנטשע, און שפעטער, זיינע וועגענער און זיינע מולעס. נאר, וואס האט עס פאר א ווערט?.. איז אפשר דאס פאטערלאנד, וואס מוז דאך לסוף זיינע לייסטונגען און קרבנות אנער-קענען, נישט אנטשלאסן אים פאר אלעס צו פאלוינען?.. זיינע גוטע פריינט

פונם „קאמיטע“ האבען דאס אים פארויכערט הונדערטער מאָל.
דערווייל האט ער טריאומפירט.

ס אַ ל אַ ר י, דער רומפולער קאפיטאן ס אַ ל אַ ר י, וואס זיין גרויסער שם האט פריער פול געמאכט די גאנצע געגנט, איז מיטאמאל ארונטערגעשלידערט געווארן פון זיין פערעסטאל. ס אַ ל אַ ר י איז שוין גארנישט ווערט געווען אנטקעגן דעם העלדישן קריגער, וואס האט אויף זיין פנים געטראגן די קלארע סימנים פון זיין פאטריאטיזם און העלדנמוט. די איינצעלנע ווערטער, וואס דער „פראסער“ פלעגט זעלמן ווען ארויס-ריידן, פלעגן פארטייטשט און אויסגעטייטשט ווערן מיט א רעליגיעזער התלהבות. די עלעגאנטסטע בחורים האבן זיך צו זיינע טעכטער גע'שדכנ'ט. די גלאַריע האט געלויכטן מיט איר גאנצער פראכט איבערן גראַען קאָפּ פונם ארימען וואסערפירער. די גאנצע באפעלקערונג האט געליטן פון דער אנ-שטעקונג, און אפילו די געגנער זיינען געצוואונגען געווען ארויסצעווייזן דורך א ווילד-גרימיקער שנאה, די אויבערמאכט פון דעם בארימטן פאטרי-ציער, וואס זיין סטאטוע דארף אמאל זיך דעהויבן ביי די ברעגן פונם שיינעם מאַקאַרעטאַ. דער פולער נצחון, די פולשטענדיקע באפרידיקונג, איז געווען שוין גאר נאענט.

נאר איין ס אַ ל אַ ר י א ג א — ס אַ ל אַ ר י א ג א, וואס האט געליבט ל ו א י ס א ' ו, דאָ ווירכיניאַ'ס אינגסטע טאכטער — האט זיך ארומ-געטראגן מיט פעסימיסטישע געדאנקען. און אן פראטעסטן און אן דערוויי-דערונגען, וואס ער האט געוואוסט, אז זיי וואלטן סיי ווי ניט געהאלפן, האט ער אלע כחות אנגעשטריינגט צו פאָרריכטן ווי ווייט מעגלעך די חורבנות, וואס די אלגעמיינע פארווירונג האט געמאכט אין יענער ערשט נישט לאנג געמיטלעך געוועזענער היים.

V

ס'איז אָנגעקומען דער פיערלעכער אָקט פון די וואלן. די „געלע“ וואס האבן שוין ווי אין קעשענע געהאט א גוואלדיקע שטימען-מעהייט, האבן זיך געהאלטן חוצפה'דיק, פארשווענדעט געלך אסאך אף מאַלצייטן, באַמבעס און פייערווערק, פרייענדיק זיך פאראויס מיט דעם זיכערן נצחון.

ס א ל א ר י' איז צושמעטערט!.. דער בארימטער ס א ל א ר י' איז אין דער ערד אריין!..

ענדלעך האבן רעכט און גערעכטיקייט געזאלט זיגן!..
געזאלט זיגן!..

נאר עטוואס האט געפעלט. דער „גרינער“ קאציקע האט געארבעט שטילערהייט, אבער ער האט געארבעט. ער איז נישט געווען פון די מענר טשן, וואס זאלן זיך לאזן גלאט אזוי בארויפן פון דער אויבערמאכט, פון וועלכער ער האט ביז דעמאלט גענאסן! ער איז אויך נישט געוועזן פון די מענטשן, וואס וועט גיין פארלירן צייט אה קאנפערענצן, מאניפעסטאציעס און צייטונגס-ארטיקלען, בעת אים צו הילף איז געשטאנען די פאר ליציי, די רעגירונג מיט איר שטיצע און א פיין בינמל נוטע ברידער מיט פיסטוילן און מעסערס. — — — — —

אפן אנדערן טאג זיינען די צייטונגען פון דער הויפטשטאט פול גע- ווען מיט „די סקאנדאלן פון „מאקארעטא“. די אפאזיציע איז באזיגט געווארן דורך דער אריינמישונג פון דער מאכט, דורך דעם „מאטשעטע“ פון דער פאליציי און דורך די רעוואלוציערס און קינזשאלן פון די געדונגענע מעדדער פונם הויפטלינג ס א ל א ר י'. נישט קוקנדיק אויף דער מוטיקער האלטונג פון דער באפעלקערונג, איז פונדעסטוועגן די זאך אינגאנצן פאר- שפילט געווארן. נאך א גליק, וואס מען האט נישט געדארפט באדויערן קיינע פערזענלעכע אומגליקספאלן.

וואס פאר א תורבן! און וואס פאר א דערשלאגננקייט!.. דער איינציקער, וואס איז א גאנצער ארויס, איז געווען דאן ווירכיניא. גאנץ פרי איז ער אוועק מיט א באזוך צום „עסטאנטיערא“ דאן ס ע ס א ר ע ר א, נאך דאן ס ע ס א ר ע א איז פארטאג נאך אפגעפארן אויף זיין נומ, געבנדיק זיך אליין א שבועה מער נישט צו מישן זיך אין פאליטיק, מיט, אדער אן העלדן. איז ער אוועק אהיים צום אפטייקער, נאך יענער האט אים אפגענומען מיט אן אייזקאלטער גלייכגילטיקייט, דערקלערנדיק אים, אז ער קאן מיט אים נישט פארבריינגען, ווארום ער איז שטארק פארנומען — ער דארף מאכן פילן פאר א פרייליך, וואס קער זיך אן דעם הער אינטענדרענט א לייבלעכע

גלידשוועסטערקיןד. טרויעריק און פארטראכט האָט זיך אונזער העלד גע-
לאָזט גיין איז דער דרוקעריי פון „דאָס געשריי פונם פאַטריאַט“. די דרוי-
קעריי איז אבער געווען געשלאָסן. אַ אינגל פון דער דרוקעריי האָט אים
דערציילט אז צוליב דעם, וואס דאָן סעסארעאַ האָט צוריקגעצויגן די סוב-
סידיע, וואס ער פלעגט ביז דאָן שיינקען, נועט דאָס בלאַט מער נישט דער-
שיינען. וואס אַנבאַלאַנגט דעם דירעקטאָר, עומעניאַטראַסיאַ, פארט
ער נאָך היינט גופא ארויס אין דער הויפטשטאָרט, מיט אַ רעקאָמענדאַציע-
בריוו פונם קאָפיטאַן סאַלאַרי, אז מען זאָל אים פארשאַפן אַ פאַסטן אלס
שרייבער אין דער פּאַליציִישעפּאָרטור.

דער העלד האָט נישט געקענט גאר באַגרייפן דעם גרויסן חורבן. פון
דער נאַטירלעכער איבעראַשונג פאר זיינע אַלע פאַנטאַזיעס, האָט זיין מוח
נישט געקענט באַנעמען דאָס געשעענע. ער האָט זיך אויך נישט די מי-
געגעבן צו פארשטיין דאָס. די אייגענע נאַכט נאָך איז ער זיך גאַנץ רואיק
איינגעשלאָפן, פארוויגט פון זיסע חלומות.

פונדעסטוועגן, האָט ער אין די נעקסטע עטלעכע טעג זיך געמוזט
אַונטערגעבן דער ווירקלעכקייט. עס איז שוין נישט געווען פאר אים קיין
ערדאָפנאַמעס און קיין כבוד. איז ער מיט זיין פאַמיליע געקומען מיט אַ
באַזוך אין הויז פון אַ בכבוד'יקער פאַמיליע... אינדערהיים נישטאָ!.. איז ער
געגאַנגען אין קאַפּע-הויז אריין, האָבן די באַזוכער זיך ארויסגעגליטשט, ניט
רידנדיק צו אים קיין ווארט; אין יענע צוויי טעג איז זיין גאַנצער פרעס-
טיזש צופאַלן געווארן! ביזן גרונט, אז עס איז קיין איין ציגל אַ גאַנצער אָפּן
פלאַץ נישט געבליבן; פארשוואַנדן מיט דער זעלביקער שנעלקייט, ווי גע-
קומען. זיין לעבן, וואס איז פריער אַ גליקלעכס געווען איז דער פאר ליב
אַנגענומענער ארימקייט זיינער, איז געווארן נישט צום אויסהאַלטן. זיין
זוייב און קינדער האָבן צו אים טענות געהאַט, אים פאַראַנטוואַרטלעך גע-
מאַכט פאר דעם געלימענעם אומכבוד, און צו דעם אלעמען, איז זיין עקאַנאָ-
מישע לאַגע געווען אַ פאַרצווייפּלטע. פאַרזעצט די שטוב, די וועגענער און
די מולעס, און ער וועט שוין באַלד נישט האָבן מיט וואס צו אַרבעטן, מיט
וואס צו פאַרדינען דאָס שטיקל ברויט פאר זיין הוינגעזינד, וואס האָט אין
דער פריערדיקער באַשיידנקייט געלעבט גליקלעך און צופרידן. צוליב זיין

בארימטקייט אין משך פון קנאפע עטלעכע וואכן, וועט ער איצט מוזן פילן דעם דלות און אפילו די פאראכטונג פון די זייניקע, אין די לעצטע טעג פון זיין מיזאמען לעבן.

אומגליק, אומגליק! דער ארימער אלטער, וויינענדיק ווי א קינד אין א מאמענט פון פארלעגנהייט, האט זיך איבערצייגט, אז ער איז נישט געווען פונם שטאף פון א העלד, נישט קוקנדיק אף דעם וואס ער איז גע- ווען אין פאראגואיער מלחמה און נישט אכטנדיק אויף דער וואונד, וואס האט אים די נאז צעפלעטשט.

אין ירעכטן ברען פון א שטורמדיקער פאמיליען-סצענע, ווען דער אומד- גליקלעכער אלטער איז געווען פארצווייפלט ביזן העכסטן גראד פון די דראונגען, דער פאראכטונג און די פארווארפן פון די זייניקע, איז ס'א ג- ט י א ג א צוגעקומען, מיט דעם הוט אין האנט, העפלעך און באשירן ווי אלעמאל.

— „פאדרינא“ — האט ער א זאג געטון מיט אן אומזיכערן קול—מען דארף זיך נישט אזוי נעמען צום הארצן. די היפאטעקע פון דער שטוב האב איד געהויבן, מיט מיין אפגעשפארטן געלט, און די וועגענער... האב איד דאס אף זיי ס'געלט געגעבן!.. זיי זענען איצט אויך אייערע, „פאדרינא“!..

דאן ווירכיניא איז א ווילע שטיל געבליבן. נאכדעם האט ער זיך געווארפן אין די ארעמס פון זיין הארעוואניק, אויסרופנדיק:

— דער העלד, דער אמת'ער איינציקער העלד, ביזטו, סאנטיאגא!
און תיכף האט ער זיך געווענדעט צו די שטוביקע מיט א באפעלנדי- קן טאן, וואס ביז דאן האט פון אים קיינער אזא נישט געהערט:
— בריינגט מיר דעם „טשידיפא“, דאס לייווונטענע העמד, די גע- פרענזטע אונטערהויז!.. ערשט איצט וועל איד ווערן א העלד!..

ט ע ר ז - ט ע ר א

דאן סיריאקא פאלמא, א רייכער גוטבאזיצער, האט פארמאגט צוויי „עסטאנסיעס“ אין דעפארטאמענט סעררא לארגא: איינע ביים אסעגוא און נאך איינע ביים ריא נעגרא, א מהלך פון פופצן קילאמעטער, לערד, איינע פון דער אנדערער. זיין רעזידענץ ביים אסעגוא איז באשטאנען פון א שווערער, מאסיווער, שטיינערנער געביידע, אן ארט פעסטונג צו שיצן זיך קעגן רויבער, דארט פלעגט ער פארבריינגען דריי פערטל טייל פון יאר, אין געזעלשאפט פון זיין טאכטער קאמילא, די איינציקע פרוכט פון זיין היראט מיט רודעסינדא פוענטעס — א וואוילע דארפֿֿפרוי, וואס איז, ווי דער דאקטאר האט פארזיכערט, געשטארבן פון שווינדזוכט, און ווי לייט האבן געשמועסט — פון א קריינק, וואס דער מאן האט איר צוגעטיילט. מען האט דערציילט אין דער נאכבארשאפט, אז רודעסינדא פלעגט תמיד זיין שרעקלעך אייפערזיכטיק, און דאן סיריאקא — כסדר שטארק פארליבט, אף אזוי פיל, אז אין יעדער ראנטשע פון זיינע „אגרעגאדאס“ — און ס'זיינען געווען נישט ווייניקער פון צען ראנטשעס — האט ער געהאט א פאר קינדער. אויך האבן לייט באהויפטעט, אז ער פלעגט נישט קוקן אף „קיין קאליר און אף קיין מארקע“: אז עס פלעגן אלץ איינס אריינפאלן אי ווייסע אי שווארצע, און אז ווען ער איז בעת א שפאציר איבערן קאמפ צוגעקומען צו וא „פועסטא“ פלעגן פאלן אף די קני, און מיט צונויפגע- לייגטע הענטלאך זאגן א „סאנטימא“, קליינווארג מיט קופער־פארביקע פנימ'ער, פלאטשיקע נעזלער, בלויע אויגן און העלע צושיובערטע האר. בעת זיין ווייב האט נאך געלעבט, האט דאן סיריאקא אמאל געהאט געמאכט א רייזע אין דער „עסטאנסיע“ ביים ריא נעגרא, אויפצופאסן אויף דער אר-

בעט פון שערן די שאף, און האט דארט פארבראכט עטלעכע טעג. אז מען האט די ארבעט געענדיקט, האט מען געפראוועט א גרויסארטיקן מאלצייט: פאשטעמן, געפרעגלטע קוכנס, „אסאדא קאן קוערא“ און ווייז, וויפיל זוער עס האט געגלוסט. נאכדעם האט מען ביז שפעט אין דער נאכט אין „טרוקא“ געשפילט; און דאניא פאלא, א פרוי אין די יארן, וואס אמאל, מיידלווייז, האט זי גע'שמו'ט פאר זייער א לייכטזיניקע און א ליבהאבערן פונם טרונק, האט געהאלטן אין איין צוטראגן פון קיך די ביטערע מאמע, און פון צייט צו צייט זיך אריינגעכאפט אין שפייכלער, אנצופילן דאס פלעשל מיט „קאניע“, וואס די שפילער פלעגן אויסליידיקן מיט אומגלויב'דיג לעכער שנעלקייט. אזוי ווי אין שפייכלער — א שטרויענע פוניע — אין געווען פינצטער, האט דאניא פאלא שטענדיק אריבערגעגאסן, און כדי ס'זאל נישט רינען פונם פלעשל, האט זי ביי יעדן מאל אביסל אפגעזופט. זי איז שוין, זעט אויס, געווען נישט גאר מיט אלעמען, ווען דאן סיריאקא האט צונעמענדיק ביי איר דאס „קירבעסל“, איר א זאג געטון אין א האלב שטרענגן, האלט פריינטלעכן טאז:

— אייער מאמע, אלטימשקע, איז שוין זייער אפגעשוויינקט.
 — איז וואס-זשע? — האט זי זיך אנגערופן, ארויסלאזנדיק א גרעפץ פון קאניע — ווי אזוי ווילט איר, זי זאל נאך טויגן, אז עס איז שוין צוויי שעה ווי איד האפקע ארום אהין און אהער און איר האט שוין אויסגע-זעליאקעט מיידודע וויפיל טשייניקעס מיט וואסער! אויב איר האט נאך ניט קיין גרינע קישקעס...

— שוין, אלטע, זיי נישט פייג, גיי פריינג נאך א פלאש „קאניע“ און לאז אפ די מאמע.

די פרוי איז ארויס, וואקלענדיק זיך, און מען האט ווייטער מיט גרויס היץ זיך גענומען צום „טרוקא“-שפיל, טומלענדיק און פלאנטערנדיק איינע די אנדערע, ווארום אלע זיינען געווען טויט-שיכור.

אזוי ווי דאס פלעשל איז ניט צוריקגעקומען, האט דאן סיריאקא, אן אומגעדולדיקער, זיך אופגעהויבן און איז ארויס אין היף. ד'האט א רוף געטון, נאך קיינער האט אים נישט געענטפערט. דאן האט ער, פלאנטערנ-דיק מיט די פיס, זיך געלאזט גיין צום שפייכלער. דארט האט ער ווידער

גערופן, און אלץ קיין ענטפער נישט באקומען. האט ער אנגעצונדן א שווער
בעלע און דערוען, ערשט דאניא פאולא ליגט אויסגעצויגן אף דער ערד,
מיטן פנים ארוף, מיט דער פלאש קאניע אין דער האנט, און דאס ציצענע
קליידל פארריסן, אנטבלויזנדיק אירע פעסטגעבוטע און נאך גאנץ ריי-
צנדיקע פיס.

דאן סיריאקא האט זיך שטארק פארקוקט אויף איר, ביז ס'האט אים
א ברי געטון אין די פינגער, און דאס שוועבעלע איז אים ארויסגעפאלן און
זיך פארלאשן. דאן, האט ער אומפאוואוסטערהייט זיך אויך אנדערגעשליי-
דערט און געבליבן ליגן אף דעם ערדענעם באדן פונם שפייכלער.

שפעטער מיט זיבן חדשים האט רודענסידא געבוירן א שייניקע און
פוכלינקע מיידעלע, און דריי טעג נאכדעם איז דאניא פאולא געשטארבן
פון קימפעט, איבערלאזנדיק אלס פרוכט פון דעם מאמענטאלן פארגניגן
וואס זי האט גענאסן אין א רגע פון העסלעכער באזויפנקייט, א קרענקלעך,
ראכטיש אינגעלע מיט א גרויסן ליינגלעכן קאפ. אין דער צייט וואס דאס
מיידעלע איז געוואקסן א געזונטע און געפעשטשעטע איז דער „עסטאנסיע“
ביים אסעגוא, איז דער ארימער זיבעלע געוואקסן א „גוואטשא“ אין דער
„עסטאנסיע“ ביים ריא נעגרא, געוואקסן קוויסקוים און אן קראפט, אזוי
ווי די טערפענטויד-בוימער אין די אומפרוכטבארע פעלדזשפאלטן. ער האט
נישט געהאט קיין אנדער שפילצייג, ווי די שפרינגביינער און קנאכנביינער,
וואס די הינט פלעגן אין היף איבערלאזן: נישט קיין אנדערע צערטלעכ-
קייטן, ווי א גלעט מיט די לאפעס פון די צימברינג-פארביקע הינטלעך —
די איינציקע וועזנס, וואס האבן געשפילט זיך מיט אים, און דערביי אים
אפטמאל צורדראפעט און צוביסן. צו די צוויי יאר איז ער נאך נישט אומ-
געגאנגען, און צו די דריי, האט ער קוים געשטאמלט א פאר געציילטע
ווערטער. אין א שיינעם טאג, האט דער פאטער זיינער, וואס האט אים
קינמאל קיין קוש נישט געגעבן, נישט אפילו ווען אף די הענט גענומען,
באשלאסן אים צו טויפן, אויסנוצנדיק א צופעליקן פאזדן פונם ארטיקן גלח.
נאך דער צערעמאניע האבן די אנוועזנדיקע — דאן סיריאקא, דער ערשטער
— זיך געלאזט וואוילגיין און געהוליעט, נישט האבנדיק אין זינען אפילו

דאס פארנווארלאזטע קינד, וואס האט זיך ערגעץ געוואלנערט אין א קאסטן, אויסגעבעט מיט א שאַפנפעלכל. אנשטאט א מאַטראַץ, אָהו א פיצל קישעלע, אַף וואס אַנצושפאַרן זיין גרויסן אידיאטישן קאַפּ. מען האָט אים אַ נאַמען געגעבן סירילאַ; נאָר די פעאַנעס האָבן אים שוין פון פריער גערופּן „טערר טעראַ“ און מיט דעם דאָזיקן נאַמען איז ער פאַרבליבן. דאָן סיריאַקאַ האָט — נאָכן טויט פון זיין ווייב — געהאַט אריינגענומען איינע פון זיינע „אַגרענאַדאַס“ ופאַר אַ ביישעלעפערן; און יעדן זומער כמעט פלעגט ער, צוֹר זאַמען מיט איר און זיין טאַכטער קאַמיליאַ, ארויספאַרן פאַרבריינגען אַ פאַר הדשים אין דער „עסטאַנסיע“ ביים ריאַ נעגראַ, וואס האָט געהאַט אלע באַקוועמלעכקייטן און האָט פאַרמאַגט אַף אַ מהלך אינגאַנצן פון אַ זעקס הונדערט מעטר אַ פּרעכטיקן באַד־פּלאַץ. בעת די דאזיקע קורצע וויילונגן איז קאַמיליאַס בעסטער צייט־פאַרטרייב געוועזן „טערר־טעראַ“. זי פלעגט זיך שפּילן מיט אים, אזוי ווי מיט אַ קוקלע, אַט געלאַשטשעט אים און געד צערטלט, אַט געשלאָגן אים, און אַנגעקוואַלן פון זיין אומבאַהאַלפּנקייט. אזוי זיינען אוועק עטלעכע יאר. דאס לעצטע מאָל, ווען קאַמיליאַ מיט דער פאַמיליע איז געקומען אַף דער זומער־וואוינונג, איז זי שוין אַלט געווען צוואַנציק יאָר און איז געווען אַ לוסטיקע און געזונטע מויד און אַ גרויסע שטיפּערן. אויך „טערר־טעראַ“ איז שוין געהאַט געוואָרן אַ גרויסער, נאָר איז אַלץ געבליבן דער אייגענער קריפּל, מיט לאַנגע דאַרע פּיס, הענט פון אַ שימפּאַנזע, און דער גרויסער קאַפּ זיינער איינגעזונקען צווישן די אַקסלען, וואס האָבן זיך אַרויסגעהויבן, ווי צוויי פּערגלעך. זיין געזיכט פון ערד־קאָליר, איז געווען אויסגעצויגן און מאַנער; די האָר פון קאַפּ — לאַנגע, ווייכע און ברודיקע — זיינען אים געפאַלן אַף דער פּלייצע און איבערן שמאַלן שטערן; דאס מויל, אומגעהייער גרויס און די אונטערשטע ליפּ, אַ דיקע און אַראַפּנעהאַנגענע, וויזנדיק פיר פּעדערשטע ציין, לאַנגע, אפּ־געזונדערטע, צוקרימטע און שוואַרצע; די העל־בלויע אויגן האָבן געקוקט אידיאטיש, פּלאס און אַן לעבן. גערעדט האָט ער ווייניק און מיט גרויס אנשטריינגונג, מאַכנדיק טויזנטער לעכערלעכע העוויזות. אין דער „עסטאַנ־סיע“ איז ער געווען ווינציקער פון אַ הונט. גענערט האָט ער זיך מיט שרייבן, און נישט איין מאל זייענדיק הונגעריק, פלעגט ער זיך שלאָגן

מיט די הינט פאר א שטיקל מאגער פלייש, אדער א קנאכנביין. זיין הלכה איז באשטאנען פון שמאטעס, וואס ער פלעגט אופקלייבן אף די מיסט-קופעס, אדער וואס א פעאן פלעגט אים אוועקשיינקען, אלס באלוינונג פאר אייניקע ענוים, וואס ער פלעגט אים פארשאפן; זיין וואוינונג איז געווען א ווינקל פון גאלפאן, וואו ער פלעגט שלאפן אף א שאפנפעלכל, צווישן הורפעס פעל און פעק פון וואל און פערדנהאר. אלע מענטשן זיינען ביי אים געווען גליד: יעדער האט זיך געשאפט מיט אים אפן גרעבסטן אופן, יעדער האט אים נאכגעפייפט, יעדער האט כמעט שמענדיק מיט אים די הענט אפגעווישט און אלעמאל אים גענומען אף חוץ און געמאכט מיט אים שפאס — גראבן גאומשעשן שפאס — וואס איז באשטאנען אין געבן אים קלעפ און אים אנטון פיזישע ליידן, ווארום סירילא איז געווען אזא גולם, אז ער האט גארנישט פארשטאנען און עס האבן אים קיינע שמעכווערטלעך נישט געערגערט. זיין פאטער האט זיך קיינמאל נישט גע-קימערט וועגן דעם דאזיקן לייבלעכן אייגענס זיינעם, ער האט נישט געפילט צו אים נישט קיין שנהא, נישט קיין ליבשאפט: ער איז געווען צו אים דורכאויס גלייכנילטיק; ער האט גיכער געקוקט אף אים ווי אף א זאך, איידער ווי אף א מענטשלעך וועזן. דער, פון זיין זייט, האט געקוקט מיט שרעק אף דעם גרויסן, בערדיקן, שטריינגן מאן, וואס פלעגט מיט שטאלץ אויסטיילן באפעלן און פארטויבן די „עסטאנסיע“ מיט זיינע געשרייען, ווען ער פלעגט אריין אין כעס — א זאך, וואס פלעגט געשען נאנץ אפט. איינמאל, בעת דאן סיריאקא האט געהאלטן אין אנזאטלען דאס פערר, אונטערן שאטן פונם שמעלכל, איז „טערו-טערא“ געשטאנען מיט אראפ-געלאזטע הענט און אן אפענעם מויל, און געקוקט אף אים מיט גרויס התפעלות. דער גוטבאזיצער האט נישט געהאט פאמערקט זיין אנוועזן-קיט, נאר ביים פארציען די „סאברעסינטשע“, האט ער דערזען, אז דאס אינגל שטייט מיט א פוס אפן עק פון דעם רימען. האט ער האסטיק אים א ריס געטון צו זיך, דערלאנגט א פאכע אין דער הויך און אראפגעלאזט דעם אומגליקלעכן אזא שטיים איבער די פיס, אז יענער איז אנטלאפן, קאוואטשנדיק ווי א געשלאגענער הונט. פון דעמאלט-אן פלעגט „טערו-טערא“ אויסווייכן דעם בערדיקן פארשוין, אזוי ווי א ביזן געשפענסט.

פון אלע בחורים פון דער געגנט האט אמשטארקסטן נושא'חן געווען ביי קאמילאן איינער א פאראינדיאנישטער, שווארצ'חנ'עוויקער גאומשל, א יונג א מאדים, וואס האט גע'שמ'ט מיט זיין גבורה און זיינע קונצשטיק, אלס א ליבהאבער א „דאמאדאר“. אין דער עסטאנסיע ביים היא נעגרא איז ער געווען אן אפטער נאסט, און זיינע באציאונגען מיט קאמילאן האבן געמאכט שנעלן פארשריט. זיי האבן זיך ביידע געגלייכט אין כאראקטער און האבן זיך זעלטן גוט איינפארשטאנען. אפטמאל, בעת זייערע שפאד צירן איבערן הייף, אז עס האט זיך צופלאקערט אין אים די תאוה און מיט א פארטריקנט מויל און צוגעטעמפטן מוח האט ער נישט געפונען פון וואס צו רידן מיט זיין שאץ, פלעגט ער צורופן „טערויטעראן“ און זיך נעמען אַיזדיעקעווען איבער אים, צוטראכטנדיק אַלערליי טיוולשע שפּיצלעך, פון וועלכע די „טשינע“ פלעגט נחת קלייבן און זיך קאמטשען פאר געלעכטער. איינמאל, איז ער אוועק אין קיך, האט אפגעבראטן א פינע „משאקלע“ און זי געבראכט קאמילאן, וועלכע האט זי א וויילע געפיטן אין די הענט און געפלאזט, כדי נישט אפצובריען זיך, און נאכדעם האט זי זיך לוסטיק געמאכט, ווארפנדיק אין דער ווייט צו איינציקע קערנער, און דערביי פריי-לעד גערופן:

— כאפ, „טערויטערא“, כאפ!

און „טערויטערא“ האט, שטיל און הכנעה'דיק, אופגעקליפן די קערנער איינציקווייז, זיי געקויט און געשמייכלט, פון וואס קאמילאן מיט איר חתן האבן שטארק אנגעקוואלן. נאכדעם האבן זיי גענומען ווארפן שטיינער, א טיכל, א בייטשל און נאך ענלעכע זאכן, אז ער זאל זיי צוריק בריינגען.

— זוך, „טערויטערא“, זוך!

און דער אומגליקלעכער אידיאט איז שנעל געלאפן און געלאכט, טרייסלענדיק מיט זיין גרוילנדיק-העסלעכן קאפ, א צופרידענער פונם שפיל, נאך וועלכן עס האבן באדארפט קומען מער פינלעכע און אכזריות'דיקע שפילערייען.

דאס גאומשל האט געהאט געשיינקט קאמילאן א פאר „באלעאדארן“, מיט א שפאנאט אנשטאט א געפלאכטענעם דימען און מיט פליענע קוילן

ביי די עקו, אנשטאט שטיינער; „באלעאדארן“, עקסטרע געמאכט אף צו כאפן „ניאנדוסן“. אין א געוויסן פארנאכט האט זיך דאס פארל געלאזט אין פעלד אריין, און סירילאָ איז זיי נאכגעלאפן ווי אַ הונט. זיי ביידע, דאס גאָטשל און ער, פלעגן איבערשרעקן די „ניאנדוסן“ און קאמילאַ פלעגט פארווארפן די שטריק. נאר אזוי ווי עס איז איר נישט געלונגען צו פאנגען קיין איינע פון די הויכפייסיקע פויגלען, האט זי זיך שטאַרק געער- גערט, און עס איז איר איינגעפאלן אויסצולאזן איר כעס צום יתום, וועמען זי האט באשולדיקט, אז ער איז א שלימזל'ניק און אז ער האט נישט ווי געהעריק געשראקן די פויגלען. אין א מאמענט פון כעס האט זי אף אים א ווארף געטון די „באלעאדארן“, און דער אומגליקלעכער האט זיך איינ- געפלאנטערט און אומגעפאלן צו דער ערד. קאמילאַ האט זיך שטאַרק צו- לאַכט און האט שוין אויסגענוצט די דאזיקע המצאה: „טער-טערא“ וועט איר דינען אנשטאט א שטרויספויגל.

— לויף, „טער-טערא“! — האט זי געשריען, אַ דערהיצטע; — לויף „טער-טערא“!

און אירע שפאנאטן, מיט די בליענע קוגלען ביי די עקו, האבן זיך געוויקלט ארום סירילאָ'ס שוואַכע פיס, אים צוקאַליעטשעט און צו דער ערד געווארפן, און קאמילאַ מיט איר באגלייטער האבן געפלאצט פון געלעכ- טער. דער פלעגט צוריקבריינגען די „באלעאדארן“ און דער שפיל איז וויי- טער גענאנגען. אין א וויילע ארום האט דער אידיאט שוין מער נישט געקענט אויסהאלטן און איז געבליבן שטיון ווי א פאַרמאַרעטע חיה; נאר דער יונגערמאַנטשיק האט אים גענומען שלאגן מיט דער בייטש, און דער אומגליקלעכער האט ווייטער געמוזט לויפן, ביז ער איז ווידער, א געפענ- טעטער, געפאלן צו דער ערד און איז ווידעראמאל געצוואונגען געווען אופצוהויבן זיך, געיאגט פונם הווק און דעם געפלאכטענעם קאַנטשיק פונם גאָטש. ווי אַ פוקס, א פארפאלגטע פון צערייצטע הייפּהינט, איז ער גע- לאפן און געלאפן, אין דער ריכטונג צוריק צו דער „עסטאַנסיע“, ביז עס איז אים געלונגען אריינצוכאפן זיך אין גאַלפּאַן, און דארט האט ער זיך, אַ פאַרמאַטערטער אין מיט צובלומיקטע פיס, אַ ווארף געטון אף זיין שאַפּנפעלכל — זיין געלעגער — צווישן בערג מיט פערדנהאַר און וואַל.

דאס יונגע פארל האט אים צורו געלאזט, און ער, איינקונדריק זיך דארטן, אזוי ווי א פאריאנטער הונט, אן מוט צו רירן זיך פון ארט און מורא האבנדיק צו גיין זוכן וואסערע נישט איז שיריים צום עסן, איז ער שטארק איינגעשלאפן, איינגעקארטשעט די דארע צופאסעוועטע פיס און אנגעשפארט אף זיינע אויסגעדארטע הענט דעם גרויסן אידיאטישן קאפ, וואס זיינע צושיבערטע האר האבן אים פאררעקט דאס פנים.

ער איז שוין לאנג געשלאפן, ווען קאמילא, באגלייט פון איר חתן, איז אריינגעקומען אין גאלפאן, טראגנדיק אין איין האנט א חלב'נע ליכטל און אין דער אנדערער, א שטיק „אסארא“. זי האט דעם עלענדן יתום דער לאנגט א זעץ מיטן פוס, און יענער האט זיך אופגעכאפט, א דערשראקענער, מיט ברייטצועפנטע אויגן.

— ארימער „טערויטערא“! — האט זיך די „משינע“ אנגערופן: — קיינער דערמאנט זיך נישט אן דיר, זע, איד בריינג דיר א „טשוראסקא“. און האט אים דערלאנגט דאס שטיק פלייש, וואס איז געווען פעט, גוט געבראטן און זאפטיק.

„טערויטערא“ האט זיך אופגעזעצט און האט עס צוגענומען מיט ביידע הענט. ער איז געווען שטארק הונגעריק, נאר ער האט נישט געוואנט צו עסן. זיין צוקרימט געזיכט האט אויסגעדריקט גרעניצלעזע דאנקפארקייט: זיינע בלויע אויסגעלאשענע אויגן, מיטאמאל פייכט געווארענע, האבן זיך נישט געקענט אוועקרייסן פונם מידל וואס האט געקוקט אה אים מיט א שמייכל און וואס האט פלוצלונג אים באפוילן:

— עס, בעסטיע!

דער אידיאט האט אריינגעשטעקט זיינע גרויסע ציין אינם שטיק פלייש, אפגעריסן א ביסן, און גיריק גענומען עס צוקויען. נאר באלד האט ער עס אויסגעשפיגן מיט כעס, האט זיך אינגאנצן אופגעזעצט און האט ארויסגעלאזט א דומפיקן ברום, ארויסשטעלנדיק די דאפלטע רייע לאנגע און שווארצע ציין; און, אן אופגעקאכטער, אויסער זיך פון וואוט, האט ער געכאפט דאס שטיק פלייש און א שלידער געטון עס אין קאמילא'ן, וואס האט געלאכט מיט די לעצטע כחות, אנשפארנדיק זיך אפן אקסל פון איר חתן, וועלכער איז אויך שיר נישט צושפרונגען געווארן פאר געלעכטער.

זיי זיינען אוועק. די קאנורע איז געבליבן אין דער פינצטער, און דער
עלנדער יתום, נאכדעם ווי ער האט עטלעכע מאָל אויסגעשפיגן, אום צו
באפרייען זיך פונם בייטעם, וואס איז אים אין מויל געבליבן פונם פלייש,
געמישט מיט אן אומריינעם שטאף, האָט ער אנגעפויגן זיין בהמה'שן קאפ
און איז ווידער איינגעשלאָפן אף דעם שאַפּטפֿעלכל, צווישן די סקירדעס
וואָל און פערדנהאַר.

דעם גאנצן טאָג אף מאַרגן, האָט קיינער נישט געזען „טעררטראָן“,
נישט אימיצער האָט אים אין זיינען געהאַט.

עס איז געווען אַ דושנע־דייסער פארנאכט. דער גאַלפּאַן, מיט זיין
בלעכענעם דאָד און זיין פּאַרלאַגע פון אופגעאירטער באַלעקע, מיט זיין
געשטאַנק פון פארפוילטער השתנה און די שאַפּע ריחות פון די קופּעס
וואָל און פעל, האָט נישט געקענט דערוועקן קיין חשק אריינצוקומען אין
אים. פונדעסטוועגן, פארנאַכטלעך, אז עס האָט שוין אנגעהויבן טונקל
ווערן, זיינען אריינגעקומען אַהין קאַמילאַ און איר גאַוטשל. קוים אריין
אַינווייניק, האָט דער לעצטער אומגעאַרמט דער טשינע זיינער מיט אזא
בראַפּט, אז זי האָט אזש אַ קרעכץ געטון און האָט ארויסגעמורמלט האַלב
ליבלעך, האַלב צאַרנדיק:

— „ברוטאַ!“

אף אַ וויילע איז שטיל געווארן. ער האָט זי צוגעשטופּט ביז צום
הינטערגרונט, וואו עס איז געווען פינצטערער און וואו דער גערוד פונם
פארפעצטן וואָל און טרוקענע פעל איז געווען נאָר שאַרפּער און רייצנ־
דיקער; און דאן האָט ער מיטאַמאַל, מגושמ'דיק און ווילד אין זיין אומ־
ווידערשטיילעכן טריב פון א צורייצטער חיה, זי אַ כאַפּ געטון און האַסטיק
אומגעוואָרפן אויף אַ זאַק מיט פערדנהאַר — אַ ווייך און באַקוועם גע־
לעגער, וואס דאס פּאַרל האָט אים שוין געקאַנט פון לאַנג.

קאַמילאַ האָט אַ שוואַכע אנשטריינגונג געמאַכט אופצוהויבן זיך;
אַרויסצורייסן זיך פון די אַדרדיקע אַרמס, וואס האָבן זי פעסטגעהאַלטן;
פון די גליטשיקע פינגער, וואס האָבן זי געברייט; פונם הויד פון דעם
חיה'שן אַטעם, וואס זי האָט געפילט אפן מויל און אפן האַלדן. אינס

גערענגל האט זי זיך געגעבן א שפארען מיט א האנט אן דער ערד און
האט אנגעטאפט עפעס א קאלטע זאך, וואס האט זי אויפגעשוידערט.

— א, ווי עקלהאפט! — האט זי אויסגערופן, און איז אופגעשפרונגען,
פון ארט. דער נאויטש האט זי געוואלט פארהאלטן נאך זי איז אנטלאפן,
און ער איז איר נאכגעלאפן. נישט אומקונדיק זיך אף גארנישט, איז זי
געלאפן גלייך אין קיך אריין, האט געכאפט א ליכט און איז געשווינט צו
ריקגעלאפן אין גאלפאן. דאס נאויטש און אייניקע פעאנעס האבן זי נאכ-
געפאלגט, און ווען זיי זיינען צוגעקומען ביז צום הינטערגרונט פון גאלפאן,
צווישן די קופעס וואל, פערדנהאר און פעל, האבן זיי דארט געטראפן „טערר-
טעראז“ א קאלטן, א פארגליווערטן, מיט איינגעשרומפענע פיס, מיט אן
ערדענעם פנים און פארמאכטע אויגן.

ווער ווייסט וויפיל שעה ער איז שוין געלעגן טויט, טויט פון מידקייט,
אויסצערונג און קריינקונג, אליון אין זיין פינצטערעה, שמוציקער נארע: אן
מיטלען, אן הילף, אן שטיצע, נישט זעענדיק נעבן זיך אין די לעצטע, שטענדי-
דיק גרוילנדיקע רגעס, שוין נישט זאגן קיין פריינט, — ווארום פון קיין
פריינטשאפט האט ער קיינמאל נישט געוואוסט, — נאך כאטש א מענטשלעך
פנים, וואס זאל אים צואווארפן א בליק פון רחמנות — דעם בליק פון
רחמנות, וואס עס רייסט ארויס דער אנבליק פון א גוססדיקער בהמה. צווישן
די פעק וואל, פערדנהאר און פעל, ווער ווייסט וואסערע מוראדיקע יסורים
עס האבן געפלאגט דעם עלענדן נפש: ווער ווייסט וואס פאר א שרעקלעכע
סיסה עס האט א סוף געמאכט צו זיין צרהדיקן לעבן. איינזאם, פארוואר-
לאזט: אזוי האט ער געלעבט, אזוי האט ער געדארפט שטארבן.

קאמילא האט אים א ווילע באטראכט, א דערשטוינטע, א צוטומל-
טע, ארויסווייזנדיק מער אומצופרידנקייט ווי צער; נאך פאלד, ווי עס זאל
איר פלוצלונג געווען קומען אפן זכרון דער פארשטערטער גענוס צוליב דער
שולד פון אט דער העסלעכער בריאה, האט איר פנים אופגעפלאצט פון
צארן, און מאכנדיק א שריט פאראויס, האט זי דערלאנגט א זעץ מיטן פוס
אין „טערר-טעראז“ פנים אריין, אויסשרייענדיק מיט כעס:

— ברוט! איריאט!

די מענטשן, וואס זיינען אנפאנגס שטיין געבליבן, הינגעריסן פונם:

יראת־הכבוד, וואס עם דערוועקט תמיד דער טויט פון אונזער גלייכו, האבן
ביי די דאזיקע ווערטער קאמילאס — זיך צוריק דערמאָנט אין „טערור־
טעראַן“ דער בעסטיע, דער זאך, דער נבלה; און זיי האבן זיך הנאה'דיק
צולאָכט.

נאכדעם זיינען זיי אלע ארויס. אין גאלפאָן איז ווידער געווארן שטיל
און פינצטער. איינער פון די הינט, וואס פלעגט זיך שפילן מיט „טערור־
טעראַן“ ווען ער איז נאך געווען א קליין קינד, איז געווען דער לעצטער צו
פארלאָזן דעם מת.

דער טויטער קערפער, דעם אידיאָטס, איז דאָרט אף דעם שאַפּפּעלכל
געבליבן ליגן די גאנצע נאכט, און אף מאָרגן אזוי ווי אלע זיינען געווען
שטארק פארנומען און מען האָט נישט געקענט פארלירן קיין צייט, האָט דאָן
סיריאָקא באַפוילן דעם שוואַרצן אַנאַסטאַסיאַ, ער זאָל אוועקפירן דעם בר־
מינן איז וואָלד אריין אף דעם שליטן וואס מען פירט וואסער, און אים
דאָרט אוועקלייגן אף אַ פאר טאַל־קלעצער, דערביי צוגעבנדיק:

— „נאָר ס'זאָל אויסקומען הינטער דער בלאַטע, אז דער געשטאנק
זאָל זיך צום שטוב נישט דערטראַגן.“

ד ע ר צ ו י מ ע ר .

ער האָט געקענט אַלט זיין אַ יאר פינפּאונצוואַנציק — דרייסיק, און אַפּשר מער, ער איז אבער יעדנפאַלס געווען גאר אַ יונגער. גערופן האָט מען אים סאַפיניאַנאַ פּערנאַנדעו. און ער האָט געהאַט געדינט אין דער עסטאַנסיע שוין העכער אַ יאר, אַלס צוימער... דער פּאַלע-באַס, וואס האָט פּאַרמאַנט אַ גרויסן טאַבון האַלב ווילדע „זשעגוועס“ און אַ פּופּציק ווילדע לאַשיקעס, האָט אים צוגענומען צו דער ארבעט, וויסנדיק, אז ער שמו"ט אַלס איינציקער, אינם פּאַד, מיט זיין געשיקטקייט, ספּריט-נעקייט און אויסדויער.

געווען איז ער אַ שיינער יונג, דער סאַפיניאַנאַ. פון מיטעלן וואוקס, ברייטע פלייצעס, פעסטע פיס, אַ מעגלעכער פנים, מיט גרויסע שווארצע אויגן, אַ קרעפטיקע אַדלער-נאַז, דיקע ליפּן, באצירטע מיט דינע שווארצע וואַנצעס און אַ שטרענגע גאַמבע. גערעדט האָט ער זייער ווייניק, קיינמאַל נישט געלאַכט און אין זיין העפּלעכער האַלטונג האָט זיך געמערקט אַ מין פאַראכטלעכער שטאַלץ. מען האָט אים געהאַלטן פאַר אַ רייכן מאַן; עס איז פּאַוואוסט געווען, אז ער האָט פּאַרמאַנט און אייגענעם גוט, וואס ער פלעגט אוועקגעבן אין ארענדע, און אז זיין „טראַפּיזשע“ האָט קיין גלייכן נישט צו זיך אין דער גאַנצער געגנט: זיין רייטפערד איז געווען באַדעקט מיט גאַלד און זילבער און זיין גארטל איז געווען אַנגעשוואַלן פון זילבערנע מטבעות.

אויב ער האָט זיך געהאַלטן פּי דער פּראַסטער און געפערלעכער אר-בעט, איז עס געווען נאָר אויס ליבע צו דער זאַד, ווייל פאַר אים איז דאָס צווימען די ווילדע פּערד געווען דער גרעסטער פּאַרגניגן, און וואס מער

הארטליפיק און ווילד עס איז געווען דער לאַשיק, אלץ מער האָט עס אים הנאה געטון, און ער האָט אפילו אין זינען נישט געהאַט די אַכט פעזאָס. גאַלד וואָס ער האָט פאַרדינט פאַר יעדן אויסגעמאַנסירטן שטיקל סקאַט. פון קיין פריינט, וואָס ער זאל האָבן, האָט מען נישט געוואָסט. די לאַנדסלייט האָבן אים רעספעקטירט, נאָר זיי האָבן אים נישט ליב געהאַט, צוליב זיין שטאַלצן און הערשזיכטיקן כאַראַקטער. און האָט ער שוין אַמאַל אַרויסגערעדט אַ וואַרט, איז עס אַרויסגעקומען ווי אַ שטריינגער באַפעל, אונטער וועלכן אלע האָבן זיך אונטערגעוואָרפן. מיטן גוטן ווילן אָדער נישט, וויל מען האָט געמוזט אנערקענען, אז ער האָט רעכט, אז ער רעדט מיט פאַרשטאַנד.

און דאָס זעלביקע ווי צו מענער, האָט ער זיך אויך צו פרויען באַצויגן. מיט פאַראַכטלעכן שטאַלץ. עס איז באַוואָסט געווען, אז ער האָט נאָר געהאַט אייניקע מאַמענטאַלע ליבעס, אָבער קיין איין אַמת'ע ליידנשאַפט; ער האָט זיך געוויזן גלייכגילטיק מער ווי צו איין שיינעם מיידל, וואָס איז פאַרפירט געוואָרן פון זיין מענלעכער שיינקייט, פון זיינע העלדנאַטן, פון זיין שטאַלצער פיגור, פון זיין גוואַלדיקער מאַכט פון אַ צוימער — אַ צוימער פון חיות און פון מענטשן.

בלאָסא, דעם גוטבאַזיצערס טאַכטער, האָט אויך נישט געקענט אויס- מירן דעם כישוף. געווען איז זי אַ לייכטזיניקע, חנ'עוודיקע ברונענעקע, וואָס פלעגט לאָזן, אז די גאַלאַנען זאָלן איר פאַלן צו די פיס, בלוז כדי צופרידנצושטעלן איר וויבערישע פוסטע גאָה.

סאַביניאַנאַ איז געווען אַ דעראַפערונג, וואָס וואַלט פאַרפולט איר שטאַלץ, און זי האָט גערעכנט, אז דאָס וועט איר לייכט אַנקומען, שמוצנדיק זיך אַף דעם צויבער פון איר יוגנט, פון איר שיינקייט און אַף דער עשירות. פון איר פאַטער, זי האָט קעגן אים אנגעווענדט איר געוויינלעכע טאַקטיק: אַ שמאַכטנדיקן בליק, ווי אין פאַרגעסלעכער נאַכדיינקונג, אַ ריך מיט די הענט פיי וואָסער נישט איז געלעגנהייט... און נאָכדעם איז געקומען די גלייכגילטיקייט, די איבערטריבענע ליבלעכקייטן מיט דעם גאַסט, וואָס קומט אַף באַזוך, וועלכער האָט קיינמאַל נישט געפּעלט אין דער עסטאַנסיע. נאָר, די צייט איז זיך געגאַנגען און סאַביניאַנאַ האָט אויסגעזען ווי

ער זאל נישט באמערקן בלאסא'ס ארויסטריטן. אין עס-צימער, ווען דאָס גאַנצע הויזגעזינד איז געווען פארוואַמלט, האָט ער זיך פארהאַלטן ליבלעך צו איר און פלעגט איר אַמאָל אפילו שיינקען אַ שמויכל; נאָר אז זיי האָבן זיך צופעליק געפונען אליין, האָט ער זיך שטענדיק געהאַלטן טרוקן, צומאָל אפילו גראָב.

איינמאָל אין אַ פרימאָרגן איז ער געשטאַנען אין פּאַליסאַדניק און האָט אויסגעגלעט דאָס ציימל, וואַרטנדיק, אז די פּעאַנעס זאָלן פּאַרטרייבן אין „קאַראָל“ דעם טאַבון, אַף צו מאַכן דעם ערשטן גאַלאַפּ מיט דעם טונקעלן „טאַרדיזשאַ“, וואָס זי האָט אויסגעקליבן פאַר איר צום רייטן. דאָס מיידל איז צוגעקומען און האָט אים דערלאָנגט אַ מאַטע, אַ זאַגן מוענדיק מיט הניפה:

— כּדי דער „טאַרדיזשאַ“ זאָל אייך נישט אַראָפּוואַרפן.

— מיד קיין מוילוואָרפן וואַרפן נישט אַראָפּ, — האָט סאַביניאַנאַ האַרט געענטפּערט; און זי, איינזענדיק, אז זי האָט אים באַליידיקט, האָט צוגעגעבן ליבלעך:

— האָט אייך קיינמאָל קיין איינער פון די ווילדע פּרוואַים נישט אַראָפּגעוואַרפן?..

און צוגייענדיק נאַענט, האָט זי מיט איר האַנט באַריט זיין אַקסל. ער האָט זי שטייף אַנגעקוקט, האָט אַ זופּ געטאָן די מאַטע און האָט געענטפּערט קאַלט:

— ווילדע פּערד, האָט יאָ אַמאָל פּאַסירט... זשענוועס, קיינמאָל נישט. בלאַסאַ איז רויט געוואָרן ווי אַ סעיבאַ-בלום, עס האָבן איר געצימערט די ליפּן, די אויגן האָבן געשפּריצט מיט פּונקען, די פינגער האָבן זיך איר איינגעשרומפּט און דאָס האַרץ האָט האַסטיק געקלאַפּט, פּילנדיק זיך גע-טראַפן אינם פּילבאַרסטן פּונקט פון איר שטאַלץ. זי האָט אים געוואַלט אַפּענטפּערן מיט אַ הויכמוטיקער פּראַזע און די פּראַזע איז איר פּאַרקילט געוואָרן אין האַרץ; זי האָט געוואַלט אוועק מיט אַ זשעסט פון אַ באַליי-דיקטער, נאָר עס האָבן זיך איר צוזאַמענגעקערעמפּט די פּיס.

ער האָט איר צוריק דערלאָנגט די מאַטע און זי האָט אַ פּרעג געטון מיט הכנעה:

— איז זי גוט?

סאָפּיניאַנאַ האָט זיך ווייטער גענומען צו דער ארבייט און נישט אומ-
 קוקנדיק זיך אָף איר, האָט ער געענטפערט:
 — הלשות: פארברייט די זשערבע.
 דאָס מיינל האָט שוין מער נישט געקענט: די אויגן האָבן זיך איר
 אָנגעגאָסן מיט טרערן:
 — גרוביאן! — האָט זי אויסגעשריען: און אַ כאַפּ טוענדיק די מאַטע.
 איז זי אוועק פון אים מיט שנעלע טריט.
 ער האָט קיין ווארט נישט געענטפערט און ווייטער געטון זיין ארבעט.
 אַ ווילע שפעטער איז שוין די „טראַפּיזשע“ געווען פאַרשפּאַרט, און
 פאַרלאַסירט און אומגעוואָרפן דער שוואַרצער „טאַרדיזשאַ“ פון דער
 „פאַטראַנסיטאַ“.
 סאָפּיניאַנאַ האָט אים אָנגעזאָלט אָף דער ערד און האַלטנדיק פאַר
 גישט ווירדיק אַ רים צו טאָן אים פון אונטן, האָט ער אים אָפּגעבונדן און
 אַ שטויס טוענדיק מיט אַ פּוס, איז דער לופטן, האָט ער אים אָפּגעהויבן.
 דער לאַשיק האָט געקויכט און זיך איינגעשרומפּט, צייטערנדיק אינ-
 גאַנצן, די קליינע אויערן זיינע האָבן זיך אומרויך באַוועגט און די אויגן
 זיינען אים אָנגעלאָפּן מיט פּלוט.
 עס זיינען געווען צושויער. געווען דארט דער פּאַלעבאַס, די פּאַלעבאַ-
 סטע, די פינף דינסטמיינדלעך, דער „קאַפּאַטאַז“ און די פּעאַנעס. אָף אַ
 צען מעטער פון דארט, אַנגעשפּאַרט אַן קושאַק פון דער טיר פון גאַלפּאַז,
 האָט פּלאַסאַ מיטן שפּיץ פּוס געמאַכט צייכנונגען איז דער ערד, ניט אופ-
 הויבנדיק דעם קאַפּ.
 — קום-זשע אהער, וועסטו זען ווי מען רייט אָף דיין לאַשיק! — האָט
 דער פּאַטער אויסגעשריען צו איר: זי האָט אַ קוועטש געטון מיט די פּליי-
 צעס און האָט גאַרנישט געענטפערט.
 דער קאַפּאַטאַז האָט זיך אָנגערופן צו סאָפּיניאַנאַ:
 — מיר דאַכט, אַז דאָס פּערדל וועט געבן אַ ביסל ארבעט: ער זעט
 אויס צו זיין אַ פאַררעמער.
 — ארבעטנדיק פאַרדינט מען דאָס געלט, — האָט דער יונג געענט-
 פערט: און גאַנץ רויך האָט ער געמאַכט אַ ציגאַרעט און פאַררויכערט.

איינער פון די פעאנעס האט אנגענומען דעם לאַשיק פאר אן אויער. סאַביניאַנאַ האט באפוילן אים אַפצולאָזן. ער איז צוגעגאַנגען, האט אנגע-
 נומען די לייצעס און מיט איין האסטיקן שפרונג איז ער געבליבן איינגע-
 פרעסט אין זאַטל. פילנדיק אָף זיך די משא, האט דער „טאַרדיושאַ“ ווילד
 אופגעציטערט; אן אומ'רחמנות'דיקער שמיים מיט דער „רעווענקע“ האט
 אים אופגעהויבן אָף די הינטערשטע פיס, און באַלד איז ער ווידער געבליבן
 שטיין ווי אין דערווארטונג. דער צוימער האט אים אריינגעשטאַכן די
 שפּאַרן אין די זייטן, און דער לאַשיק, ווילד פאר כעס, האט פארשטעקט
 דעם קאפּ צווישן די פאדערשטע פיס, האט זיך איינגעדרייט ווי אַ קנויל
 און, שיפענדיק און שוימענדיק, האט ער זיך געווארפן אָף אלע זייטן, מאַך
 בנדיק אויסערגעוויינלעכע אַנשטריינגונגען ארונטערצושליידערן דעם ריי-
 טער, וואס האט נישט אופגעהערט צו שלאָגן אים מיט דער רעווענקע און
 מיט די שפּאַרן.

די מענטשן האָבן שטיל צוגעקוקט דעם זעלטזאמען קאַמף.
 בלאַסאַ איז, נישט ווילנדיק, צוגעקומען אַלץ נעענטער, באהערשט פון
 דעם פרעכטיקן ספעקטאַקל, און איז דער רגע, ווען זי איז אַנגעקומען צום
 פאַליסאַרניק, האט דער „טאַרדיושאַ“, אופגעברויזט פון וואוט און מוטי-
 קער פארצווייפלונג, זיך אַ הויב געטון אָף די הינטערשטע פיס און ווי אַ
 שטיק בליי איז ער געפאלן מיטן רוקן צו דער ערד.

בלאַסאַ האט אַ געשריי געטון און האט זיך פארשטעלט דאָס פנים
 מיט די הענט. אראפנעמענדיק די הענט — איין רגע נאכדעם — האט זי
 דערזען פאר זיך אַ בילד פון אַ העלדנגעדיכט:

דער „טאַרדיושאַ“, אויסגעצויגן אין זיין גאַנצער ליינג אָף דער ערד,
 און סאַביניאַנאַ, מיט דער ציימל אין האַנט, דאָס אַנגעצונדענע ציגאַרעטל
 אין מויל, איז געשטאַנען און געשמויכלט, אַנטרעטנדיק פעסט מיט איין
 פוס אָפן האַלדן פונם ברוט... נאר באַלד האט ער אים דערלאַנגט אַ שמיץ
 מיט דער „לאַסע“, ער זאָל זיך אופהויבן און מיט אומגלויבלעכער שנעלקייט,
 איז ער מיט איין שפרונג שוין ווידער געזעסן אָף אים. דער לאַשיק האט
 זיך ראַש אַ לאַז געטון אין אַ ווילדן געיעג, ניט האַלטנדיק זיך ביים וועג,
 פליענדיק גלייך איבערן פעלד, און מיט צען מינוט שפעטער איז ער שוין

געווען צוריק ביים פאליסאדניק; קייכנדיק, באדעקט מיט שוים, און די אויגן פארלאפן מיט בלוט, האָט ער געווארפן מיט די הינטערשטע פיס. דער צוימער האָט אַ שטאַרקן צי געטון די צוים, צודריקנדיק אים דעם פּיסק צו דער ברוסט, און האָט אים איינגעהאַלטן, אוועקצונדיק אים אַף די קנעכ־לעד. ער איז לייכט אראפגעשפרונגען, איז איין רגע אים אויסגעזאַמלט און האָט אים אָנגעהויבן צו גלעטן; דער ווילדער „טאַרדיושאַ“, אַ מידער און באזיגטער, האָט זיך מער נישט געווערט.

נישט מאכנדיק קיין וועזן פון די באגריסונגען און דער פאואונדערונג, וואס אַלע האבן אויסגערדיקט, איז סאַביניאַנאַ רואיק אוועק גלייך איז גאַל־פאַן, טרינקען אַ „ביטערע“.

בלאַסאַ איז, שטאַרק אויפגערעגט, אוועק אין איר צימער און איז נישט ארויסגעקומען דעם גאַנצן טאַג. איז משך פון העכער אַ וואַר, האָט זי זיך געהאַלטן ביז און אָנגרייפנדיק מיט דעם יונג, וואס האָט זיך געמאַכט ווי ער זאָל נישט באַמערקן די דאַזיקע ענדערונג. איינמאַל, ביים טיש, האָט מען שטאַרק געלויבט זיינע צוימערישע פיאיקייטן, און בלאַסאַ האָט אויכ־גערופן מיט טיפער פאראכטונג:

— עס איז גאַנץ פשוט, צווישן דעם ווילדן פערד און דעם צוימער, זיגט דער ברוטאַלסטער פון זיי.

איבער זיינע ליפן האָט געבלאַנדזשעט דער געוויינלעכער קאַלמער שמייכל און ער האָט רואיק געענטפערט:

— ווי אַמאַל! עס זיינען פאראן אוועלכע וואס „מאַנסירן“, און אַנדערע, וואס צוימען.

און האָט צוגעגעבן מיט אַ ווארימער שטימע, וואס קיינער האָט נאָר פון אים נישט געהערט:

— אַף צו קענען צוימען, דאַרף מען קענען זיך אַליין באַצוימען; קיינער באַהערשט נישט קיין אַנדערן, ווען ער קען זיך אַליין נישט באַ־הערשן!

מיט צוויי חדשים שפעטער, ווען דאס צוימען האָט זיך געענדיקט, האָט סאַביניאַנאַ געמאַלדן, אז ער פארט אוועק, דאס איז געווען אין אַ שבת און מאַנטיק האָט ער געזאַלט אַפּפאַרן. זונטיק איז געווען אַ יום־טוב איז דער

עסטאנסיע: עם זיינען געקומען יונגען און מיידלעך פון דער נאכבאר-
שאפט, מען האט געטאנצט א גאנצן אוונט, און פלאסא, אויסגעפוצט און
קאקעטיש מער ווי תמיד, האט געטאנצט און געשטיפט, האט ארויסגע-
זויזן אן אויסערגעוויינלעכע פריילעכקייט, און האט אפילו קיין איין בליק,
קיין איין ווארט נישט געהאט פאר סאפיניאנא'ן, וועלכער איז אויך נישט
ארויס פון זיין כאראקטעריסטישער גלייכגילטיקייט.

נאכן עסן האט זיך ווידער אנגעהויבן דער באַל, נאך מיט מער לעב-
האפטקייט. סאפיניאנא האט אַ וויילע געשמועסט מיטן באַלעבאס אין
היים, האט געמאכט אַ ציגארעט און פאררויכערט, און האט זיך אוועקגע-
שטעלט אַנגעשפארט ביים פּאַליסאַדניק.

עס איז געווען אַ מהיח'דיקע זומער-נאכט, מיט אַ גרויסער לכּנה
אינמיטן לויטערן, בלויזן הימל. ער איז געשטאַנען אליין, געבלאַזן דעם רויב
און האט געקוקט צערשטרייט אַף דעם ווייט-אויסגעשפּרייטן שטח פונם
שלאַפּנדיקן פּעלד. פּלוצלונג האט ער דערפילט אַ שאַרכן פון קליידער און
האט אומגעווענדט דעם קאַפּ. פּלאַסאַ איז צוגעגאַנגען צו אים און האט
ארויסגערעדט מיט ניט קיין געוויינלעכער ליבנסוויידיקייט:

— איד קום אייך איינלאדן, איר זאַלט מיר באַגלייטן אַ וואַלס.

— אַנטשולדיקט, האט סאפיניאנא געענטפערט פעסט, — איד

בין מיר און דארף גאַנץ פרי אופשטיין.

זי האט געמאכט אַ בייזן זשעסט. האט זיך אבער באלד באהערשט, און

אים אַ פרעג געטון:

— פאַרט איר טאַקע אַלץ מאַרגן ?

ער האט אַ שמייכל געטון און געענטפערט:

— געוויס!.. איד טו שטענדיק דאס, וואס איד באשטימ פאראויס

צו טון.

פּלאַסאַ האט שוין מער נישט געקאַנט: די אויגן האָבן זיך איר אַנגע-

פילט מיט טרערן, האט זיך אים אַ ווארף געטון אַפן האלדז מיט ביידע הענט,

און האט אויסגערופן וויינענדיק:

— ניין! דו קענסט נישט אוועקפאַרן. דו פארסט נישט אוועק, ווייל

איד האב דיר ליב!.. ווייסט נישט, אז איד ליב דיר, דו שלעכטער מענטש?..

רואיִק, געלאָסן, אָן אַ שום סימן פון באַרימערִי, האָט דער יונג גער-
ענטפערט:

— יאָ, איד האָב עס געוואוסט, אזוי ווי אויך דו האָסט געוואוסט,
אז איד ליב דיך, אָבער איד האָב דיך געוואָלט אַזאַ, ווי דו ביסט איצטער,
אז אונטערגעבענע, אַ געצוימטע, כדי דו זאָלסט גליקלעך זיין און זאָלסט
מיד גליקלעך מאַכן... אַ נישט דערקאכטע בהמה טויג צו גארנישט!...
זי האָט אים פעסט אומגעארמט, האָט אים געקושט אין מויל,
און אונטערוואַרפנדיק זיך הכנעה'דיק און נאַכגיביק אונטער זיין ווילן, האָט
איד שטימע געקלונגען מיט אַזאַ צערטלעכקייט, וואָס זי האָט קיינמאָל נישט
פאַרמאָגט:

— מײן צױמער!... מײן צױמער!...

די באפעצע.

פון דער „עסטאנסיע“ וויטשאַדעראַ, ביז דער „עסטאנסיע“ אַראַזשיטאַ איז געווען קנאפע צוויי לענוועס נומער וועג, הויז איין געבראַכענע קאַנאַווע, איין משופע'דיקער באַרג־אַראַפּפּאַר, אַ שטיק פעלד פול מיט קאַרטשעס, איין זומפיקע בלאַטע און דאָס שלעכט שטיקל וועג פון סאַראַנדי. און אזוי ווי דאָס איז געווען ווינטער אין עס האַט גע־שמאַק גערענגט, זיינען די סקאַטן פון דער קאַנאַווע געווען גליטשיק, דער פעלזיקער באַרג־אַפּריס האַט זיך געקרישעט, דער זומפ איז געוואָרן אופגע־שוואַלן און די וואַרצלען און שטיינער פונם שלעכט שטיקל וועג פון סאַ־ראַנדי האָבן זיך באַדעקט מיט אַ דיקער קאַרע פון בלאַטע; נאָר דאָניאַ אַנאַמאַ נועלאַ איז זיכער געווען, אז פאַר אירע פיר „טוביאַנע“ וואַגן פערד האָבן די אַלע שטערונגען קיין ווערט נישט, און זי האַט באַפּוילן אַנצוקאַרמענען די פערד און צוגרייטן דעם וואַגן אַף נאָר האַלבן טאַג, כדי דורכצופירן איר באַשלוס, וואָס זי האַט אין משך פון אַ גאַנצן חודש אַלץ געמוזט אַפלייגן פון איין טאַג אפן אַנדערן, ווייל דאָס וועטער איז געווען זייער שלעכט און עס האַט געגאַסן ווי מיט עמערס.

און תיכף נאָר האַלבן טאַג האָבן שוין דאָניאַ אַנאַמאַ נועלאַ אַ פאַרימטע פיר „טוביאַנע“ שנעל געטראָגן דעם וואַגן איבער דעם צופלאַסע־נעם וועג.

פון זינט אַ האַלב־אַרהונדערט כמעט, האַט די „עסטאנסיע“ וויטשאַ־דעראַ געהערט צו די קאַסטראַ'ס און די „עסטאנסיע“ אַראַזשי־טאַ צו די מענטשאַקאַ'ס: און פון יענער צייט אַז פלעגן די מענ־טשאַקאַס נעמען קוואַטערשאַפט ביי די קינדער פון די קאַסטראַ'ס,

און די קאסטר'ס פלענן זיין קוואטער ביי די קינדער פון די מענ-
טשאקא'ס. עס האט זיי פארקניפט דאס מין פריינטשאפט, וואס איז
פעסט, הארט און איינגעפונדעוועט, ווי דאס הארץ פון א קאראנליענבוים,
א פריינטשאפט פון איין שטיק — אזוי ווי א גוטער יוכטאוונער שטיוול
— אף וואס עס איז נאך פיאיק די רוע, פרימיטיווע און כמורנע גאוטש-
נשמה.

דאס זיינען געווען צוויי געזינדן, וואס ביי זיי איז קיינמאל נישט גע-
ווען דיינס און מיינס, און וואס האנדלנדיק צווישן זיך אלע יארן, האבן זיי
קיינמאל נישט גע'חתמ'עט קיינע פאפירן — אז אפמאך, א קבלה, אדער
א וועקסל; דאס זיינען געווען פראסטע, אומוויסנדיקע, אומפולקאמענע
ברואים: דאס זיינען געווען גאוטשאס. ווען אימיצער וואלט אויס נייגערי-
קייט וועלן א חשבון פירן פון דעם אלעמען, וואס זיי האבן איינע פאר די
אנדערע געטאן, וואלט ער געמוזט אנשרייבן גאנצע ביכער, נאך ביי די דאזי-
קע מענטשן איז א טובה טאן יענעם א גאנץ געוויינלעכע זאך, נישט כראי-
נאך צו דערמאנען...

און צוליב דעם טאקע, צו בעטן א גרויסע טובה פון איר „קאמאדרע“
דאניא קאסילדא, האט עס די גוטע און דיקע דאניא א גא-
מאנעל א זיך איינגעשמעלט ארויסצופארן אין אזא סכנה'דיקן וועג.

— „קאמאדרע“, ווי ס'פרייט מיר!

פעסטע אומארמונגען — אז מורא פאר א צו שטארקן קוועטש-
היליה. הילכיקע קושן, מיטן פולן מויל — די פודער און שמינק וועלן
נישט אראפ.

— קומט-זשע אריין, „קאמאדרע“... זייט היימיש!... און דער תכשיט
ווענטורא?...

דאניא קאסילדא האט תיבה פארשטאנען, אז דאניא א גא-
מאנעל איז געקומען צוליב עפעס א וויכטיקער זאך, האט זי פאר אלע-
מען געהייסן לינא'ן, זי זאל גיין צוגרייטן א מאטע מיט איבערגעברענגטן
צוקער און מאראנצו-שאלעכץ. נאכדעם האבן זיי זיך אריינגעזעצט אין צוויי
ברייטע נידעריקע פאטעלן, — היימישע פאבריקאציע, מיט זעסלען פון

אפגעשאפענע קאלבזפעל, — און די הויזווירטן האָט זיך גענומען נאכ־
פרעגן:

— וואס איז „קאמאָדרע“?.. עפעס, אַ ניי שפיצל פון וועג־
טורא'ן?...

— אזוי איז עס! — האָט זיך די דיקע פרוי געקלאַגט: — פון דעם
יונג וועט שוין קיין לייט נישט זיין! ער לאזט דאָך קיין איין פרוי נישט
אויסן, — אלע פרויען געפעלן אים, און איד האָב אזוי פיל פארדרום,
„קאמאָדרע“!...

— די יוגנט, „קאמאָדרע“!..

— יא, יא!.. נאָר איז אַ שיינעם טאָג וועט מען מיר אים אוועק'הרג'ע־
נען!.. און ער איז דאָך ביי מיר אז איין און איינציקער, „קאמאָדרע“!..
מיין איינציקער אָנהאַלט אין לעבן! אַט־ערשט־אַ האָט ער געהאַט אַ היסטאָר־
דיע מיט דעם „גרינגאָ“ כענאַראַ, איבער דער טאַכטער זיינער, און אַ
נליק נאָך וואס מען איז אָפגעקומען מיט אַ פאַר הונדערט פעזעס... נאָר
אַנדערע אזעלכע גאָוטש'שע שטיק ווערן דערליידיקט דורך אַ רעוואָלווער־
קויל!.. נישט איינמאַל איז ער שוין געגאַנגען אַף רעוואָלווער־שאַס און
מעסער־שטער צוליב אַ קליידל!..

— וואס זאָל מען טאָן, „קאמאָדרע“?.. יעדער איינער האָט זיך זיינע
פליי אין נאָז!.. מיין טויפזון געפעלן אלע, און אייער טויפזון, פאַנטשאַ'ן,
מיין אַרימען פאַנטשאַ'ן, אים געפעלט קיינע נישט, נאָר לינאַ, די
נאַרישע באַבעצע... וואס וויל פון אים נישט וויסן, פונקט ווי זי זאָל די
ווערט האָבן עפעס בעסערס, די געראַטענע!...

— הערט נאָר... — האָט דער גאסט גענומען שטאַמלען — און איד
„קאמאָדרע“, האָב געטראַכט: אפשר קאנען מיר אונזערע ביידע קינדער
אויסהיילן מיט דער זעלביקער רפואה.

— איד פארשטיי נישט.

— הערט־זשע: לינאַ איז אַ שוין מיידל.

— יא, נאָר אַ תּמ'עוואטע; אלע רופן זי די באַבעצע.

— איז נאָך בעסער: נאַראַנים זיינען גוטע. איד קום דאָס טאקע בעטן
ביי אייד, איד זאָלט זי מיר געבן אַף אַ הורש צייט. אַף אזא אופן וועט

פאנטשאזי אפשר קאנען פארנעסן, און ווענערט און וועט אפשר...
— קאנען געשטימט ווערן? דער פלאן געפעלט מיר.

אין דעם מאמענט איז אריינגעקומען לינא מיט דער מאטע, וואס
דאניא אלא האט גענומען זיך מיט גרויס הנאה.
— אויסגעצייכנט, טאכטער!.. נישטא נאך אזא וואס זאל האבן דיין

גוטע האנט צו סערווירן א זיסע!
— עט סעניארא, א מאטע, ווי געוויינלעך א מאטע — האט דאס
מיידל געענטפערט תמ'עוואטע און ארונטערגעלאזט די אויגן.

די גוטבאזיגערן פון וויטשאדערא, וואס האט געהאט גוט אייבי
געשטודירט איר דיפלאמאטישן פלאן, איז ארויס מיט אן אנצוהערעניש:

— כ'מיון, אז ווען איר זאל נאך איין חודש טרינקען אזעלכע מאטעס,
וואלט איר פטור געווארן פון מיינע פארפלוקטע ווייטיקן אין די היפטן.
איבער וועלכע איר קען מיר כמעט אף די פיס נישט האלטן... נאך ביי מיר
אין שטוב איז נישטא ווער עס זאל סערווירן א גוטע מאטע... די שווארצע
פערמינא...

— איז זייער א וואוילע...

— נאך זי ווייסט נישט אפילו ווען עס איז קיינמאל נישט... זאג מיר
נאך, לינא, וואלסט דו זיך נישט אונטערגענומען צו פארבריינגען ביי
אונז א שטיקל צייט?..

די קליינע האט אופגעציימערט, איז רויט געווארן, און א זאג געטאן,
ווארפנדיק א בליק צו דאניא קאסיאלדא:

— אויב, „מאדרינא“ האט נישט דאגענון...

— פארוואס נישט, מויד, פארוואס נישט!

דעם זעלביקן פארנאכט נאך, האבן זיך די „טוביאנע“ פערד שנעל גע-
טראגן איבערן וועג צוריק אהיים, פירנדיק צוויי פאסאזשירן.

אנא אלא א'ס מוטערלעכע זעלבסטזוכט האט וואונדער גע-
שאפן, אום איינצוהאלטן איר צולאזענעם זינדל מיט דעם פעטן פיסן פון
דער גוטער, שיינער און איינפאכער לינא: נאך ווענערט, דער
גאומש'שער דאן זשוואן, שטאלץ אף זיין מעגלעכער שיינקייט און אף זיינע
אומציייליקע ליבעס־טריאומפן, האט זיך אפילו נישט געוואלט אומקוקן אף

דער „טשיניטא“, וואס איז, אמת, טאקע געווען א שיינע, נאָר אַז טעם, אַזוי ווי „מאַקאַטשין“.

—הערסט מאַמע — האָט ער איינמאַל אַ זאָג געמאַן לאַכנדיק —
איך בין פונקט אַזוי ווי אונזער „סאַגעאַ“ — א פּערדל, וואס קיינער
פאַקט אים נישט, צוקוועטשנדיק צום „אַלאַמבראַדאַ“!..

— לײַנאַ איז דאָך אַזאַ גוטע! — איז זי אַלץ צוגעשטאַנען; נאָר ער
האַט זיך נאָך מער צולאַכט, און געענטפּערט:
— יאַ, נאָר דאָר ווי דאָס הערצל פון אַ קוראַפּאַטקע און צוקראַכן ווי
הירשן-פּלויש!

און אַ דריי טוענדיק די דעראַפּערישע וואַנצעס, איז ער אוועק צו זיך
אין צימער, צוצוגרייטן זיך אַף דער באַילע, וואס מען האָט יענע נאַכט
געגעבן אינם שיינק פון דעם בראַזיליענער, מעדעיראַס, וועמענס טאַכ-
טער, די זאַפטיקע, שוואַרצ'חנ'עוודיקע אירענע, האָט אים פון לאַנג שוין
געלאַקט, אַלס קעגנזאַץ צו זיין לעצטער אווענטורע מיט מאַריאַ-עמי-
ליאַ'ן, די קליינע בלאַנדע פּראַנציון, די שול-לערערן, וועלכע איז אים
נמאָס געוואָרן נאָך אַ גאַנצן מאַנאַט פון ליבעס-צערטלעכקייטן.

ער איז אוועק אַף דער באַילע מיט דער פּרייד און שטאַלץ פונם יונגן,
שטאַרקן, שיינעם און רייכן מאַן, וואס קוקט אַף אַלע פּרויען פון אויבן
אַראַפּ. פונם ערשטן מאַמענט אַז, האָט ער זיין גאַנצע אופּמערקזאַמקייט
געשיינקט אירענע, און פאַר האַלבער נאַכט האָט ער שוין געהאַט פאַ-
צוואונגען איר האַרץ, און איידער עס איז טאַג געוואָרן, האָט ער שוין
געגאַנוועט ביי איר אַ קוש, איז דער טונקעלער לבנה-שיין פון הייט, איז דער
פּרעכטיקער בעסיעדקע פון קלעטרנדיקע טרויבנפלאַנצן.

די ליפּן פון דער שיינער „מאַראַטשאַ“ האָבן אים דורכגערונגען מיט
אַ פייער, וועלכער איז אים שוין גוט פאַקאַנט געווען; נאָר אינם זעלבן
אויננבליק האָט זיך פון הינטער זייער גרען באַוויזן א פּרוי, אַנגעטאַן איז
שוואַרצן, און מיט איין שפּרונג האָט זי זיך צו אים אַ וואַרף געטאַן, ווי אַ
וויילדע חיה, אַרויספּרומענדיק:

— נאָר איינע!.. נאָר דאָס וועט שוין דיר זיין די לעצטע!..

ווענטוראַ האָט אַרויסגעלאַזט אַ מוראַדיקן געשריי פון ווייטיק,

און האט געפילט, אז דאס פנים ברענט אים מיט אזא פייער, וואס איז פיל שטארקער פון די פלאמענדיקע פרויען-ליפן...

העכער א מאנאט איז ער געלעגן צום בעט, און האט געליטן אומגלויב-לעכע יסורים. דא נישט א נאך נאך נאך נאך און לי נאך האבן אף קיין רגע נישט אפגעטראטן פונם בעט, און איז דער צייט וואס די ערשטע האט נאך געהאלטן אין איין וויינען, האט די צווייטע אויסגעזען לוסטיק און געשאטן מיט רייד, מיט אזעלכע רייד, וואס ער וואלט קיינמאל נישט געגלויבט, זיי זאלן קומען פון דער „באבעצעס“ מויל.

אז ווענטורא האט זיך אנגעהויבן בעסערן און ער האט זיך שוין געקענט אופוזען, האט ער דאס ערשטע פארלאנגט מען זאל אים געבן א שפיגל. לי נאך האט נישט גענואלט, נאר ענדלעך האט זי געמוזט נאכגעבן. עטלעכע מינוט נאכאנאנד האט ווענטורא אלץ געקוקט אין שפיגל, און האט זיך בשום-אופן נישט דערקענט אין יענער גרוילנדיקער מאסקע, אויסגעקריצט פונם נקמה'דיקן וויטריאל: איין אויג איז אים אינ-נאנצן פארשוואונדן און דאס נאנצע געזיכט איז געווען העסלעך פארקריפלט. צעקארפט איז טונקל-בלויע קארבן, וואס האבן אים צוגעגעבן א שוידער-לעכן אויסזען.

ווענטורא האט מיט כעס א שליידער געטאן דעם שפיגל און האט אויסגעשריען איז א טאן פון העכסטער פארצווייפלונג:
— מיין רעוואלווער!.. מיין רעוואלווער!..
צו וואס האט איר מיד ביים לעבן דערהאלטן, איר אומפארשעמטע?..
צו וואס טויג אזא לעבן?..

און אופציטערנדיק אין קראמפן, האט ער שלוכצנדיק צוגעגעבן:
— ווער וועט איצט מיר קאנען ליב האבן...
— איד, — האט לי נאך באשיידן געענטפערט.
— איר? — האט ווענטורא א פארוואונדערטע איבערגעפרעגט.
— דו וועסט ליב האבן אזא פארזעעניש?..
— שטענדיק האב איד נאר דיר געליבט, שטענדיק! און ווייל איד האב נאר דיר געליבט, ווייל איד האב צוריקגעוויזן אזעלכע חתנים ווי פא נ-

ט ש א, דערפאר וואס איד האב מיר קיינמאל נישט אומגעקוקט אף די ליי-
בנסווירדיקייטן פון קיינע מענער, האב איד געקראגן דעם צונאמען, די
באפעצע!

— אבער אין דעם צושטאנד טארסטו מיר נישט ליבן, לינא! —

האט דער יונג א זאג געטון גערירט. נאר זי האט ווייטער גערעדט:

— איד ליב דיר אייביק, אייביק, אייביק!... ווען דו ביסט שיין געווען

האב איד דיר מער געליבט ווי וועלכע נישט איז אנדערע פרוי איז אימ-

שמאנד געווען דיר צו ליבן, און איצט, אז דו האסט פארלוירן דיין שיינ-

קייט האב איד דיר אויך ליב און וועל דיר ליבן, ווי קיין פרוי אף דער

וועלט וואלט דיר געקענט ליבן דאן, ווען דו ביסט נאך שיין געווען...

ווענער איז א וויילע שטיל געבליבן, און באלד האט ער זי

פעסט איינגעשלאסן אין זיינע ארעמס, מורמלענדיק:

מיין ארעמע לינא!.. מיין ארעמע „באפעצע“!.. דיין מזל איז שוין

גאט, צו זיין שטענדיק א באפעצע, צו זיין גוט אז א ברעג, אף אזוי ווייט,

אז דו האסט געקאנט מאכן, עס זאל אופשפראצן די ליבע, די אמת'ע ליבע,

אין מיין עקרהריקער נשמה!... מיין ארעמע „באפעצע“!..

ס'איז אלץ איינס.

פונדערווייטנס, אין א זוניקו פארנאכט, האט דאן טיבורסי א'ס ראַנטשע אויסגעזען ווי א גרויסע און שווארצע חיה — א פארזעניש, וואס האט איינגעדערעמלט אונטערן שאטן פון צוויי געדיכט־פארצווייגטע פיינגר בוימער. עס האט אמאל — מיט יארן צוריק — א „פאמפּערא“ צודרייט די קראַקוועס און אויסגעקרימט דעם דאָר, איז ער פארבליבן אַט אזוי, ווי אַ הוט אַף א „קאמפּאָדע“, אונטערנעהויבן און צוגעפּלעטשט אַף איין אויער. צורעכט מאַכן עס, איז נישט געווען ווער, ווייל דאן טיבורסי אַ איז געווען אַן אפגעלעבטער, אַלטער מאַן, וואס די יארן האבן אים דער־קוועטשט איז איינגעהויקערט, און ער האט שוין געשאַרט מיט די פיס און געקוקט אין דער ערר אַרײַן, אזוי ווי אַ חזיר, און אַ הויך דעם, איז נארנישט נויטיק געווען צו פארריכטן עס. ס'איז אלץ איינס: דער בהמה'ס קאַליר בא'טעמ'ט נישט דאָס פלייש.

דאָס אייגענע האט זיך געטראכט קאזימירא, זיין ווייב, אן אַל־טיטשקע, פארוועלקטע פרוי, פארשטארט און גערונצלט, ווי א פארדארטע צווייג, וואס האט נאָר געהאַלטן איז איין בורטשען און מער איז איר קיין זאך נישט אַנגעגאַנגען.

און מאָראַ — די קליינע מאָראַ, האט איינגעפונען, אן די ראַנטשע איז נאָר שענער אזוי, אַנגעבויגן און שמוציג, ווי אַ נאָמיש, אַ טרובאַדור. מאָראַ און געווען אַ שיינהייט, און פריש איז זי געווען און מונטער, אזוי ווי אַ יונגע שקאפּע, וואס מען קען זיך שפּיגלען אינס גלאַנץ פון איר באַנייטער סאַמעטענער פעל.

דאָר, אין יענעם האַרבסטיקן זונטיק, — אַ טאַג, אַ דורכזיכטיק־זוויסי־

לעכער, און צעשוואמען ווי אן איי-ווייסל, — איז די קליינע געוועזן מאַדנע אומרוזאיק און פארטראכט. איר פולער בוזים האָט זיך אַנגסטלעך געווארפן אינם אייזערנעם שטייג פון קארסעט; די פיס האָבן איר געציטערט און דאס ציצענע קליידל אף איר, הארט אנגעקראכמעלט, האָט געטרעשטשעט; איר געזיכט, וואס האָט געהאַט דעם קאליר און די האַרבקייט פון אַ האַלב צייטי-קער פערעשקע, האָט אויסגעזען עטוואס בלאַס, אפּשלאַגנדיק פון אַ פלאַמיק דויטן זיידענעם קעלנערל; אירע פּער-שוואַרצע האַר, געדיכט ווי אַ פּאַרוואַק-זענע ביים, טראַציקע, פאַרשייטע, האָבן זיך געראַנגלט ווי אַ ווילדער פּערד, צו באַפרייען זיך פון די האַרנאַדלען און סעמעלעך, וואס האָבן זיי געהאַלטן צוזאַמענגעפּרעסט; די אויגן אירע האָבן געהאַט די געהיימניספולע און טיפע טונקעלקייט פונם וואסער, וואס רוט אין דער ווייטער טיפעניש פונם ברונען, און אירע ליפּ, וואס האָבן געהאַט דעם קאַליר פון אַלטן ציגל, און די זאַפטיקייט פון אַ יונגרינדענעם בראַטן, האָבן ווען ניט ווען אופֿ-געצוקט מיט אַ ציטער, אזוי ווי אַ שטיק פלייש פון אַן ערשט געקוילעטער בהמה.

זי איז געווען אזוי פארטיפט אין מחשבות, שטייענדיק ביים פּיער אין דער קליינער קיר, אז זי האָט נישט באַמערקט ווי די מילך אין דער פּאַן האָט זיך אופּגעהויבן און אויסגעלאָפּ, שיפענדיק און טשאַדענדיק, ביז דאַניאַ קאַזימיראַ, וואס האָט דערפילט דעם טשאַר, האָט אויסגע-שריען פונם הויף ארויס:

— די מילך ווערט דאָך פאַרבּרענט, דו שטרויספּויגל!..

מאַראַ איז פאַלד געקומען צו זיך, ווייל געוויינלעך פלעגט די מאַמע אירע זי אַנרופן צויג, ווילדע שקאַפע, זשענווע, בהמה, נאָר אז זי האָט שוין געזאַגט שטרויספּויגל, איז אַ סימן, אז זי איז געווען רעכט אין כּעס, און כּמעט שטענדיק פלעגט זי פאַגלייטן דעם דאַזיקן שימפּוואַרט מיט אַ בוכצע אין די זייטן אַדער אַ ריס פאַר אַ זשמעניע האַר. און באַמת האָט די קליינע געהאַט איבערגענוג מאַטיוון צו זיין פאַרטראַכט; אין יענעם זעלביקן טאַג, ווען די נאַכט וועט נאָר האָבן צוגעפאַלן, האָט זי באַדאַרפט פאַרלאַזן אַף שטענדיק אירע דריי ליבע אַלטע וועזנס, — דעם פאַטער, די מוטער און די ראַנטשע, — צווישן וועלכע זי איז געבוירן געוואָרן און אופּגעוואַקסן.

און ווען דאס וואלט כאטש ווייניקסטנס געווען די איינציקע אורזאך
 בון אירע פיינלעכע ספקות און זארגן!.. זי האט נוט געוואוסט, אז אלע טיי-
 בעלעד, ווען זיי באקומען פערערן און קענען פליען, פארלאזן זייער נעסט,
 אום צו ערפילן דעם געבאט פון דער נאטור... אבער עס איז געווען נאך א
 זאך; עס האט א גרוילנדיקער צווייפל געגעבערט איר קליינעם שטומפיקן
 מוח'ל. האט זי ליב אריאן טאקע באמת געליבט?.. ווען זי האט ארויס-
 גערופן אין געדאנק זיין געשטאלט, נאך זיין געשטאלט אליין, האט זיך איר
 געדאכט אז יא; אפטמאל האט אבער פאסירט, אז תיבה נאך אים האט זיך
 געוויזן, נאר אומגעבעטענערהייט, דאס געשטאלט פון נעמעס א'ה, און
 דאס האט זי צומישט און זי האט געקוויינקלט מיט איר אורטייל.

דאס אייגענע וואלט פאסירט מיט וועמען ניט איז אה איר ארט, ווייל
 ליב אריאן האט זי פאר'כשופט'ט מיט זיינע געזאפרענטע לאקן, מיט זיין
 קול, וואס איז זיסער געווען פון האניק, מיט זיין קעצישער פלינקייט
 און מיט זיין שם פון א ספריטנעם סקאט'גנג און פאליציי-שלענגער; נאך
 אויך נעמעס א'ה האט מיט זיין פארנעם אויסגעפילט א שטיק לידיקן
 פלאץ אין איר הארצן.

נעמעס א'ה איז געווען כמעט אן אינדיער און העסלעך ביז נאך.
 און א הארטער מענטש איז ער געווען, גלייך ווי א שטיין, און ליבערשט
 איז געווען צו האלטן א קראפערע, איידער אנצורירן זיך אן אים. גערעדט
 האט ער זייער ווייניק און מ'האט כמעט נישט פארשטאנען וואס ער האט
 גערעדט, ווייל די ווערטער וואס ער האט ארויסגעלאזט פונם מויל האבן זיך
 פארפלאנטערט אין זיינע גרויסע וואנצעס און עס איז ארויסגעקומען עפעס
 אן אומדיטלעכער גערויש. זיין קערפער איז געווען אומגעלומפערט גרויס
 און א קאפ האט ער געהאט א קלייניקן, א קיילעכדיקן, באוואקסן מיט
 שטייפע האר, ענלעך צו א אינדיאנישן פייגנבוים, פון די וואס וואקסן אה
 א פעלזיקן באדן.

אבער, נעמעס א'ה איז געווען א פאליציי-סערושאנט. זיין סאלדאטסקער
 זשאקעט, די קעפקע, די שפארן און די שווערד, — איבערהויפט די שווערד,
 — האבן אים געשאפן גרויס פרעסטיזש, וואס האט זיך נאך פארשטארקט
 דורך די צוויי פארשוויגען, וואס האבן שטענדיק און אומעטום אים באגלייט

מיט רעספעקט. ער איז געווען א שטיקעלע „גאביערנא“, ווייל ער האט געד-
טראגן א אונפארם און א שווערד און האט „מאנדירט“.

שוין א צייט לאנג ווי דער סארבענטא און דער באנדיט האבן ביידע
דעם זעלביקן חשק און אפעטיט געהאט צו דאן טיבורס יא'ס טייבעלע,
און זי האט ניט געוואוסט נעמען זי זאל אויסקלייבן. נאך ליבאריא, ווי
עס זעט אויס, א מער געוואנטער, האט איר לעצטן מאנטיק אנגעזאגט זי
זאל זיך צוגרייטן, ווייל זונטיק וועט ער זי „ארויסנעמען“. און זי... וואס
זאל זי טון?.. האט איינגעשטימט און שוין.

און אט איז געקומען דער זונטיק. ליבאריא האט אויסגעקליבן
דעם דאזיקן טאג, אויסנוצנדיק די געלעגנהייט, וואס נעמעס יא מיט זיין
גאנצער פאליציי, האט געמוזט אוועק אפן גרויסן וועט-לויה, וואס איז געד-
שפילט געווארן אין קלייט ביים גאזשענא פערעז. מאורא האט זיך
געפרוואווט לאזן בעטן, געוואלט אפלייגן די רייזע, אבער דער יונג האט איר
ברוטאל א זאג געטון:

— נאך וואס?.. אף אזעלכע זאכן דארף מען קיין דאטום נישט בא-
שטימען און דאס וואסער ציט מען ארויס פון ברונען ווען מ'איז דורשטיק!..
גרייט צו דינע שמאטעס און אז עס וועט טונקל ווערן, וועסט דו מיר אפ-
ווארטן אונטער די פיינגבויער!..

נו, וואס האט זי געזאלט מאכן?

די נאכט איז אנגעקומען. עס איז געווען פינסטער-חושך, און נאך
דער אינסטינקט האט געוויזן דעם געג. ליבאריא איז געפארן פאמעלעד,
פירנדיק מיט זיך זיין טייערן שאץ, דאס ברונעטע טיידל, וואס איז געזעסן
הינטער אים אף זיין „טאָרדיושא“.

זיי האבן נישט גערעדט. ער האט חלומות געוועבט, זי האט אלץ
חשבונות געמאכט, די נישטיקע קליינלעכע חשבונות וואס די גראבע נפשות
מאכן אין די פיערלעכסטע מאמענטן.

פלוצלונג האט דער נאומש איינגעהאלטן דאס פערד: פון רעכטס האט
ער דערהערט א גערויש פון מענטשן און וואפן.

— די „פאלעסיא“! — האט ער ארויסגעברומט. — און זיי שניידן
מיר איבער דעם וועג... א, דו פאסקודנע באשעפעניש!.. נאך ס'איז אלץ

איינס: מיר וועלן זיך א לאז טון גלייך איבערן וואסער...
 — איבערן וואסער! — האט מאַר אַ אויסגעשריען דערשראקן.
 — האב קיין מורא נישט, מיין „טשינאַ“; נישט אומזיסט איז מיין
 טייערער פערדל א „טאַרדזשאַ“, ער גיט זיך אַ לאז אין וואסער אריין פונקט
 ווי אַ שיף!..
 מיט צען מינוט שפעטער זיינען זיי שטיין געפליבן ביים ברעג פון אַ
 פרייטער אזערע, וואס האט זיך געשווארצט אין דער רואיקייט פון דער
 נאַכט.
 — איד האב מורא!.. איד האב מורא!.. — האט מאַר אַ געכליפעט,
 און ער טרייסט זי:
 — שרעק דיך נישט, מיין אוצר. האלט זיך נאך צו שטאַרק און מיר
 און פארמאך די אויגן.
 — מיר וועלן זיך דערטרינקען, ליבאַריאַ!..
 — וואו האסטו געזען, און נוטריע זאל זיך דערטרינקען... האלט
 זיך נאך פעסט און מיין שטאַרקער ברוסט און זיי זיכער, אז דארט וואו א
 פיש קען דורכלויפן, וועל איד מיט מיין „טאַרדזשאַ“ אויך דורכלויפן!..
 נאענט, נאך נאענט, האבן געקלאפט די קאפיטעס פון די פערד פון די
 פארפאלגער, און עס האט זיך דייטלעך געהערט דער געקלאנג פון די שווער-
 דן. דער דערפארענער יונג האט אפגעהערט מיט זיינע צערטלעכקייטן:
 — „וואמאס!“!.. — האט ער גראב א באפעל געגעבן. און א זעץ
 טוענדיק דעם „טאַרדזשאַ“ מיט די שפאָרן, האט ער זיך אַ ווארף געטון
 אין וואסער. נאך די „טשינאַ“ האט זיך אינס זעלביקן אוינגבליק פלינק אַ
 ווארף געטון אף דער ערד, און ווען ליבאַריאַ איז ארום אפן וואסער-
 פלאך, האט ער אויסגעדרייט דעם קאפ און האט אַ שלידער געטון אין
 טיפן נאַכט־חושך די בלוטיקסטע קללה פון אַ גאומש.
 באַלד האט אפגעהילכט אַ ביקסן־קנאַל... דער יונג האט אַ ברום געטון
 זוי אַ פאַרוואונדעטער לייב, האט איינגעלאזט די גריווע פונם „טאַרדזשאַ“
 און אראפגעזונקען אין די שטילע וואסערן פון דער אזערע.
 באַמעקנדיק ווי ער איז פאַרשוואונדן, האט דער סאַרבענטאַ נעמע-
 ס יאַ ארויסגערעדט:
 — אַ פּגּר פּאַר די „טאַראַריראַס“!..

און זיך ווענדנדיק צו מארא'ן, וואס איז געזעסן איינגעהארבעט.
א דערשראקענע צום טויט, האָט ער איר צוגעווארפן אַ מיאוסן שימפּווארט
און האָט אופגעהויבן די רעווענקע איר צו דערלאַנגען.

זי האָט פארשטעלט דאָס געזיכט מיטן האַנט און איז געבליבן זיצן
ווי א דערשראקענע קאַץ. ער איז זי באַפאַלן מיט דער גרעבסטער זידלעריי:
נאָר ביסלעכעווייז איז ער ווייכער געווארן און א צערטלעכקייט האָט זיך איז
אים צוגאַסן, און אזוי ווי קיין צערטלעכע ווערטער, אויסצודריקן עס, האָט
ער נישט פארמאגט, האָט ער איר דערלאַנגט אַ קוש.

זי האָט זיך צעוויינט, און ער האָט זיך אַנגערופן:
— ווילסט גיין מיט מיר?..

זי האָט גלייך אונטערגעצויגן דעם חשבון פון די אלע קליינלעכקייטן,
וואס אין זייער זכות קאן מען לעבן. זי האָט אויך אַ טראכט געטוהן, אז
וויבאַלד ליבאַרי אַ איז טויט, איז שוין דער גאַנצער ענין פשוט'ער, און
זי האָט געענטפערט, נאָך אלץ וויינענדיק:

— זאַל זיין אזוי.

און נאָכדעם, באַטראכטנדיק אים געזיכט צו געזיכט, האָט זי נאָאויז
זיך מודה געווען:

— ס'איז אַלץ איינס!..

ניב מיר צייט, ברודער!

אינדאלעס יא און כווא אנטאניא זיינען געווען ווי צוויי חזירים.

אף גאומש-לשון וויל עס זאגן, אז זיי האבן זיך צוזאמען געוואלגערט, האבן זיך אינאיינעם געקראצט און ביידע גלייך געהירזשעט. מעגלעך, אז א סאך וועלן דאס אזויפיל פארשטיין נאך דערדאזיקער דערקלערונג, פונקט ווי אן איר, און דאן איז גלייכער, זיי זאלן עס גארנישט ליינענען, ווייל זיי וועלן אויך נישט פאגרייפן די פסיכאלאגישע סתירה, וועגן וועלכער דא האנדלט זיך.

אלוא! אינדאלעס יא און כווא אנטאניא זיינען געווען ווי צוויי חזירים. פעאנעס אינם זעלבן גוט, באשעפטיקט ביי דער זעלביקער ארבעט, זיינען זיי אין פארלוף פון יארן גלייך פאלוינט געווארן מיט ביסלעך מינץ פון דעם באלעבאס און מיט קללות פון דער פאלעבאסטע, צוזאמען האבן זיי געטריקנט אין די הייסע זומער-טעג און צונאמען געפרוירן אין די רעגנדיקע ווינטערן און גאנץ אפט זיינען זיי ביידע געשלאפן אין מיטן סטעפ, טרייבנדיק אקסו, אדער האקנדיק „ראמעס“ אין וואלד; אַניט זיינען זיי געשלאפן צוזאמען אין א ווינקל פון נאלפאן אף די פעל פון בהמות, אדער אף די פעקלעך וואל, זייט ביי זייט, א פאנטשע אף א פאנטשע. מיט איין ווארט, זיי זיינען געווען א פאר חזירים.

כווא אנטאניא איז געווען א יתום; א יתום, ווי איינער פון די טאלאָדבומער, וואס וואקסט ארויס צווישן שטיינער, פון קיינעם נישט געפלאנצט.

אינדאלעס יא איז געווען א יתום, ענלעך אין זיין אפשטאם צו

דעם אַמבן, וואס שפראצט ארויס אף די פעלזראנדן, אָן דעם, אז א מענטש
לעבע האנט זאל האבן די ערד צוגראבן און דארט א קערנדל אוועקלייגן.

בידע זיינען זיי געווען גאומשאס; אָבער מיט איין אונטערשיד: דער
אַמבן איז שמענדיק איינזאַם, א בן־יחיד פונם וואנדערנדיקן ווינט אדער פון
א דראָד, אַ באַהעם. די טאַלאַבוימער, איז געגנטייל, שטאַמען פון פרוכט־
בארע זאַמענ־נעסטן און וואקסן מערסטנטייל קוסטעסווייז.

און אזוי, איז אינדאלעס יא געווען איינער אליין, ווי דער מאַרר
גנשמערן, און כוואנטאניא האט געהאט דריי ברידער מיט אַ שוועס־
טער. די ברידער האָבן געלעבט ערגעץ יעדער באזונדער, און די שוועסטער
איז אופגעהאדעוועט געווארן און געדינט אינם זעלביקן גוט.

בעניטא איז געווען א „קריאזשא“, אַ זאפטקע, ווי א גוט שטיקל
„פוטשערא“. נישט הויך, נישט נידעריק, נישט דיק און נישט מאַנער.
קיין שיינע איז זי נישט געווען, נאָר האט זי אַ פאר שעלמישע אויגן געהאט
— אַ שרעק! און ליפּן, דיקע און רויטע, פון וועלכע עס האט געשפראצט
די תאווה.

צוליב דער פריינטשאַפט פון די צוויי יונגע לייט, איז אינדאלע־
סיא מיט בעניטא'ן אויך געווען באפריינדעט. אַנגעהויבן האט זיך עס
שפילנדיק. אין א שיינעם טאג, האט ער זיך אנגערופן:

— נו וועל איך דיר געבן אַ קוש!

— הער אור, משוגענער — האט זי אים געענטפערט, זיך אפּווערנדיק;
אָבער אינדאלעס יא האט זי שוין געקושט; פריער האט ער זי אַ קוש
געטון אין מויל, פון וואס זי האט זיך שטארק פאררויטלט, נאכדעם האט
ער זי געקושט אין האלז, האט זי דאָן אויסגעשאסן אַ געלעכטער און איז
אנטלאפן, מאַכנדיק אַ ברוגזאַנשמעל.

פון דעמאָלט אַז... איז שוין דער ליבעס פראַצעס גענאַנגען מיט דעם
אויסגעטראַטענעם וועג. און עס איז געקומען אַ טאג, ווען כוואנטאניא־
ניא, טרינקנדיק אַ מאַטע מיט אינדאלעסיא'ן, האט פארפירט מיט
אים אַזאַ שמועס:

— הער נאָר אויס, ברודער! איד ווייס פון דיין פלאַנטער מיט בע־
ניטא'ן, און דו פארשטייסט דאָך, אז מ'דארף עס מאַכען אַנשמענדיק.

— וואס איז? האט ארויסגעשטאמלט אינדא לעסיא. — און דער
חבר זיינער האט אים געענטפערט געלאסן, און זיין שטימע האט געקלונגען,
ווי די קלעפ פון א האמער אף אייזן:

— וואס איז?.. אז מען דרייט צונויף א לאסע, עס זאל זיין א לאסע,
כוז מען מאכען א פעטליע... נישט אזוי?
— געוויס.

— זאג נאר, ווען ווילסטו חתונה האבן?

— איך ווייס נישט... דו ווייסט דאך אז איד... פקיצור: גיב מיר צייט,
ברודער!..

— געוויס גיב איך דיר צייט!.. איך רייך נאר מיט דיר איצט וועגן
דעם, ווייל מ'קען נישט אריינשמעלן דעם „פאסט“, אויב מען גראבט פריער
נישט אויס די גרוב... נישט אזוי?..
— געוויס אזוי.

און א גאנצן חודש נאכדעם זיינען זיי ווייטער געווען די זעלביקע
פאר חזירים. און האבן וועגן דעם ענין מער נישט גערעדט, ווייל כו אן
אנטאניא האט קיין איין רגע נישט געצווייפלט אין דער אויפריכטיקייט
פון זיין פריינט. אבער ס'איז אוועק נאך א חודש, און כו אן אנטאניא
האט זיך דערוואוסט, אז אינדא לעסיא האט זיך אין געהיים צוגעגרייט
אוועקצוגיין פאר א „פועסטערא“ אין א גוט פון ריא גראנדע.

דאן האט ער אים צוגערופן, אוועק מיט אים צוזאמען צום נאענמן
מייכל און האבן זיך דארט צוגעזעצט אף די שטיינער. ער האט ארויסגענד
מען זיין טאבאקטארבעלע, האט געמאכט א ציגארעטל און האט איבערנע-
געבן דאס טארבעלע אינדא לעסיא'ן. באלד נאכדעם האט ער זיך אן-
גערופן:

— הער אויס ברודער! דאס שפיל איז געענדיקט און מ'מוז ארויספארן...
דו האסט חתונה, אדער דו האסט נישט חתונה?..

אינדא לעסיא, עטוואס בלייד ווערנדיק, האט געענטפערט:

— אבער, גיב מיר צייט, ברודער!..

— יא, — האט כו אן אנטאניא געזאגט: — איך גיב דיר די
גאנצע צייט, וואס וועט ביי מיר געדויערן אויסרויכערן דעם ציגארל, אז

דו זאלסט באשליסן וואס דיין געוויסן וועט דיר הייסן. איז עס אה יא...
נאך מער גוטע ברידער ווי שטענדיק. איז עס אה ניין... זיי געווארנט, אז
איך שים דיר אריין א קויל און וועל זיך דערביי אפילו נישט א קרים טאן.
באדיינק זיך...

אינדאלעס איז געווארן שטארק אופגעבראכט. ער האט זיך
אבער באַלד באַהערשט. א וויילע האט ער נאכגעדיינקט, און האט ארויס-
גערעדט:

— הער אויס ברודער! איד האב בעניט א'ן נישט ליב און עס איז
נישט אנשטענדיק צו ניין אין שפאן מיט א זי וואס מ'האט נישט ליב...
אט דא האסטו דעם אמת, איצט באשלים דו...

— איך באשלים — האט אים ערנסט געענטפערט דער פריינט
זיינער — דיר צו דערשיסן.

— אט אזויא, ווי א הונט, און נישט געפנדיק מיר קיין צייט צו
פארטיידיקן זיך?
— אט אזויא.

אינדאלעס איז האט א וויילע נאכגעדיינקט: נאכדעם האט ער
ארויסגערעדט אנטשלאסן:

— בעניט א'ן האב איד נישט ליב, נאך, איצטער, ווען איד זאל זי
אפילו יא ליב האבן, וואלט איד אויך נישט חתונה געהאט מיט איר, ווייל
דו וואלט געווען דער ערשטער מיר צו פאראכטן, גלויבנדיק אז איד האב
איינגעווייליגט פאר מורא. ס'איז מיר ליבערשט זאלסט מיר טויטן, איידער
דו זאלסט מיר פאראכטן...

— מיר איז עס אויך ליבערשט, — האט כוואן אנטאניא געענט-
פערט אנגעכמורעט. — דאס לעצטע ווארט?..

— א גאומש האט נישט קיין צוויי.
— זאל דיר גאט מוחל זיין, ברודער!
א שאם האט אפגעקלונגען און א מענטש איז געפאלן טויט.

אן אויסערגעוויינלעכער קריגס-געריכט

עס איז שוין אַ לאַנגע צייט אין דעם. די ארמיי האט דעמאלט פאר-
מאגט ווינציק עלצטע, וואס זאלן נישט געהערן צו דעם קלאסישן טיפ פון
די אלטע סאלדאטן.

געוויינלעך זיינען זיי אלע געווען ווילד, אומגעבילדעט און אפגעריסן
פון געזעלשאפט. נישט ווילנדיק האבן זיי געמוזט זיין אזוי, ווייל זיי
זיינען אופגעוואקסן און אלט געווארן אין שטענדיקע מלחמות, פריער מיט
פרעמדע און נאכדעם מיט אייגענע שונאים, און זיי האבן קיין צייט נישט
געהאט צו לערנען אין די שולן און באזוכן די סאלאנען.
דאס זיינען געווען אמת'ע פארבארו.

דער קאמאנדאנט לויס יאסאָלואטיער איז געווען איינער פון
די כאראקטעריסטישע טיפן פון דער דאזיקער קאטעגאריע: א פארווילדע-
וועטער פראווינציאל, א נידעריקער, א געזעצטער, וואס האט שטענדיק גע-
האלטן אין איין פורטשען, און וועגן זיין עלטער האט מען פלויז געוואוסט,
אז ער איז א זקן. נישט ער אליין האט געוואוסט ווי אלט ער איז, ווי ער
האט אויך נישט געוואוסט פון וואָנען ער שטאַמט, כאַטש ער איז געווען
זיכער, אז ער איז פון „פון דארטן, פון מזרח“, ווי ער פלעגט זיך אויס-
דריקן. לויט זיין אויסזען, האט מען אים געהאלטן פאר א „קארענטינא“;
ער האט אָבער פראַטעסטירט, איבערווייזנדיק מיט זיינע איבערצייגנדיקע
ארגומענטן, אז ער קאן נישט שטאַמען פון קאַריענטעס, ווייל ער האט גע-
קענט ריידן און נישט וויינען דערביי, און האט אויך נישט געקענט שווימען.
די זאך איז, אז נאכדעם ווי ער האט זיך אַ סאך יארן געשלאָגן מיט די
ווייסע אין אינערן פון לאַנד און מיט די אינדיאנער ביי דער גרעניץ, האט

ער כשר פארדינט זיין אפרו; און די רעגירונג האָט עס אים באוויליגט, און האָט אים באַשטימט פאר שעה פון דעם גארניזאן אף מאַרטינ גאַרסיאָ.

ס'ל וואָ טייער אַ האַט דעם פאַסטן אַנגענומען אַן באַגייסטערונג; און ווען ער איז אַנגעקומען אַהין, האָט ערשט זיין אומצופרידנהייט ארויסגעפלאַצט אין קללות און דראַונגען.

דער וואַנדערשיינער אינזל פון אלבערדי, די צויבערלעכע קעניגן בונם פלאַטאַטייד, וואו ס'ארמייענט אַ האַט גע'חלומ'ט, עס זאל זיין די הויפּט־שטאַט פון די צוקונפטיקע פאראייניגטע שטאַטן פון זיד־אמעריקע, האָט אויסגעזען אין די אויגן פונם גאָטש ווי אַ נישטיקער שמאַלער לויפ־פלאַץ, ביי זיינע געוואוינהייטן פון אַ צענטאָור. יענער נאַקעמער פעלז, וואס איז געשטאַנען אינמיטן דעם גרויסן טייד און וואו מען האָט נישט געקענט „גאַלאַפירן קיין דריי קוואַרטאַלן“, האָט אים ארויס־געבראַכט פון די כלים. די רעגירונג האָט פון אים חוּק געמאַכט; אַדער, גלויבנדיק, מעגלעך, אז ער איז פארמישט אין עפעס אַ פארשווערונג, האָט מען אים דארט באַגראַפן אינאיינעם מיט די ארעסטאַנטן, וואס ער האָט זיי געדאַרפט היטן, צוואמען מיט די באַנדיטן, פון וועלכע עס איז באַשטאַנען דער דארטיקער גארניזאן. — אַ לאַך פאר שלינג, פאַר מייז און מויל־וואורפן — אַ וואוינונג פאר מענטשן!..

און נאָך וואס:

— לייגסט זיך אין בעט אריין שלאָפן און טוסט זיך אומגערו שלעכט אַ דריי, פאַלסט דו גלייך אין וואסער אריין.
דאַס האָט אים טאַקע געערגערט מער פון אלץ: די וואסערן „וואס האָבן געיאַגט מיט אימפעט און גאַלאַפירט אין דער וועלט אריין“, ווי עס פלעגט מיט כעס ארויסברומען דער קאַמענדאַנט.

נאָר עס איז קיין אַנדער פרייה נישט געווען ווי אַנצונעמען עס פאר ליב, און ער האָט זיך אונטערגעגעבן. חוץ דעם האָט אים שוין נישט גע־פעלט קיין זאָר, ווייל ער האָט געדאַרפט היטן, אי די ארעסטאַנטן, אי די סאַלדאַטן פון גארניזאן, וואס זיינען אויך געווען גרויסע באַנדיטן און פאַר־שיקט אַהינצו איבערגוואַלר, פונקט ווי די ערשטע. אין פאַרלויף פון איין

חודש האט ער שוין צוויי מאל געמוזט אנטון דעם פארגעניגן זיין אויס-
געקרימטן שווערד, ער זאל זיי אריינקלאפן אין קאפ, אז סאלדאטן דארפן
זיין געהארכזאם.

דאס האט אבער נישט געהאלפן, און די סאלדאטן און די געפאנגענע
פלעגן איינער נאכן אנדערן פארשווינדן אף א געהיימיניספולן אופן. ער איז
געווען שטארק אומרויאיק. עס פלעגט כמעט נישט פארבייגיין קיין איין וואך,
אז אימיצער זאל נישט אנטלויפן.

ווי אזוי?.. קיין שיפן זיינען דארט נישט געווען. איבערשווימען?..
איז געווען א צו גרויסע שטרעקע צווישן אינזל און דעם אורוגוואיער ברעג,
און אויב איינער אן אויסערגעוויינלעכער שווימער זאל קאנען דערווייזן אזא
קונץ, איז אבער פאר קיין פאל נישט מעגלעך, אז אזויפיל ארעסטאנטן און
סאלדאטן זאלן אף אזא אופן נאכאנאנד פארשווינדן. פאר די דריי חדשים,
וואס ער געפינט זיך אפן אינזל זיינען שוין דריי פון די ערשטע און פינף
פון די לעצטע אוועק ווי מיטן רויך.

ס א ל ו י א ט ע ר א איז געווען אויסער זיך פאר כעס און איז נעכט
נישט געשלאפן, נאכשפירנדיק און דראענדיק מיט די הארבסטע שטראפן די
אנטלויפנדיקע אדער זייערע מיטשולדיקע. אבער ס'איז אלעס געווען אומ-
זיסט. אויף דעם וויסטן אינזל האט ער קינמאל נישט באגעגנט קיין
אנדער לעבעדיקע באשעפעניש הויך דער „טוביאנער“, א „פעטיסא“ און א
באלעבאס, וואס האט זיך רואיק געפיטערט אף דעם טרוקענעם גראז.

איז א געוויסן אונט האט זיך דער קאמענדאנט געפילט נישט מיט
אלעמען. ער האט זיך אריינגעווארפן אין בעט און האט באפוילן, מ'זאל אים
פארפארען ראמאשקעס-בלעטלעך, און מ'זאל אים צולייגן צום הארצן א
קאמפרעס פון חלב.

— חלב איז דער בעסטער מיטל פאר אלע חולאת'ן — האט ער דער-

קלערט.

און אים, ווייזט אויס, האט עס טאקע געהאלפן, ווייל באגינען, ווען עס
האט נאך געפעלט העכער א שעה צו טאג, האט ער זיך אנגעטון, גענומען
זיין ביסק און איז שטיל ארויסגעגאנגען, ניט אפשרעקנדיק זיך פאר דער
קעלט, ער האט שטיל, אבער שנעל, דורכגעשפאנט דעם גאנצן ברעג טייר.

און עס האט אים געוואונדערט. וואס ער האט נישט אָנגערטראפן די „טור-ביאנאַ“. וויפיל ער האָט נישט געזוכט, איז געווען אומזיסט, און ער האט שוין אָנגעהויבן צו גלויבן, אז די זשעגוע איז דערטרונקען געווארן. נאָר מיטאַמאַל, ווארפנדיק אַ בליק אפן טייך, האט ער דערזען, ביים ערשטן שייַן אַף טאַג, עפעס ווי אַ בערגל וואס איז געשוואומען אין דער ריכטונג צום אינזל. ער האָט זיך תיכף באַהאַלטן און נאָכגעשפירט. באלד האָט ער מיט גרויס איבעראשונג באַמערקט, אז דאס איז געשוואומען די שקאפע. זי איז גאַנץ פארטרוילעך פון וואסער ארויס, האט זיך אפגעטרייסלט אין איז אומגעפאַלן, שטארק סאַפּענדיק פאַר מידקייט.

— פיי, פיי!.. זייער פיי!.. — האָט אויסגערופן דער קאַמענדאַנט, און האט זיך אומגעקערט אין קאזארמע, פונקט אזוי שטיף, ווי ער איז ארויס-געגאַנגען.

אַ וויילע שפעטער איז ער אפגעשטאַנען, און האָט געלאָזט אויס-שטעלן די סאַלדאַטן אַף פּאוויערקע. באלד האָט ער באַמערקט, אז עס פּעלט אים אַ סאַלדאַט, דער מולאַט ע. ס. א. נ. י. ס. א. א.

אז דער קאַמענדאַנט האט זיך שטאַרק צובייזערט און געדראָט מיט די ערנסטע שטראָפן, איז ארויס דער גאַנצער אמת: אין אַ גינסטיקן מאַמענט פלעגט דער דעזערטיר אוועק צום טייך, זיך געזעצט רייטנדיק אַף דער טור-ביאנאַ און גלייך אין וואסער אריין, איבערשווימענדיק צום אַנדערן ברעג. די טוביאנאַ, ווערנדיק באַפרייט, פלעגט באַלד אוועקשווימען צוריק אין איר היים.

אויף סאַל וואַט יער א'ס באַפעל, האָט מען די שולדיקע אין קאזאר-מע געבראַכט. באלד איז צוגעפגעשטעלט געווארן אַ קריגס-געריכט און אַ באַשולדיקונגס-אַקט, און די טוביאנע איז פאַרמשפּט געווארן צום טויט „פאַר העלפן די דעזערטירן“.

מ'האט אויסגעשטעלט די סאַלדאַטן, אויסגעקליבן פיר שיסער... און דער אורטייל איבער דער „פאַרברעכערין“ איז געזעצטעלעך אויסגעפירט גע-ווארן.

פון דעמאַלט אָן האָט זעלטן ווער דעזערטירט פון מאַרטיין גאַרסיאַ.

דעם טינערס מאכטער.

די ראנטשע לואיס ראָלדאָנ'ס איז געשטאנען ביים אורונאיער וואַלד, אריבער דער שווארצער לאַגונע, אַנטקעגן נאָראַנכיאַ. ארום דער ראַנטשע, האַרט ביז צו די ווענט, זיינען געוואַקסן אלערליי דערנער און אַנדערע נעגלדיקע לייט, ביזע און ווילדע, גרייט צו פאַרהאַלטן יעדן פּרעמדן אומגעבעמענעם גאַסט. און די טיר פון דער ראַנטשע האָט זיך געעפנט איבערן זומפיקן ברעג פון דער לאַגונע; דאַס איז געווען אַ שמירה פאַר „קאַרפּינטשאַס“, קאַנענדיק זיך אַ וואַרה טון און באַהאַלטן מיט איין בויך אונטערן וואַסער, ביי אַ שמענדיק מעגלעכן איבערפאַל.

לואיס ראָלדאָן האָט דאַרט געוואוינט אינאיינעם מיט זיין טאַכטער, אַ פּופּצניעריקע „טשיניטאַ“, אַ גרויסע שענהייט, נאָר זייער אַ ווילדע. זי איז געווען פון קליינעם וואַקס, אבער קרעפטיק און פלינק ווי אַ ווילדע קאַץ. האָט געהאַט אַ קיילעכדיק פנים, אַ פאַרריסן נעזל, דיסקע ליפּ, נאַכטשוואַרצע אויגן און געדיכטע פעכשוואַרצע האַר, און אלעס צו-זאַמען האָט האַרמאַנירט און באַצויבערט.

נאָר ביים מינרסטן שאַרד איז וואַלד פלעגט די קליינע גלייך אופשפרינגן גען. אירע נאַקעטע קופּערנע פים האָבן געציטערט און איר ברוסט האָט זיך האַסטיק געוויגט; די לאַקן אירע האָבן זיך צושויבערט, ווי די אויפגעשפּיזטע פעל פון אַ קאַץ און שטייף געשטרעקט זיך, ווי דער שנור פון אַ פּיילנבויגן; די ליפּן זיינען בלייבן געווארן פון אויפגענונג, און אירע אומרויאַקע אויגן האָבן געהאַט דעם שפּילנדיקן גלאַנץ פון די אויגן פון אַ פּומע...

איז אַט דעם צושטאַנד פון פאַרזיכטיקייט און פאַרייטיקייט צו שיצן זיך, האָט זיך אַרויסגעוויזן איר עכטע ווילדע שיינקייט; נאָר צו דער זעל-

ביקער צייט האט זי ארויסגערופן א געפיל פון ערפורכט, אפילו ביי דעם געוואגסטן ליבהאבער.

דעם טיגערס טאכטער האט מען זי גערופן: און אויב זי האט עס נישט באשטעטיקט מיט איר אויסזען און איה, לויט איר שניט, ניט ענלעך געווען צו איר פאטער, וואס איז געווען א דארער, א מאוסער, מיט א געשטופלטן פנים, האט זי אבער ארויסגעוויזן די ירושה פון זיין ווילדן כאראקטער אין אירע חיה'שע אינסטינקטן, וואס האבן דערוואכט אין איר דורך דעם ווילדן ארט לעפן, צו וועלכן די וויסטע עקזיסטענץ פונם אומ'געצאמטן באגריט האט זי פאראורטיילט.

עס איז דעריבער קיין וואונדער נישט, וואס די ווינציקע שפארבן, וועלכע האבן זי געקענט, האבן פאר איר אפשיי געהאט, כאטש אין זייערע נשמות האבן געוויס קיין ריינע געפילן נישט געשפראצט.

דאך, האבן כוואן סילוועסטרא און רופינא דיאז זי שטארק געגלוסט; נאר קענענדיק זיך, אלס חברים, האבן זיי איינער פארן אנדערן מורא געהאט און זיך געמוזט קליגערן און זיין פארזיכטיק.

נאך האט אבער נישט געוואלט וויסן פון זייער פארזיכטיקייט און קווינקלעניש און איינמאל אין א פארנאכט, ווען לואיס ראדאז איז אראפגעפאלן אין ראנטשע, און האט א שליידער געטון אה דער ערד דאס שייפעלע, וואס ער האט נאך וואס געהאט גע'גנב'עט, האט זי זיך ארום געכאפט אה אים מיט א געוויין, וואס איז ענלעך געווען צו דעם ברומען פון א חיה:

— „טאטיטא!“ שוין דריי טעג, אז כוואן קומט נישט מער...

— נו, איז וואס'זשע? ווילסט איר זאל גיין און אים „פארלאסירן“

און דיר אים בריינגען צו שלעפן אה דער „סינטשע“?

— ניין, „טאטיטא“, רייד נישט אזוי! — האט זי ארויסגעברומט,

טופנדיק מיטן פוס, וואס האט זיך באדעקט מיט בלוט, אפן האלדן פונם געקוילעטן שייפעלע... די זאך איז, וואס איר האב אים ליב, כוואן'ען, און ער האלט זיך פון דערווייטנס...

— „אי ד'אי“, פארוואס'זשע קומט ער נישט?..

— ווייל רופינא היט מיר אויך די נשמה מיינע, און אט אזוי,

איבער איינעם שולד אנטלויפט דער אנדערער... אנטלויפן זיי בידע...
 — נאָדיר אַזעלכע ביקעס!
 — איד שפאס נישט, „טאַטיטאַ“!.. איד וויל דו זאַלסט דער/הרג/ענען
 רופינא', און איד זאל האבן כוּאַנעז!..
 דער באַנדיט האַט אַ שמייכל געטון און האַט אַרויסגערעדט:
 — גוט, מיר'ז זען.
 — ניין! איד וויל עס זאל געשען באַלד! שוין!.. און אויב ניט, וואַרף
 איד מיר גלייך אַריין מיטן קאַפּ אין דער קאַנגע!
 און דאָס זאָגנדיק, איז זי צוגעלאָפן צום וואַסער און איז געבליבן
 שטויב, וואַרפנדיק אַן אַנטשלאָסענעם, אַרויסרופנדיקן פליק אַף איר פאַטער.
 ער האַט זיך געמוזט פילן שטאַלץ מיט אַזאַ טאַכטער, ווייל ער האַט זיך
 גוטמוטיק צושמייכלט און זיך אנגערופן:
 — נו, גוט, לאַמיר צוגרייטן דעם „אַסאַ“, און נאָך היינטיקע נאַכט
 וועל איד דיר בריינגען רופינא'ס קאַפּ.
 נאָראַ האַט געפאַטשט מיט די הענט, געשפרונגען, געזונגען, און אין
 אייז אוינגבליק האַט זי געמאַכט אַ גרויסן פייער. אין דער צייט האַט איר
 פאַטער אַפגעשוונדן דאָס שייפעלע און אנגעטשעפעט אייז ריפן־זייטל אַפן
 בראַטשפּיז.

א טיפע פינסטערניש האַט געהערשט אין וואַלד ווען דער באַנדיט איז
 צוריקגעקומען און האַט געלאָזט פאלן צו די פיס פונם מיידל, וואָס האַט
 אים אומגעדרולדיג אַפגעוואַרט, עפעס אַ זאָך, וואָס זי האַט דערשפּירט און
 האַט עס שנעל אַפּגעהויבן, ציטערנדיק פאַר פרייד.
 — אַבער, וואָס האַסטו געטון „טאַטיטאַ“! — האַט זי אויסגעשריען
 מיט ווייטיק, — רופינא' איז דאָך אַן אַ באַרד און דער קאַפּ איז מיט אַ
 באַרד!.. האַסטו דאָך דער/הרג'עט כוּאַנעז אַנשטאַט יענעם...
 — קען זיין — האַט דער באַנדיט געענטפערט קאַלטבלוטיק. — אין
 מיטן וואַלד, איז דער פינסטער, קען יעדער איינער אַ טעות מאַכן... און נאָך
 אלעמען, האַסטו דאָך געזאָגט, אַז דו האַסט זיי בידן נישט פּינט...
 עטוואָס געטרייסט, האַט זי זיך אנגערופן:

— יא, נאָר כּוואַן איז מיר ליבערשט געוועזן!..
— גוט, איצט קען איד דיר אים שוין צוריק נישט גאַנץ מאַכן... זיי
צופרידן מיט דעם וואס בלויבט... און דעם דאָזיקן קאַפּ וואָרף אריין אין
וואסער, ער זאל זיך פאראייניקן מיטן קערפער, וואס איד האב דארט
אריינגעווארפן אינם ווינקל פון דער לאַגונע.
נאָר אַ האַט געפּאַלגט, נאָר זי האַט נאָר אַלץ געמורמלט:
— פּונדעסטוועגן, איז מיר פאַרט כּוואַן ליבערשט געוועזן...

דער קאמיסאר פון טוקטוקא.

טוקטוקא איז א געגנט, וואס ליגט איבערן אדרונא, אנט-קעגן בראזיל, א מיאוסע געגנט: זומפן, גריבער און קאנאוועס, פול מיט ווילדע גראזן, דורכאויס בלאטע און שמוציקע וואסער, וואס איז פויל צו לויפן און שטייט און שימלט אף דער זון: אינווייניק פול מיט „זשאקארעסן“, מוילוואורפן פון דרויסן, פערדפליגן און קאמארן אומעטום...

אין דער געגנט פון טוקטוקא איז קיין ישוב נישט געווען, ווייל עס איז נישט געווען דארט פון וואס צו לעבן, און אזוי ווי ס'איז דארט נישט געווען נישט קיין מענטשן, נישט קיין שאף און רינדער, וואלט מען, דאכט זיך, על-פרישכל, דארט קיין פאליציי-פאסטן נישט געדארפט שטעלן. נאך די פראווינציעלע מאכטהאבער האבן אנדערש געדיינקט.

אין א שיינעם טאג האט דער קאמיסאר פונם באצירק געלאזט רופן דעם „סארבענטא“, לעאנסיא מאידא נא, און האט געמאכט מיט אים אזא מין שמועס:

— הערט זיך איין, סארבענטא! די טעג האט מיר דער פאליציי-שעף געלאזט רופן אין שטעטל אריין און האט צו מיר מער אדער ווייניקער אזוי געזאגט, אום צו מאכן עס דיר קורץ און גלאט:

— אין עס פיניזשא האט איר אין אמט דעם סארבענטא מאידא נא...

— דאס בין איר — האט ארויסגערעדט מיט א געוויסן חשד דער אלטער נאאוטש.

— איר אליין טאקע... און איר רופ זיך אן, ווי דער יושר איז: א זואוילער „עמפליאט!“

— א דאנק פאר א גוט ווארט — האט מאידא נא באדאנקט.
— נישטא פארוואס... און איד זאג אים נאך ווייטער: ער היט אפ זיין
פליכט געטריי און ערלעד, און איז נאך מער „גואפא“ ווי די וואפן פון דער
„פאטריא“...

דער אלטער לעאנסיא האט געפילט, אז ער ווערט שיר צושפרונגען
פאר גדולה. פלייסיק, געטריי און ערלעד — דאס קען זיין ווער עס איז: נאך
א „גואפא“!... דער קאמפלימענט איז ביי א גאומש דער טייערסטער אין
דער וועלט, און איבערהויפט נאך, ווען ער איז פונקט א שוועכלינג.
— נו, גוט — האט דער קאמיסאר ווייטער גערעדט, זיך צופנדיק דאס
בערדל — און דער שעה ענטפערט מיר: „א, איד ווייס עס שוין“...
— דער שעה האט גענוואוסט, אז איד בין א „גואפא“? — האט דער
אלטער אויסגערופן פול מיט שטאלי.

— ווער ווייסט עס נישט, דאן לעאנסיא?.. נאכדעם רעדט ער
צו מיר ווייטער, דער שעה: „פאראן מאמענטן—זאגט ער—וואס פאדערן
מענטשן, און איצט נויטיק איד זיך, די רעגירונג נויטיקט זיך אין אמת'ע
מענטשן, וואס זאלן קענען שטארבן פאר דער זאך“... — פאר דער פארטיי,
הייסט עס, וואס דאס מיינט, פאר דער רעגירונג, און אז מיר'ן זי נישט פאר
טידיקן, וועט זי ווערן אויס רעגירונג און דאן וועל איד זיין אויס קאמיסאר
און איד — אויס סארבענטא, וועט די פראווינץ גיין אין דר'ערד אריין און
דאס לאנד וועט גיין צום טייוול!.. פארשטייט איר?

— איד פארשטיי: — האט דער סארבענטא געענטפערט, זיך קראי
צנדיק דעם קאפ — דאס פארשטיי איד, איד פארשטיי אבער נישט...
— וואס די רעגירונג וויל פון אייד?.. איד וועל עס אייד דערקלערן...
ווייסט איר, אז מיר האבן שוין באלד די „אילעסיאנעס“?
— איד ווייס.

— ווייסט איר, אז די אפאזיציע פארמאגט א סך עלעמענטן אין דעם
דיסטריקט?

— דאס ווייס איד נישט.

— ווייסט איר, אז עס וואלט געווען די גרעסטע שאנדע, ווען די
אפאזיציע זאל געווינען די וואלן ביי דער „אוסאירדא“?

— דאס ווייס איך יא.

— אלזא דארף מען עס נישט דערלאזן.

— מיר וועלן עס נישט דערלאזן! איך נעם מיך אונטער צונויפצור-
טרייבן אין דער וואל-סטאדע אלע שטימען-געבער פונם ראיאן, יעדן איי-
נעם מיטן ביליעט פון דער אפיציעלער מארקע!..

— נישט דאס איז די זאך, סארכענטא — האט דער קאמיסאר גע-
ענטפערט, זיך צופנדיק דאס בערדל; — נישט דאס. די ווילער פונם
ראיאן, וועגן זיי איז נישטא וואס צו ריידן; דאס איז „מאנסיטער סקאט“,
וואס מיט איין פיהר טרייבסט דו זיי צונויף. וועגן אנדערע זיינען מיר
באזארגט.

— ווער זיינען זיי?

— די באנדע וואס ווערט אנגעפירט פונם שווארצן סי פ ר ע ד א,
דארט אינם ראיאן פון ט ו ק ו ט ו ק א. און דער שעה האט פארטראכט
צו שטעלן א פאליציי-סטאנציע אין ט ו ק ו ט ו ק א און אייך מאכן
פארן שעה.

מ א י ד א נ א איז בלייד געווארן און האט זיך ווידער גענומען
קראצן דעם קאפ.

— א מיאוסע געגענט — האט ער זיך אנגערופן — און דעם מולאט'ס
מענטשן זיינען אזוי פיל...
— נישט שטענדיק איז די גרויסע צאל א קראפט: איז וואסזשע?
פינפהונדערט שטערן לייכטן נישט מער ווי דער איין מארגנשטערן.
— קען זיין; אבער הונדערט ביקסן פון די קאנטראבאנדיסטן קנאקן
שטארקער ווי פיר פיסטוילן פון די „פאלעסיאס“...
— האט איר מורא? — האט אים דער עלצטער געפרעגט, און ניט
געבנדיק אים קיין צייט צו ענטפערן, האט ער צוגעגעבן: — און דער שעה
האט מיר געזאגט, אז אויב איר וועט די זאך דורכפירן גוט, ווי ער מיינט,
וועט ער אייך מאכן פאר סוב...
מיט גאר א קנאפן חשק, און פארלאזנדיק זיך אף זיין כיטראסט און
פארזיכט, זיי זאלן אים ביישטיין, האט מ א י ד א נ א איינגעוויליגט אף
דער אווענטורע.

באגלייט פון פיר מיליך-לייט איז ער אנגעקומען אין דער געגענט פון די זומפן, האָט אויסגעקליבן א העכער שטיקל פלאץ, און האָט גלייך דארט געלאזט אופשטעלן א פּאָר ראַנטשעס. און איבערלאַזנדיק זיינע אונטערנע-אַרדנטע ביי דער ארבעט, איז ער אליין אוועקגעריטן „צו מאכן א שפּאַציר און באַקענען זיך“ מיט זיין ראַמיניע, ווי ער האָט דערקלערט. אינדער-אַמת'ן אבער, איז דער סאַרענטאַ אוועק שוין דורכצופירן זיין פּלאַץ, וואס ער האָט באַקלערט, פּאַרנדיק קיין ט ו ק ו ט ו ק אַ.

נאָר אַ האַלבן טאַג טראַטירן, האָט ער אַפּגעזאַמלט אין אַ שיינקל, וואס איז געשטאַנען ביים א ו ר ו ג ו אַ י, וועלכער איז געווען דער פּאַר-זאַמלונגס-פּלאַץ, אַ מיין קלוב פון די קאַנטראַבאַנדיסטן פון דער געגענט און וואו ער איז זיכער געווען צו טרעפן דעם מולאַט ס י פ ר ע ד אַ, דעם הויפט פון דער פּאַנדע. אזוי איז עס טאַקע געווען. זיי האבן זיך העכסט פריינטלעך באַגריסט. ס י פ ר ע ד אַ האָט אים מכבד געווען מיט א נאָ-ראַנטירטער „קאַנהינאַ“ פון בראַזיל, דער סאַרענטאַ האָט זיך נישט נע-לאָזט בעטן, זייענדיק זיכער, אז דער קאַנטראַבאַנדיסט זאגט קיין ליגן נישט: נאַראַנטירט, פון בראַזיל... און אריינגעפירט אַן אַפּצאַל!...

— און וואס טוט איר עפעס דאָ אין די מקומות, אויב מ'קען עס וויסן? — האָט דער קאַנטראַבאַנדיסט זיך נאַכגעפרעגט.

מ אַ י ד אַ נ אַ האָט א זופ געטון פון גלעזל, האָט זיך אויסגעהוסט און אויסגעבראַקעט, און נאכדעם האָט ער זיך אנגערופן:

— אַט אזוי, שפּאַצירנדיק... און געשיקט פון דער רעגירונג, אוועק-צושטעלן א „קאַמיסאַריע“ אין ט ו ק ו ט ו ק אַ... אַט דאַרט אפן בערגל באַזעצן מיר זיך...

— אזוי נאָר? — האָט שפּאַטיש געשמייכלט דער באַנדיט. — און איר וועט זיין דער קאַמיסאַר?

— איד אליין טאַקע: אזוי איז עס: סי, סעניאָר — האָט יענער צניוות'דיק געענטפערט.

— און מען וועט אייד געבן, ווייניקסטנס, אַ האַלבע טויז „מיליקאַס“?

— עטוואָס מער: פונקט פופציק.

— פופציק?...

— אינגאנצן זיינען מיר פיראונפופציק, מיט מיין „סעגנדרא“, מיין סארבענטא און די צוויי „קאבוס“... און אלע זיינען באוואפנט מיט קאד ראפינעס, מיט דאָפּלע זאָרען, פון די וואס מען רופט זיי „מאַנסע־רעס“... איד האב זיי שוין דארטן אפן בערגל, און ביי דער צייט מוזן דארט די חברה זיי רייניקן.

באמערקנדיק ווי זיינע רייד האבן ארויסגערופן א זויערע מינע אפן פנים פון זיין מיטשפרעכער, האט ער זיך אויסגעלייכט, האט א שטארקן צי געטון דעם ציגאר און האט צוגעגעבן:

— אזוי איז עס, מיין פריינט.

דער קאנטראבאנדיסט האט ארויסגערעדט פארטראכט:

— א היבש ביסל פאליציי, אף וואס אזוי פיל פאליציי?

— בארעכנט נאָר!.. אף נישט צו דערלאזן קיין קאנטראבאנדרע...
ס'איז דאָ אַ געפערלעכע זאָך, אזויפיל קאטראבאנדרע!..

סיפר ער דאָ האט לאַנג געשוויגן. ער האָט אַנגעגאָסן נאָך צו גלעזלעך „קאָנהינג“, איין מאָל און נאָך אמאָל, און נאכדעם האט ער זיך אנגערופן:

— הערט נאָר, סארבענטא...
— איד בין קאמיסאר — האט מיט ווירדע לעאָנס אַ פארריכט.

— הערט אויס קאמיסאר, צו אַלץ איז דאָ אַ מיטל.

— צו אַלץ, אַחוץ דעם טויט... און אַט דערפאר האָב איד עס טאקע

געמאַכט אזא לאַנגע ריזע... לאַמיר ריידן אפן. זיינען מיר פריינט אדער זיינען מיר נישט קיין פריינט?

— מיר זיינען פריינט!..

— גוט; אויב אזוי וועלן מיר דורכקומען, און טאקע שוין. אז דער טיש

איז גרייט קען מען אויסלייגן די קארטן!.. און אף א פראגע, אן ענטפער:

וועט איר גיין קעגן דער רעגירונג ביי די איצטיקע וואָלן?

סיפרעדא האט זיך אַ קניינקל געטון, און האט געענטפערט:

— יא, אזוי איז דער באפעל.

— גוט. און פארוואס איז אזוי דער באפעל?.. ווייל די רעגירונג לאַזט

אייד נישט ארבעטן ווי אייד געפעלט; אבער אַז די רעגירונג זאָל אייד יא

לאזן ארבעטן ווי אייד געפעלט, צו וואס זאלט איר דאן גיין קעגן דער
רעגירונג?.. איז עס ריכטיק אדער נישט ריכטיק?
— ריכטיק.

— אלזא, גוט; אויב איר וועט אייערע שטימען אריינשמאפן דער רע-
גירונג, וועט די „פאלעסיא“ פון טוקטוקא נישט הערן ווי איר פארט.
מעגט איר אפילו די רעדער נישט שמירן... אויב נישט, וועלן ריידן מינע
פופציק „מאנוסערעס“... פארשטייט איר?..
— פארשטאנען און אפגעמאכט — האט געענטפערט דער קאנטראל-
באנדיסט. — צווישען מענטשן, איז שטענדיק דא פלאץ איינצופארשטיין
זיך.

זיי האבן זיך דערלאנגט די הענט.

גייענדיק זיך אופזעצן אפן פערד, האט מאירא זאג געטון:
— שיק מיר צו עטלעכע פלעשער פון אט דער „קאנהינא“, זי געפעלט
מיר גאנץ גוט.

— מיטן גרעסטן כבוד — האט סיפרעדא געענטפערט.

די רעגירונג האט געזיגט ביי די וואלן, און א דאנק דעם זיג, איז גע-
שטעלט געווארן א קאמיסאריע אין טוקטוקא.

די ערד אין סליין

דער רעגן האט געגאסן אן אופהער. גראַ איז געווען דער הימל, קאלט די לופט, קויטיק די ערד.

שוין א וואך צייט ווי דאָס צו להבעיסדיק וועטער האט אנגעהאלטן. אנגעהויבן האט זיך מיט א שפריי־רעגנדל דעם פאָריקן זונטיק פארטאָג פונקט דאָ, ווען דאָן קאַנטאַליסיאַ האט אף אייביק פארלאָזן זיין ראַנטשע, וואס דער זיידע זיינער האט נאָר אופגעבויט און וואו, צווישן די שוואַרצע ווענט אירע, ער איז געבוירן געוואָרן און זיינע קינדער אופגעהאַ־דעוועט.

געבלדיק, קאלט און מרה־שחורה'דיק איז געווען יענער זונטיק, ווען די עלנדע קאַראַוואַנע האט זיך געלאָזט אין אומבאַקאַנטן וועג אריין. אינם כמעט צופאַלענעם וועגעלע, אין אַ לאַד, צווישן דעם ביסל אַלטוואַרג — זיין נאַנצע באַלעבאַטישקייט — איז געזעסן איינגעהויקערט די אַלמעסייל וויאַ, האַלטנדיק אפן שויס דעם אינגסטן פון אירע איי־ניקלעד.

דער אַנדער אייניקל אירער, איז געזעסן דריטנדיק אף אַ מאַגערן פּולפֿייכיקן „פעטיסאַ“, און האט געשלעפט דאָס וועגעלע אף דער סינטשע. פאָרויס אף אן אַנדער אַלטן, אויסגעדאַרטן פּערדל, איז געפאָרן דאָן קאַנטאַליסיאַ, און טריט ביי טריט אַנגעטריבן אַ הייפל שאַף, לערד, נישט מער פון דרייסיק שטיקלעד.

ביי אַ זייט פונם וועגעלע האבן געשפּאַנט, שטייל און טרויעריק, פונקט ווי זיי זאָלן אויך פאַרשטיין און פילן דעם צער פונם גלות, די צוויי אַלמע אויסגעדינטע הינט — „באַרסינאַ“ און „פיעל“ — מיט זייערע יאַסלעס אַן ציין און אַ האַלדז און אַ קול.

ווען עס האט אָנגעהויבן צופאלן די נאַכט, און זיי האָבן באַמערקט אפן פעלד ביים שלימד אַ ביסל פאשע, זיינען זיי שטיין געבליבן און האָבן אופגעשטעלט דעם ערשטן לאַגער.

מיט אַן אלטער פּאַנטשע און אַן אויסגעריבענער קאַלדרע האָט מען פארצויגן אַ ביידל פאַר דאַניאַס ווי אַ מיטן קינד.

דאַן קאַנטאַליסיאַ האָט געמאַכט פייער מיט אַ פאַר טרוקענע צווייגלעך, וואס ער האָט געהאַט אפגעבראַכן פון דעם פאַרדארטן קוויטנ-בויס פאַרן ארויספאַרן, און די אלטיטשקע האָט צוגעגרייט די ארימע ווער טשערע.

נאַכדעם האָבן די מענטשן און די הינט, אלע שווייגנדיקע, זיך צולייגט אין דרויסן, זוכנדיק ביי דער ערד אַ דערלייכטערונג צו די יסורים פונם ערשטן רייזע-טאַג אַף דעם פיינלעכן וועג צום אומבאַקאַנטן.

נאַר דער שלאָף האָט זיך פאַר'עקשנ'ט און נישט געגעבן זיין פאַל-זאַם דעם אַלעס לאַנדסמאַן. זיין שכל, פאַרפינצטערט פון דער עלטער, פון די צרות און קלעפּ פון זיין שלימול'דיק לעבן, האָט זיך אָנגעשטריינגט מיטן גאַנצן כח צו געפינען אַ דערקלערונג צו דעם נואַלדיקן אומרעכט, וואס זיין גורל האָט אים צוגעטיילט.

שוין העכער פופציק יאר ווי ער האָט פאַרנומען דעם „קליינעם פלאַץ“, ירשנ'דיק דעם פּאַטער זיינעם, וועלכער האָט עס געהאַט בירושה פונם זידן. אַ צייט לאַנג זיינען זיי געווען איינפאַד אלס „צוגעקומענע“, צאַלנדיק פאַרן קליינעם שטיקל לאַנד, וואס זיי האָבן פאַרנומען, מיט פאַרשידענע ארבעטן אין דער עסטאַנסיע. געהאַלפן פאַרטרייבן דעם סקאַט, צורעכט מאַכן די „אלאמברעס“, שערן די שאַף, האַקן האַלץ, און נאך פיל אַנדערע קלייניקייטן.

נאַכדעם, ווען דער פּראַנרעס האָט מיט שמיץ פאַרטריבן די פשוט'ע פאַטריארכאַלע איינפירונגען, האָבן זיי זיך געמוזט אונטערווארפן דעם נייעם רעזשים. די וואָל פונם ביסל שאַף, וואס זיי האָבן געהאַלטן פאַרן איי-גענעם געברויך, האָט מען געמוזט טיילן האַלב אַף האַלב מיט דעם באַלעבאַס פון יענעם אומגעהייער גרויסן קאַמפ, וואס איז מיינסטנטייל געווען ווילד, אַז קיין שום ישוב. האַלב פונם מאַיס וואס די „טשאַקרע“ האָט ארויסגע-

געבן. די בעסערע פראדוקטען פונם נארטן, די שענסטע קאווענעס און די
נעראמסטע פערעשקעס האבן באלאנגט צום באלעבאס.

אזוי ווי דאן קאנטאליסיא איז געווען א פלינקער און א
קרעפטיקער מאן, און זיין ווייב און די דריי קינדער זיינע, וואס זיינען נישט
ווייניקער פון אים געווען ארענטלעך און ארבעטספייאיק, האבן אים צו
געהאלפן, האבן זיי ווי נישט איז געלעבט.

נאר איין מאל אין א ביינאכט האט זיך א סאווע געשטעלט אפן שפיץ
דאך פון דער ראנטשע און האט געקוויטשעט. דער טויט איז אריין און
האט זיך היימיש איינגעקווארטירט, פארזשערענדיק אינגאנצן דאס יונגע
פלייש. זיינע דריי קינדער זיינען אוועקגעפירט געווארן איינער נאכן אנ-
דערן אין א קורצער צייט אין „טאל פון די מצבות“.

די יארן און די לידן האבן אויסגעשעפט די כחות פונם מוטיקן
ארבעטסמענטש, די הכנסה איז פון יאר צו יאר אלץ קלענער געווארן, און
עס איז געקומען א טאג, ווען דער באלעבאס האט אים פארטריבן און
רחמנות, אזוי ווי מען פארטרייבט צו דער שחיטה דעם אלטן אקס, וואס
טויג שוין נישט צום שפאן.

ער האט געבעטן רחמים. עס האט נישט געהאלפן. האט ער פרא-
טעסטירט, איז געקומען די „גערעכטיקייט“ און אין נאמען פון רעכט,
ארויסגעשליידערט אפן מיטן וועג אים מיט זיין אלטער, זיין ביסל ברוד
און אלטווארג, זיינע קליינע אייניקלעך, זיין הייפל אויסגעמאגערטע שאף
און די אלטע פאך הינט.

„קאנעכא!“ — האט אויסגערופן דאן קאנטאליסיא מיט א
פונק פון מרידה — ווען איד זאל געווען וויסן מיט צוואנציק יאר פריער,
אז דאס איז די גערעכטיקייט, אדער ווען איד זאל איצט האבן די קראפט
און דעם מוט פון פאר צוואנציק יאר צוריק!..

אבער ער האט זיך באלד אונטערגעגעבן, און ווען עס איז געקומען
דער מאמענט אוועקצולאזן זיך אין וועג אריין, האט אים דער עלטסטער
פון זיינע אייניקלעך נאאיוו פארגעלייגט:

— זיידע! ווילסט איד זאל אוועקלאזן מיטן פייער די ראנטשע, אז
מען זאל זי אפילו נישט קענען באנוצען צום הייצן?

ער האט אים צוגעווארפן א שמריינגו בליק און האט זיך אנגערוםפן:
 — ווען דער פערד זאל זיך פריקען פאררעטעריש ווי די מולע, וואלט
 ער אויך זיך פארדינט די זעלביקע פאראכטונג וואס זי!..
 און אַט איז שוין זיבן טעג ווי זיי שלעפן זיך, אָן א ריכטונג, אָן אַ
 צוועק און אָן אַ ציל. דעם אנדערן זונטיק, ווען עס איז טאג געווארן, האט
 זיך דאָן קאַנטאַליסיאָ אָפּגעהויבן און איז געבליבן שטיין, באַ-
 טראכטנדיק דעם אומגעהייערן שטח פון די כמעט פוסטע פעלדער, וואס
 האבן זיך געשפרייט אַף ביידע זייטן וועג.
 — ווי גרויס און ברייט עס איז די ערד!... אַף אַט דער ערד וואוינען
 שטרויספויגלען, הירשו, פוקסן, האָזן, וויסקאַטשעס, קאַמאַדעכעס, פּע-
 לודאַס, יאַשצערקעס, שליינג און אַלערליי אַנדערע אומנוצלעכע און שעד-
 לעכע שרצים!.. און פאר אַן ארימען אלטן מאַן, ווי איד, איז קיין פלאַץ
 נישטא!... אזא גרויסע ערד, אזוי ברייט און געראם! און איז צו קליין און
 קארג פאר דעם, וואס ארבעט; פאר דעם, וואס באגערט זיך מיט ליבשאפט:
 פאר דעם, וואס באהעפט זיך מיט איר און באפרוכפערט זי!...

פאזטינא'ס מערדער

ווען אימיצער זאל געווען זאגן ערגעצוואו אינם גרויסן ראיאן פון „סינקא אראזשאס“, אז טיבורסיא איבאניעז איז א נוסער מענטש, וואלטן אים קליינע קינדער אפילו אויסגעלאכט.

און אויב אימיצער — א פרעמדער, פארשטייט זיך — וואלט בא-הויפטעט וואו נישט איז איבער דער נאנצער געגנט פון „סינקא אראזשאס“, אז טיבורסיא איבאניעז איז א שלעכטער מענטש, וואלט ער ארויסגערופן אן אויסדרוק פון פארדרוס ביי זיינע צוהערער און קיינער וואלט דאס מויל נישט געעפנט עפעס צו זאגן.

ער איז געווען א רעטזעלאפטער טיפ.

פויל ווי א הונט, האט ער צו די פינפאונצוואנציק יאר נאך געלעבט אפן חשבון פון זיין פאטער — אז אלטער „פועסטערא“, וואס האט אים גע-מוזט אויסהאלטן מיט יעדער קלייניקייט אפילו, און ער איז זיך געלעגן גאנצע טעג אויסגעצויגן אף דער קאטרע, געשפילט אף דער גיטארע און אימפראוויזירט געזאנגען, פול מיט טיפן אומעט און שווארצן, שמערצלעכן פעסימיזם:

„דער הונט, ער לעבט א גליקלעך לעבן,

„ווייסט נאר: עס און שלאג, און פיל!

„דעם מענטשנס גורל איז אין לעבן:

„מי און ארבעט, לידן פיל“...

אדער:

„צו א זומפיק טיפער פלאמע איז געגליכן

„דאס לעבן פונם נוטן, פונם נאריש דומען:

„תהומ'ען שמוץ פון אונטן, נישט ארויסצוקריכן,

„פון אויבן אויסגעשפרייט מיט בלומען“...

אט אזוי איז ער געווען, שטענדיק טרויעריק. טרויעריק, ווי די זינדיגער
ריקייט, וואס האט קיין מוט נישט צו דערגרייכן דעם געטרוימטן גענוס.
ער איז געווען איינער פון די מענטשן, וואס קענען לייזן הונגער, האבנדיק
פלייש און האלץ אף צו בראָטן עס, נאר מחמת פוילקייט. און דאן געפינען
זיי, אז דאס לעבן איז ביטער און דארנדיק און פארדינט נארנישט דעם
נאמען לעבן.

ער האט ליב געהאט די שיינע פרויען, די פעטע בראטנס, די אויס-
געצייכנטע פערדלעך, די בלויע פרימארגנס, די גאלדענע פארנאכטן, די
פרישע ליפן וואס קושן, די פויגעלעך וואס זינגען, די בלומען וואס שמעקן—
אלעס וואס שיינ איז. און דערפאר איז ער געווען א גוטער.

עס האט אים אבער געפעלט די ווילנסקראפט, צו דערגרייכן וועלכע
נישט איז פון די אלע גוטע זאכן, נאך וועלכע ער איז אזוי להוט געווען.
און דעריבער איז ער געווען אַ שלעכטער.

ווען זיין פאטער פלעגט אים פארהאלטן פאר זיין שענדלעכער פוילני

צערני, פלעגט ער געוויינלעך ענטפערן:

— ווארט אויס, „טאטא!“ פונם נישטיקסטן גרעזעלע ביז דעם גרויס-

סן, הויכן בוים, האָבן אלע זייער בארוף און זייער צייט צו געבן בליאונג.

נאר ביי אים, ווייזט אויס, האט די בליאונג זיך פארשפעטיקט. יעדן
יאר צולאזט די בלעטער, יעדן יאר אלץ מער צעוואקסן, נאך קיין איין
קנאספע האט נישט אויסגעפיקט. ער איז געווען ווי אז איינזאם פארווארפער
גער קירבעם, וואס וואקסט הינטערן „קארצל“ אף א צורפעטן באדן: ער
צושפרייט זיך, צעוואקסט זיך, לאזט ארויס שטיינגלעך, צווייגן, לאזט ארויס
בליאונג, וואס קיין איינע פון זיי נעמט אבער נישט אן...

איינמאל אין א פארנאכט איז אראפגעפאלן א גאסט — פ א ז י נ א

די א ז, א טרויעריק בארימטער באנדיט. ט י ב ו ר ס י א האט געהערט ווי ער
האט זיך שטארק געקרינט מיט זיין פאטער. פאר וואס, האט ער נישט
געוואוסט. דאס האט אים אויך נישט אינטערעסירט. עס האט אים אבער
באלעסטיקט זייער טומלען, וואס האט אים געשטערט זיין נאכמיטאגער.
ער איז ענדלעך אופגעשטאנען, אויסער זיך, איז צוגעגאנגען צו זיי, האט
אפגעשמופט דעם פאטער מיט א ווירדיקער מינע, און קלאפנדיק זיך אין

הארצו, האט ער א זאג געטון, זיך ווענדנדיק צום גאסט:
— דעם ענין וועסטו פארגלייכן מיט מיר.
— וועלן מיר פארגלייכן — האט יענער געענטפערט.
און טיבורסיא רופט זיך אן צו זיין ברודער, פערדרא:
זאטל מיר אן דעם „מארא“.

מען האט אים אָנגעזאָלט דעם „מארא“. האָבן זיך ביידע אוועק-
געלאָזט, איינער נעבן אנדערן, שוויגנדיקע, און זוכנדיק די איינזאמקייט
צו פארגלייכן חשבונות, ווי עס פאסט זיך פאר ווירדיקע מענטשן, פארן
שיין פון טאָג און אָן באַהעלטענישן.
וואס פאר א חשבון? וואס פאר אן ענין?..

טיבורסיא האט גארנישט געוואוסט; ער האט געוואוסט נישט
כער, אז יענער פארשוין האט אים אונטערנעבראכן זיין דרעמל און דאס
איז געווען פאר אים א גענוגנדיקער מאטיוו, צו אריינשיסן אים א קויל,
איים אופטרענען דעם בויד מיט איין שניט, און ווען נויטיק, דעם האלז
איים איבערשניידן, כדי ער זאל זיך נישט מוטשען.

פאוסטינא דיאז האט געהאט א שם פאר זייער א ספריטנעם
יונג, ער איז געווען א בארימטער באַנדיט און די גאַנצע געגנט האט פאר
איים מורא געהאט. נאָר טיבורסיא איז געווען ספריטנער פון אים...
גארנישט האַבנדיק, אה גארנישט האַפנדיק, האט ער פארמאגט דעם קוראוש
און די געוואגטקייט פון דעם, וואס שפילט אפן ווארט, אן געלט.
אז געשפילט, איז געשפילט.

די נאכט איז צוגעפאלן, און זיי ביידע האָבן נאָר אַלץ געריטן.
זייט ביי זייט, גערויכערט און געשוויגן. זיי האָבן געוואלט צוקומען ביז
צום ברעג פונם אַראַזשאַ, וואס איז געווען דער פּאַסיקסטער פּלאַץ,
וואו צו לייען דעם אינצידענט מיט אַ קויל אַדער מיטן קינזשאַל.
דעם אינצידענט?...

טיבורסיא'ז האט די רייע אויסגעזען צו לאַנג; און די גאַנצע
צייט האט ער אַלץ געטראכט פון זיין גאַרישן שטעל, צו ניין זיך שפילן מיט
פאוסטינא דיאז, דעם שרעקנס-נייסט פון דער געגנט, וואס ער איז
געוואוינט געווען צו פארטרייבן גאַנצע פּאַליציי-מחנות מיט געווער אין
האַנט. שטעלן זיך קעגן פאוסטינא'ן, האט געהייסן ארויסנעמען אַ

טויטנשיין. אף מער פון איין טויז מצבות, וואס זיינען באוויינט געווארן
פון די איינוואוינער פון דער געגנט, איז געווען דער שטעמפל פון זיין
קינישאל.

טראכטנדיק פון דעם, האט טיבורסיא געלאזט אויסלעשן זיך זיין
צינאר: און פאוסטינא באמערקנדיק עס, האט זיך אנגערופן:

— דו רויכערסט נישט, מיין פריינט?

— עס האט זיך מיר פארלאשן און איד האב פארנעסן מיטצונעמען
דאס פייער-געצייג.

— דאס זאל קיין אפהאלט נישט זיין — האט דער באנדיט געענט
פערט מיט א שמיכל. און האט פאררוקט די האנט אין גארטל, צו דער-
לאנגען זיין פייער-געצייג. מיט דער באוועגונג איז אים אראפגעפאלן זיין
רעוואלוער. א שאס האט אפגעקלונגען, א קויל האט דורכגעלעכערט אים
דאס הארץ.

טיבורסיא איז פארשוואונדן פון דער היים, און אז ער איז צור-
ריקגעקומען, מיט פינגר יאר שפעטער, האט ער געקענט ווייטער לעבן זיין
לעבן פון פוילנזעריי אינם גרויסן זכות פון זיין העלדישן טאט.

ער איז גענאנגען אין קלייט אריין, מכבד געווען וועמען מיט א גלעזל,
געקויפט א פאר „באמבאטשעס“ אדער א פאר שטיוול, און פלעגט נאר א
זאג טון:

— פארשרייבט.

— זייער גוט, דאז — פלעגט אים ענטפערן דער קרעמער. און אז
אינער האט געפרעגט ווער ער איז, האט דער קרעמער געענטפערט, גע-
היימיספול און מיט רעספעקט:

— דער וואס האט דער'הרנ'עט פאוסטינא דיאז'...]

פון דעמאלט אן האט אים קיינער גארנישט אפגעזאגט; אינם זכות
פון דעם, וואס ער האט דער'הרנ'עט דעם בארימטן באנדיט. אמת, ער איז
געווען א גוטער פוקס, און אלס אזעלכער, האט ער אנגעטון שאדנס. אבער
וואס איז א פוקס אין פארנלייך מיט א טינער?..

און ער האט געלעבט א גליקלעך לעבן.

נעה אלמן זוארט

דאס געשעפטהויז פון דאן סאַנטיאַנאַ אורעניאַ. אין
צאַרענקאַ נעגראַ. האט אויך געדינט ווי א סטאנציע פאר דעם
דיליושאנס, און בשעת דער קאנדוקטער און די אנטרייבער פלעגן איבער
שפאנען די פערד, פלעגן די פאסאזשירן דארט פראווען זייער מאַלצייט.
דער אנקום פונם דיליושאנס איז שטענדיק געווען א שטיק געשעעניש
פאר די איינוואוינער פון יענעם ווייטן ישוב, און דעריבער פלעגט יעדן
דאָנערשטיק, שוין פון נאנץ פרי אָן, א היבשער שכנים־געזעמל אנפילן די
וועראַנדע און דעם הינטער־חדר פון קלייט.

אורעניאַ איז געווען אן אויסגעצייכנטער אַראָגאַנעזער, שוין אין
די יארן, אן איינפאך מענטשל, וואס מען פלעגט זאגן אף אים, אז „דער
גאנצער זאפט פונם קערפער איז אים אין הארצן אריין“. און מען האט
נישט געזאגט קיין ליגן, ווארום, דורכאויס הויט און פיינער ווי ער איז
געוועזן, איז ער ענלעך געווען צו א מומיע, און אף וויפיל ער איז קארן
געווען אף רייד, אף אזוי פיל פרייגעביק איז ער געווען צו יעדן מיט זיין
פארמעגן און זיינע טובות.

א מטבע, א פאראומרייניקטע פון זינד, אדער א דורכגעזאמענע אין
טרערן — פלעגט ער זאגן — קומט נישט אריין אין מיין קאסטן.
און עס איז נישט געווען וואס מורא צו האבן, אז ער זאל קויפן —
מען זאל אים אפילו אוועקגעבן פאר א גלעזל קאניע — א נישט געמאר-
קירטע פעל אדער א בינטל פערדז־האר, וואס ער זאל נישט וויסן פון וואָ-
גען עס שטאמט. אזוי ווי ס'איז אויך קיינמאל נישט געשען אין דער גאנצ-
צער נאכבארשאפט, אז דער גרעסטער אכיוון אפילו זאל שטארבן פון

קעלט, נישט האבנדיק קיין צודעק אף דער קאטרע, אדער ער זאל מוזן פארקויפן די לעצטע פאר אקסו, כדי צו שליסן דעם חשבון פון זיין בארני ביכל.

זייער א גוטער מענטש געווען און האט קיין שום אנדער חסרון נישט געהאט. ווי נאך זיין אראנגעזישע עקשנות; דרייסיק יאר אמעריקע האבן דיראזיקע עקשנות זיינע נישט געקענט פארמינדרן אף א האר. אן עקשן איז ער געווען און אן עקשן האט ער שוין געזאלט פארבלייבן ביזן טויט אריין; האט ער ארויסגערעדט א ווארט, איז פונקט ווי גאטס מאמע אליין וואלט דאס איר ווארט געגעבן!...

אלזא, גוט. האט זיך באדארפט טרעפן, אז איינמאל אין א דאנער שטיק, בעת די געוויינלעכע צוזאמענקונפטן, האט דער אלטער „עסטמאן סיערא“, דא מינגעז, אים א פרעג געמאן:

— אט, איר וועט נישט טרעפן מיט וועמען אייער לאנדסמאן עטשעוועריא'ס טאכטער גייט חתונה האבן?

— איד בין נישט קיין נביא — האט ער געענטפערט.

— טאקע... מיט דעם גאוטשל ראסאריא, דער „דאמאדאר“ ביי די פאקונדעס'עס.

— מיין טאכטער וועט קיינמאל נישט חתונה האבן מיט קיין גאוטש.

— האט אורעניא פייערלעך ארויסגערעדט.

— ווער קען דאס וויסן — האט דער אלטער לאנדסמאן געצוויפלמט.

נאך דאן סאנטיאגא האט זיך געהאלטן פעסט:

— דאס ווייס איד!... כלומן איד לעב וועט מיין טאכטער נישט

חתונה האבן מיט קיין גאוטש!..

און מער האט מען פון דעם דאזיקן ענין נישט גערעדט, און עס

זיינען אוועקגעגאנגען עטלעכע יאר; און עס האט פונקט פאסירט, אז

מיקאלעל, דאז סאנטיאגא'ס בתיחידה'לע, א בלאנד מיידעלע —

א פראכט, איז געפאנגען געווארן אין די ליבעסנעצן פון כעסוסמאריא,

א לוסטיק און פיפיק בחור'ל, וואס האט שוין פון א לאנגער צייט געארבעט

אינם הויז אלס פעאן, א פורמאן געווען.

ווען דער אראנגעזער האט זיך דערוואוסט פון דער זאך, ווען מיקאלע

על א האט אים דערציילט פון איר ליבע און געבעטן זיין ברכה, האט ער
גאנץ געלאסן און רואיק געענטפערט:

— א וואוילער יונג, כעסום מאריא: א מענטש, אן ארבעטזאמער,
נישט קיין אויסגעלאסענער... א וואוילער יונג, נאָר ער איז אַ נאָטש:
מיין טאכטער מיט אַ נאָטש קען נישט חתונה האָבן. איר האָב שוין
געזאָגט...

קיין געבעט און קיינע טרערן האָבן נישט געקענט פּוּעל'ן, און דער
אלטער זאל ענדערן זיין באשלוס. צו כעסום מאריא'ן האט ער זיך
פארהאלטן זייער פריינטלעך און האט אים געשעצט: ער האט גארנישט
געהאט וואס פארצעווארפן אים, ער האט אנערקענט אלע זיינע מעלות:
נאָר... ער האט איינמאל געזאָגט: „מיין טאכטער וועט קיינמאל נישט
חתונה האָבען מיט קיין נאָטש, כל־זמן איר לעב'".

מיקאעל איז נישט צוגעשטאַנען, וויסנדיק אז זי וועט מיט איר
צודרינגלעכקייט גארנישט פּוּעל'ן: נאָר, אזוי ווי עס איז איר אומגעלעד
געווען ארויסצורייסן פונם הארצן די ליבע, וואס האט פארפולט איר
נשמה, האט זי שטארק געליטן, פלעגט זיך באהאלטן מיט אירע טרערן,
האט אנגעווארן די פרישקייט פונם פנים און איז איינפאך איינגעגאַנגען
פון טאג צו טאג. מיטן אַנקומען פונם ווינטער, האט זי אַנגעהויבן צו
הוסטן, און איז יולי האט זי געמוזט בלייבן ליגן אין בעט. איינמאל
ביינאַכט, זיצנדיק ביי איר צוקאַפּנס, און ערנסטער און א טרוקענער ווי
שטענדיק, האט דאָן סאַנטיאָנאַ אַ פרעג געטאָן:

— האַסט שטארק ליב כעסום מאריא'ן?

— זייער שטארק, טאַטע!

— צי וואס ליבן אים?.. זויסט דען נישט, אז דו קענסט מיט אים

נישט חתונה האָבן?

— כ'ווייס עס, נאָר איר קען פארט נישט אופהערן אים צו ליבן.

— מ'דאַרף קענען...

— אין אַ וויילע ארום האט ער צוגעגעבן:

— דו ביסט שוואַך, טאכטערל, מ'דאַרף עסן.

— זי האט זיך געשטיקט פון טרערן און געענטפערט:

איד קען נישט טאטע!.. דאס עסן בלייבט מיר שטיין אין האלז און
איד קען נישט!..

— נו, נישט געוויינט, טאכטערל...

— אז איד קען נישט, טאטעניו!.. די טרערן קומען אליין און שפארן
פון די אויגן.

דאן ס'איז נאך, וואס איז וואס אמאל געווארן אלץ מער אנגע-
כמורעט, האט זי א היבשע וויילע אנגעקוקט: און נאכדעם האט ער זיך
אופגעהויבן, האט זי ארומגענומען, זי געקושט מיט א מאדנער צערטלעכ-
קייט, און איז ארויסגעגאנגען, א זאג טוענדיק:
— זאלסט שוין זיין געזונט, טאכטערל!..

אך מארגן אינדערפרי האט עס ס'ל ווא דא ר'ן, דעם עלצטן אנגע-
שטעלטן פון געשעפט, געוואונדערט, וואס ניין דעם זייגער זאל נאך דער
פאטראן נישט האבן אראפגעקומען, און ער איז ארוף אין אויבערשטן צימער,
וואו ער האט אים געטראפן לינגדיק אין בעט א טויטן, דער קאפ דורכגעלעך
כערט פון א קויל. אפן נאכטמישל איז געלעגן א צעטעלע, אין וועלכן עס
האט זיך געזאגט:

„טאכטערל מיינע: מער זאלסטו נישט ליידן. פאר מיין לעבן האסטו
נישט געקענט חתונה האבן. איד בענטש דיר, און אויך כעס מארי א'ן.
א וואוילער יונג, אדיע, טאכטער, און זיי נליקלעך און בעט אמאל פאר דער
נשמה פון דיין פאטער, — ס'איז נאך אורעניא“.

די סוכאטניצע

כ'האב זי ליב געהאט, שטארק ליב געהאט, מיון קליינע נאוסשער פרינצעסן, וואס איר געזיכט האט געהאט דעם קאליר פון ווייץ, אירע אויגן — דעם קאליר פון פייז, אירע ליפן — דעם קאליר פון א פארוועלקטער פייטאנא - בלוט.

און א פנימל האט זי געהאט א קליינס, א קליין און פארשפיצט פנימל, ווי פיי א בילנדיקן הייפהינטל; און זי אינגאנצן איז געווען א קליינסשינד קע, א שטילניקע. אונטער איר ציצענעם כאלאטל האבן זיך אפגעצייכנט די לייכטע רונדע ליניען פון איר מיידלשן קערפער, א נישטיק קערפערל פון א מיידל און בלוטן: אירע זעלטן קליינע פיסלעד האבן זיך געבאמבלט אין האמעטנע „אלפארנאטן“, אירע הענט האבן זיך פארלוירן אין די לאנגע ארבל פון א גראבער וואלענער „קאמיסעטע“.

אפטמאל, ווען זי פלעגט אופשטיין די קי מעלקן, איז קאלטע פרימאר גיב, פלעגט זי שטארק הוסטן; איבערהויפט, אז זי האט זיך אופגערעגט, אומזיסט זיך אַנשטריינגנדיק אפצורייסן ס'גרויסע קאלב פונם אייטער, ביים אויסמעלקן די „אפאזשע“. דאס האט די שווינדזוכט געלויערט און אירע שוצלאזע קליינע לונגען, זי איז נאך שווינדזוכטיק נישט געווען. איר — א דאקטאר — האב עס באשטעטיקט.

דיין פלעגט זי זייער ווייניק, און מיט א זעלטן זיסער שטימע. די „פעאנעס“, אז זיי האבן אמאל צו איר אויסגערעדט א ווארט, איז דאס נאך געווען אף צו באליידיקן און פאררויטלען זי מיט עפעס א העסלעכער גראפקייט. די באלעבאטיס אליין — גוטע מענטשן אפילו — האבן זי ווייניקוואס געשעצט, האלטנדיק זי פאר א לעבעדיקע מאשין, וואס טראגט אריין א נישטיקן איינקופט.

אלע האבן זי גערופן „די סוכאטניצע“.

זי איז געווען א שיינהייט. נאך איר קריינקלעכע שיינקייט, אן די אפד רייבטן פון וויבלעכן רייז, האט נישט געוועקט קיינע באנערן. און די לייט פון דער „עסטאנטיע“, ברוטאלע מענטשן, האבן זי דערפאר כמעט ווי געהאט. דער „זשאריבא“, דער „קאראגואטא“, — די אלע פלאנצן, וואס די פרוכטן זייערע זיינען נישט צום עסן, — זיינען געווען אין איר מדרגה. די דאזיקע שנאה צו איר איז איר באוואוסט געווען, נאך ווייט פון באד ליידיקן זיד, פלעגט זי נאך באליינען מיט א קרוג, „אפאזשא“-מילך דעמיעל ניקן, וואס האט איר מער אכזריות'דיקע קריינקונג פארשאפט. אף אלע זידלעך רייען און באליידיקונגען האט זי קיין אנדער נקמה נישט געהאט, ווי נאך דעם פיינפולן פליק פון אירע אומגעהויער גרויסע אויגן, מיט די נאכט שווארצע אפגען, וואס זיינען אומגעשוואמען אונטער פוליער-ווייסע הארנ הייטלעך, וועלכע זיינען פאר זיי געווען ווי א וואונדערבארע ראם. קיינ מאל האט זיד קיין טרער נישט געוויזן אין די דאזיקע אויגן, וואס האבן אויסגעזען ווי זיי זאלן כסדר האלטן אין איין וויינען.

איינשמעלנדיק צו כאפן א נאָב פון דער באלעבאסטע, פלעגט זי אראפ נעמען דעם טאפ פונם פיער, כדי דער „פעאן“, וואס קומט ערשט פון פעלד זאל אָנווארימען א טשייניק וואסער אף א ביטערע מאטע; אדער זי פלעגט ארויסשארן קוילן פון אונטערן „אסאדא“, אז יענער זאל א „טשאקלע“, אפבראטן... און דאך האבן די „פעאנעס“ זי נישט ליב געהאט. — „די סוכאטניצע האט אין זיד מער ניפט ווי א סקארפיא“ —

האב איר איינעם געהערט זאגן.

און נאך איינעם, וואס איז ארויסגעקומען, האלטנדיק איינגעוויקלט אין „פאנטשע“ דעם ערשטן ברויטל פונם פרישן געבעקס, וואס זי האט בנבחה געהאט אים דערלאנגט:

— „די סוכאטניצע איז פונקט ווי דער כאמעלעאן: ס'קלענסטע און

געפערלעכסטע חיה'לע“.

צו די דאזיקע אומרעכטן מצד די מענטשן, זיינען נאך צוגעקומען אנדערע אומרעכטן פונם שיקזאל, צו פארביטערן דאס לעבן פון דער אריר מער קליינער. געטריבן פון איר גוט הארץ, פלעגט זי אופלייבן די יונגינקע

„ווענטעוועאס“, „פירינטשאַס“ און „האַרנעראַס“ אפילו, וואס דאָס קליינװאָרג פלעגט צושטערן זייערע פּאַלאַצן פון בלאַטע. מיט פרומער געדולדזאמקייט פלעגט זי זיך אפגעבן מיט זיי אין אירע ווינציקע פרייע סעקונדן; און פריער אָדער שפעטער, פלעגן אַלע פּוינעלעד אַוועקפאַלן, ווי דורך אַ זעלטענעם כּשרף.

זי פלעגט אויסכאַווען „גוואַטשאַס“—שייפּעלעד, גרויסע, דיקע, פּרעכ־טיקע, און אין אַ שיינעם פּרימאַרגן פלעגן זיי אויסציען די פּיסלעד און בלייבן ליגן מיט נעשוואַלענע בייכער.

איינמאַל איז מיר אויסגעקומען צוצווען אַזאַ סצענע:
ס'האַט שוין גענומען צופאַלן די נאַכט. מ'האַט שפּעט געהאַט גע־קוילעט. אין איילעניש האט זיך געבראַטן אַ האַלבע שאַף אפן שוואַכן פּלאַס פון גרינע האַלץ, וואס האט זיך „פאַרהייטישט“ און נישט געגעבן קיין זשאַר. קומט צו אַ פּעאַז:

— „מאַך מיר אַ שטיקעלע אַרט פאַרן טשייניק!...“

— „זעסט נישט, אַז ס'איז נישטא קיין פּייער!...“

— „אַ פּיצעלע!...“

— „גוט, גיב שוין אהער, נאר איד מען זיך שוין ריכטן אַר אַ מבול מיט קללות פון דער באַלעבאַסטע.“

ס'ווערן געאַפּפּערט אַ פּאַר האַלאַוועשקעס. דאָס וואַסער אין טשייניק הויבט אַן צו זידן. די סוכאַטניצע, הוסטנדיק און שטיקנדיק זיך פּונם רויך פון די גרינע האַלץ, בויגט זיך אַז אים אַראַפּצונעמען. דער פּעאַז האַלט זי אַפּ:

— „לאַז — זאַגט ער, — גיי נישט צו נאַענט!“

— „כ'זאָל נישט צוגיין נאַענט?.. פאַרוואַס, ס'עבאסטיאן? “ —

מורמלט די אומגליקלעכע מיט טרערן אין די אויגן.

— „זווייל... זווייסט... כ'מיינ נישט פאַליידיקן... נאַר... כ'האַב מוראַ

פאַר דיר, אַז דו רוקסט זיך צו...“

— „פאַר מיר האסט דו מוראַ? פאַר מיר?...“

— „מער ווי פאַרן הימל, בעת ער דונערט!...“

דער פּעאַז האַט גענומען דעם טשייניק און איז אַוועק, נישט אומקער־

קנדיק זיך. דא בין איד אריינגעקומען, און האב דער קליינער געטראפן שטארק באשעפטיקט ארום דעם זייטל פלייש; דאס פנים אומפארענדערט, אלץ דער אייגענער קומער אין אירע גרויסע שווארצע אויגן, נאר קיין איין טרער נישט אין זיי, און קיין אנדער אויסדרוק פון צעה, ווי דעה, וואס האט זיך טאגטעגלעך אפגעשפיגלט אף איר געזיכט.

— מ'פארשאפט אייך יסורים, מיין קליינע פרינצעסין? — האב איר ארויסגערעדט, כדי עפעס צו זאגן, און זוכנדיק צו באהאלטן מיין אנט-ריסטונג.

זי האט זיך צולאכט, מיט א פארבלאזן, קאלטן און בייזן געלעכטער, בייז פון צופיל גוטסקייט, און געענטפערט מיט אומפארנלייכלעכער מילדקייט:

— „ניין, מיין הער, אט אזוי זיינען זיי, נאר זיי זיינען גוטע מענטשן... און ווייטער... פאר מיר איז אלץ א...“

זי האט זיך פארקייכט פון הוסט, און אפגעהאקט אינמיטן ווארט. איד האב מיר נישט געקענט איינהאלטן; כ'פין צוגעלאפן, האב זי אונטערגעכאפט אין מיינע ארעמס, אין וועלכע איר קערפערל האט זיך געצאפלט, בעת די אויגן, אירע אויגן פון א ווינטערדיקן ביך-השמשות, איר טרוקענע, אומגעהייער שווארצע אויגן, האבן אריינגעקוקט אין מיינע מיט א מאָדנעם אויסדרוק, מיט אן אויסדרוק, וואס האט נישט גערעדט פון דאנקבארקייט, נישט פון מיטגעפיל, נישט פון ליבשאפט. דער דאזי-קער פליק האט מיר אינגאנצן פארווירט: ס'איז געווען דער אייגענער, פונקט דער אייגענער פליק, ווי פון א קרייץ-שלאַנג, וואס איד האב אמאל, ביי אן אומפארגעסלעכען צופאל, מיט אזעלכער זיך געטראפן פנים אל פנים, פארנאליווערט פון פחד, האב איר מיינע ארעמס צונומען. און אידער כ'האב נאך צייט געהאט חרטה צו האבן אף מיין פחדנישער האנדלונג, ווען איד האב געמיינט אז אט פאלט זי אום, די סוכאָטניצע, פלייבנדיק און מיין שטיצע, האב איר געזען זי שטיין נאנץ פעסט און זיכער, רואיק אונטערשארנדיק קוילן צום „אסאַראַ“, בלייך ווי תמיד, געלאָסן ווי תמיד, מיט דעם אייגענעם ביטול'דיקן טרויער אינם אפגרונט פון אירע נאכט-שווארצע אויגן.

א צומישטער ביז נאר, נישט וויסנדיק וואס צו טון, נישט וויסנדיק
וואס צו זאגן, האב איד פארלאזט די קיד און בין ארויס אין הייף, און
דארטן אין הייף האב איד געטראפן דעם פעאן פונם משייניק, וועלכער
האט מיט דרד-ארץ, מיר א זאג געטון:

— „זייט פארזיכטיק „דאטאָר“: איד האב זייער מורא פאר שלאנגען.
נאר אין א נויטפאל, וואלט איד ליבערשט מיד געלייגט שלאפן מיט א
קרייך-שלאנג, און נישט מיט דער סוכאָטניצע.“

מיט נייגער און צארן האב איד אנגעכאפט אים פאר א האנד, אים א
שטארקן טרייסל געטון און אויסגעשריען:

— „וואס ווייסט איר?“

ער האט נאנץ געמיטלעך געענטפערט:

— „כ'ווייס נישט נארנישט. קיינער ווייסט נישט נארנישט. כ'בין
עס משער.“

— „ס'איז דאך אבער נידרטערעכטיק אזעלכע השערות צו מאכן“ —
האב איד ארויסגעפלאצט: — „וואס האט די ארימע קליינע געטון, אז מ'זאל
זי אזוי באהאנדלען, אז מ'זאל זי האלטן פאר פיאיאק אף שלעכטע מעשים,
אז זי איז דאך דורכאום די גוטסקייט אליין, אז זי טוט נישט קיין אנדער
זאך, ווי נאר באלייגען אייד מיט טובות פאר אלע אייערע טאכטענלעכע
באליידיקונגען?...“

— „הערט נאר, דאָן... זאגן עפעס אף דער סוכאָטניצע, קען איד
נישט זאגן. כ'קען אויך נישט זאגן, אז דער כאַמעלעאן טויט אוועק מיט
זיינעם א בים, ווייל איד האב אים נישט געזען בייסן קיינעם נישט...
אפשר יא, אפשר ניין, נאר איד האב פאר אים מורא... און פאר דער
סוכאָטניצע, פונקט דאס אייגענע. — כ'האב פאר איר מורא... אלע האבן
מיר פאר איר מורא... זעט נאר „דאטאָר“: פאר די דאזיקע קליינע חיה'לעך
ווי דער סקארפּיאָ, ווי די שלעכטע פליג, פאר זיי דאָרף מען שטענדיק
מורא האבן...“

דער לאַנדסמאן איז שטיל געבליבן. איד האב אים נארנישט געענט-
פערט. מיט עטלעכע טעג שפעטער בין איד אפגעפארן פון דער „עסטאָניע“

און אין א פיר־פינף חדשים ארום האב איד געלייענט אין א צייטונג די
דאזיקע קורצע טעלעגראפישע ידיעה:
„אין דער עסטאנסיע ג... זיינען אומגעקומען פארגיפטעט מיט גע-
בעקס, וואס האט אנטהאלטן ארסעניק, דער באלעבאס הער א... זיין פרוי,
זיין טאכטער, דער „קאפאטאז“ און די נאנצע דינערשאפט, חוץ איון איינ-
ציקער „פעאנע“, באקאנט מיט דעם צונאמען „די סוכאטניצע“.

אן אלפארנאט.

- קערפ פון וועג!
— אי!.. האסט מיר שיר נישט אויסגעלונקען דעם היפטביין מיטן שטויס...
— פארוואס-זשע טרעסט דו נישט אפ דעם וועג!...
— דעם וועג!... דעם וועג!... זינט איד בין געבוירן געווארן האלט איד אין איין אפטרעטן אלעמען דעם וועג, ווארום אפן שפילפלאץ פון לעבן האט מען פארנעסן פאר מיר א סטעזשקעלע איבערצולאזן! א מזל פון א שעפס!..
און שארנדיק פאמעלעך מיטן קראנקן פוס, שפייענדיק אפן נראז און טענה'דיק מיט זיך אליין, איז קאסטיזשא ווייטער געגאנגען: און פאוסטיגא, שטאלץ אף זיין זינרייכער יוגנט-גבורה, איז אוועק צונויף-געמען קאמפלימענטן צווישן א גרופע אַנגעקראַכמעלטע קליידלעך.
— א מענטש אַ לעמעשקע! — האט אויסגערופן דער קליינער אינדיער ווענאָנסיאָ, נאַכקוקנדיק קאַסטיזשא'ן מיט טיפער פאראכט-טונג. יענער האט עס דערהערט, איז ער געבליבן שטיין, און א בליץ פון קוראזש האט אופגעלויכטן אף זיין גרויסן גוטמוטיקן פנים:
— אַ לעמעשקע? ... מיינט איר, אז מחמת דעם האב איד אים נישט אויסגעזעצט אלע ציין מיט איין טראסק, אט דעם קרייענדיקן הענדל?
— וואס-זשע, מחמת פארזיכטיקייט?
— מחמת דערפארונג. איד ווייס, אז איד וועל מיט דעם פארענדיקן, וועל איד מוזן אנהויבן מיט א צווייטן און מיט א דריטן, און א סוף, אזוי ווי איינער זאל זיך נעמען ציילן די שטערן. איז צו וואס זאל איד שפילן

די „סארערע“, וויבאלד איד ווייס, אז איד וועל סייזוי נישט געווינען, אז אויב איד וועל ארויסיאגן מיטן גאנצן פערד, וועל איד טרעפן אין א גרוב אריין און אז איד זאל שוין יא געווינען דורך א נס, וועט מיד דער „כועז“ באשווינדלען?

און נישט ווארטנדיק אף קיין ענטפער, האט ער זיך אוועקגעשלעפט ווייטער, דער ארימער טייוול — דער אייביק געשטראפטער פונם גרויזאמען לעבן, א לאס און א מאמען, וואס וויפיל ער זאל נישט בלעקען וועט ער נישט קריגן צו זויגן, א טאבע און מזל, וואס ס'איז ארויסגעווארפן דאס שפילן!...

— א לעבן פון א שעפס! א לעבן פון א שעפס! — האט ער געהאלטן אין איין קייען, און געזוכט א פארלאזטן פייער, וואו ער וואלט געקענט טרינקען א ביטערע מאטע, וואס אנדערע האבן איבערגעלאזט, שוין מיט אפגעשוויינקטער זשערבע, און מיט קוים לעבלעכן און איבער-געקאכטן וואסער.

דארט, זעצט ער זיך צו אף די שפיץ-פינגער, מיטן טשייניק צווישן די פיס, און אנבויגנדיק דעם קאפ, זויגט ער און זויגט די אפגעשמאקטע פליסקייט, נישט הערנדיק דאס געזאגט און דעם געלעכטער וואס די פריי-לעכע יונגט צוטראגט איבערן וואלד.

וויסט און חושד איז זיין נשמה פארבליבן אויך אין יענעם יום טוב'דיקן זונטיק, אז זיין נשמה האט נאר קיין זונטיקן נישט פארמאגט!... ר'איז אליין שולדיק, פלעגן אלע זאגן.

אליין שולדיג!... זיין שולד, אז דאס פערד, וואס ער האט געכאפט, איז פונקט געווען א גאר אויסטער?... זיין שולד, אז דער אקס, וועלכן ער האט געיאגט, האט זיך פונקט פארנומען צווישן די מילוואורף-גריבער, וואו ער האט געמוזט ברעכן האלז און נאקז?.. זיין שולד, אז דער שלאקסרעגן פלעגט תמיד אויספלאצן פונקט אין דער צייט, ווען אים איז אויסגעקומען צו היטן די סטאדע?... זיין שולד!...

ניין, דאס איז געווען דער שיקזאל, נישט מער, — האט ער גע-טענה'ט — דער שיקזאל, וואס שטראפט פונקט אזוי די בהמות, ווי דעם מענטשן... ס'טרעפט אמאל, אז אז אויסגעמאגערט פערדל, א פנייה, פאלט

אריין אין די הענט פון אן אקוראטנעם „גרינגא“, וואס האלט אים אין גאלפאן אף מאים, זאמלט אים אן איינמאל אין א זונטיק און שפאצירט זיך דורך פאוואלי ביזן שיינק, און א נאנצע וואך לאזט ער אים הוליען: און אמאל טרעפט: א פערד מיט אלע מעלות, מיט א שיינעם שמעל, פעסט צו דער ארבעט, פלינק צום רייטן, פאקט זיך אריין צו א גאוש א שלעפער, וואס טרייבט אים גאלפא אין סאמע האלבן טאג און לאזט אים אפ אין פראסטיקע נעכט, און נעמט זיך נישט אפילו די מי איבערצוגיין אים מיטן מעסער איבערן רוקן. און יענע נמאס'ע פגירה איז שטענדיק דיק און ס'גלאנצט אף אים די פעל, פרעסט צוועצטערהייט, שלאפט אף א פרייען פוס, נעפעשטעט ווי א שיין מיידל און פויל ווי א הונט... אין קעגנטייל, דער אנדערער, אן אויסנעמארעטער און פאןאקסענער, צעווארמט פון שמיץ, צושטאכן ביז בלוט פון די שפארן, קומט ער אפ גריזשענדיק די ווארצלען פון די נאקעטע „פאטרעראס" ארום די שיינקען און שלאפנדיק אונטערן צווייגן-אפראד, מיט דער פענטע אף די פיס, מיטן ציימל אין מויל און מיטן זאמל אפן רוקן... זיין שולד, אפשר, אז דער באלעבאס איז א הפקריונג!.. און אונטערגעבנדיק זיך העם גורל זיינעם, האט קאסטיזשא וויי-טער געוויגן די „באמפוזשע", ביז עס איז אויסגעגאנגען דאס וואסער. נאכדעם האט ער — א שטיקעלע נקמה! — א שליידער געמאן די מאטע אינם אש אריין און דעם טשייניק אפן פייער. דערביי איז אפגעשפרונגען: א פונק פון א האלעוועשקע און צובריט דעם נאקעטן פוס פון דער שלימ-מזליקער בריאה.

— אט, א קללה!

— זיך אפגעפריט, „אמינא"? — האט אים א פרעג געטון אן אל-

טיטשקער דורכנייער.

— יא, אט די לאפע מיינע האט קיין מזל נישט: איינמאל האב איך

זי קוים ארויסגעשלעפט פון אונטערן פערד, נאכאמאל האט מיר געפאקט

א קראמף, און ביי מאסאליער האט מען מיר זי דורכגעשאסן מיט א

קויל...

— איר זענט געווען אין דער לעצטער מלחמה?

— קאסטיזשא האט געווארפן א דערשטוינטן בליק אף זיין

מיטשפרעכער און האט זיך אנגערופן:
— געוויס!.. ווא'דען, איכ'ל זיך ארויסדריען פון מלהמה?.. אוואדע.
ווען עס וואלט זיך געהאנדלט פון א „באילע“ אדער א שמחה'לע, וואלט
מען מיך נישט פארבעטן, נאר אה צו פלאגן זיך!..
— מיט וועלכע האט איר געדינט, מיט די ווייסע, אדער מיט די
רויטע?

— אינאנהויב מיט די ווייסע, נאכדעם מיט די רויטע.
— וואס הייסט עס, „אמיגא“!... איר האט גארנישט אייער צד?
— צד! צד!.. וואס ווילט איר זאל איר האבן? כ'בין אזוי ווי אן
„אלפארנאט“, וואס האט נישט קיין זייט, וואס טויג פונקט אזוי גוט פארן
רעכטן פוס ווי פארן לינקס!..
אט אזעלכע מענטשן זיינען דאס פאראן! — האט דער אלטער
„פאסיאנא“ אויסגערופן טרויעריק...
און קאסטיוזשא האט צוגעשטימט, צוגעבנדיק פילאזאפיש:
— אט אזעלכע מענטשן זיינען פאראן! ס'זיינען דא מענטשן, וואס
זיינען אזוי ווי די זועגן, צוליב דעם באשאפן, אן יעדערער זאל אה זיי
טרעטן!...

א שמועס

- דאס האב איך פעטער, געוואלט איך דערציילן, אז איך רעכנ
חתונה האבן...
— חתונה האבן?..
— דאס מיידל... איך קענט זי, דאן עסמיל דעם „פועסטעראס“
טאכטער... דאס מיידל איז גאר א וואוילע...
— א וואוילע?..
— אזא וואוילע!.. זי ארבעט ווי אז אקס, איז מאנסיט ווי א קו, וואס
לאזט זיך מעלקן נישט געפענטעט, און געטריי איז זי ווי א הונט, — אזוי
געטריי, אז זי ווערט אזש לעסטיק...
— לעסטיק?..
— לעסטיק, אט אזוי, פון צופיל גוטסקייט, ר'פארשטייט?
— כ'פארשטיי: זי איז ווי א צופיל אנגעשטאפטע „מאלעטע“, וואס
באלעסטיקט ביים רייטן.
— פונקטלעך!.. נאר די זאך איז, ר'ווייסט דאך, פעטער, וואס א
געשוואלענע „מאלעטע“ איז טאקע אביסל אומבאקוועם פארן זין, נאר
דערפאר האט מען די באפרידיקונג, וואס קומענדיק איז ראנטשע, איז דא
פון אלצדינג.
— המ'... פון אלצדינג, אדער נארנישט: א צופיל אנגעלאדענע
„מאלעטע“ איז גרינג צו פארלירן!.. די היינטיקע גאוטשאס פארן אף
לאסטפערד און אז ס'קומט זיי אויס צו נעכטיקן ווייט פון א ישוב, בינדן
זיי אן דעם פיינעם רייטפערד אף א שטריק און עס קומט א פוקס און
שניידט איבער די פענטע, בלייבן זיי צופוס און, ווי די ליימענע גולמ'ס

זינגען זיי א „טרויעריקס“ צום פלאקס. ווען איד בין געווען א נאָוטש איז מײן נאַנצער פארמעגן געווען נישט מער ווי א פאר „באַלעאָדארן“ און א דאַנק גאַט, כ'האַב מײן זאַטל אף דער פלייצע קיינמאַל נישט געטראָגן!..

— איז וואס־זשע, פעטער, מיינט איר מיט דעם צו זאָגן?

— כ'מײן... אז ס'איז תמיד גלייכער ארומצודרייען זיך איידער זיך ארונטערדרייען... געטרוי נישט דער „טאַצע“ וואס איז מזל'דיק נאַכאַנאַנד, ווארום אַט די דאָזיקע, אז זי הויבט זיך נאָר אַז צו קוליען, איז שוין כסדר... הינטערבאַקן!.. א לאַשיק וואס פראַוועט שטיק ביים ערשטן גאַלאַפּ, ווערט נאַכדעם, מיטן כח פון דער „לאַסע“ און די שאַרפע שפאַרן, א געזעצטער פערד. נאָר הויבט ער אַז פריקעווען, נאַכדעם זוי ער איז שוין אויסגעמאַגט־סירט, איז דאָס אזוי ווי דער ווייץ וואס וואַקסט אַז פּרעסט; וואַקסט ארויס נישט געקוסטעוועט, אָדער ציט זיך אַטאַרק אויס אין דער הויך און איז ווי אַ געוויקס אפּשר גאַנץ שוין, נאָר קומט צום דרעשו, זעט מען ערשט, אז ער איז פונקט ווי דער „טשאַכאַ“, איינע פּעדערן נישט מער, איינע פּעדערן... אין גרויסע טייכן, „טשע“, וועט זיך אַ נאָוטש נישט דערטרינג קען; ווארום איידער ער לאַזט זיך שווימען, וואַרפט ער אַראַפּ פון זיך די פאַנטשע און די שטיוול, ציט איין פּעסט די „סינטשע“ און שאַצט־אפּ דעם שטראַם, כרי צו וויסן וואו אוועקלאַזן זיך אַזן וואו אַרויסקומען; וואו איינער ווערט יאָ דערטרונקען, דו ווייסט עס, דאָס איז אין די קליינע געפּנר'טע סאַזשעלעקעס, אין די אפּגעשוואַלענע פּלאַטעס, וואס איינער האַלט זי פאַר נישטיק, וואס ער רעכנט זיך נישט מיט זיי, און זיי שלינגען אים איין... זעסטו: מיך האַט נאָר קיינמאַל קיין ווילדער פּערד נישט אַרויג טערנעשליידערט — און איד האַב געריטן אף אַזעלכע, וואס האַבן געהאַט שלעכטע פּליגן און וואס זיינען טאַקע געווען אמת'ע פּערד, גרויס ווי אַ ראַנטשע, נישט ווי די היינטיקע מויל־וואַרפּן, אָדער די „גרינגאַס“, וואס מ'האַדעוועט זיי מיט אַ סאַסקעלע אין די שטאַלן, מיט אַ מאַטראַץ צום שלאַפּן און מיט אַ שיסעלע צום טרינקען, פונקט ווי זיי וואַלטן געווען מענטשן. אין קעגנטייל, אַט דער אַקסלביין וואס איז מיר צובראַכן, האַב איד דאָס צו פאַרדאַנקן אַן אפּגעפאַרן פּערדל, וואס איד האַב מיך אפּגע־זעצט אף אים נישט געזאַטלט, צו פאַרטרייבן אַ קו!..

— יא, פעטער, נאָר איד האָב אייד נעזאָנט...

— אז דו ווילסט חתונה האָבן...

— און אז דאָס מיידל איז זייער אַ וואוילע...

— כ'ווייס שוין, כ'ווייס; אז איינעם נעפעלט א פערד און ער האָט

חשק אים צו קויפן, ווייזט אים אפילו אויס, אז ער הירושעט שוין.

— ניין! וואס אַ וואוילע איז אַ וואוילע!.. ניין, פעטער!

— איד אמפער זיך נישט מיט דיר!.. און אַ הויז דעם, דארף דער

„טראַפּער“ אפּקלייבן נאָך זיין געשמאַק נאָך, און וויי צו אים אויב ער

איז אַ שוטה און האָט קיין אויג נישט און טוט אַן די גלעקלעך און אויס-

געמאַנערטן בוהאי. נישט אין דעם גייט עס, נאָר מ'מוז דאָך אויסשפּילן דעם

קאָז, ווען אפילו דאָס געלט גייט פאַרלוירן, ווארום, אז נישט, איז צו וואס

זאל מען זיך דולן דעם קאָפּ און טאַשעווען די קארטן.

— דאָס איז אמת, און דערפאַר טאקע, איידער איד שטעל איין דאָס

ביסל מינץ אַף אַ קארט, קום איד זיך האַלטן און עצה מיט אַ געניטן

מענטשן...

— אַ געניטן מענטשן!.. הער נאָר, „טשע“: אין די דאָזיקע זאכן איז

קייער נישט געניט. איד ווייס, אז א „טוביאנער“ פערד איז אַ גוטער

לאַסטפּערד, אז א „טאַרדיושאַ“ איז אויסגעצייכנט פאַרן וואסער און די

וואַלפּיש-גראַע זיינען אלע טויגעניכטסטן צום רייטן... דאָס ווייס איד.

כ'ווייס, אז אַ רעגנדיק יאר איז אַ פעסט פאַר שאַף און אַ ברכה פאַר פי:

כ'ווייס, אז אַ פעלד מיט „קאַרדאַס“ און קלעווער האָט אַ פייכטן באַדן:

כ'ווייס, אז פעטרעשקע רייניקט די בליטן, און אז דער „סיפּאַ“-מעלאַן,

אריינגעטון אין קאַניע, קען אַמאל זיין אַ רפואה צו אַ בים פון אַ שלאַנג...

נאָר בנוגע דעם וואס דו זאָנסט... ס'זיינען פאַראן אַקסן, וואס צום אַקערן

זיינען זיי אויסגעצייכנט, און געשפּאַנט אין וואַגן שלעפּן זיי נישט; ס'זיי-

נען פאַראן פּערד, וואס ציען גוט אַף דער סינטשע, און אין כאַמעט זיינען

זיי טויגעניכטסטן; ס'זיינען אויך פאַראן אזעלכע פּערד, וואס באַזונדער

שלעפּן זיי זייער גוט, און אין פאַר געשפּאַנט צוברעכן זיי דעם וואַגן.

— אַלזאָ?

— אַלזא, אזוי ווי אַף צו וויסן אויב די נכלות ציען גלייך, איז נישטאַ

קיין אַנדער ברירה, ווי פּרוּאוּוו זיי אין שפּאַן, איז דאָס בעסטע צו שפּאַנען
לויז דעם דישעל און מיט דינע פּאַסטראַנקעס, כדי טאַמער זיינען זיי נאָראַד
וויסטע, זאַלן זיי זיך אפּרײסן און אוועק, און נישט צוברעכן דעם וואַגן.
וואָרום, הערסטו: דער וואַגן פון לעבן, אז ער האָט זיך נאָר איינמאַל
צובראַכן, קען מען אים שוין מער נישט פּאַרריכטן.

כדי צו דערווייזן.

— אוועק! אוועק! דו שמוציקע זאד!.. ביזט אזוי ווי די קארדאָ-בלום, וואס מען קען זי צו דער נאָז נישט נעמען, ווייל זי שטעכט זיך!.. און פונקט אזוי ווי דער קארדאָ-דארן טויגסטו נאר אף צו מאַכן זויערמילך!..

— האַלט איין, כאַסינטאָ!..

— וואס איז? איד בין געוואוינט צו נאַלאַפּירן באַרג-אַראָפּ און האָב נישט מורא פאר די מוילוווארף-נאַרעס.

— כאַסינטאָ!

— אזוי ווי איד בין שטענדיק געווען אזאָ גלאַמפּ, אז איד האָב מיך נאַכגעשלעפּט נאָך דיר, פונקט ווי אַ פאַרבלאַנדזשעט שויפעלע נייט-נאָד הינטער יעדן דורכגייער אין פעלד, ווייס איד, אז דו האַסט אַ קרובה'שאַפּט מיט די מוילוווארפן און מיט די שליינג; אז דו האַסט ליב די זומפיקע בלאַטעס מיט הויכע גראַזן, וואו די זון קומט נישט צו, ווייל דו קענסט זי נישט פאַרליידן; וואו קיין מענטשן קומען נישט, ווייל זיי קענען דיר נישט פאַרטראַגן.

— זע, כאַסינטאָ!

— כ'האַב די לאַפעס מינע פאַרברודיקט און בין גענאַנגען אין דיינע טריט, און איד האָב געזען, אז דו ביזט פויל ווי אַ יאַשטשעריצע, ווייך זוי אַ סעיַ באַ-רוט און פאַלש ווי בלייענע צען סענט.

— זע, „טשינע“, ווארום איד...

— דו ביסט פונקט אזוי ווי אַ נישטיק פערדל, וואס צוקאכט זיך: איין דים נישט מער, און אבי פון ארט גערירט, בלייבט ער שמיין.

— דערהיץ מיך נישט, כאַסינטאָ!..

— אז דיר וועט דאך אפילו די יאנווארוון נישט דערהיצן... ווארום ווען ס'איז דא די זון ליינסטו דיר אוועק פאפן אונטערן א מ ב ו און בראפעסט ווי א הונט!...

— אז כ'וועל אריינקומען אין כעס... כ א ס י נ ט א !..

— קום שוין טאקע אריין אמאל!.. און וואס האסטו זיך פארטשעפעט, יונגערמאן, וואס דו קומסט נישט אריין?.. איך האב נישט מורא פאר קיין בליצשטראל, און צווישן דיר און א בליצשטראל דארף מען א היבש ביסל נאלאפירן, ל ו ס י נ ד א !

— ווען איך זאל געווען זיין א בליצשטראל...

— וואלט איך א ווייס קלייד אנגעטון און אף א רייטשפאציר איבער די בערגרוקנס וואלט איך מיד אוועקגעלאזט, און טוט א שמייס א נוסד רעגן, שטעל איך מיד אונטער א צעצווייגטן בוים אוועק... כא-כא-כא!... ווען דו זאלסט זיין א בליצשטראל, ווען די בליצשטראלן וואלטן געווען אזוי ווי דו, וואלטן זיי מילדער געווען פון א לעמעלע א „נוואטשא“ און וואלטן קיינעם קיין בייז נישט געטון!

— כ א ס י נ ט א !... דו מיינסט, אז איך בין עפעס א לעמעשקע?

— אז דו וואלטסט נישט געווען קיין לעמעשקע, וואלטסטו דערלאזט דען... אז דער בלאנדער מאַרעלעס זאל מיד אזוי באליידיקן אף דער באילע ביי די קאסטרעס, זאגנדיק, אז איך באשמיר מיר די האר מיט קנאכנ-בארד?.. ניי!.. דו האסט עס געהערט און האסט געשוויגן און געלאזט מיר פארשעמען: געמאכט זיך נישט זעענדיק ווי די גאמעז'עס, די שטרויס-פויגלען, האבן געלאכט פון מיר.

— כ'שווער דיר, אז איך האב גארנישט געהערט, כ א ס י נ ט א !..

— כ'ווייס שוין, דו האסט נאר געזען דאס מעסער, וואס דער „רוביא“ מאַרעלעס האט געטראגן אין גארטל... און ער איז א פיינער יונג, דער דאזיקער מאַרעלעס, ער טאנצט, איז דאס ממש א דערקוויקונג, און ביים טאנצן פירט ער אזעלכענע געשפרעכן און פארלירט זיך נישט...

— אריאם, כ א ס י נ ט א .

— וואוהין גייסטו?

— אין זומפ אריין גיי איך... כאפן א קוק צווישן די ווילדע גראזן.

"אפשר וועל איד דארט ערגעץ א פארשלאפענעם מיליאואורף געפינען.

* * *

— נוסן אונט, כאסינטא.
— נוסן אונט, לוסיןדא. וואס ברענגסטו דאס אין פאנטשע?
— דיר א מתנה.
— אבער תמיד קומסטו אן צו שפעט! דער שווארצער כוואז האט מיר געכטן געבראכט א גאנצע טויץ.

— ווער ווייסט צי פונם זעלביקן סארט!
— דאס איז פון א „ניאנדו" אן ער?..
— יא, זעסט...

— אי!.. אי!.. אי!.. מאראלעס'עם קאפ!.. דעם מאראלעס'עם, וואס כ'האב אים אזוי ליב געהט, פון אט דעם כוואס... פון אט דעם מינער...
— יא, כ'האב מיר געשלאגן מיט אים, האב אים דערהארנעט, האב אים געקוילעט, האב אים אפגעשניטן דעם קאפ...
— דו, לוסיןדא!

— איד, יא; איד אליין. כדי צו דערווייזן דיר, אז איד בין קיין לעמעשקע נישט.

— א, לוסיןדא, מיין לוסיןדא ווי איד ליב דיר, לוסיןדא מיינער!.. נעמסטו מיר צו דיר אין ראנטשע אריין?

— אין ראנטשע, זאגסטו?

— אוואדע! צו דיר אין ראנטשע, מיין ליבנקער, כדי דינע צו זיין, תמיד צוזאמען מיט דיר נאר אליין, ווי די לופט-געגעלאך צום גוואיאבא-בוים זיין צוגעוואקסן צו דיר...

— ניין, אין מיין ראנטשע, ניט... אין מיין ראנטשע — דו ווייסט ווי ארים ס'איז מיין ראנטשע — אין מיין ראנטשע קומט געוויינלעך אריין דאס וואסער בשעת א שטארקן רעגן, און דער ווינט, ווען עס קומט אריין אין צארן דער פאמפערא, און... דער בליץ, ווען עס שיקט אים נאט... נאר... ווייסט, כאסינטא?.. ווער עס קומט נישט אריין אין מיין ראנטשע, ווער עס קען נישט אריינגומען, ווייל מיין ראנטשע איז ארומגערינגלט מיט

קנאָבל... דאָס זיינען די נײַפטיקע שלײַנג!... דו קענסט אױן איר נישט
אריינקומען!..

— האָסט מײַד שױן מער נישט לײַב!..

— יא, כ'האַב דײַך לײַב... אַט דא אראָפּצו בײַם ברענג פונם טײַכל אױז
פאראן אַ וואויל פלאץ, וואו צו מאַכן אַ סעסטאַ... נײַען מײַר אַהײַנצו דעם
דאזיקן שאַרבן באַהאַלטן?..

סי'אז מיר אונזען די האנט!

וואָלענטינא איז אמאל געווען דאָס שענסטע מיידל פון דער געגנט. אַ ווייסע און אַ בלאַנדע, אַ הויכע און אַ שלאַנקע, — כאַטש זייער אַ דאַרע, דאָס יאָ, — נאָר וואונדערבאר שיין געשטאַלטעט. וואַסערע סיבות האָבן עס גורם געווען צו דער פּולשטענדיקער פאר-ניכטונג פון איר שיינקייט אין משך פון איינע צען יאר און ווען זי איז אינגאַנצן ערשט אַלט געווען נישט מער פון צוויי אונדרייסיק?
אייניקע פלעגן זאָגן:

— ווייל זי איז אַ גרויסע מרשעה.

— די גאַל צוגיסט זיך איר איבערן נאנצן קערפער און טריקנט זי איין שטיקערווייז — האָט אַ זנאָכערקע דערקלערט: און איינער אַ נאַאיווער, גלויביקער בחור האָט באַהויפטעט:

— מיר האָט מען דערציילט, אַז אמאל, טרינקנדיק וואסער פון סאַ-זשעלקע, האָט זי איינגעשלאָנגען אַ שלאַנגן-נעסט און די שליינגלעך זיינען געבליבן אינווייניק, געוואַקסן, געפיסן זי און זי געמאַכט אזוי שלעכט, מיאום און עקלהאפט, ווי אַ קרעציקער הונט. איד ווייס נישט... אַט אזוי האָט מען מיר דערציילט...

אַ הויכע, אַ דאַרע, איז וואָלענטינא ווירקלעך געווען אַן אַפּשטויסנדיקע שטיק מיאוסקייט. איר קליין פּנימל, פּול מיט זומער-שפּרינקלעך, איז געווען צוואַקערט אין אלע ריכטונגען מיט אַן אַ שוין קליינע קנייטשן; די אויגן, וואס האָבן אמאל באַדארפט זיין שיינע, האָבן באַקומען אַ פאַרגליווערט ווילדן אויסדרוק; די ליפּן, דינע און טרוקענע, האָבן געצוקט אין כסדר'דיקן ציטער; קיינער האָט זיך נישט געקענט פאַרשטעלן

א שמיכל, אדער א קוש, פון יענע ליפן, פארוואנדלטע אין הארטע, שארסטקע שנירלעך, פון שטענדיקן שרייען, שעלטן, זידלען און טענה'ן. די דאזיקע פרוי איז געווען א מין מענשלעכער דאָרן.

אלס ווירטן איז נישט געווען צו איר קיין גלייכו: אז דער האז האט נאָר דעם ערשטן קריי געטון, האט זי שוין ארויסגעלאזט דעם ערשטן געשריי, און פון דעמאלט ביז דער נאכט, ביז דער שלאף און די מירקייט האבן זי נישט אומגעווארפן פון די פיס, האבן אירע הענט און איר צונג קיין איין רגע נישט גערוט.

די קולות, זידלערייען און טענות האבן זיך איר פון מויל געשאַטן ווי א נויטיקע באַנגלייטונג צו דער ארבעט פון אירע הענט: זי האט אויס־געזען ווי אן אומדערמידלעכע און ליארמדיקע מאַשין.

אָף איר מאַן, מאַטעאַ, און אָף איר קליינער פלימעניצע, אַמעיִאַ, האט אַן אופהער גענאסן דער מבול: אָף אַמעִיאַ'ן האט זיך גאנץ אפט אויך געשאטן קניפן מיט סטוסאַקעס. די פעאַנען און די פעאַנאַס', אז עס פלעגט זיי פלאצן דאס געדולד, פלעגן זיי צוזאמען־נעמען זייערע בעבעכעס און זיך אפטרעגן. אַמעִיאַ, וואס האט נישט געקענט אוועק, פלעגט כמעט דעם גאנצן טאַג צובריינגען אין געוויין. מאַטעאַ, וואס האט אויך נישט געקענט אוועק, פלעגט שטענדיק לאכן. מאַטעאַ איז געווען א מאן אין די פערציקער, אַ געזונטער, א דיי־קער און א פריילעכער. אָף די רחמנות־אויסדריקן פון זיינע פריינט פלעגט ער אפענטפערן:

— הערט נאָר, דאָן... אז עס פאלט־צו די נאכט בעת מ'ארבעט אין וואלד, און איינער לייגט זיך שלאפן און די קאמארן נעמען אים בייסן, וואס טוט ער?.. ער דעקט זיך איבער מיט דער פאַנטשע איבערן קאַפ און ליידיט איבער דעם זשום ביז ער ווערט אנשלאפן. נאכדעם זאל ער זיך אפילו אפדעקן און די פאַסקודנע פליגן זאלן זיך אָף אים אנוועצן, וועט ער זיי שוין נישט פילן... גלויבט מיר, מיט א גוטער פאַנטשע פון געדולד קען מען איבערנעכטיקן אין וועלכן ניט איז זומפ פונם לעבן. נאָר דער ערשטער רענגנוס נעצט דורך און נאכדעם, אז מען איז שוין דורכגע־וויקט אינגאנצען, צו וואס זיך מאכן א וועזן פון דעם אנדערן?

אן אנדערש מאל פלעגט ער זאגן:

— ווי אזוי איד קען דאס אויסהאלטן? ... אבער, פריינט מיינער, האלט איר נישט אויס פונקט אזוי, פון די גרילן און פון די געלע זומער-פליגן, און בעת א שטורם — פון די זשאבעס, און פון די הינט, ווען ס'גלוםט זיך זיי פילן? גלויבט מיר, אף דורכצושטופן נישקשה'דיק דאס וועלטל דארף מען נישט זיין קיין גרויסער מפונק און געדיינקען, אז ווען מ'איז הונגעריק איז אפילו די ביטערע קישקע אויכעט דרויב.

ס'איז כדאי פונדעסטוועגן צו באמערקן, אז פון צייט צו צייט, נישט נאָר אפט, אז ס'פלעגט אים שוין שטארק דערגיין צום הארצן, פלעגט ער א שפיל טון מיטן הענטל פונם אַראַפניק איבערן הארטן קאָפּ פון זיין ווייב. נאָר דאס, ווי שוין געזאגט, זייער זעלטן, ווייל זי פלעגט דאן מאכן אַזעלכענע געוואלדן, אז זי איז באמת געווען אומדערטרעגלעך: מ'האט גע-מוזט, אדער זי דערהארגענען, אדער אנטלויפן פון שטוב. פארשטייט זיך, ער, פלעגט אנזאטלען ס'פערד און אוועק, איבערלאזנדיק דערציטערטע א מ ע ל י א'ן, די קאץ און דעם ראבן הינטל, וואס האבן שוין געוואוסט וואס עס דערווארט זיי.

די ארימע קליינע, באזונדערס, האט געמוזט אויסשטיין דאס ערגסטע פונם שלאקסרעגן. אזוי, אז זי האט שוין כמעט קיין האר אפן קאָפּ נישט געהאט און דאס גאנצע לייב איז איר באדעקט געווען מיט סיניאקעס! ... נישט קוקנדיק אף דעם אלעמען, האָט ער דאך כסדר געלעבט אין דעם דאזיקן גהיננס, וואוהין, ס'איז אפשר איבעריק צו זאגן, ס'פלעגט קיינער נישט קומען מיט קיין באזוכן, סידן אמאל א פרעמדער דורכפארער, וואס האָט שוין זיכער נישט פארזאמט דארטן קיין גאנצן מעתלעך און זיך וואס שנעלער אפגעטראגן, טראצדעם וואס וואָלענטיג, אין גרונט גענומען נישט קיין שלעכטע, פלעגט אים מכבד זיין מיט אן אויסגעצייכנטן און זאטן מאלצייט, מיט א ריינעם און ווייכן געלעגער. בנוגע דעם האָט אמאל אַ לץ א בחור'ל געזאגט:

— אויך די ווילדע בינען האבן וואוילן האניק; נאָר אָט וועט ווער ניין שטופן דעם שנוק איז זייערן א נעסט! ..
וואס אנבאלאנגט מאַטעא'ן, איז די זאך געווען אנדערש: ער

האָט ליב געהאט זיין ווייב: ער האט געוואוסט, אז איר שטענדיקע רוגז, איר כסדר'דיקע שלעכטע לוינע איז געווען א מיין קרייניק, אדער א מיין פעלער, און ער פלעגט עס אלעס מוחל זיין; אחוץ דעם, ווי ער פלעגט אליין זאגן, „האָט ער שוין געהאט פארהארטעוועט די פעל פון זיין נשמה“.

האָט אבער פאסירט, אז איינמאל אינדערפרי איז דער גאָטש אופגערשטאנען אינגאנצן א צורדייטער. ער איז די נאכט נישט געשלאפן, זיך ווארפנדיק פון שטארקע בויד־קרעמפן; זיך געהאט איבערגעגעסן מיט קאָווענעס; זעקס קאווענעס פאר איין מאל האָט ער פאריקע נאכט אופגעגעסן.

וואָלענטינא איז זארגפעלטיק אופגעשטאנען, האָט געמאכט פייער, האָט אים איינגעגעבן א טיי פון ראַמאשקעס, האָט אים געלייגט צום בויך קאמפרעסן פון חלב, נאָר דאס אלעס, פארשטייט זיך, פאנלייט פון איר גיפטיקן מענה־לשון.

— האָב איך דיר נישט געזאגט, אז דו וועסט פלאצן, פרעסנדיק ווי א חזיר?.. נאָר אַוואָדע האַסטו מיך נישט געפאלגט און געהאַלטן אין איין שליינגען און שוין!.. און נאכדעם זאל אויסגעריסן ווערן די אייזלעך פון שטוב און מאכן רפואות דעם קיסר!.. נאָר נישט נענוג וואס פון גאנץ פרי, ווען גאָט שלאפט נאך, האָרעוועט מען שוין און מ'האט צו טון א גאנצן טאָג, דארף מען נאך ביינאכט אויך נישט קענען אפרוען!.. אָט א חזיריש לעבן!..

מיטיק־צייט איז מאַטעאָ געקומען פון קאמפ נאָר ערגער צו־שרויפט. עסן האָט ער נישט געוואלט.

— נוט! — האָט דאס ווייב זיינס געפרומט, — איצטער פעלט נאָר זאלסט נישט עסן, אזוי וועסטו זיך נאָר מער פארערנערן און וועסט מיך שוין ווידער פארמוטשען היינטיקע נאכט!.. א, ניין! מיין נישט, אז די נאכט וועל איך אויך ארומפאָדען ארום דיר.

— אבער, ווייב דו!.. ווי אזוי ווילסטו אז איך זאל עסן, אז איך פיל ווי א „באַנוואָל“ וואלט מיר ארומגעטאנצט אין בויך?..

— ווען דו וואלט נעכטן נישט אופגעגעסן א האַלפן נארטן מיט קאווענעס!..

מאַטעאָ איז אזש נישט גוט געווארן. האָט ער זיך אופגעהויבן

און אוועק אין קאמפ. נאָר אינאָונט ביי דער וועטשערע, האָט דער אַרויס־
רוף זיך באַנייט נאָך מיט מער פאַרביטערונג.

— וועסטו אויך נישט עסן דעם ראַסעלע פון „לאַקראַ“?

— עס קריכט מיר גאַרנישט אין האַלדז.

— זאל דיר אזוי אַריינקריכן א קדחת! עס לוינט טאַקע צו מאַכן אַ

תל פון זיך און זיך בראַטן אין קיך, כּדי נאַכדעם אַרויסצוואַרפן דאָס עסן
פאַר די חזירים!..

מאַטעאַ האָט אַלץ אַרומגעשפּאַנט היין און צוריק, אַן אומגעדול־
דיקער, אַ נערוועזער, שמיסנדיק מיטן אַראַפּניק איבער די כאַליעוועס פון
די שטיוול. וואַלענטינאַ, נישט צומאַכנדיק דאָס מויל אַף קיין
רגע, האָט זיך אָפּגעהויבן, דערלאַנגט אַ שטויס מיטן פּוס דעם הינטל און
אַ קניפּ אַמעליאַ, און נאַכדעם איז זי צוגעגאַנגען נאַענט צו איר
מאַן און זיך צושריען אים אין פנים אַריין:

— ווילסט איד זאל דיר ווידעראמאל מאַכן אַ טיי פון ראַמאַשקעס?..

— לאַז מיר צורו.

— דו וועסט שוין ביי מיר טרינקען, נישקשה!.. הערסט?

— ניין!

— איבערגוואַלד וועסטו טרינקען!

— הער מיר אָף צו מאַטערן, ווייב!

— ט'אָזוי!.. אזוי... איצטער מאַר זיך דו פאַרן נעבעכל, פאַרן בעל־

יסורים, ווען אין דער אמת'ן מוז איד דאך אלעס אויסשטיין, נאַכדעם ווי
איד פּרעד מיר דעם רוקן, האַרעווענדיק ווי אַ בהמה.

— ווילסט אַמאַל אַנשוויגן ווערן? — האָט אויסגערופן דער גאַוטש,

אָפּגעהויבנדיק די „רעווענקע“.

— איד וויל נישט! — האָט זי אויסגשריען, צוקומענדיק נעענטער.

מאַטעאַ, אַן אָפּגעקאַכטער, האָט אַראַפּגעלאַזט דאָס הענטל פון
דער „רעווענקע“ איבער וואַלענטינאַ'ס קאַפּ, און יענע איז
אָומגעפאַלן ווי אַ שטיק פּליי און געפליבן פאַרשטאַרט. טרעפּנדיק איז
שלייף, האָט דער איין זעץ זי אויגנבליקלעך געטויט.

דער מאן אירער, א דערשיטערטער, האט אויסגערופן מיט טיפן
ווייטיק:

— ס'איז מיר אוועק די האנט!

נאכדעם, האט ער אף די הענט גענומען וואָלענטינא'ס טויטן
קערפער און געוויינט ווי אַ קליין קינד:

— מיין אלטיטשקע... מיין ארימע אלטיטשקע! — האט ער גע-
יאמערט, — איד בין געווען אַ בהמה, אן אמת'ע בהמה!.. מיין ארימע
אלטיטשקע!.. איד האב נישט געמיינט צו דערלאנגען אזא שטארקן זעץ.
ס'איז מיר אוועק די האנט!..

אין טשאקא

א גאנצן טאג האבן מיר זיך געשלעפט מיט אייזל-טריט איבער דעם געדרייטן וועג, וואס אט ציט ער זיך גלייך דורך א קיילעכדיק טאלעלע און אט פארזינקט ער, שליינגלענדיק זיך, אין א ברייטן טונעל פון חוצפה'דיק צעוואקסענע קעבראטשאַטש-בוימער, הויכע, ווי די קירכנטורעמס.

ס'האט שוין גענומען צופאלן דער פארנאכט, און געשווינדלעך האט אונז פאר די אויגן און איז מח פון דעם אלץ אייגענעם אנבליק פון דעם אומגענדלעכן וואלד. א דרום-זוינט האט האסטיק פאריאנט די שטיקנדיקע היץ, נאר האט אונז דערפאר אין פנים געשמיסן מיט דעם רויטלעכן און דריבנעם שטויב פון די זאמדיקע פאמפאס פון טשאקא; מיט אט דעם שטויב-רויכער, וואס איז נאך ערנער פון דער בייזער אנשיקעניש פון די מאסקיטאס און קאמארן.

דער הימל האט אינם אומדערמעסטלעכן רוים פון זיין הערשאפט אופ-געהאלטן א שארפע בלויקייט, וואס בלענדעט, וואס דריקט און דערשמע-טערט מיט זיין איינטאניקן ליכט.

ארויסקומענדיק פון א ווילדן און טראציקן צווייגן-פלאנטער, האט זיך פלוצלונג פאר אונזערע אויגן געעפענט א ליבלעכע לאַנקע, וואס איז בא-דעקט געווען מיט דעם שטעכעדיקן „קאפיהאקוא“ — אז אמת'ער גיהנום פאר די לאסטפערר, אויב זיי מוזן דארט דורכגיין אנם שוין פון רימענע פאלאינעם.

דאס שטיקל פעלד האט געבילדעט כמעט א פונקטלעך געצייכנטן אומ-קרייז פון א פינפהונדערט מעטער די ברייט. דא און דארט, אויף דעם גראזיקן טאפעט, זיינען שטאלץ געשטאנען די „קאראנדיאס“ פאלמען, וואס

ווערן געוויינלעך באנוצט אלס מאטעריאל פאר דעכער אין דער גאנצער
געגנט.

פון אלע זייטן האט די ליידנשאפטלעכע ווילדעניש ארומגערינגעלט
דעם טאָל מיט אַ הויכן, ברייטן, אומדורכדרינגלעכן באריער, און צווישן די
פארשידענערליי גרינקייטן זיינע האָבן ווי געשמייכלט די לאַפּאַטשאַבוי-
מער מיט די גרויסע ראַזעווע פלעקן פון זייער בליאונג, אינמיטן פון די
קופּעראַרטיקע פּאַרדאַרטע באַקאַאומט־בוימער און דעם הערלעכן פּורפור פון
די סעיבאַבלומען. אין צענטער פונם פלאכן פּעלד האט גענלאַנצט, ווי אַ
שוואַרצאַפּל פון שטאַל, אַ קלאַר וואַסערל, וואו עס זיינען שטיל ארומגע-
שוואַומען, פונקט ווי קלייניקע שוואַרצע שיפּלעך, די פּיט־שאַפּעס.

ביים מזרח־ראַנג פונם פּעלד האט אַ ריזיקער פייגנבוים אַנגעבאַטן
אונז דעם מחיה־דיקן שאַטן פון זיין סמאַראַנד־געוועלכ. איד בין אראַפּ
אַף דער ערד און מיט פּאַרנעניגן האַב איד זיך אויסגעצויגן אַף דעם מאַ-
טראַץ פון די טרוקענע בלעטער און די וויכע זיידענע ליאַנעס, וואס האָבן
זיך אַנגעהויפּנט צופּוסנס ארום דעם גיגאַנט.

מיינע באַגלייטער, קאַרענטינער, האַרטע, ווי די קעפּראַטשאַבוימער
פון זייער הימלאַנד, האָבן זיך קיין וועזן נישט געמאַכט פון דער מיד-
קייט און פון די לעסטיקע זונענשטראַלן, וואס האָבן געמאַנצט אַף זייערע
פנים־ער פון יאַקאַראַנד־בוימער, און האָבן נישט געפונען פאַר נויטיק
אַרונטערצושטייגן. זיי זיינען געבליבן זיצן אַף די זאַטלען מיט די פּיס
אונטער זיך, האַלטנדיק פּעסט צווישן זייערע פּערלמוטערנע צייגן דעם
שטינקענדיקן „פאַראַגוואיער“ און מיט האַלב פאַרמאַכטע אויגן האָבן זיי
געחלומט, ווייזט אויס, פון דער „קוניאַטאַאי“, וואס זיי האָבן איבערגע-
לאַזט דאָרט ווייט־ווייט הינטער דעם פאַרכמורעטן וואַלד, ווייט הינטער
דעם ברויזנדיקן טייך, באַהאַלטן ערגעץ אין אַ נעסט פון בלאַמע און פּאַל-
מענבלעטער, צווישן די בליענדיקע מאַראַנצנוועלדער פונם אומפאַרגעסלעכן
ט א ר א ג א י.

האַלב איינדרעמלענדיק אונטער דער משא פון דער שווערער לעבלע-
כער לופט, פון די דופטיקע ווילדע ריחות און פון דער אימה־דיקער שטיל-
קייט, האָב איד אויך אַנגעהויבן צו חלומ'ען: צו חלומ'ען פון דער אזוי
נאַענטער און שוין אזוי ווייטער פאַרגאַנגענהייט: פון די ווילדע מדבריות,

פון דער אונטערנגעאנגענער אינדיאנישער הערשאפט. עס איז די זעלביקע אומהיימלעכע ערד, צופרעסן פון וועלדער, צו'שרפ'עט פון זון, פארפיי-ניקט פון טרויקעניש; די אייגענע אומפריינטלעכע געגנט, וואו די לאנקעס זיינען פון שטאל און די טייכו פון זאלץ; דער אייגענער גיהנום פון דורשט, וואס מאכט משוגע; דער אייגענער הימל און וואלקנס, וואו עס פלאטערן ארום צארניקע די הונגעריקע ראבן; דער אייגענער וואלד, וואו פארזיכטיק שלייכט זיך דער טיגער; דער אייגענער געמייזעכץ, וואו עס נעסמן די לאמפאלאגווא-שליינג; די אייגענע זומפן, וואו עס גאלאפירן צויושעטע די ווילדע חזרים, און די אייגענע טיכלעד, וואס ביי זייערע שמוציקע ברעגן ווארעמען אפ דער זון זיך די זשאקארעסן. אלעס פונקט ווי אמאל, אומ-פארענערט, מיט דער אייביקער שיינקייט און אייביקער עקשנות; ס'פעלט בלויז דער האר, דער דארט געבוירענער...

פעלט?.. אויסגעמישט מיט די קארענטינער פון מיין סוויטע, געפינט זיך אויך איין טאפא-אינדיאנער. ער איז דער איינציקער, וואס איז ארום-טער פונם אייזל, און זיך א ווארף געטון מיטן בויך צו דער ערד, און האט קענטיק גענומען באטראכטן די לאנדשאפט, מיט דעם אויסערסט גלייכגילטיקן בליק פון זיינע מוטנע שוואכצאפלען, אין וועלכע עס רוט און אייביקע ביינקשאפט. די מאסקיטאס באדעקן כמעט אינגאנצן זיינע נאקעטע שיינקלען און די קאמארן פילדן א גראע כמארע איבער זיין אנטפלוויטן קאפ, נאר ער גיט זיך אפילו קיין ריר נישט. ער האט דעם אויסזען און די פארגליווערטקייט פון אן אפגעהאקטן און אפגעטרודשעטן קלאץ, וואס איז שוין אויסגעשטאנען אלערליי וועטערן. א מוסטער פון דער בארויבטער ראסע, ווער ווייסט וואס פאר א מאדנע און ממושטש'ע געדאנקען ס'האבן געדריינגט זיך אין דער פינצטערניש פון זיין קליינעם מח'ל. מעגלעך, אז באטראכטנדיק די אפשטויסנדיקע אומפריינטלעכע ערד, וואו אמאל האבן זיך אפגעהאלטן די זייניקע אין שטענדיקער אמפעריי מיט די ווילדע חיות, זאל ער האבן נאכגעדיינקט וועגן דער שטופע פון אומבאהאלפנקייט וואס איז נויטיק, כדי נישט ארויסצורופן קיין קנאה צו זיך.

מיינע אויגן האבן זיך צוגעשלאסן אינגאנצן, און א טרוימערישע מילד-קייט באהויבט מיין פנים, ציענדיק צום שלאף. א געפיל פון אייניקע סע-קונדן בלויז; איד געפיז מיד איז טשאקא, און איז טשאקא הערשן

נאך שרעקלעכע וויקדע — די מאַסקיטאס, וואס צווינגען מיר אופצוהאלטן די מידיקע וואכזאמקייט.

נאַר, וואס זע איד עס פאר מיר? איז עס אף דער וואַר? אדער בלויז א זעאונג פון מיין צוהיצטן מה?..

איד רייב מיר אויס די אויגן און פאטראכט אופמערקזאם די משונויד דיקע גרופע, וואס איז ווי פון אונטער דער ערד ארויס אף דעם רוף פון א מעכטיקן צויבערשפרוד. די גרופע באשטייט פון דריי אַלטע אינדיאנערניס, דריי גרוילנדיקע פיגורן, וואס זיינען קוים ענלעך צו מענטשן. א שמאַטע, מיט א קנז פון שטערן, האלט צוזאמען די שיטערע און גלאנציקע פאַטלע: עפעס א טראַנטע פארדעקט קוים דעם קלענלעכן ביוסט, איבערלאזנדיק אנטבלויזט דעם איינגעשרומפטן האַלדז, וואס איז שווארץ און צורונצלט געווען, ווי א ווערבע-שטאַם, און א פאַר אויסגעדרארטע טונקעלע ארעמס: ארעמס פון א מומיע און פון א מאלפע צו דער זעלביקער צייט. א קליידל, צופליקט און צופיצלט, האָט נאַר גענרייכט ביז די קני, לאזנדיק אנטבלויזט די פיס, וואס זיינען אויך געווען מאַנער און שווארץ, פונקט ווי די הענט. יעדע פון זיי טראַנט אפן האַלדז, פארווארפן אף א זייט, א זאק פול מיט ווער ווייסט וואס פאר א זעלטענע אומנוצלעכקייטן. איינע פון זיי האלט רייטנדיק אף א היפט א נאקעט קינד צוגעבונדן, א! אויסגעדרארטס און א בייכיגס, מיאום ווי א קליין ווענטעוועאַ-פויגל, וואס האט נאך נישט קיין פעדערן.

אומבאוועגלעך, נישט רייטנדיק קיין ווארט, אַן דער מינדסטער תנועה אפן פנים, האלטן זיי אויסגעשטרעקט צו מיר זייערע קליינע, ביינערדיקע, מאַלפישע הענט. אזוי שטייען זיי עטלעכע מינוטן, אויסהאלטנדיק מיין פארוואונדערטן בליק. ענדלעך ווערט איינע פון זיי עטוואס אנגעדרולדיק און רופט-אויס מיט א פארדומפטן קול:

— דאַ, דאַ...

איד האב אויך מורא א ריר צו טון זיך, אדער אויסריידן א ווארט, אום נישט צו פארטרייבן די דאזיקע מתים-געשטאלטען, און די עלנדע בריאה, ניט רירנדיק כמעט מיט די ליפן, מיט א פארשטארטן קערפער און פארשטיינערטן פנים, האַלט אין איין בעטן:

— דאַ... דאַ...

איד גיב איר עטלעכע ניקלען און בעט ביי איר אייניקע פלאנצן, וואלד־געוויקסן, פעלד־בלומען. זיי פארשטייען נישט. איד ווידערהאל א דריי־פיר מאָל מײן פקשה, אָז ערפאַלג. צום סוף קומן זיי זיך איבער, רוקן זיך צוֹר זאַמען, און אזוי ווי מערעשקעס, וואס טרעפן זיך און פארשטענדיק זיך דורך דער באַרירונג פון זייערע פֿיל־האַרנדלעך, האָבן זיי זיך אויסגע־רייט, און אזוי שטיל, ווי זיי זיינען געקומען, האָבן זיי זיך דערווייטערט, אוועק אין וואַלד אריין און פארשוואונדן.

איד בין געפליבן אין פארלעננהייט, נישט וויסנדיק אויב איד זאל פאָ־דויערן אָדער צופרידן זיין מיט דעם פארשווינדן פון די קלאַנע־ריקע האַל־ב־מענטשלעכע, האַל־ב־חיה'שע געשטאַלטן. עס זיינען קוים פארביי אַ צען מינוט, ערשט מיט דער זעלביקער פארזיכטיקייט, מיט די זעלביקע גערוישלאַזע טריט פון פאַנטאַזמען, דערשיינען ווידער פאר מיר די דריי האַרפיען. דאָס מאָל אין באַגלייטונג פון עפעס, וואס מען וואַלט געקענט אַננעמען פאר א שיינ־הייט, צווישן די טאַפּאַס. דאָס אין געווען אַ יונגע פרוי; זי האָט געטראָגן אַ ראַזעווע, וואַלענע טיכל אפן קאַפּ, אַ ריינע און נייע קאַפּטל פון בלו־ווייסן צייג, און אַ רויט קליידל. די פיס — פּיין נע־פורמטע, קלייניקע, באַרוועסע, אזוי ווי ביי די אַנדערע, נאָר זאַרנפעלטיק אַפּגע־היטע. פון אירע אויערן האָבן אַרונטער־גע־האַנגען גאַלדענע אוי־רינגלעך. אפן האַלדז האָט זי געטראָגן אַ שנור פאַלשע פערל און די פּינגער זיינען געווען באַזעצט מיט פּראַססע רינגען.

דערווענדיק מיר, האָט זי זיך אַפּגע־טילט פון אירע באַגלייטערנס, — וואס זיינען געפליבן שטיין אין אַ ריי, פאַרשטאַרטע, שווינגנדיקע, — און האָט זיך דערנענט מיט אַן אומבאַשרייב־לעכן שמיכל, מיט דעם שרעק־לעכסטן שמיכל, וואס האָט ווען עס איז פאַרשוועכט און דערנידריקט אַ מענטשלעכן פנים. דער שמיכל!.. אויב איר ווילט האָבן אַ באַגריף פון זיין גרוי־לנדיקן עקל, שטעלט זיך פאַר — אויב דאָס איז איך מעגלעך! — אַ גאַרילע, אַ קורטיזאַנקע, וואס קאַקעטירט מיט תּאֹוה'דיקע תּנועות.

אַ, דער שמיכל פון אַט דער אומגליקלעכער באַשעפּעניש!... ער האָט מיר מער וויי געטון, פיל מער, ווי דער אַנבליק פון די אַלמע טאַפּאַס. די מכשופּות, איד האָב איר אַפּגע־געבן דאָס גאַנצע ניקל־געלט, וואס איד האָב געהאַט. אבי זי זאל וואס שנעלער אוועק. נאָר זי האָט אַלץ געשמיכלט,

געשמייכלט, — געשמייכלט מיט קענטיקער אנשטרוינגונג און האט זיך
גענומען דרייען איז אלע זייטן אנטקעגן מיר. מיט-אמאל, געטראפן, ווייזט
אויס, פון מײן אפשטויסנדיקן בליק, האט זי אראפגעלאזט די אויגן, איז
געווארן טרויעריק און ווידעראמאל אויסגעשטעלט די האנט נאך א נדבה.
אזוי ווי איד האב אבער איר מער נישט געגעבן, איז זי אוועק צו די אלטע,
און אלע צוזאמען, אלץ אזוי שטיל — ווי פאנטאזמען, שטייפע, אויסגע-
צויגענע, פארשטארטע, נישט אומקוקנדיק זיך אין ערנעץ, זיינען זיי איז
וואלד אריין און פארשוואונדן.

אז זיי האבן זיך שוין מער נישט געזען, האב איד מיר געשטעלט אף
די פיס, גרייט צו פארן ווייטער. דא האבן זיך מיינע אויגן פאגעגנט מיט
דעם בליק פונם טאג פא, וואס האט אויסטייטשנדיק אף זיין שטייגער די
אומצופרידנקייט, וואס האט זיך געמערקט אף מײן פנים, מיר א זאג געטון
אויף זיין שפראך, ווי א מין פילאזאפישע טרייסט:
— „קאיקא לא טשיהוע, קאיקא לא מאהוא“.*

* נישטא מער קיין געלט, נישטא מער קיין ווייב.

דער אפזאג

אפעסנדיק א געשמאקן פרישטיק, וואס איז באשטאנען פון א האלפן זייטל געבראטן שאפנפלייש, איז די „פאליציי“ פון פאגאסאלא געוויי סנהאפט געשלאפן די סיעסטא.

די „פאליציי“ פון פאגאסאלא איז געווען דאן אבעליינא מאנטענערא.

דער קאמיסאר, קארלאס לעיווא, איז געווען א ראזאריער לעב־זונג, וואס איז געצוואונגען געווען צו פארלאזן די שטאט און צוזאמען מיט איר אויך די שטעלע זיינע אלס אפיציעלער זשורנאליסט, צוליב עפעס א צו רעש'יקן סקאנדאל. זיינע גוטע ברידער און באשיצער האבן אים דאן מכבד געווען מיט דעם פאסטן פון קאמיסאר אין פאגאסאלא, וואו ער האט געזאלט איבערקומען עטלעכע מאנאטן, ביז דער עולם וועט זיך פארגעסן אינם סקאנדאל.

— וואו געפינט זיך ערגעץ פאגאסאלא? — האט ער א פרעג געטון, ווען מען האט אים דעם דאזיקן אנבאט געמאכט.

— ערגעץ דארט, ביי דער גרעניץ פון קארדאבא.

— אכא!.. דארט וואו דער טייוול האט די פאנטשע פארלוירן.

— דארט דערביי דארף דאס זיין.

— גוט, גייען מיר אין פאגאסאלא. ס'איז שטענדיק כדאי צו קענען א וועלט, כאטש איד צווייפל שטארק, אויב פאגאסאלא האט עפעס אויך א שטיקל שייכות מיט דער וועלט.

און באזארגט מיט די נויטיקע דאקומענטן, האט ער, א פריילעכער, א מונטערער, זיך געלאזט אין נעג אריין, דערקלערנדיק, אז „פאר א גוטן נאומש איז נישט פאראן קיין פוילער פערד און א הונגעריקער הונט ברא־קירט נישט מיט קיין אפגעגריזשעטן ביין“.

דאס פאליציייהויז איז געווען א חרוב'ע ראנטשע, ארומגעוואקסן מיט
קראפגעווע און פארלוירן איז דער איינזאמקייט פונם פלאכן סטעפ. אפנער
רוקט אף א מהלך איינע פון די אנדערע, האבן זיך געשווארצט נאך איי-
ניקע אזעלכע ראנטשעס — ישובים פון „טשאקארעראס“.

ק א ר ל א ס איז אופגענומען געווארן פון א האלב בלינדן און קרומ'
פיסיקן אלטן מאן, וואס, ווי נאך ער האט זיך דערקונדיקט ווער דאס איז
און נאך וואס ער קומט, האט ער אים מיליטעריש באגריסט און האט זיך
פארנויגט אזוי קאמיש, אז דער יונגער קאמיסאר האט ארויסגעשאסן אין א
געלעכטער.

דער אלטער איז געבליבן שטיין אומבאוועגלעך. מיט זיין אפגעקרא-
כענער קעפקע אף דער פאטילניצע, מיט דעם פאראגוואיער ציגאר צווישן
די ציין, מיט דער ברייטער סאלדאטסקער בלוזע, וואס איז אף אים געהא-
נען ווי א זאק, מיט די לומפיקע שווארצע „באמבאטשעס“ פון גראבן גע-
וואנט, מיט די שמוציקע אלפארנאטן און ריזיקער סאפליע, האט ער וויר-
קלעך אויסגעזען העכסט קאמיש.

— וואו איז די פאליציי? — האט דער נייער קאמיסאר א פרעגן

געטון.

— אנוועזנדיק. — האט געענטפערט דער אלטער, אויסזינגענדיק דאס

ווארט מיט דעם עכטסטן קארדאבער אקצענט.

— איך פרעגן דיר, וואו איז דער פערסאנאל.

— נו, יא!.. אנוועזנדיק, דאן קאמיסאר.

דו אליין?

— נו, יא!.. אזוי ווייזט עס אויס... איך אליין... דער סארבענטא

מ א ג נ ט ע ג ר א... איך צום דינען...

— ס'קען נישט זיין... מען האט מיר געזאגט, אז דער פערסאנאל

באשטייט פון א סארבענטא מיט פיר „מיליקאס“.

— נו, יא!.. דער סארבענטא בין איד...

— שוין! און די סאלדאטן?

— א חידוש!.. די סאלדאטן זיינען פארשריבענע.

— וואס הייסט עס, פארשריבענע?

— זעט איד... אזוי פלעגט זיך נוהגן זיין דער פריערדיקער קאמיסאר...

זעט איר!... אזוי נוי די צאלעכצן זיינען נישטיקע, פלעגט דער קאמיסאר
אופעסן דריי מיליקאס...

— און נאך איינער וואו איז?

— דעם פערטן פלעג איד מוזן אופעסן... אזוי איז שוין דא דער

מנהג.

— אכא?.. זייער וואוי. מיר וועלן אפהיטן דעם מנהג. און כרי צו

ווייזן דיר, אז איד האב נאך בעסערע ציין פון מיין פארגענגער, וועסטו
זען ווי איד אליין קען פארדייען אלע פיר סאלדאטן.

— מיין קאמיסאר, ס'איז נישט מעגלעך, איד באדארף אויך איינעם

אופעסן...

— ש'ששט!... טאמער רעדסטו א סך, וועל איד דיר אליין אויך

אופעסן, און איד בין זיכער, אז די שכנים וועלן נישט ערנער באדינט זיין.

ווייסטו שוין, אלזא.

און מיט דעם האט קארלאס לעיווא פארנומען זיין אַמט.

נעשלאפן, גערימפלט אף דער ניטארע, געשריבן „צענשורה/דיקע“,

אין קארטן געשפילט און ליבעם געפירט מיט די „משאקארעריטאס“ —

און אזוי האט דער געוועזענער זשורנאליסט זיך געפילט גארנישט שלעכט,

אין באגלייטונג פון זיין „פערסאנאל“, דעם סארכענטא מאנטענערא,

וואס איז געווען זיין קאמערדינער, זיין קוכער, זיין שיקיונג און זיין פאר

טרויענסמענטש. די „סלוזשבע“ איז געווען זייער לייכט!..

נאך דאס גליק דויערט נישט לאנג, נישט אפילו אין פאגאסאלא.

אין א געוויסן פרימארגן, בעת די „פאליציי“ האט געמיטלעך גערוט און

דער קאמיסאר, נאך אין די אונטערוועש, האט זיך געלערנט אויסקלאפן

עפעס א טאנגא אף דער ניטארע, איז אריינגעפאלן א פארסאפעטער איינער

פון די שכנים און דערציילט, אז אין שיינק פון „פיטא“, א קנאפע לענווע

פון דארט איז געשען א געפערלעכע סומאטאכע: א בלוטיקע דראקע, איין

טויטער, צוויי פארוואנדעטע, — מ'מוז דא שנעל האנדלען!

לעיווא האט אויפגעוועקט מאנטענערא און אים געהייסן אַר

זאטלען די פערד, דערציילנדיק אים פריער וואס עס האט פאסירט. דער

סארכענטא האט דעם באפעל אויסגעפירט אן חשק, האלטנדיק אין איין

ווארטשען, און אין א וויילע ארום זיינען זיי ביידע געפארן אפן וועג צום

אומגליקס־פלאץ. מאַנטענענראַ איז געווען שטארק פארטראכט. אפֿ־
פארנדיק אַ שטיקל וועג, האָט ער זיך אָנגערופֿן:

— זעט איר, דאָן קאָמיסאַר... אויב די פארברעכער זיינען „גרינגאס“
וועלן מיר זיי ארעסטירן; נאָר טאַמער זיינען זיי „קריאזשאַס“, איז גלייך־
כער ניט צו טשעפען זיי.

— ווארום?

— ווייל די „קריאזשאַס“ זיינען ווילדע חיות און וועלן זיך נאָר
פארפירן שלאָגן.

— וועלן מיר זיך שלאָגן.

— הום!...

מאַנטענענראַ האָט זיך ווידער פארטראכט. מיט אַ צען מינוט
שפעטער האָט ער אויסגעגלייכט זיין פערד מיטן קאָמיסאַר'ס, זייט ביי זייט,
און האָט זיך אָנגערופֿן:

— זעט איר!.. ווייסט איר וואס איד טראכט?

— וואס טראכסטו?

— אז איר זאָלט מיר געבן דעם אַפּזאַג.

— וואס הייסט, איד זאָל דיר געבן דעם אַפּזאַג אפן מיטן וועג?.. ווען

מיר וועלן צוריקקערן, וועל איד אים דיר געבן.

— זעט איר דאָן קאָמיסאַר... דאָס מוז זיין איצטערטראַ, באַלד... און

אז ניט...!

— אַניט, וואס?

— אַניט... וועל איד דעזערטירן... און אַט האב איד טאקע שוין

דעזערטירט! — האָט ער אַ געשריי געטון, פארקערונדיק דאָס פערד, און
האָט זיך אוועקגעלאָזט אין שנעלן גאַלאַפּ גלייך צו דער קאָמיסאַריע.

לעיווא האָט אים נאָכגעקוקט, אַ צומישטער, און ווען דער סאַר־

בענטאַ איז שוין געווען פארשוואונדן אין אַ וואַלקן פון שטויב, האָט ער
זיך שטארק צולאכט, און האָט זיך אויך אַ לאַז געטון אַף צוריק.

אין דער קאָמיסאַריע, איז מאַנטענענראַ געזעסן גאַנץ רואיק און

געטרונקען אַ מאַמע.

— שנעל גרייט זיך צו. איד וועל דיר געבן דעם אַפּזאַג — האָט

לעיווא אַרויסגערעדט מיט אַ געמאַכטן כעס.

— צו וואס דארף איד אים?
— האסט דאך ערשט געבעטן!
— כ'האב געבעטן דארט... נאר איצט איז קיין אורזאך נישטא...
נו, יא!..
ל ע י ו ו א האט זיך ווידער צולאכט, און האט זיך אנגערופן:
— דערלאנג א „ביטערע“.

שׁוֹזײַנע־רײַ

חברים, נאָר אמת הארציקע חברים, זיינען געווען לײַנדאָלפּאָ און קאַראַסיאָלאָ; חברים פון דעם סארט, בײַ וועמען די ווערטער מײַנס און דײַנס האָבן קײַן ממשות'דיקן ווערט נישט געהאַט.

האַט לײַנדאָלפּאָ פאדארפט אַנזאַטלען און נישט געפונען זײַן סינטשע, האָט ער גענומען קאַראַסיאָלאָ'ס; איז קאַראַסיאָלאָ'ו, איז אײלעניש, צו דער האַנט געקומען לײַנדאָלפּאָ'ס צײַמל, האָט ער שׁוין זײַנס נישט געזוכט. אזױ פלעגן זײ זײַד כסדר פארבײַטן מיט זײערע זאַכן.

בײַדנס בשותפות איז געווען דאָס בײַסל פארמעגן, וואָס זײ האָבן געהאַט, און קײַן סאָד האָבן זײ נישט פארמאָגט, וואָרום געווען זײנען זײ פשוטע פאטראקעס, און חוץ דעם, זארגלאזע און לוסטיקע יונגען. דער פאָר איז אבער בײַדנס בשותפות אױך געווען דער רײכער אוצר פון זײערע הערצער.

נישט קוקנדיק אָף דעם, האָט דאָד פאסירט, אז מיטאַמאָל זײנען זײ צױושן זײַד געווארן שטארקע קעגנער, און אָט ווי דאָס איז געשען:

איז אַ טאָג, וואָס מ'האַט „געמארקירט" אַ סאָד יונגן סקאַט, האָט דער פאַלעבאַס יעדן פון זײ געשײנקט אַ לאַשיקל. לײַנדאָלפּאָ האָט אױסגעקליבן אַ „פאַנגאַרע"; „גראַסיאַלאָ" האָט אױסגעקליבן אַן „אַוועראָ". מיט אַ יאָר שפּעטער האָבן זײ אַלײַן אױסגעמאַנסירט זײערע פּערדלער, און כּדי אױסצופּרואוון זײ, האָבן זײ פאַשלאָסן צו מאַכן אַ וועט'לוּיף אָף אַן „אַנגעזאַטלען" פאראַן, דאָס הײסט, זײַד וועטן אָף אַ מאַל-צײַט פון געבראַטן שאַפּנפּלױש, ברויט, ווײַן און דאָס אײבעריקע.

זײ האָבן געמאַכט די „קאַרעע" און געוואונען האָט דער „אַוועראָ". לײַנדאָלפּאָ איז אבער נישט געפליבן פאפּרײַדיקט, און זײ האָבן

באשטימט צו מאכן נאך א פרואוו, ביי גלייכן ארויספאר, אין א חודש ארום.

ווידער האט דער „פאנגארע“ פארלוירן, נאך דער פאלעבאם זיינער איז אלץ נישט געבליבן איבערגעצייגט:

— דו האסט מיך געוואונען מיטן ארויספאר.

— וואס טויג זיך די טענות, גוטער ברודער! אז מען לויפט מיט א פערד דארף מען פארמאכן דאס מויל און האלטן אפן די אויגן. כאטש איד מוז דיר פריער זאגן, אז דו וועסט מיך פאר קיין פאל נישט געווינען, אפילו ווען דו זאלסט זיך אופריידן מיטן טיוול אליין.

— ווילסטו זיך וועטן אפן אנדערן זונטיק?

— די זעלביקע דריי הונדערט וואראס?

— געוויס.

— זאל זיין אזוי.

דעם אנדערן זונטיק זיינען זיי געלאפן, און ווידער דעם זעלביקן מול געהאט. דאס מאל איז שוין לינדאלפא געווען שמארק אופגערעגט. ער האט נישט געקענט שוין ווי פריער פארליידן דעם גוטמוטיקן חוזק פון זיין פריינט.

ווען אין דעם פארנאכט, וואס זיי זיינען צוריקגעפארן פונם שיינק, וואלט קאראסיאלא זיך ארונטערגעקייקלט פון פערד און וואלט זיך א פוס צובראכן, וואלט עס לינדאלפא'ן אפשר הנאה געטון; נאר אפן אנדערן טאג איז אים שוין איבערגעגאנגען דער כעס; דער ברידערלעך כער געפיל, וואס האט זיי פאראייניקט, האט גובר געווען די שנאה.

פונדעסטוועגן האט אבער לינדאלפא אלץ נישט געפועלט ביי זיך צו אנערקענען די הינטערשטעליקייט פון זיין פערד, און פאר יעדן דורכפאל האט ער געפונען אז אנדער תירוץ, און וואס אמאל, האט ער זיך אלץ מער פאר'עקשנ'ט, אז ער מוז דערשלאגן זיך צו א רעוואנש.

— אז ס'וועט דיר שוין גארנישט העלפן, ברודער — פלעגט אים קאראסיאלא זאגן: — דיין „פאנגארע“ איז א מישלינג מיט אן אייזל.

— דאס וועלן מיר זען דעם זונטיק.

די גאנצע געגנט האט זיך לוסטיק געמאכט איבער זייער שטרייט.

זונטיק נאך זונטיק האָט זיך אלץ איבערגע'חזר'ט דער פּרוואוּ. אייניקע מאל
איז קאראסילא, אויס רהמנות צו זיין פאר'עקשנ'טן פריינט, שוין
גרייט געווען צו לאָזן זיך געווינען; נאָר נאכדעם, איז דער התלהבות פון די
ארויספאר'פראַפּעס, האָט אים די ליידנשאפט באַהערשט. און ווידער איז
ער ארויס דער זיגער.

איז אַ שיינעם טאַג, זעענדיק, אז די זאך נעמט אַן אַ מיאוסע וועג
דונג, האָט קאראסילא זיך אנגערופן:
— גענוג פרודער; דאָס איז שוין פשוט נאריש; מער וויל איך קיין
קארערעם נישט.

נאָר ליינדאָלפּאַ איז אלץ געבליבן אומבאפרידיקט. ער האָט גע'
טענה'ט, געבייזערט זיך און געבעטן:
— די לעצטע אף דעם זונטיק, און שוין.
— די לעצטע?
— „סי“.

אזוי איז עס געבליבן. ליינדאָלפּאַ האָט די גאַנצע וואך געלעבט
צוליבן פּערד, האָט אים געהיט און געקעבלט און גארנישט געוואוסט וואס
צו טון איבער אים, און אינם טאַג פון דער קארערע איז דאָס פּערדל ווירט
לעד געווען נאָר צום באוואונדערן.

ווען ער האָט פון אים ארונטערגענומען דעם צודעק, האָבן די מכינים
אים געלויבט אין טאַג אריין, און ליינדאָלפּאַ'ס האַרץ איז צוגאנגען
פאר פרייד. פונדעסטוועגן האָבן זיך שוין ביי דער ערשטער ארויספאר'
פראַפּע אנגעהויבן די וואוכערישע געוועטן, און דאָס האָט אים פארשאפט
עגמת-נפש.

— פינף קעגן צוויי!

— צוויי קעגן דריי!

— דריי קעגן איינס!

— איך שפיל דאָפּלט און מיט א צווישנשייד אפן „אווערא“!..

זיי האָבן זיך אוועקגעלאָזט. אומזיסט האָט ליינדאָלפּאַ צופאסעוועט
זיין פּערד מיט די שפארן און מיט דער רעווענקע; ער האָט פארלוירן. ווען
ער איז ארונטער פונם פּערד, איז ער געווען פלייך ווי קרייז. ער האָט אַ
וויילע ארומגעשפּאַנט אין א קרייז, נישט וויסנדיק וואס ער טוט, און איז

ענדלעך, צוגעגאנגען צו קאראסיאל'ן. א גרויסער עולם האט ארום גערינגלט דעם „אווערא“ און אים שטארק געלויבט.
— נו, דאס איז שוין די לעצטע קארערע! — האט זיך אנגערופן קאראסיאל, ארופלייגנדיק חבר'יש זיין האנט אפן אקסל פון זיין פריינט.

— יא, די לעצטע, האט ער געענטפערט פארביטערט, מיט א הייזע-דיקער שטימע. און פלוצלונג, ווי פארקאפט פון א משוגעת-אנפאל, האט ער ארויסגעצויגן זיין מעסער און אריינגעשטאכן דעם „אווערא“ צווישן די פאדערשטע פיס.

קאראסיאל איז נשתומם געבליבן און איז עטוואס אפגעטראטן אף הינטן, אין דער צייט וואס זיין פערד איז אוועקגעפאלן, דריגענדיק מיט די פיס.

— וואס האסטו געטון? — האט ער ארויסגעערעדט.
און אויסער זיך פאר כעס, האט ער ארויסגעכאפט זיין מעסער און זיך ארופגעווארפן אף זיין פריינט, און איידער ס'האט נאך ווער צייט געהאט אריינצומישן זיך, איז לינדאלפא צו דער ערד געפאלן מיט א צולעכערטן קערפער פון די מעסער-שטעד.

קאראסיאל'ן האט מען פאלד ארעסטירט. ער האט אויסגעזען געלאסן און רואיק, זייענדיק זיכער, אז ער וועט פרייגעשפראכן ווערן.
— ווער וואלט עס געקענט גלויבן, אז לינדאלפא זאל פיאיק זיין מיר אפצוטון אזא שוויינעריי... „פוטשא!“ ווארום דאס איז דאך באמת א גרויסע שוויינעריי: נעמען און דערהארנענען מיר דאס פערד, זייענדיק אזוי באפריינדעט ווי מיר זיינען געווען באפריינדעט!..

צו ליבן קינד

דער קלוגער גאטש זאגט א ריכטיק ווערטל: הויבט נאך אן אריינד
רעגענען אין ראנטשע, איז אומזיסט די ארבייט, וואס מען לאטעט דעם
דאך.

די לעבנס-אומשטענדן האבן געבראכט פיא בארעט און צו אן
אייגענער ראנטשע, א קליינע, נאך א היימלעכע, א באקוועמע און גוט
איינגעארדנטע. אן ארבעטער א בעל-תכלית, אן פארדארבענע זיטן, איז אים
געלונגען מיט זיינע אפגעשפארטע סעגמן צו דערווערפן אן אייגן שטיקעלע
נחלה. א סטאדע פון הונדערט שאף, א האלבע טויז בהמות, א האלבע טויז
פערד, דריי פאר אקסן און א היבשע „משאקרע“ — וואס ער אליין האט
פאראקערט, געזייט און געשניטן — האבן אים דערלויבט צו פירן אן
הרחבה-דיק לעבן.

און זיין ווייב — א שיינע, א גוטע און א בריה, און זיין אינגעלע,
וואס איז געוואקסן געזונט און מונטער ווי א הינטעלע, און דער גומיטשקער
טאטע זיינער, דער אלטער עקסאלטאסיאן, האבן באזונט זיין וועלט,
פאלוינענדיק מיט א מותרות אלע זיינע אַנשטריינגונגען.

פיא איז אלט געווען פערציק יאר; זיין ווייב עווא, דרייסיק; פינף
דאס יאטל, און דער זיידע... גאר א סאך.

קיינע צאנקערייען, קיין שום רוגז איז קיינמאל נישט געדאכט געד
ווארן דארט אין שטוב, וואו — ס'איז כראי דאס צו וויסן — מען האט
נישט געקענט קיין לוי-פערד, נישט קיין קארטן, נישט קיין אַלקאהאלישע
געטראנקען.

דאס דאזיקע געזינדל איז ענלעך געווען צו דעם טייכל, וואס איז געד
פלאסן אף צוויי קווארטאלן פון שטוב; די שמענדיק לויטערע וואסערן

האָבן אַלע מאָל געשטראַמט מיט דעם אייגענעם לאַנגזאמען ריטם, נישט אופגעריט די שטיינדלעך פונם גרונט און נישט געשראקן מיט קיין שטורמישע אויסברוכן די רואיקע זילבערנע פלאַטקעס, וואס האָבן זיך מער געסווייזן אַרומגעדרייט, שטרייטנדיק פאַר די דיקע בלעטער פון קרעם, וואס האָבן באַגרינט די ברעגן פונם טייכל.

נאַר איינמאַל אין אַ טאַג איז אַ בלייז געפאלן אפן דאכשפיץ פון ראַך טשע, און דער גערוד פון שוועבל האט אף תמיד פארטריבן די פרייד פון יענעם פלאץ: פאַרנאַכט־צו, בעת פֿי אַ האַט זיך אַרומגעיאַגט איבערן קאַמפּ, צונויפטרײבנדיק דעם סקאַט, האַט מען פון שטוב דערהערט צוויי שאַסן. און אזוי ווי עס איז נאַכט געווארן און פֿי אַ האַט זיך נישט צוריקגעקערט האַט דער אַלטער, שטאַרק באַאומרואַיקט, אַנגעזאַטלט דאַס פערד און אוועק אין קאַמפּ.

אין טאַלכל, צווישן ווילדע גראַזן, האַט ער זיך אַנגעטראפן מיט דעם טויטן קערפער פון זיין זון.

האַט מען געטון אים זיין רעכט, מ'האַט אים באַגראָבן.

מיט צוויי טעג שפּעטער קומט־אַן דער קאַמיסאַר, פונקט אין דער שעה פון נאַכמיטאָג, ווי ער איז עס אפּטער געוואוינט געווען צו טון שוין זייט אַ זעקס חדשים. נאַר אין דעם טאַג האַט דער אַלטער ע ק ס א ל ט א ס י אַן נישט געהאַט געלייגט זיך שלאָפן די סיעסטאַ, און דער קאַמיסאַר, וואס זיין אַנוועזנהייט האַט אים נישט געשמעקט, האַט דער־קלערט נישט גערן:

— דאַס קום איד מאַכן אַ פּראַטאַקאַל פון דעם וואס דאָ איז געשען, נאַר אזוי ווי עס ווערט מיר שפּעט און איד האָב נאָך אַנדערע נויטיקע עסקים צו באַזאָרגן, וועל איד קומען אפּדערנאַכט... זאַלכט אף מיר וואַרטן... — האַט ער שטריינג אַ זאַג געטון, וואַרפנדיק אַ שטייפן בליק צו עוואַל, פון וואס איד פנים איז געווארן רייט ווי צונטער און תיכף, בלייד ווי קרייד.

— ניין! ניין! באַפריי מיר, ראַטעווע מיר, טאַטע!..

דער אַלטער איז מיט זיכערע טריט צוגעגאַנגען צום קאַמיסאַר, אים איד בערפּרעגנדיק:

— וועט איר אַלזאָ קומען אפּדערנאַכט?

—יא — האט דער קאמיסאר עזות'דיק געענטפערט.
ע ק ס א ל ט א י א ז האט רואיק און פאווואליע ארויסגעצויגן פון
גארטל זיין פיסטויל „לאפושע“, וואס האט אים קיינמאל נישט פארלאזט,
און האט אים אויסגעלאדן.

— וואס טוט איר? — האט מיט געוויסן אייפער א פרעג געטון דער
קאמיסאר, און דער אלטער האט געמיטלעד געענטפערט:
— כ'ועל איבערבייטן די פוליעס. די דאזיקע ליגן שוין לאנג אין די
רערן און כ'האפ מורא זיי זאלן נישט מאכן קיין טעות אין שפיל.
— איר רעכנט אימיצן דערהארגענען? — האט דער פאאמטער א
פרעג געטון מיט חוזק.

און דער אלטער האט געענטפערט:
— קען זיין; — עס ררייען זיך פוקסן ארום שטוב, זוכן עפעס אויס-
צוכיטרעווען, און פאר זיי מוז מען קוילן פארגרייטן.

דער קאמיסאר, וואס האט גוט געקענט דעם אלטן ע ק ס א ל ט א י א ז
ס י א ז, האט זיך געמאכט נישט כארשטייענדיק, און איז אוועקגעפארן.
מער האט מען אים דארט אין שטוב נישט געזען; נאר די אפטע גנבות
פון סקאט האבן אנגעהויבן צו פארוויסן דעם קליינעם מאיאנטעק. יעדן
פרימארגן האט מען געפונען אין קאמף צוויי-דריי טרעמבעכעס פון שאף,
וואס זיינען געקוילעט געווארן ביינאכט דורך די באנדיטן פון די ארומיקע
ראנטשעס. אין א טאג האבן זיי זיך ארומגעזען, אז עס זיינען פארשוואונ-
דען געווארן די בעסטע צוויי פערד; מיט א פאר וואכן שפעטער האבן גע-
פעלט צוויי אקסן... און ס'איז גארנישט געווען צו מאכן; דער אלטער און
די שנור זיינע האבן זיך גוט געהיט נישט צו מעלדן גארנישט דער פאליציי.

אום צו פארמערן די שרעקנס-געשפענסטער אין יענער געשטראפטער
היים, אלץ כדי צו דערגרייכן די באפרידיקונג פון זיין גראבער תאוה, איז
איינמאל אין א פרימארגן, כמעט פארטאג נאר, געקומען אהין דער קא-
מיסאר, באגלייט פונם אלקאלדע, און צוויי שכנים. ער איז דאס געקומען
מאכן אן אביסק, צוליב אז אנקלאגע וואס ער זאל האבן באקומען פאריקן
אזונט.

זיי האבן קיין סאך נישט באדארפט זוכן, זיי זיינען גלייך אוועק אין

גארטן און „אנטדעקט“, באהאלטן צווישן די גראזן, א שאפענע פעלעכעל,
מיט דער מארקע פון א שכנישן גוטבאזיצער.

אומזיסט האט זיך גע'כעס'ט און געבייזערט דער אלטער, דער קרפן
פון דעם דאזיקן נידערטרעכטיקן שווינדל: דער פארברעכן איז געווען קלאר.
מען האט אים געבונדן די הענט און אפגעפירט אין ארעסט.

צומארגנס, אויך גאנץ פרי, איז דער קאמיסאר ווידער געקומען.
— וואס נאך ווילט איר דא האבן? — האט אויסגערופן די אלמנה
אן אופגעקאכטע.

— טאקע אייך אליין וויל איר — האט דער באאמטער געענטפערט —
אייך אליין וויל איר האבן. און איר דארפט שוין איינזען, אז אייער ווידער-
שטאנד איז אומזיסט... די בייזע הינט, וואס פארטיידיקן דאס געפאנגע,
וועלכעס מיין הארץ גלוסט, טו איר זיי אן א מוילקארפ...

— אדער איר דערהארגעט זיי!...

— אדער איר דערהארגע זיי... אזוי איז עס...

און צוקומענדיק נאענט און זוכנדיק אנצונעמען זי ארום טאליע, האט
ער צוגעגעבן, מיט א האניקרויסער שטימע:

— מען דארף זיך אונטערגעבן, מיין שאץ; און איר וועט זען ווי ליב
איר האב אייך צערטלעד און ווי...

— אוועק פון דאנען, דו פאסקודנע בריאה! — האט ער אן אויס-
געשריען, אים אפשטויסנדיק מיט קראפט.

— אביסעלע פארזיכטיקער!.. איר'ט שוין געזען, אז איר בין קאפאבל
צו בראדיען גלייך איבערן וואסער, כדי צו גיין אהינצו, וואהין איר וויל...

— און וואס נאך פאר א נידערטרעכטיקייטן קאנט איר אפטוין?..
מיין מאן דערמארדעט, מיין ביסל פי געלאזט אוועקאנווענען, מיין שווער
פארשפארט אין קארצער... וואס-זשע נאך קאנט איר טוין?...

— איר פארמאגט נאך א קליין הינטעלע... אפראמען אט דאס
הינטעלע...

— מיין אינגעלע! האט ערווא אויסגעשריען אין העכסטע אנגסט: נאך
באלד האט זי אופגעגעבן איר שטאלץ, און איר ענערגיע האט זיך אויס-
געשעפט. זי איז געפאלן אף די קני און מיט צונויפגעלייגטע הענט האט
זי געיאמערט און געבעטן:

— „נא, סעניאר קאמיסאריא!“ דאס נישט!.. מײן אינגעלעך... נא...!
 ער האט זי אופגעהויבן, און א ווילדן תענוג האט ער געפילט, אומ-
 ארמנדיק זי און קושנדיק, אט אזוי, בעת זי האט זיך אינגאנצן געצאפלט
 און געשטיקט זיך פון טרערן, אומפילבאר צו זיין שענדלעכן אנגריף...
 צופיסלעך האט אבער דערוואכט איר באוואוסטזיין. זי האט זיך גע-
 פרואווט ארויסדרייען פון די צערטלעכקייטן, וואס האבן זי געברייט ווי מיט
 פייער און האט געעפנט דאס מויל, כדי צו שרייען נאך היילף. נאר ער האט
 איר דאס מויל פארזיגלט מיט א חוצפה'דיקן און מנושם'דיקן קוש, וואס
 איז געווען ווי א פיס פון אן אייפערזיכטיקער חיה...
 זי האט זיך מיט אלע כחות א ריס געטון פון די ארעמס פונם בארפאר:
 אירע אויגן, ליפן און באקן האבן מיט פייער געשפריצט, און זי האט ארויס-
 געברומט:

— קיינמאל!.. קיינמאל!

אין דער רגע האט זיך באוויזן אין הייף דאס קינד, מיט א פשוט:
 — מאמע, וועסט מיר דערלויבן אפרייסן א קאווענע?..
 דער קאמיסאר, פול מיט רציחה, אינגאנצן אויסערן זינען, פארוואנדלט
 אין א ווילדע חיה, האט ארויסגעצויגן די סאבליע און, פאכענדיק מיט איר
 גולנ'יש, האט ער אויסגעשרייען:
 — באסטא!.. אדער דו גיסט זיך אונטער, אדער איר קוילע דיר אים
 אוועק דא אפן ארט!..

ע ווא א איז געבליבן שטיין פארגליווערט פון שרעק. די אויגן אירע, ווי
 גרויס זיי זיינען געווען, זיינען איר געווארן צו קליין אף צו לאזן ארויס-
 פלאצן די שטראמען טרערן; בלייד און קאלט, ווי געפרארענער טוי, איז איר
 געווארן דאס פנים און מיט א נאך מער בלאסער און קאלטער שטימע.
 האט זי ארויסגערעדט, זיך ווערנדיק צום קינד:
 — גיי, מײן זונעלע: גיי זוך דיר אויס'עט א קאווענע...
 —

דער וואלף! ... דער וואלף! ...

א קריינקלעד, שוואד אינגל איז דאס געווען, מיט משונה'דיק לאנגע און דארע פיס, מיט אן אויסגעקרימטן רוקן און אן איינגעפאלענער ברוסט, און פון זיין בלייד, אפגעצערט געזיכט האבן ארויסגעקוקט צוויי גרויסע שווארצע אויגן, מיט א פארנגליווערטן אויסדרוק פון אייביקן פחד. פופצן יאר איז ער אלט געווען; געהויסן האט ער קאסמע, נאר רופן פלעגט מען אים נישט אנדערש ווי „דער אידיאט“.

אופגעהאלטן האט זיך דער אידיאט ביי אן אלטן „פועסטערע“, וואס האט נישט געהאט קיין פאמיליע און וואס זיין ראנטשע איז געשטאן זען אף א פאר קווארטאלן די ווייט פונם „שלעכטן טייד“. ביים טייד פלעגט דער קליינער קאסמע פארבריינגען גאנצענע טעג, טאג איין, טאג אויס, כאפנדיק פיש — דאס איינציקע וואס ער האט געקענט. אייניסע האבן געגלויבט, אז דער אלטער פאנטשא איז א זיידע דעם אידיאטס, נאר דאס איז געווען נישט ריכטיק. דאס וואס ער האט אים געהאלטן ביי זיך, איז עס נאר געווען אפן באפעל פונם „פאטראן“ וואס האט אים אפגעגעבן דער פארשטארבענער כעסאס'ס ראנטשע, און אים געהויסן האדענען דעם יתום, וואס איז אין יענער צייט, ווען דאס אומגליק האט פאסירט, אלט געווען אכט יאר.

וועגן דער דאזיקער פאסירונג זיינען ארומגעגאנגען אלערליי היסטאריעס, ריעס, אלע דורכגעוועבט מיט די אומגעלומפערסטע פירושים. דער אמת זעט אויס צו זיין אזוי:

דער פאטראן, דאזסטאניסלאא, איז שוין געווען א מענטש אין די יארן, ווען ער האט חתונה געהאט מיט דער אלמנה דאניא פאולא — די גרעסטע מרשעת פון אלע געבוירענע אין דער געגנט, זייט דער צייט

נאקעטער, אפצוטריקענען דעם שוויים. א קול פון א קינד האט געצויגן זיין אופמערקזאמקייט, און ער האט געווארפן א בליק אפן אנדערן ברענ. דארט, אין א קליינער שלוכט, האט כעסוס א וועש געוואשן; נעבן איר האט זיך געשפילט איר אינגעלע. דאס בילד האט אים געמאכט פארלירן דעם קאפ — זיין קאפ פון א ברוט, וואס איז אנגעצונדן געווארן מיט האס קעגן דער אדימער פרוי, וואס איז אומשולדיקערווייזע געווען נאך איין איבעריקע אורזאד פון זיין צרה'דיקן פאמיליען-לעבן. דער נאנצער אומעכ'טיקער צארן, וואס זיין מרשעת האט אין אים ארויסגערופן, האט זיך אין איין אויגנבליק א קער געטון אה כעסוס א', זיין באשיידענע חבר'טע פון פארגאנגענע טעג. עס האט אים גענומען שווינדלען פאר די אויגן, און אינגאנצן משוגע פון אופרעגונג, האט ער זיך אראפגעלאזט אינם וואסער און, אויסרייסנדיק א גרויסן בינטל קאמאלאטן, הינטער וועלכע ער האט זיך באהאלטן, האט ער זיך געלאזט שווימען צום וואשפלאץ.

די פרוי האט אלץ געטון איר ארבעט, נאך דער קליינער האט גענומען צוקוקן זיך צו דעם אינזל פון גראז, וואס האט זיך שנעל געטראגן צו זיי. פלוצלונג, האט זיך דער קליינער צושריען אין גרויס שרעק:

— מאמא!.. דער וואלף!.. דער וואלף!..

די קאמאלאטן האבן זיך פארהאלטן ביים וואשפלאץ און פון צווישן די גרויסע גרינע בלעטער איז ארויס דער שווארצער קאפ, מיט זיינע צוויי קיילעכדיקע און ארויסגעטארטשעטע אויגן, מיט זיין צופלעטשטער נאז און זיינע לאנגע, שטייפע וואנסעס ווי פון חזיר-האר.

— דער וואלף!.. דער וואלף!..

מער האט ער נישט געקענט ריידן. די חיה האט זיך א ווארף געטון צו כעסוס א', וואס האט זיך געהאט אנגעבויגן, כדי בעסער צו זען. — א כאפ געטון זי ארום האלדן און מיט איין פלינקן טויד האט ער זי ארונטערעלאזט אפן גרונט פון דער לאגונע.

דאס אינגל האט זיך געלאזט לויפן מיט א גרוילנדיקן געשריי:
— דער וואלף!.. דער וואלף!..

* * *

מיט צוויי טעג שפעטער האט מען כעסוס א'ן געפונען שווימענ-

דיק אין דער לאנגונע. קאסמען, וואס איז פארוואנדלט געווארן אין א
װלשטענדיקן אידיאט, האט דער „פאטראז“ גענומען צו זיך און האט אים
איבערגעגעבן אונטער דער אפזיכט פון דעם אלטן „פועסטערא“.

* * *

דארט, נאענט ביים וואסער, איז געוואקסן „דער אידיאט“, א שוואך
כער, א קריינקלעכער, אן איינגעהויקערטער, אן א טראפן בלוט אין פנים,
מיט זיינע גרויסע שווארצע אויגן, פארנליווערטע אין אן אויסדרוק פון
אייביקן שרעק.

איינמאל אין א ווינטערדיקן פארנאכט, ווען ער האט זיך ארומגעדרייט,
ווי שמענדיק, ביים ברעג, האט ער פלוצלונג דערהערט א רוף נאך הילף,
וואס איז געקומען פונם נאענטן „דורכגאנג“ אינם דערפרייאקן זומפ. צו
געצויגן פון די געשרייען, נאר נישט געאיילט, האט ער זיך געלאזט גיין
אויסצו, און ווי ער האט נאך געווארפן א בליק אפן זומפ, האט ער א
שפונג געטון אף צוריק, און א פארציטערטער, האט ער אויסגעשרייען:

— דער וואלף! דער וואלף!..

ער איז דאס טאקע געווען: דאס איז געווען דאן סטאטאס לא א,
וואס זיין פערד האט זיך פארסטראניעט אין דער זומפיקער בלאטע, איז
אומגעפאלן און אים געהאלטן א צוגעקלעמטן. מיט יעדן דריגע מיט די פיס,
מיט יעדער אַנשטריינגונג פונם פערד אופצושטעלן זיך, איז ער אלץ מער
געזונקען אין דער בלאטע. פונם גוטפאזיצער איז געבליבן אינדרויסן נאך
דער קאפ זיינער, דער שרעקלעכער וואלפישער קאפ, וואס זיינע קילעכדיקע,
ארויסשפרינגענדיקע אויגן, פארלאפענע מיט בלוט, האבן פארצווייפלט גע-
קוקט אפן יונג, און זיינע ליפן, מיט די גרויסע שטייפע וואנסעס האבן
געציטערט אין קראמפן, שרייענדיק:

— לאז וויסן דעם „פועסטערא“!.. לאז וויסן דעם „פועסטערא“!..

נאך קאסמען, וואס האט אלץ געקוקט מיט זיינע אויסגעלאשענע
אויגן אפן שרעקלעכן קאפ, האט זיך פון ארט נישט געירט. פון צייט צו
צייט, האט ער געמייטלט אהין מיט זיין אויסגעדארטן פינגער און אלץ
געשרייען:

— דער וואלף! דער וואלף!..

ס'האט שוין אָנגעהויבן ציצופאלן די נאַכט. דאָס פּערד איז שוין כמעט
אינגאַנצן געווען פארשוואונדן אינם זומפּ — און עס האָט זיך פלוין ארויס-
געזען דער שוידערלעכער קאַפּ פונם גוטבאזיצער, וואס האָט געמאַכט פאר-
צווייפלטע אַנשטריינגונגען צו האַלטן זיך פון אויבן איבערן זומפיקן פלאך.
זיין הייזערדיקע שטימע, אָן אז אַפּקלאַנג, האָט אלץ געיאמערט:
— „לאָז וויסן דעם „פּועסטעראַ“!.. לאָז וויסן דעם „פּועסטעראַ“!..
מיטאַמאָל איז שטיל געווארן. דער קאַפּ איז פארשוואונדן אונטער דער
געדריכטער פלאַטע. דאָן האָט ק א ס מ ע, „דער אידיאָט“, זיך געלאָזט לויפן
אין דער ריכטונג צום וואכפלאץ, שרייענדיק מיט אלץ וואקסנדיקער שרעק:
— דער וואַלף!.. דער וואַלף!..

מאלטאס דער נאר

אין דער „עסטאנסיע“ פאלמארה, וואו מיר זיינען ביידע אופגעצויגן געווארן, האט מען מאלטאס'ן דער „פעאנאס“ זינדל, פון קליינ-ווייזאן גערופן „דער נאר“.

מיר זיינען געווען ראוועסניקעס, געווען כמעט שטענדיק אינאיינעם, און איר קען מיר נישט דערקלערן פארוואס מ'האט אים מיטן נאמען נאר געקרוינט.

אמת, ער איז געווען א „פעטיסא“ א פוזאטער, א קרומפסיקער, א ברייטפלייציקער, האט געהאט א לבנהדיקילעכדיק פנים, א פלאטיקע נאז, אויגעלעד פון א פליי, און די אונטערשטע ליפ איז אים כמעט שטענדיק אראפגעהאנגען א פייכטע, אזוי ווי די אונטערשטע מאַרדע ביי א קאלב, נאָרוואַס נאָכן זייגן. אמת, גיין פלעגט ער פאָוואַלינקע און דערביי וויגן זיך אף רעכטס און אף לינקס, אזוי ווי אן אלטע קאטשקע. מ'קען נישט לייקע-נען: דאָס געלעכטערל זיינס איז געווען עפעס מאַרדע אידאטיש — און לאַכן פלעגט ער כסדר — און זיין קול האט געהאט עפעס א קאמיש גראָבן סקריפ, נאָר... אין מיינע אויגן איז ער שוין גאר קיין נאר נישט געווען, און איר האב מיינע מאַטיוון געהאַט פאַר מייַן באַזונדערער מיינונג.

מ'פלעגט אין דער „עסטאנסיע“ אלע שבת מאַכן געפּעקס און עס איז א מנהג געווען, אז יעדער פון אונז זאל א פרישן קוכן פאַקומען. מאלטאס'ן אס, אן אכלער א גרויסער, פלעגט זיין קוכן אראפּשלינגען אין איין רגע און נאָכדעם צושטיין צו מיר, אז איר זאל אים געבן א חלק פון מיינעס; און איר האב אלעמאל נאכגעגעבן. נאר איינמאל, — צי דערפאַר, וואס מיר האט שוין דערעסן דעם דאָזיקן הלעיטניציני צו צאלן, צי ווייל איר אליין האב אפשר מער אפּעטיט געהאַט, — האב איר אים אפּגעזאגט: מער גיב

אויך אים קיין חלק נישט. דא האט ער זיך צוקוויטשעט. דער געמיינער יונג-
אזוווי א. הויז. אז מ'קלעמט אים צו דעם עק. און אז מ'איז זיך צוזאמענ-
געלאפן: דער טאטע מיינער, זיין מאמע און די פעאנעס, האט ער, כל'פענ-
דיק און של'כצנדיק און מיט א קול פון א נאכגעלאזטן באס, אזא מעשה
דערציילט:

— „פאטראנסיטא“... היפ! היפ! היפ!... ער'ט אפגענומען... היפ!
היפ! ט'ביי מיר ארויסגעכאפט ד—דעם קוכן!...

אזוווי מיין קוכן איז נאך כמעט נישט אנגערירט געווען, האט מען
אים געטרויט; דער טאטע מיינער האט ביי מיר פון דער האנט אים ארויס-
געריסן און אים אפגעגעבן דעם אידיאט, און נאך דערצו מיר א פאר בוכצעס
געשיינט, מיר אנצולערנען, אז איד זאל נישט מיספרויכן מיט מיין שטאנד,
מיט דעם, וואס איד בין דער זון פונם „פאטרא“.

ווען ער איז שוין געווארן א גרויסער בחור און גערעכנט זיך פאר א
פעאן פונם גוט, האט ער כסדר זיך נאך דעם קאפ געבראגן אף נישט צו
כוון נארנישט, און ער האט זיין גרעניצלעזע פוילענצעריי אלעמאל באפרי-
דיקט אזוי געשיקט, אז מ'האט קיינמאל אים נארנישט געקענט פארווארפן.
מ א ל א ק י אס דער נאך—האט אמאל איינער א זאג געטון—איד
אזוי ווי א הונט א פארזעניש, וואס שטאמט פון אז אלטער שטוביקער צויה,
און וואס נאר פאר רחמנות גיט מען אים פרעסן.

די אנדערע האבן אבער דערווידערט מיט כעס: מ א ל א ק י אס
איז אלעמען ניצלעך, יעדן איינעם באדינט ער און, מישטיינס געזאגט,
מיט וואס מען בא'לוינט אים, ער שטייט אהן אלע טאג דער ערשטער,
כיאכט פייער, ווארמט'אז וואסער, און ווארט זיי אפ מיט א גרויסער מאמע.
און וואס האט זיי דאס געקאסט? ... צוויידריי ציגארעטלעך א טאג!... צוויי
אדער דריי ציגארעטלעך יעדן איינעם... אזוי, אז דער קרומפויסיקער האט גע-
פיקעט דאפלט מער פונם גרעסטן „נגיד“ צווישן זיי, און בשעת אלע פלעגן
צופרידענע און דאנקבארע, זיך אופועצן אף די פערד, הויכנדיק אף די
שטארע פינגער, אין די בראנדקאלטע ווינטערדיקע פרימארגנס, פלעגט ער
איבערבלייבן אינדערווארט און זיך אויסציען מיטן בויד אראפ ביים טלענ-
דיקן פייער, א סיעסטא מאכן.

אז די „פעאנעס“ זיינען צוריקגעקומען פון קאמפ, אויסגעמאטערטע,

דורכגענעצטע, ציטערנדיק פאר קעלט, האבן זיי שוין געטראפן אינמיטן „נאלפאן“ א פייער צולייגט, הייסע וואסער, א גרויסע מאטע און כמעט א פארטיקן דעם „אסאדא“.

האבן זיי זייערע קליידער ביים פייער געטריקנט, און אין דער אייגענער נער צייט זיך די קישקעס דערוואַרמט מיט א „ביטערער“, זי „אראפגע-זעצט“ נאכדעם מיט אַ שלוק „קאניע“, געגעסן דעם „טשוראסקא“ און צו פרידן געווען און דאַנקבאַר דעם דינסטוויליקן מאַלאַקיאַסן.

אמת, געצאלט האבן זיי פאר דער „קאניע“, נאָר אַף יעדענס חלק איז אויסגעקומען אַ קלייניקייט, און ס'האט יעדערער זיין שנעפּסל געהאט: נישט מער, מאַלאַקיאַס האט געטרונקען און געגעסן פאר צוויי, און גראד פון די בעסטע חלקים, נאר וויבאלד ס'זיינען אלע געווען צופרידן, האט קינער נישט געהאט קיין טענות.

איינער אַ בהורל, א „אינדיא“, עטוואס אַ קליגערער פון די חברים זיינע, האט זיך געפרוואוּט אמאל פראטעסטירן:

— מיט אַט דעם נאָר— האט ער געזאגט— איז די אייגענע מעשה וואס מיטן קינד פון דער גוטער שטיפּמאַמע, וואס האט איר אַ ברייחידל גע-האַט און זיבן שטיפּזין, און אלעמאַל, ווען זי האט געבאַקן פרויט, האט זי פאַר יעדן שטיפּקינד אַ קוכן געמאַכט, נאר פאַר איר ברייחידל, גארנישט; דערנאכדעם אבער, פלעגט זי יעדן שטיפּקינד צווינגען אפּצוגעבן אַ האלבן קוכן דעם ארעמענקען, און דער ארעמענקער, נעבער, האט גאנצע דריי קור-כנס אפּגעפרעסן...

נאָר די אַנדערע זיינען אפּגעטראגן געווארן פון די דאזיקע רייד און מ'האַט אים געהייסן פארמאכן דעם פּיסק, ווארום מאַל אַ קיאַס איז אין דער ווירקלעכקייט געווען פאַר זיי אַ מין שלעכטע געוואוינהייט, אַ מין צולאַזנקייט, און די אייגענע צולאַזנקייטן פארטיידיקט מען תמיד, מען באַרעכטיקט זיי, אָדער מען באַמיט זיך זיי צו באַרעכטיקן.

* * *

אַ גרויסע איבעראשונג איז פאַר מיר געווען, און אויך פאַר אלע איבער-דיקע, ווען מאַל אַ קיאַס האט מיר איינמאַל פלוצלונג אַנגעזאָגט, אז ער קלייבט זיך צו פאַרלאָזן אונז.
— און וואוהין וועסטו גיין?

— אין ערגעץ נישט.

— וואוהין?

— אין ערגעץ נישט, אָט אזוי, זיך נאָר אַ ביסל פּאַנאַנדערצושאַקלען.

נישט מער... נאָר איבֿל אינגיכטן קומען צוריק...

וואוהין האָט ער געקענט גיין און וואס האָט ער זיך געקליבן צו טון.

דער שלוימאָל?

ס'איז מיר נישט געלונגען אים אפצורירן פון זיין אפזוכט, און אין אַ שיינעם טאָג האָט ער אונז טאקע פארלאזט. ער האָט געהאַט זיינע אייגענע דריי פּערדן, פון דריי לאַשיקלעך, וואס מ'האַט אים געשיינקט און וואס ער האָט זיי „גוזאַטשאַס" אויסגעכאַוועט. האָט ער איינעם פון זיי אָנגע-זאַטלט און מיט צוויי פּולע „מאַלעטאַס" פּאַלאָדן, דעם צווייטן גענומען ביי דער זייט, דעם דריטן געלאָזט נאַכגיין פּונהינטן און אין אוועק.

עס זיינען פּאַרביי חדשים און ס'זיינען יארן פּאַרביי, און מיר האָבן קיין שום ידיעה פון אים נישט געהאַט. פּונדעסטוועגן, האָט מען אָן אים נישט פּאַרגעסן; נאָר עפעס אַ צרה, האָט מען זיין נאַמען דערמאַנט, און דערביי האָט מען אים תמיד פּאַרדויערט.

אַרימער נאָר מַאַ קי אַ ס'!

איינמאַל, ווען מיר האָבן אים אַמווינציקסטן דערווארט, האָט ער זיך

פּלוצלונג אין דער „עסטאַנסיע" באוויזן.

ער איז אַף אַ האַר נישט געווען פּאַרענדערט, אפּשר אַביסל דיקער און גלאַנציקער געווארן, נאָר זיין קיילעכדיק פנים, זיין פּלאַטשיקע נאָז, זיינע אויגעלעך פון אַ פּליי און זיין גראַבע, נאַכגעהאַנגענע און פייכטע ליפּ, אזוי ווי די אונטערשטע מאַרדע פון אַ קאַלב נאָרוואַס נאָכן זויגן, זיינען געווען די אייגענע וואס אַמאַל.

אַלע האָבן מיר זיך שטאַרק דערפרייט איבער אים. איר האָב אים אַ

פּרעג געטון:

— פון וואַנען קומסטו דאָס, דו טויגעניכטס?

— פון ערגעץ נישט — האָט ער סתם אזוי אַ זאָג געטון, און מ'האַט

בשום אופן ביי אים נישט געקענט זיך דערפּרעגן, וואו ער איז געווען און וואס ער האָט געטון אין משך פון די פינף יאר, זינט ער האָט אונז פּאַר-לאָזט.

איינמאל, אין א רגע, וואס ס'זיינען ביידע געבליבן אליין, האט
 ער מיר איינגערוימט א סנד:
 — „פאטראן“, איר וואלט מיר געקענט א טובה טון.
 — לאמיר זען.
 — אייער שכן, דאן גאר ס'א האט צו פארדינגען א „קאמפיטא“
 פון א טויזנט „קוואדרעס“... איז, ווען איר זאלט מיר געבן די גאראנטיע...
 — ווי? — האב איר שטארק פארחידושט אים געפרעגט. — וואס-
 זשע וועסטו טון אפן קאמפ?
 אט, האדעווען שאף.
 — און די שאף?
 — כ'האב שוין געמאכט א געשעפט.
 איך האב דאס געהאט אנגענומען פאר א שפאס, נאר אז מ'אל א-
 קיאל איז שטארק צוגעשטאנען צו מיר, בין איר אוועק צום שכן און גע-
 דונגען פאר אים די „פאטרערע“. ווען דער שלימאזלידיקער גולם האט שוין
 אין האנט געהאט דעם קאנטראקט — א פשוט שטיקל פאפיר, נאכן מנהג
 נאר פון יענער צייט — האט ער, שווייגנדיק און געהיימיספול, אנגעזא-
 טלט זיין פערר, אופגעזעצט זיך, און אוועקגעריטן.
 ער האט געוואוסט, אז דער אנדערער שכן מיינער האט צופיל שאף אף
 זיין קאמפ און אז ער זוכט דאריבער א ביסל צו פארקויפן. איז ער דאס צו
 אים אוועק, דעם ארענדע - קאנטראקט אים געוויזן, און געזאגט:
 — איר זעט, דאן ברונא, כ'האב אט דעם קאמפ אין ארענדע
 גענומען און וואלט מיר וועלן פאזעצן אף אים, און אזוי ווי איר ווייס, אז
 איר האט צופיל שאף...
 — ווילסטו פיי מיר א ביסל אוועקקויפן? — איז דער „עסטאנסיערא“
 נייגערדיק געווארן.
 — קויפן — דאס נישט; ניין, מיין הער, דאס קען איר נישט. נאר
 אויב איר וואלט מיר געגעבן אף שותפות, די וואל און דעם ציוואואוקס אף
 גלייכע חלקים...
 האט זיך נישט אנגעלאכט דאן ברונא — געווען א וואוילער אל-
 מיטשקער „פאייסאנא“ — נאר לסוף איז ער איינגעגאנגען אף דעם עסק,
 און שפעטער מיט א וואד האט מען געזען, ווי מ'אל א קיאל טרייבט

שוין א פאר טויזנט שאף אף „זיין“ קאמפ ארום, און אזוי ווי א ראנטשע איז שוין דארט געווען, און א „קאראל“ אויכעט, האט ער זיך טאקע תיבה באזעצט, מעשה באלעבאס.

אט אזוי איז מאַל קיאס דער נאך, אן א סענט געלט, א פיזיכטער געווארן, מיט א קאמפ און מיט טשערעדעס שאף. נאך זיין בריהשאפט האט זיך מיט דעם גאך נישט געענדיקט. איך האב געהאט א פעאן — סאנט — יאגא, איז ער געווען אן ארבעטער, פון אלע דער בעסטער, נאך א גולם — פון אלע גולם'ס דער גרעסטער. האט מאַל קיאס אים איינמאל צו זיך אין ראנטשע פארשלאפט, מכבד געווען אים מיט מאַטע און מיט „קאניע“ און פארפירט א שמעס:

— הערסטו, סאַנטיאגא, ס'וועט פון דיר קיינמאל גארנישט ווערן, וועסט קיינמאל פונם דלות נישט ארויס, בלייבנדיק אן אייביקער פעאן, האָרעווענדיק שטענדיק אף יענעם.

— דאָס איז אמת — האט סאַנטיאגא טרויעריק געענטפערט: און דער נייער לאַנדווירט האט ווייטער גערעדט:

— איך וואָלט דיר וועלן ארויסהעלפן. דו קענסט בלייבן ביי מיר... כ'זאג דיר נישט צו קיין געהאלט, דערווייל, נאך וואס-זשע דען, איך גיב דיר האלב פון דער העלפט, וואס מירן פארדינען, און אויב דו האסט נאך חשק, קענסטו אויך א טשאקרע מיט מאַיס פארזייען... פונדערהעלפט, נאך-טירלעד.

יענער איז טיף גערירט געווען פונם אַנבאַט, און האט אים גערן אַנגענומען.

* * *

סאַנטיאגא האט די שאף געפיטערט, די „אַלאַמבראַדאס“ פאריכט, פלייש פארגרייט, די קי געמאַלקן, האַלץ געהאַקט און די טשאַקרע באַאַרבעט, און מאַל קיאס „דער נאך“ דער „פאַטראָן“, נישט האבנדיק קיין שום ארבעט, הויך דער קיך, האט געפרעסן צוועצטערהייט, מאַטע געטרונקען, קאניע געוויפט און כסדר געפאַפן, אזוי ווי אן אַלטער הונט, און וואס אַמאַל איז ער אלץ דיקער און גלאַנציקער געווארן. און מ'האט אים נאך אלץ גערופן „מאַלאַקיאַס דער נאך“.

פאדייטונג פון די פרעמדע ווערטער

אייניקע זיד-אמעריקאנער לענד-
דער.
אמיגא — פריינט, נומער ברור-
דער.
אפאזשע (א) — די מילך
וואס ווערט אויסגעמאלקט נאכ-
דעם ווי דאס קעלבל ווינט-
צום צווייטן מאל.

ב
באנוואל — ווילדער, אויסגע-
צוימטער פערד.
באילע — באג, טאני.
באלעארדון (אס) — א מין
כליזיון צו פאנגען בהמות און
שמרויספויגלען, וואס באשטייט
פון צוויי-דריי קילן אדער
שטיינער אָנגעטשעפעמע אף ריי-
מענס אדער שפאנאט.
באמבאטשעס — פרייטע
הויזן פארשפילעט אונטן ארום
פוס.
באמביזשע (א) — א מע-
טאלן רערל דורך וועלכער מען
זופט די מאטע.

א
אנווארסן — אמעריקאנער
פוקסן.
אנרענאדאס, אס — „צוגעסר-
מענע“ פאכטער.
„אוסארדא“ — אויטארי-
טעט, מאכט.
אוערא — געפינטלעכער פערד
(טונקל און ווייס).
„אי דאי“ — איז וואס-זשע?
און דאריבער?
„אילעסיאנעס“ — וואלן.
אלאמברע — דראט.
אלאמבראדא — דראטענער
פלווט.
אלפארנאטן — ברעזענטענע
שיכלעך מיט שמריקענע זוילן.
אלמאסען — סקלאר, שפייז-
קראם.
אלקאלדע — דארפס-ריכטער.
אסאדא, „אסאד“ — גע-
בראטן פלייש.
אסאדא קאן קוערא —
פלייש געבראטן מיט דער פעל.
אמבו — א גרויסער צוצווייג-
טער בוים, וואס וואקסט אין

„באקארטי“ — א לעבעדיק
קעלפל, ארויסגענומען פון א
געקוילעטער קו. (בז-פקועה).

ג.

גאביערנא — רעגירונג

גאוטש (א) — באוואוינער

פון די ארגענטינער און אורד-
גוואיער פאמפאס.

גאלפאן — שפייכלער, שטאף.

גואפא — בראוו, פלינק,

ספרייטע.

גוואטשא — א בהמה אדער

פויגל וואס ווערט געהארעוועט
אז א מוטער; א יתום, א ברא-

דיאגע.

גרינגא — גרינער, פרעמדער.

גרינגעריאס — „גרינע שטיק“,

אומפארשטענדלעכע רייד.

ד.

דאמאדאר — צוימער פון

ווילדן סקאט.

דאן — הער (ווערט געברויכט

פארן ערשטן נאמען).

דאניא — הארנטע (אויך פארן

נאמען).

דעסימאס — צען-שורה'דיקע;
געוויסער מין פאלקס-דיכטונג,
ראמאנסן.

ה.

הארנערס — פויגלען פון א:

פופצן סענטימעטער די לענג,
ברוינע, מיט ווייסע העלזער און
רויטלעכע עקן, וואס צייכנען
זיך אויס מיט זייערע זעלמך
קונציקע נעסטן פון בלאמע, אין
דער פארם פון אויוונס, און פון
דעם שטאמט זייער נאמען
הארנערס (מוליער).

ו.

וואמאס — (מיר גייען, מיר

פארן) שנעל, געשווינד.

וואראס — איילן (שפאנישע

מאס).

וויסקאטשע (א) — אמע-

ריק, קראליק.

ווידארט — אזא בוים.

ווענדא — (פארטוגעז.) גע-

שעפטשויד.

ווענטעוועאס — פויגלען פון

א פערטעל מעטער די לענג,

מיט ברוינע רוקענס, געלע ברך.

סטלעד אין עקו, מיט א ווייסן
פלעק אפן קעפל.

ו.

זשאקארעסן — אמעריקאנער
קראקאדילן.

זשעגווע (גוא) — שקאפע.

זשערבע — צורביענע בלעטער
פון מאטעריאלער, (פאראגווא-
יער טיי).

ט.

טאבע (א) — שפרינגבוין;
אזא שפיל, וואס באשטייט אין
ווארפן דעם בוין אין דער לופ-
טן. פאלט ער מיטן אויסגעהויל-
טן זייט אף ארוף געווינט מען,
אין קעגנטייל, פארשפילט מען.

„טאטיטא“ — טאטעניו.

טארטורדא — א זייער בא-

וועגלעכער גרויסער טייד-פיש.

טארדיושא — א טונקל-סיווער

פערד.

טוביאנא — א געפלעקטער

פערד.

טערומטרא — אסארטהויכ-

פיסקער פויגל.

טראכעס — אנצווגן.

טראפישע — מאבון.

טראפערא — פיטרייבער;

פיסוחר.

טרוקא — א סארט קארטן-

שפיל.

משאכא — א גרויסער אש-

גראעד פויגל, וואס האלט זיך

אוף אין זומפן און ביים ווא-

סער.

משאקלע (א) — קוקרווע.

משאקרע (א) — קליינע

פערדווירטשאפט.

משאקארערא — לאנדווירט,

אקערבויער.

משאקארערימאס — דאפס-

מידלעד.

משוראסקא — פלייש געברא-

טן אף צוגליטע קוילן.

משימאננא — א מין רויב-

פויגל.

משינא — פראסטע דארפס-

מידל.

משינימא — ד. ז. ליבלעד.

פארצערטלט.

משינמשולניעס — דינע

קישקעלעד.

משיריפא — א טוד וואס

מאמע — דאס קירבעסל אדער

אז ענלעכע בלי, וואס מען שיט
אז מיט זשערבע און אף דעם
גיסט מען וואסער, וואס מען
זופט דורך דער באמפיוזשע.
נאך דער ריי נאך. מען טרינקט
א זיסע מאמע (מיט צוקער)
און א ביטערע (אז צוקער).

מאמשא — אן ער; זכר,

מאנסכיל, א פעסטגעבויער
און שטארקער מענטש.

מאמשעטע — זעבל.

מאלעמע (א) — א פינטל,

א טארבע.

מאנדרט — קאמענדעוועט.

געהערשט.

מאנסיט — רואיק, שטיל,

דרעסירט.

מאנסירן — אויסדרעסירן.

מאנעאדאך — א פענטע-

שטריק.

מאקאמשין — א סארט נע-

וויקס מיט זיסע עסבארע וואר-
צלען.

מארא — א בלויכער שוואר-

צער פערר.

מאראמשא — א ברונגעטן.

הילט איין דעם אונטערשטן
טייל קערפער ביז די קני.

משוריןמשע — א מין קאר-

דינאל (פויגל)

משע — אויסרוף-ווארט. ווערט

באנוצט אלס ווענדונג אדער
צורוף צווישן פערזאנען וואס
דוצן זיך.

ב.

כועז — ריכטער.

כינעברא — א סארט שארפער

ליקער.

5.

לאסע (א) — א שטריק מיט

א פעטליע.

לאקרא — פאפשויעס מיט

פלייש.

לעגוועס — מייזן (פינג קילא-

מעטער).

לעטשוסע (א) — סאווע.

ב.

מאדיניאס — בראזילער

פאלקס-ראמאנסן.

מאדרינא — טויפמוטער.

מאטונגאס — פארלעס (פערר)

מארקע — א צייכען, אפגע-

שטעמפעלט מיט אן אנגעגליטן
אייזן אף בהמות און פערד.

מארקירן (סקאט) — אויסברע-

נען א צייכן מיט אן אנגעגליטן
אייזערנעם שטעמפל.

מולטע — געלט-שטראף.

מיליקאס — סאלדאטן, מיליצ-

לייט, פאליציסטן.

נ.

נא — ניין.

ניאנדו — אמעריק. שטרויס-

פויגל.

ס.

סאביא — א מין דראוד (פויגל)

סאינא — א קאשטאנעווער

פערד.

„סאנטיטא“ — הייליקער.

סארכענטא — סערושאנט.

סי — יא.

סינטישע — א רימענער גורט,

מיט וועלכן מען באפעסטיקט
דעם זאטל אפן פערד.

סיעסטא — מיטאנדן; **מאכן**

א סיעסטא — זיך צולייגן

אפרוען, כאפן א דרעמל.

סעגונדא — צווייטער, געהילף.

סעניאר — הער (באנוצט פארן

פאמיליעננאמען)

ע.

„עמפליאָ“ — אנגעשטעל-

טער, באאמטער.

ענטרעריאנא — פון ענטרע-

ריאס (ארג. פראוויניץ).

עסטאנסיע (א) — א גוט,

מאיאנטעק.

עסטאנסייער — גוטבאזי-

צער.

פ.

פאדרינא — טויפפאטער.

פאטרא — לאשיק.

פאטראן — באלעבאס; **סיטי**

— דאס אייגענע, פארצערטליך

פאטריא — פאטערלאנד.

פאטרעע (א) — פיטער

לאנקע.

פאיסאנא — לאנדסמאן.

— **עם** — ד. ז. אין מערצאל;

— **אם** — דינסטן.

— **פעמיסא, א** — קליינוואוקסיר

קער, קליינוואוקסיקע.

— **פעלודא** — ערד-חזירל; א

שיכור.

— **פראקוראדא** — א „מאכער“

אין געריכט.

— **פראסער** — גרויסער יחסן.

פ.

— **פאקאן** — א קינזשאל.

— **פארניא** — מעל פון מאנדיא-

קא (אזא פלאנץ); נאציאנ.

מאכל אין בראזיל.

— **פארלאסירען** — פארווארפן

די לאסע.

— **פעיושוואדא** — א געריכט פון

גרינעם באב; נאצ. בראזיל.

מאכל.

ק.

— **„קאבו“ (א)** — ערשטער הע-

כערער ראנג פון א סאלדאט.

— **קאאודיזשא** — הויפטמאן.

אנפירער.

— **„פאלעסיא“** — פאליציי.

— **פאמפא** — סטעפ.

— **פאמפערא** — שטורמווינט פון

פאמפא.

— **פאנגארע** — א געבלעכער

פערד.

— **פאנטשע (א)** — א מין שאל

וואס דינט אויך אלס אויבער-

מאנטל.

— **פאסט** — סלופ.

— **פומשא** — פארוואנדערונגס-

אויסרוף.

— **פומשערא** — געקאכט פלייש,

טאג - טעגלעכע אויסקומעניש,

חיונה.

— **פועסטערא** — פיי-אופזעער

אדער וועכטער.

— **פינגא** — א שנעלער רייטפערד.

— **פיקאסא** — א ראפער פערד.

— **פירינטשא** — א געלער פויגל,

באשפרינקלט מיט שווארצע

פלעקן, פון א דרייסיק סענטי-

מעטער די ליינג מיט א שיטע-

רו, צושויבערמן בינטל פעדערן

אפן קעפל.

— **פעאן** — דינער, טאגליינער;

- קאטרע** — א שער-בעטל.
- קאמאדרע** — הייבאם, קווא-טערן, נאענטע שכנה.
- קאמאדרעכע (א)** וויזלטיר.
- קאמאלאטן** — א סארט ווא-סערפלאנצן מיט ברייטע בלע-טער.
- קאמיסאר** — עלצטער פון פא-ליציי - הויז.
- קאמיסאריע** — פאליציי-הויז.
- קאמיסעטע** — א לויבל, א העמדל.
- קאמפ** — א פעלד — **יטא** — א קליין פעלד.
- קאמפאדרע** — קוואטער, גר-טער ברודער, א בארימער, א פוסטער פראנט.
- קאנהינא** — בראנפן פון צוקער-ראר (אין בראזיל).
- קאניע (א)** ד. ז. אין שפאניש.
- קאנעכא!** — אויסרוף פון פארדרוס.
- קאסטעלארישע** — לויטן סטיל פון קאסטעלאר (באוואוס-טער שפאנישער רעדנער און שטאטסמאן).
- קאפאטאז** — אופזער.
- קאציקע** — עלצטער ביי די אינדיאנער.
- קאראל** — אן ארומגעצוימט פלאץ פאר סקאט.
- קאראנטישא** — א סארט רויבפויגל פון א 70 סענטימע-טער די ליינג, וואס שפייזט זיך הויפטזעכלעך מיט נבלה.
- קארדאס** — בערלעך.
- קארענטינא** — פון קאריענ-טעס (ארגענט. פראווינץ).
- קארערע (א)** — פערדלויף.
- קארפינטישא** — א סארט אמ-פיבישע חיה, (וואס לעבט אין וואסער און אף דער יבשה) ענ-לעך צו א חזיר, פון א מעטער די ליינג און וואס ווענט ביז 150 קילא.
- קאשאסא** — א סארט געמיי-נער בראנפן (אין בראזיל).
- קוראנדערא** — א רופא.

א „ראדעא“ און יענער גימ:
אים.

ראמעס — צווייגן.

ראנטשע (א) — א הייזקע.

ראסיזשא — א העל - רויטער-
פערד.

רעווענקע — אראפניק, א
קורץ בייטש.

רוביא — א פלאנדער.

„קוניאטאאי“ — א מיידל
(אף גוואראני).

קריאזשא — קרעאל: ארטיק
איינגעבוירענער.

ה.

ראדעא — צונויפזאמלונג פונם
סקאט אף א פאווערקע. אויב
איינער מיינט, אז בהמות פון
זיין „מארקע“ געפינען זיך
ביים שכן אין קאמפ. בעט ער

